

Styrelse/Nämnd: Teknik- och fritidsnämnden**Dag, tid:** 2025-05-27, kl. 09:30**Plats:** Sammanträdesrum Gillet**Ärenden:****Dnr:****Sida:****Ärenden**

- 1 Val av justerare
- 2 Förvaltningschefen informerar

Redovisning av delegationsbeslut

3	Delegationsbeslut redovisade till teknik- och fritidsnämnden maj 2025	TFN.2025.197	3 - 5

Beredningsärenden

4	Budgetuppföljning per 30 april 2025	TFN.2025.9	6 - 8
5	Nytt vattenskyddsområde och vattenskyddsföreskrifter för Ljusseveka vattentäkt	TFN.2025.176	9 - 106
6	Information om vattenkiosker	TFN.2024.287	107 - 116
7	Begäran om yttrande gällande installation av cistern inom vattenskyddsområde Värnamo 15:1 (Repgatan)	TFN.2025.214	117 - 118
8	Fördelning av medel 2025 till projekt Ledningsförnyelse för vatten och avlopp, projektnummer 304050	TFN.2025.217	119 - 123
9	Information om trafikplan för Värnamo kommun	TFN.2024.168	124 - 222
10	Medborgarinitiativ - Bevara Värnamobadet fram till ny simarena har byggts i Värnamo	TFN.2025.189	223 - 226
11	Medborgarinitiativ - Innebandyplan utomhus vid Östbohallen	TFN.2025.149	227 - 229
12	Värnamo brukshundklubb prövning av rätt till anläggningsbidrag	TFN.2025.77	230 - 235
13	Stiftelsen Forshedabadet årsredovisning för 2024 samt driftbidrag för 2025	TFN.2025.227	236 - 246

Informationsärenden

14	Meddelanden		247 - 248

2025-05-27

2
2(2)

15	Övrig information från förvaltningen	249
16	Övriga frågor	

Gottlieb Granberg
Ordförande

Maria Grimstål
Sekreterare

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2025.197

Dnr:

**Tjänsteskrivelse - Delegationsbeslut redovisade
till teknik- och fritidsnämnden maj 2025****Ärendebeskrivning**

1. **Förvaltningschef**
Anställningar 12-18/2025
2. **Avdelningschef VA**
Ersättning skadeståndsanspråk 2/2025
3. **Avdelningschef gata och park**
4. **Avdelningschef teknik och projekt**
5. **Avdelningschef fastighet**
6. **Fritidschef**
7. **Ordförande**

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och
fritidsnämnden besluta

att godkänna redovisningen av fattade delegationsbeslut.

Maria Grimstål
Nämndsekreterare

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

Nr	Namn	Ärende	Datum
12.	[REDACTED]	Arbetsledare	250401-
13.	[REDACTED]	Arbetsledare	250401-
14.	[REDACTED]	Projektledare	250804-
15.	[REDACTED]	Anläggare	250505-
16.	[REDACTED]	Parkarbetare	250626-250817
17.	[REDACTED]	Parkarbetare	250422-250817
18.	[REDACTED]	Parkarbetare	250422-250817

Teknik- och fritidsförvaltningen
VA-avdelningen
Antti Vähäkari, avdelningschef VA
Telefon: - 0370-377000
E-post: antti.vahakari@varnamo.se

**Delegationsbeslut i ärendet Skadeståndsanspråk
[redacted] Värnamo på grund av sättningar
och sprickbildningar i trädgårdsmur**

Fastighetsägaren till fastigheten [redacted]
[redacted] Värnamo har den 13 februari 2025 anmält till Värnamo kommun att fastighetens trädgårdsmur, i samband med VA-sanering under hösten 2024, har fått sättningar och sprickbildningar. Kommunen har gjort platsbesök 4 april 2025. Fastighetsägare har inhämtat offert på reparation som uppgår till 75 000 kronor. Bedömningen är att kostnaden är rimlig.

Enligt teknik- och fritidsnämndens delegationsordning har avdelningschef delegation att besluta om ersättning i skadeståndsärenden med fordringar upp till 100 000 kronor.

Beslut

Avdelningschef VA beslutar att utge ersättning för skada efter VA-saneringsarbete under hösten 2024, som har lett till sättningar och sprickbildningar på trädgårdsmur, på fastigheten [redacted] med adress [redacted] Värnamo med 75 000 kronor.

Värnamo 20250429

Antti Vähäkari
avdelningschef VA

**Tjänsteskrivelse - Budgetuppföljning per 30 april
2025****Ärendebeskrivning**

Budgetuppföljningar under 2025 ska ske per 31 mars, 30 april, 31 augusti och 31 oktober.

Teknik- och fritidsförvaltningen har gjort budgetuppföljningsrapport per 30 april 2025.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att godkänna redovisningen av budgetuppföljningen per 30 april 2025,

att överlämna redovisningen till kommunstyrelsen samt

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Annika Rosenqvist
Enhetschef

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

VÄSENTLIGA EKONOMISKA & VERKSAMHETSRELATERADE HÄNDELSER:**Prognos: -0,7 mnkr****Skattefinansierad verksamhet: Överskott 1,8 mnkr****Administration: +/-0 mnkr**

Rekrytering av miljösamordnare kommer ske i år och ger en kostnad på ca 0,3 mnkr. Återhållsamhet med vakansuppfyllnad vilket ger sammantaget att prognosen är budget i balans.

Fastighetsavdelningen: Överskott +0,8 mnkr

Under årets första kvartal har vi beslutat om att fördröja rekrytering vid vakanser inom fastighetsdriften samt lägre sjukfrånvaro, vilket innebär lägre personalkostnader med 0,9 mnkr. Högre kostnader bedöms med -0,1 mnkr för yttre skötsel vid kommunens fastigheter och innebär ökade kostnader inom fastighetsunderhållet.

Gata/Park avdelningen: Överskott +2,5 mnkr

Första delen av året har varit mild och snöfattig vilket resulterat till ett överskott på ca 2 mnkr för snöröjning och halkbekämpning.

Återinförande av HVO som drivmedel vilket medför högre drivmedelskostnad. I fordonsverksamheten är det lägre kostnader 0,5 mnkr p.g.a. att förändring av verksamhet har gett återhållsamhet generellt och höjt nyttjande av egna fordon vilket ger färre inhyrda fordon. Gata räknar med att betala ut mer istandsättningsbidrag -0,4 mnkr till vägföreningar jämfört med budget.

På grund av återhållsamhet gällande vakanta tjänster är prognosen överskott på 0,5 mnkr för parkavdelningen.

Skogen: +/-0 mnkr

Skogen har en nettobudget på 3,0 mnkr och kommer att hålla sin budget.

Fritidsavdelningen: Underskott -1,3 mnkr

Simhallen har -0,1 mnkr mindre intäkter för det första kvartalet och prognosen är att intäkterna följer budget för den resterande delen av året. Simhallen har ökade personalkostnader -0,2 mnkr jämfört med vad som är budgeterat. Simhallen har även ökade reparation och underhållskostnader av bassängerna -0,2 mnkr, däribland en planerad reparation av plaskbassäng och bastu under året.

Arenaservice prognostiserar med viss osäkerhet på eventuellt ökade kostnader för Finnvedsvallen -0,2 mnkr. Friluftsliv prognostiserar ett underskott på -0,8 mnkr på grund av återställelse av fornminneutgrävning. Generell återhållsamhet med omkostnader inom fritidsservice ger ett överskott på 0,2 mnkr.

Teknik och projekt: Underskott -0,2 mnkr

Teknik och projekt prognostiserar ett underskott -0,2 mnkr p.g.a. utredningsuppdrag och stöd till Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Deponi/Lakvatten: +/-0 mnkr

Deponier och lakvatten kommer att ha budget i balans.

Avgiftsfinansierad verksamhet: Underskott -2,5 mnkr

För 2025 har VA taxan höjts med 4,5 % för att kompensera årets kostnadsökningar. VA har ökade elkostnader som följd av ökade priser men ser att dessa har stabiliserats för det första kvartalet 2025 jämfört med föregående års första kvartal och att kostnaderna kommer vara enligt årets budget. Förvaltningen behöver utföra omfattande underhållsarbete i form av reparationer av betongkanal på reningsverket Påslund som håller på att vittra sönder av svavelväte. Detta är ett normalt underhållsarbete. Vidare erfordras reparationer och utbyten över tiden av olika tekniska utrustningar eftersom verket har funnits i mer än 10 år. Rensning av dammarna har utförts på Lanna reningsverk. Totalt överstiger därför underhållskostnader med -1,0 mnkr. VA verksamheten har också behövt betala att uppgå till -1,0 mnkr för år 2025. Hantering av slam via köp av transporter och omhändertagande - 0,5 mnkr.

Sammantaget blir att VA prognos för resultatet förväntas bli ett underskott på -2,5 mnkr.

Det finns en osäkerhet kopplat till försäkringskostnader som följd av skyfall och översvämningar eftersom förvaltningen har ett antal ärenden under handläggning. Det finns även osäkerhet kring kostnader för underhåll och reparationer eftersom förvaltningen ser över underhållsplanen för samtliga verk och anläggningar.

Investeringar

Utförande av investeringsuppdraget avseende tider och betalningsplaner följer till huvuddel investeringsplanen.

Teknik- och fritidsnämndens investeringsbudget för 2025 inklusive ombudgetering är 376,54 mnkr (313,44 mnkr skattefinansierat + 63,1 mnkr avgiftsfinansierat). KF-budget 97,22 mnkr (26,37 mnkr skattefinansierat + 70,85 avgiftsfinansierat). Totalbudget är 473,76 mnkr.

Utfallet för investeringsbudgeten januari-april är 89,5 mnkr. Prognosen är 299 mnkr (222+77). De största avvikelserna mellan budget och prognos är följande projekt; förstärkning detaljplaner 32,25 mnkr, partneringsprojektet bedöms ge överskott på ca 25 mnkr, ny fotbollsarena 25 mnkr, överföringsledningen Värnamo-Bor 15 mnkr, dubbelmatning Vråen-Bredasten 15 mnkr, Expo Hus D och E 21 mnkr, åtgärder för att minska översvämning 9 mnkr, ny förbindelse över järnvägen 5 mnkr.

Fastighet

Västhörjaskolan bedöms bli färdig våren 2025. Ombyggnation av elevhem till kontorslokaler i Expo hus D & E påbörjas under året och färdigställs 2026. Fotbollsarena är uppskjuten med tanke på återkallande av detaljplan, byggkostnader bedöms uppstå tidigast 2025.

Gata/Park

Stort fokus på VA-projekt under året. Flera gc-vägar är beslutade av nämnden och utförs 2025. Infrastrukturåtgärder till ny fotbollsarena är uppskjuten med anledning av detaljplan, byggkostnader bedöms uppstå tidigast 2025.

Fritid

Åtgärder för uppgradering till allsvenskt spel utförs under våren 2025. Planering för aktivitetsområde i Bredaryd pågår.

VA

Överföringsledning Värnamo-Bor har påbörjats under 2025 och ett flertal VA-saneringar genomförs under året.

Tjänsteskrivelse – Förslag till nytt vattenskyddsområde och vattenskydds- föreskrifter för Ljusseveka vattentäkt

Ärendebeskrivning

Enligt åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt för perioden 2022-2027 ska kommunerna säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Åtgärdsprogrammet riktar sig till myndigheter och kommuner och visar de åtgärder som ska genomföras för att miljökvalitetsnormerna (MKN) för distriktets vattenförekomster ska kunna följas.

Bland annat behöver kommunerna särskilt:

- anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn.
- göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås.

Vattenskyddsområdet för Ljusseveka vattentäkt är utdaterat och behöver därför förnyas. Det inre vattenskyddsområdet har föreskrifter från 1968 och det yttre vattenskyddsområdet har föreskrifter från 1986, det vill säga före miljöbalkens införande.

Ljusseveka vattentäkt försörjer många invånare med vatten. För att kunna skydda denna viktiga vattentäkt behöver skyddet förbättras. Med hjälp av konsult har förslag till nya vattenskyddsområden och föreskrifter tagits fram, enligt Havs- och vattenmyndighetens vägledning. Det tekniska underlaget skiljer sig från det nuvarande vattenskyddsområdet på flera punkter. Områdena ser olika ut jämfört med nu gällande skyddsområden och nya områden har också tillkommit.

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2025.176

Dnr:

Teknik- och fritidsförvaltningen har 13 maj informerat teknik- och fritidsnämnden om förslaget.

Fortsatt process har följande upplägg:

1. Förslaget ska under sommar och tidig höst presenteras för berörda fastighetsägare, verksamheter i inre skyddszon och allmänheten, som har möjlighet att lämna synpunkter.
2. Synpunkterna sammanställs och infogas i presentation till teknik- och fritidsnämnden under hösten.
3. Teknik- och fritidsnämnden har att fatta beslut om att föreslå kommunfullmäktige att fastställa förslaget vattenskyddsområde.
4. Kommunfullmäktige har att fatta beslut om att fastställa förslaget vattenskyddsområde.
5. Länsstyrelsen har att fatta beslut om att inrätta nytt vattenskyddsområde.

Förvaltningen önskar nu att teknik- och fritidsnämnden godkänner att förslaget presenteras för allmänheten och att kommunstyrelsen informeras om förslaget.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att godkänna att förslag till nytt vattenskyddsområde och vattenskyddsföreskrifter för Ljusseveka vattentäkt presenteras för inhämtande av synpunkter samt

att lämna informationen till kommunstyrelsen.

Antti Vähäkari
Avdelningschef VA

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

RAPPORT

VÄRNAMO KOMMUN

Vattenskydd, Ljusseveka

UPPDRAGSNUMMER 13010916

**TEKNISKT UNDERLAG MED FÖRSLAG TILL VATTENSKYDDSOMRÅDE OCH
SKYDDSFÖRESKRIFTER FÖR LJUSSEVEKA VATTENTÄKT, VÄRNAMO KOMMUN**

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA

JÖNKÖPING VATTEN OCH MILJÖ

HÅKAN WENNERBERG, UPPDRAGSLEDARE

WIKTOR SKOGLUND OCH ANNA-KARIN WEICHELT, HANDLÄGGARE

CHARLOTTA URBERG, HANS FRIDHOLM OCH HELEN EKLUND, GRANSKARE

NIKLAS EKSTRAND, EXPERT

Sammanfattning

Värnamo stads vattenförsörjning baseras på uttag av grundvatten från en utbredd isälvsavlagring som återfinns under stora delar av Värnamo tätort. Vattentäkten benämns Ljusseveka och har sedan mitten av 1960-talet utgjort Värnamos huvudvattentäkt. Förutom Värnamo samhälle försörjer Ljusseveka idag bland annat även orterna Kärda, Forsheda och Bredaryd med dricksvatten.

Grundvattenmagasinet består av en isälvsavlagring som löper i nord-sydlig riktning längs Lagan. Magasinet avgränsas i öster och väster av höga berglägen. Den djupt belägna isälvsavlagringen består huvudsakligen av genomsläppliga jordarter såsom sand och grus. Ovan isälvsavlagringen återfinns, inom större delen av området, ställvis mäktiga issjösediment bestående av finare jordarter såsom sand, silt och lera.

Vattenkvaliteten i vattentäkten är god och har varit stabil över åren. Järn- och manganhalterna är relativt höga och vid höga vattennivåer i Lagan kräver vattnet en mer genomgripande vattenbehandling. Bekämpningsmedel och klorerade kolväten har detekterats i råvattnet över åren. Halterna av nitrat och klorid är låga och föranleder ingen åtgärd.

Markanvändningen i närområdet till Ljusseveka utgörs av främst av bebyggd stadsmiljö, tätortsnära industriområden samt jord- och skogsbruk. Vägar och järnväg upptar en förhållandevis begränsad yta men omfattar bland annat två större järnvägslinjer och transporter med farligt gods.

En övergripande riskbedömning har genomförts. De risker som bedöms vara störst, av de identifierade risker som förekommer inom avrinningsområdet idag eller kan komma att förekomma i framtiden, är:

- Risker kopplade till miljöfarliga verksamheter och förorenade områden.
- Risker kopplade till täktverksamhet och markarbeten.
- Risker kopplade till kemikaliehantering i bebyggd miljö.

Med hänsyn till att Ljusseveka är en allmän huvudvattentäkt är skyddsvärdet högt. För att stärka skyddet för vattentäkten och säkra råvattentillgången ur ett långsiktigt perspektiv har ett förslag på nytt skyddsområde med nya skyddsföreskrifter utarbetats utifrån de hydrogeologiska förhållandena samt resultatet av riskbedömningen. Förslaget innebär en revidering av befintligt fastställt vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning	1
1.1	Styrande dokument	1
1.2	Bakgrund och motiv för inrättande av vattenskyddsområde	1
2	Områdesbeskrivning, Ljusseveka vattentäkt	2
2.1	Topografi och avrinning	2
2.2	Geologi	6
2.3	Hydrologi	10
2.4	Hydrogeologi	11
2.5	Nederbörd och grundvattenbildning	13
2.6	Klimatförändringar	14
2.7	Grundvattenkvalitet i grundvattenförekomsten	15
3	Teknisk beskrivning av vattentäkten	16
3.1	Ägandeförhållanden	16
3.2	Försörjningsområde	16
3.3	Tillstånd och rådande vattenuttag	16
3.4	Befintligt vattenskydd	16
3.5	Anläggningens utformning	18
3.6	Vattenbehandling	18
4	Planbestämmelser	18
4.1	Gällande planer	18
4.2	Planer under arbete	21
4.2.1	Planer under arbete inom sekundär skyddszon	21
4.3	Skyddade områden och riksintressen	21
4.3.1	Riksintresse för friluftsliv	21
4.3.2	Riksintresse för naturvård	22
4.3.3	Riksintresse för järnväg	22
5	Riskbedömning	23
5.1	Vattenkvalitet	24
5.2	Relevanta ämnen/föroreningar och föroreningsspridning	25
5.2.1	Järn och mangan	25
5.2.2	Tungmetaller	26
5.2.3	Bekämpningsmedel	26
5.2.4	Klorerade lösningsmedel	26
5.2.5	Mikrobiologiska parametrar	26
5.2.6	PFAS	26

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

5.2.7	Övriga ämnen	27
5.3	Föroreningskällor	27
5.3.1	Markanvändning inom vattenskyddsområde	27
5.3.2	Bedömning och analys av potentiella föroreningskällor	27
5.3.3	Vägar och järnväg	27
5.3.4	Bebyggd miljö	30
5.3.5	Jord- och skogsbruk	33
5.3.6	Industriområden och miljöfarliga verksamheter	33
5.4	Bedömning av risknivåer och naturliga barriärer	34
5.4.1	Riskenivåer	34
5.4.2	Naturliga barriärer och sårbarhetsbedömning	35
5.5	Åtgärder och vattenskyddsföreskrifter	35
5.5.1	Risker som bör hanteras med skyddsföreskrifter	35
5.5.2	Risker som inte bör eller kan hanteras med skyddsföreskrifter	37
5.5.3	Övriga åtgärder	38
6	Utformning av vattenskyddsområden	38
6.1	Generella motiv och allmän metodik	38
6.2	Indelning i skyddszoner	39
7	Avgränsning av skyddszoner	40
7.1	Uppskattning av vattentäktens influensområde	40
7.1.1	Vattenbalans	44
7.2	Sammanfattande bedömning av gränsernas dragning	45
7.2.1	Vattentäktzon	45
7.2.2	Primär skyddszon	46
7.2.3	Sekundär skyddszon	46
7.3	Sammanfattning	47
8	Förslag till skyddsföreskrifter	48
8.1	Motiv	48
8.2	Skyddsföreskrifters syfte och funktion	48
8.3	Skyddsföreskrifternas restriktionsnivå	48
9	Referenser	49
Bilagor		
Bilaga 1	Potentiella risker inom Värnamo tätort, 2020-07-04.	
Bilaga 2	Riskmatris för Ljusseveka grundvattentäkt, 2020-10-02	
Bilaga 3A-C	Förslag till vattenskyddsområde Ljusseveka vattentäkt, 2020-09-03	
Bilaga 4	Förslag till skyddsföreskrifter för Ljusseveka vattentäkt, 2025-04-16	

1 Inledning

Som underlag till ansökan om fastställande av vattenskyddsområde och skydds-föreskrifter för Ljusseveka grundvattentäkt har Sweco, på uppdrag av Värnamo kommun, upprättat föreliggande tekniska underlag.

Förslag till vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter redovisas i detta tekniska underlag med bilagor.

1.1 Styrande dokument

Det tekniska underlag har tagits fram under en tidsperiod när gällande styrdokument förändrats. Följande styrande dokument har utgjort huvudsaklig grund:

- Vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden (HaV, 2021)
- Handbok om vattenskyddsområde 2010:5, utgåva 1, februari 2011 (Naturvårdsverket, 2010).

1.2 Bakgrund och motiv för inrättande av vattenskyddsområde

Enligt åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt för perioden 2022-2027, ska kommunerna säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Åtgärdsprogrammet riktar sig till myndigheter och kommuner och visar de åtgärder som ska genomföras för att miljö kvalitetsnormerna (MKN) för distriktets vattenförekomster ska kunna följas. Bland annat behöver kommunerna särskilt:

- anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn.
- göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås.

Ljusseveka vattentäkt ingår i den ordinarie vattenförsörjningen i Värnamo kommun och stora delar av kommunens invånare får sitt vatten från vattentäkten. Förutom Värnamo samhälle försörjer Ljusseveka bland annat även orterna Kärda, Forsheda och Bredaryd med dricksvatten. Fler orter kan komma att anslutas, enligt Värnamo kommun (2017) kan större delen av Värnamo kommun i framtiden få sitt vatten från Ljusseveka vattenverk. Enligt Naturvårdsverkets indelningsgrund i fyra värdeklasser har Ljusseveka vattentäkt ett högt skyddsvärde eftersom vattentäkten är en allmän huvudvattentäkt (Naturvårdsverket, 2010).

För Ljusseveka vattentäkt finns ett befintligt vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter fastställda 1968 respektive 1986, det vill säga före miljöbalkens införande. För att stärka skyddet för vattentäkten ur ett långsiktigt perspektiv har kommunen nu för avsikt att se över och uppdatera befintligt vattenskyddsområde och befintliga skyddsföreskrifter.

Uppdaterat vattenskydd enligt miljöbalken, innebär att en vattentäkts omfattning och nyttjande analyseras. I detta arbete ingår att beräkna erforderligt vattenskyddsområde

1(50)

och zonindelning baserat på vattnets uppehållstid/rinntid och med hänsyn till förekommande risker. Som underlag vid fastställandet upprättas ett tekniskt underlag som omfattar förslag till vattenskyddsområde och vattenskyddsföreskrifter.

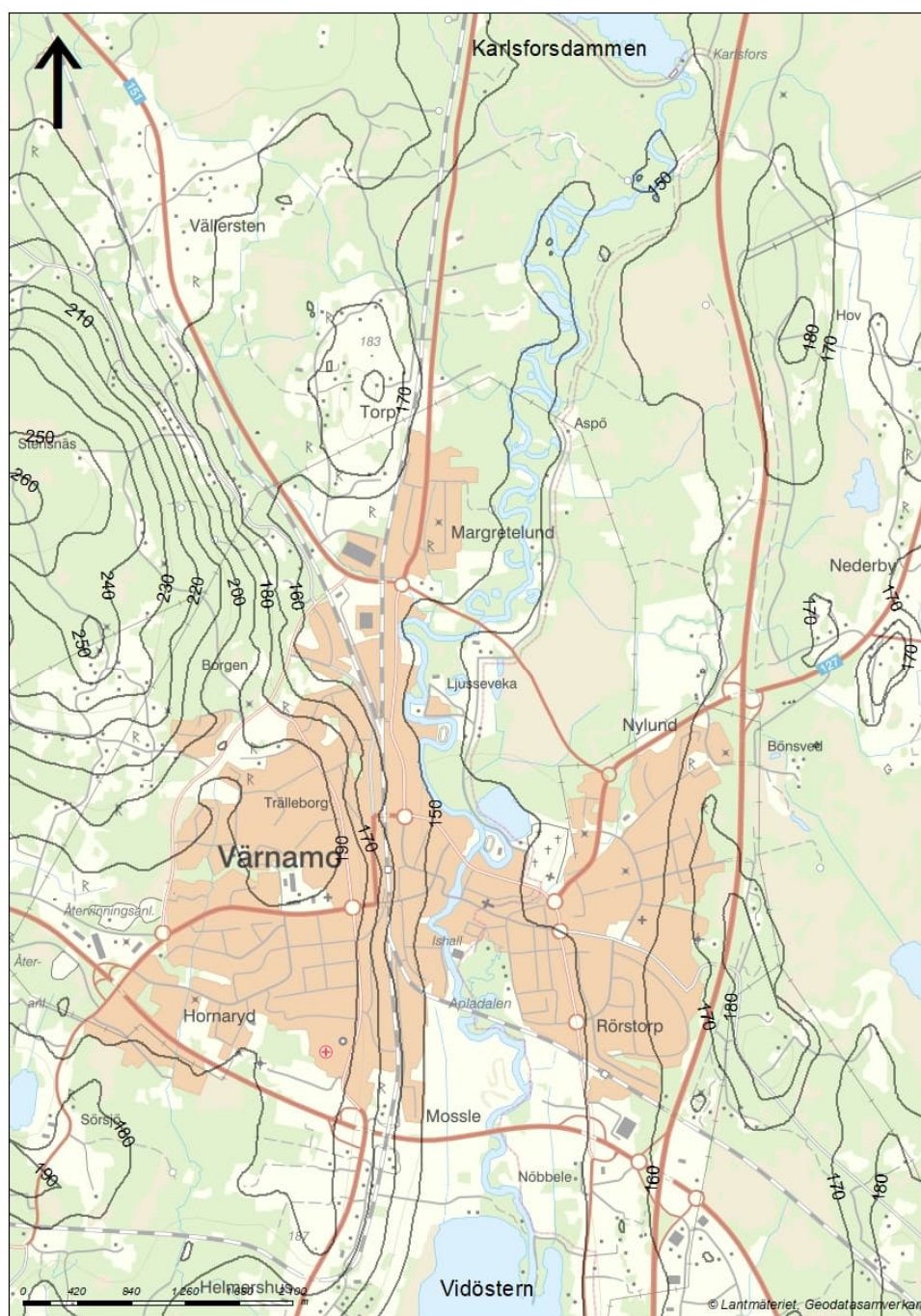
2 Områdesbeskrivning, Ljusseveka vattentäkt

2.1 Topografi och avrinning

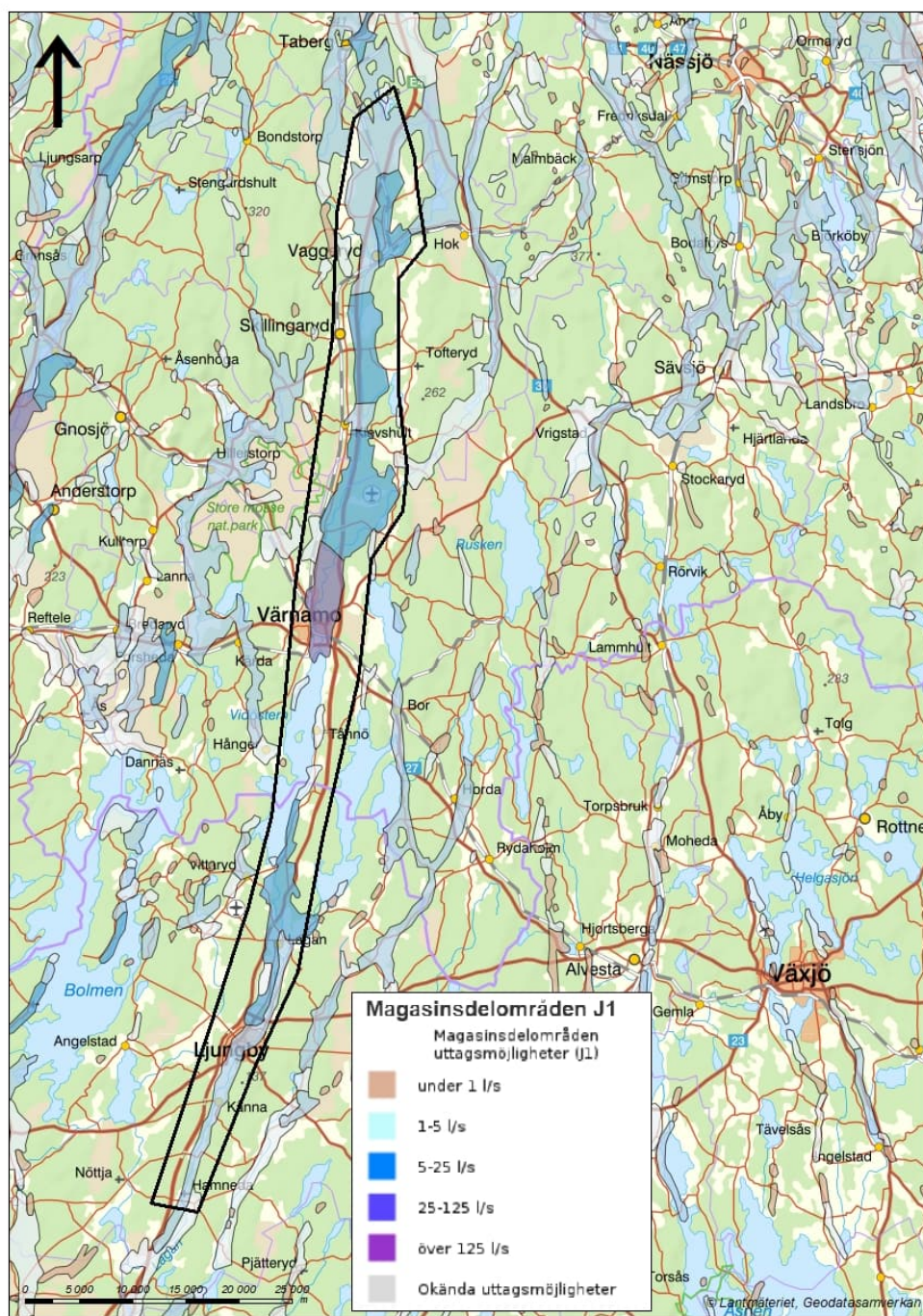
Värnamo tätort ligger i Lagans dalgång och har en väst-östlig utsträckning. Staden delas i en östlig och en västlig del, belägna på vardera sida om järnvägen som går i nord-sydlig riktning genom stan. Den västra delen av stan ligger på nivån 180-200 m.ö.h (meter över havet) och den östra på nivån 150-170 m.ö.h., se **Figur 1** Delar av bebyggelsen ligger på de flackare områdena i anslutning till Lagans dalgång där nivån är ca 150 m.ö.h.

I Lagans dalgång förekommer flera grundvattenmagasin som skiljs åt av sjöar och höga berglägen (**Figur 2**). Grundvattenmagasinet där Värnamo stads vattentäkt tar sitt vatten ligger i ett område som sträcker sig från Klevshult i norr till deltamynningen i sjön Vidöstern, se utsnitt i **Figur 3**. I området för grundvattenmagasinet är topografin huvudsakligen relativt flack i nord-västlig riktning med en svag sluttning från norr (155m.ö.h.) till Lagans mynning i sjön Vidöstern i söder (145 m.ö.h.).

Både öster och väster om grundvattenmagasinet i dalgången finns bergsryggar med inslag av platåliknande formationer från vilka ytavrinning till Lagan sker (**Figur 3**).

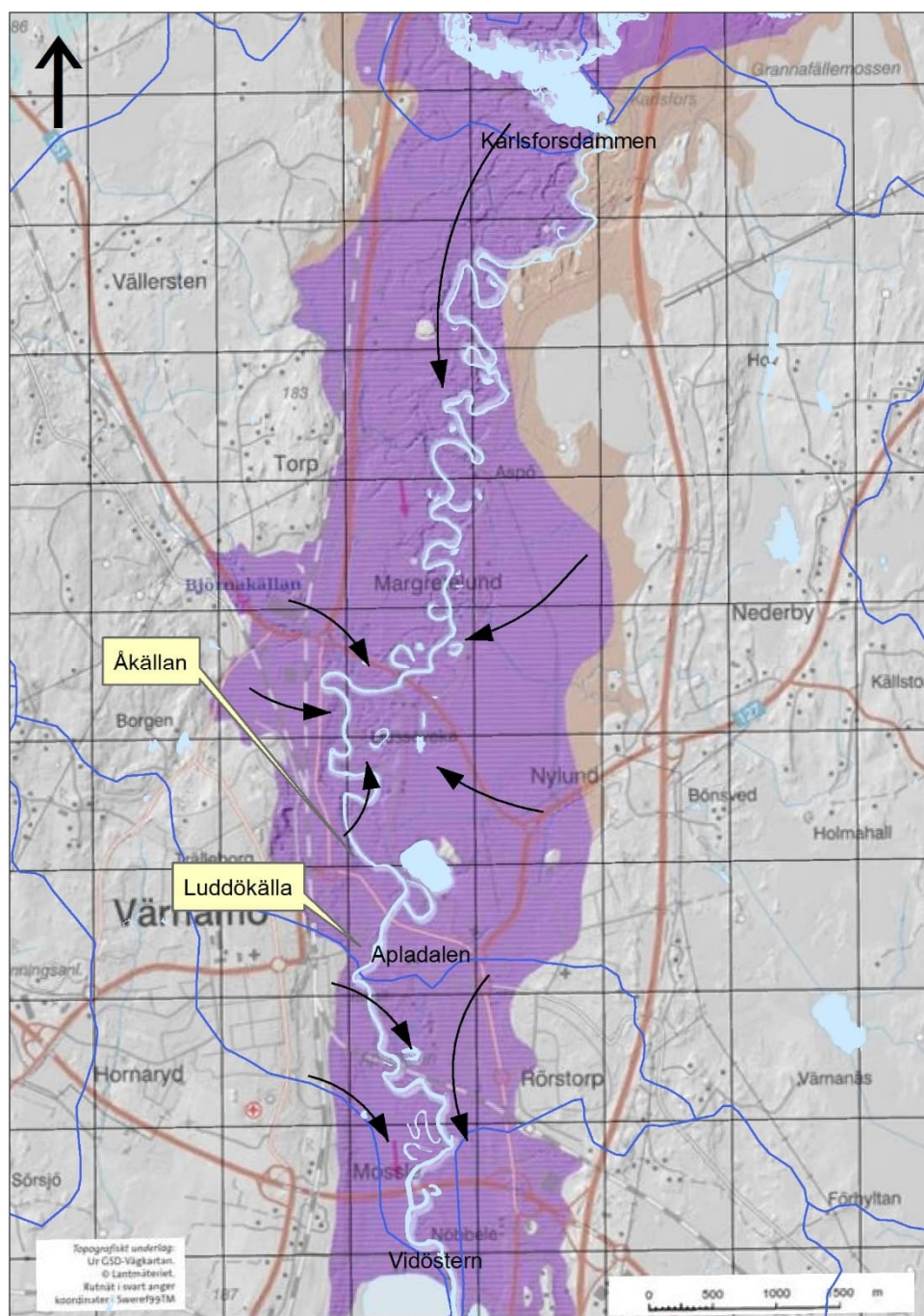
Figur 1. Värnamo tätort med höjdkurvor å 10 m. Figuren avgränsas i norr av Karlsforsdammen (153 m.ö.h.), i söder av sjön Vidöstern (144 m.ö.h.).

Figur 2. I Lagans dalgång finns flera grundvattenmagasin utpekade av SGU. Svart ram anger en ungefärlig sträckning på denna dalgång.

4(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Figur 3. Grundvattenförekomst i jordlager i Värnamo (montage med öppna data från SGU). Område med lila färg anger grundvattenmagasin som överlagras av tätande jordlager. Ljusbrun färg anger angränsande delar av grundvattenmagasinet (SGU, 1989). Svarta pilar anger riktningen på bedömd grundvattenströmning vid störda förhållanden (dvs uttag av vatten i Ljusseveka). Blå linje anger ungefärlig utbredning av avrinningsområde för ytvatten.

5(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

2.2 Geologi

Berggrunden i området består främst av gnejsiga graniter samt granodioriter. Lagans dalgång definierar en större deformationszon, en zon som innehåller flera tydligt utbildade svaghetszoner som löper i nord-sydlig riktning. Sprickzonen bildar en dalgång som har fyllts av sediment sedan avsmältningen av den senaste inlandsisen.

Området som sträcker sig från sjön Vidöstern norrut till Karlsforsdammen ligger i en 1–2 km bred och 80–90 m djup sänka i berggrunden. Sänken är till stora delar fylld av sediment. I botten finns 20–40 m isälvsediment i form av grus och sand, avsatta vid landisens avsmältning från området. Ovan isälvsedimenten återfinns issjösediment bestående av sand, silt och lera (se utbredning i **Figur 4a**). Dessa issjösediment har en mäktighet om 5–20 m. Ovan issjösedimenten finns mer sentida svämsediment (älvsediment), bestående av sand och silt avsatta till följd av Lagans meandrande och av ån tidvisa översvämningar i dalgången. Förenklade tolkningar av geologin i tvärsnitt presenteras i **Figur 4b** och **Figur 4c**. I markytan förekommer även torv. Flera s.k. korvsjöar, spår av tidigare meanderbågar som snörts av, finns längs med Lagan. Dessa korvsjöar kännetecknas främst av svämsediment såsom sand och silt samt av torv som bildas när sjöarna växer igen. Ett stort sådant område med svämsediment och korvsjöar finns strax söder om Karlsforsdammen där tydliga spår av dessa korvsjöar kan urskiljas i jordartskartan och höjddata.

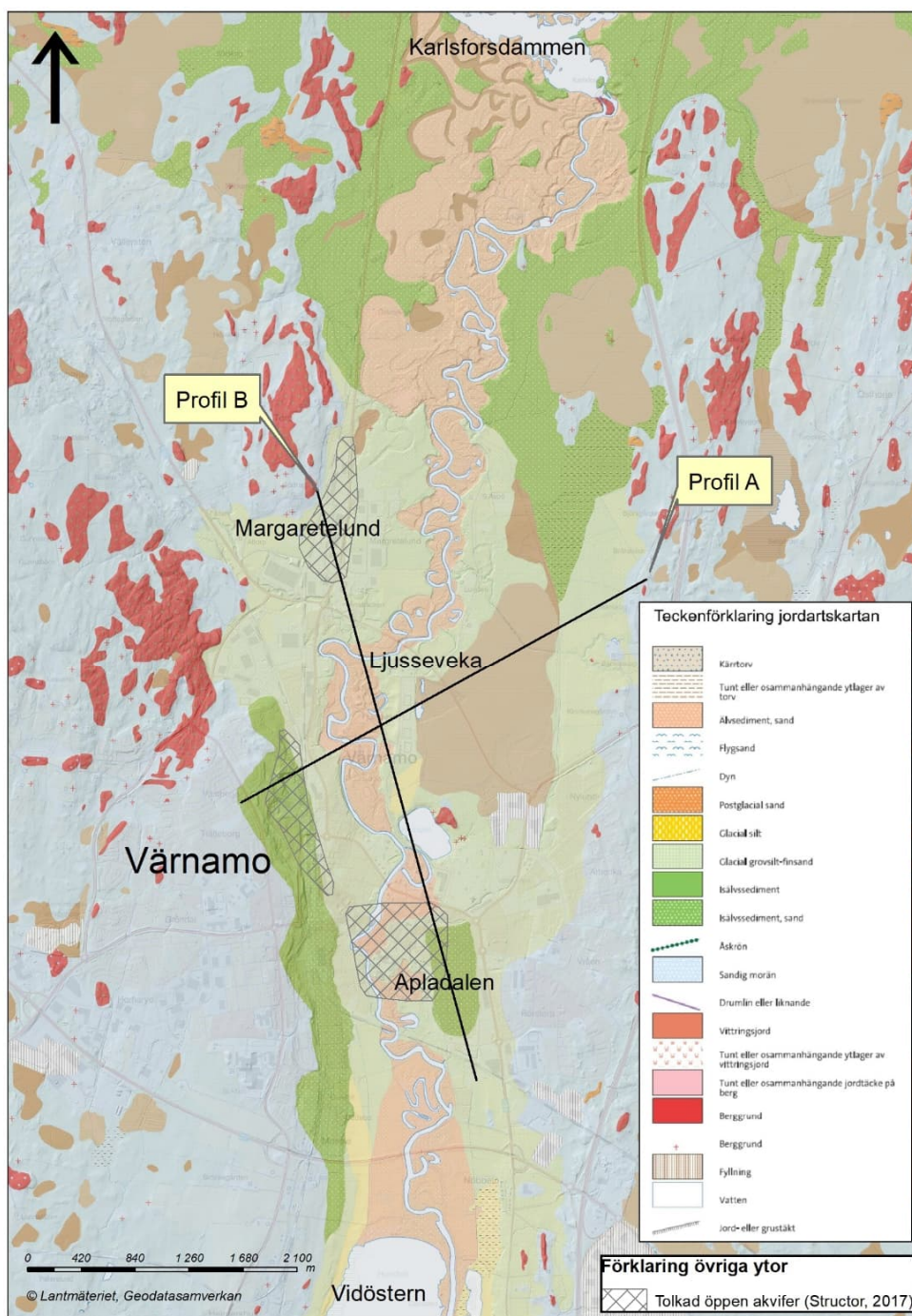
Utifrån tidigare genomförda borrhningar (Viak, 1963, 1966a och 1966b samt Structor, 2017) har isälvsedimenten en mindre mäktighet i de norra delarna (1-15 m) av området upp mot Karlsforsdammen. Där har istället issjösedimenten en större (10-40m) mäktighet. I de centrala delarna av området, i höjd med Ljusseveka, har isälvsedimenten en mäktighet om ca 20-30 m och här finns 10-20 m issjösediment över isälvsedimenten. Söderut mot Apladalen och Vidöstern har isälvsedimenten en större mäktighet (30-40 m) med en fortsatt stor (25-40 m) mäktighet av ovanliggande issjösediment.

I ett område väster om järnvägen finns ca 15 m mäktiga isälvsediment avlagrade i en nord-sydlig formation med längden 2 – 3 km, möjligen avsatt av en isälv som runnit mellan höjdryggen och kvarliggande is i öster. Denna isälvsavlagring står troligen i hydraulisk kontakt med de djupt liggande isälvsedimenten (se **Figur 4b**) och området har av Structor (2017) noterats som ett område där grovt isälvsmaterial är exponerat i markytan och därmed medger förutsättningar för hög grundvattenbildning. Structor (2017) har pekat ut ytterligare två områden i norr och söder där sand i markytan kan innebära goda förutsättningar för stor grundvattenbildning i de ytliga marklagren, fortsatt benämnda "områden med öppen akvifer¹". Vid dessa två områden är dock inte överensstämmelsen mellan Structors bedömning och SGUs jordartskarta lika tydlig.

Efter den senaste nedisningen är det rimligt att anta att erosion varit den dominerande geomorfologiska processen i de norra delarna av området, upp mot Karlsforsdammen, och att deposition varit den dominerande processen ned mot Vidöstern.

¹ Med begreppet akvifer menas en geologisk bildning ur vilken vatten kan utvinnas i användbar mängd.

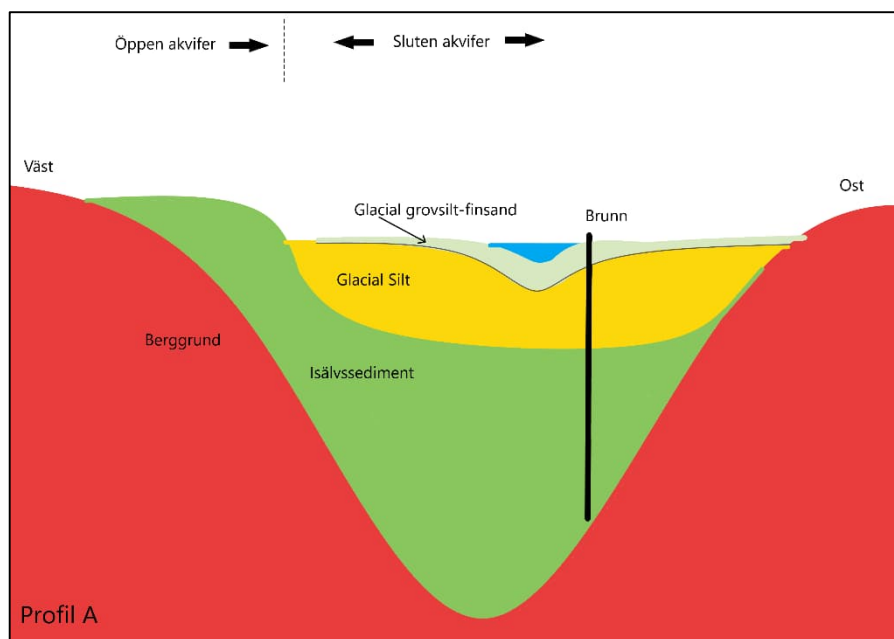
Det finns indikationer på att Lagan i de norra delarna av området, från Margaretelund upp mot Karlsforsdammen, står i kontakt med de undre isälvsavlagringarna. Detta kan bero på att Lagan eroderat bort delar av det finkorniga issjömaterialet och att ån därmed står i kontakt med isälvsmaterialet. Samma förhållande kan även gälla korvsjöar och övergivna åfåror som vid högvatten kan agera som mer genomsläppliga avsnitt i de ytliga avlagringarna.

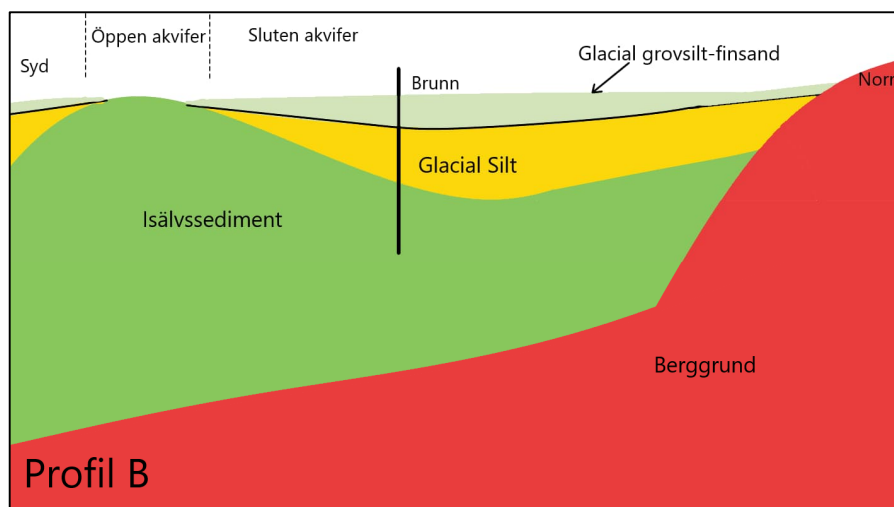
Figur 4a. Jordartsgeologisk karta över Värnamo tätort och området norr om staden tillsammans med områden som av Structor tolkats som öppen akvifer. Läge för profilerna A och B redovisas. ©SGU 2020.

8(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Figur 4b. Profil A, se sträckning i figur 4a. Profilen visar en förenklad principskiss över geologin i västlig-östlig riktning. Glaciala sediment utgör issjösediment.

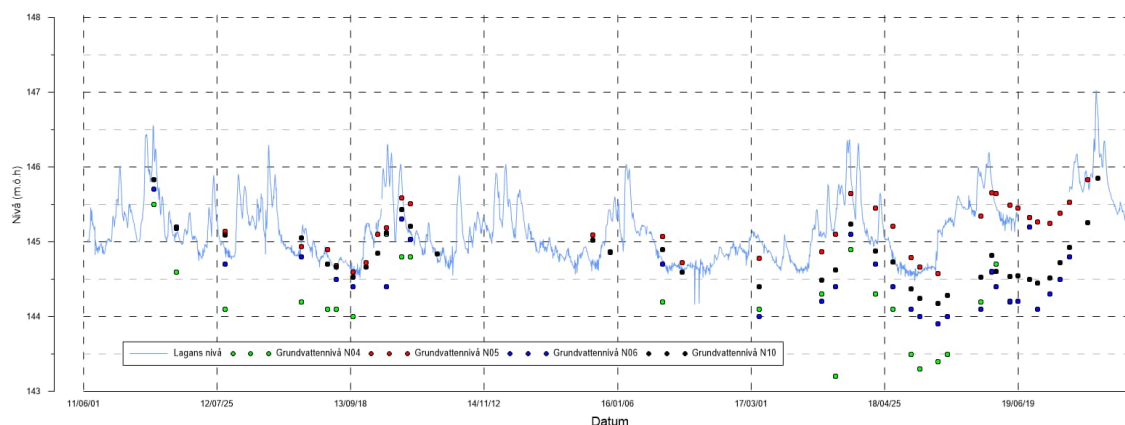
Figur 4c. Profil B, se sträckning i figur 4a. Profilen visar en förenklad principskiss över geologin i nordlig-sydlig riktning. Glaciala sediment utgör issjösediment.

2.3 Hydrologi

Lagan är en starkt meandrande å som uppströms har sitt ursprung i trakterna kring Jönköping och Nässjö och som mynnar nedströms i Laholmsbukten. Lagan är ett reglerat vattendrag där Karlsforsdammen ca 5 km norr om Värnamo används för elproduktion. Dammen är därmed i stort styrande för flödet och nivåerna i Lagan. Området norr om Värnamo, upp mot Karlsforsdammen där Lagan meandrar, kännetecknas främst av erosionsprocesser medan området söder om Värnamo främst kännetecknas av depositionsprocesser och uppbyggnad av ett delta. Sjön Vidöstern strax söder om Värnamo har genomgått åtminstone två sjösänkningar, 1847 och 1863 och sjöns nivå är idag 144 m.ö.h.

Mätningar av vattenståndet i Lagan nära vattentäktsområdet utförs dagligen sedan flera år tillbaka. Medelnivån mellan juni 2011 och juni 2020 ligger på 145 m.ö.h. med en högsta nivå på 146,5 m.ö.h. Vattennivån i Lagan samvarierar med grundvattennivåer i anslutning till vattentäkten, se **Figur 5** där Lagans nivå jämförs med grundvattennivå i fyra grundvattenrör nära vattentäkten (N04, N05, N06 och N10), där N04 är lokaliserad inom vattentäktsområdet. Samvariationen styrker antagandet om en hydraulisk kontakt mellan Lagan och grundvattenmagasinet. Marknivån vid vattentäkten ligger på en uppschaktad bank på ca 149 m.ö.h. d.v.s. ca 4 meter över Lagans medelnivå.

Under de senaste åren har Lagan svämmat över vid flera tillfällen varvid stora markytor utmed ån har ställts under vatten, se exempel över översvämningens omfattning 2004 i **Figur 6**. Vid höga nivåer i Lagan påvisas en förändring i vattenkemin i vattentäkten (se avsnitt 3.6).

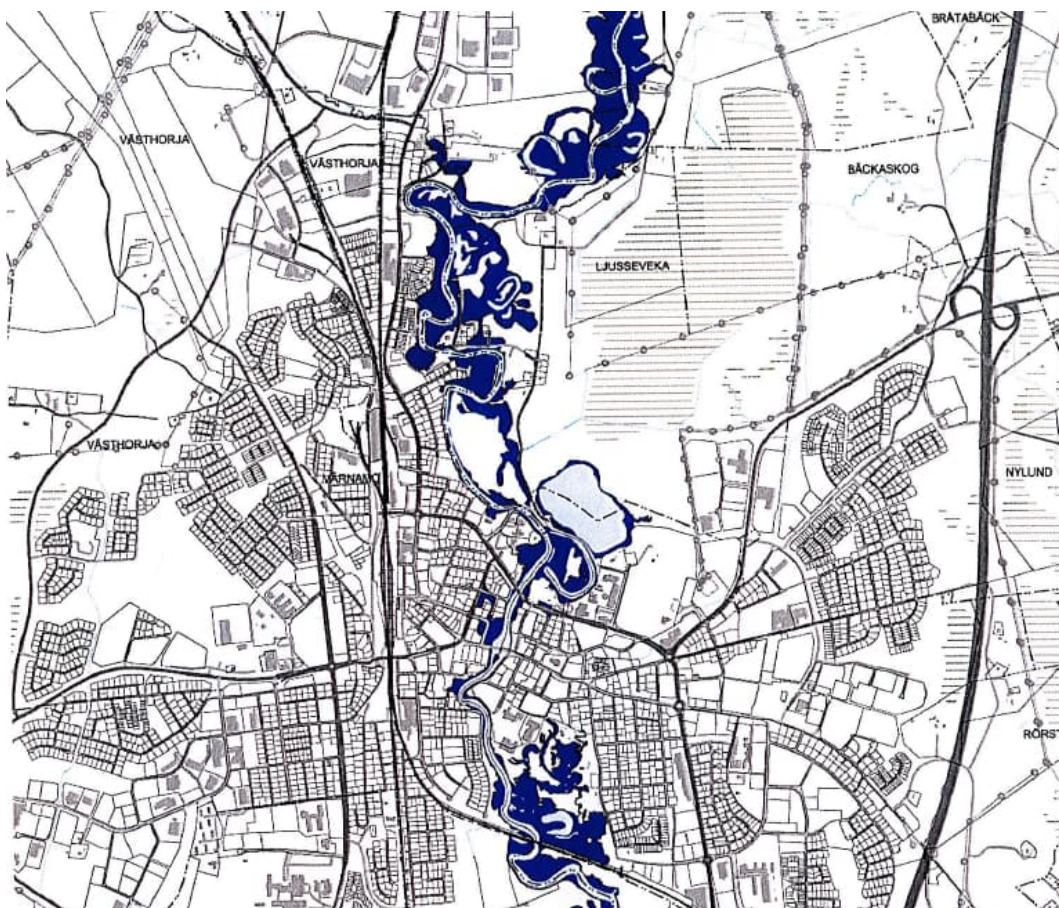

Figur 5. Vattennivå i Lagan jämfört med grundvattennivåer i fyra grundvattenrör nära Ljusseveka vattentäkt under perioden juni 2011-juni 2020. Data erhållet från Värnamo kommun.

10(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Figur 6. Utbredning över översvämmade områden i samband med Lagans översvämning 2004. Från Värnamo kommun (2006).

2.4 Hydrogeologi

Två grundvattenmagasin bedöms finnas i området, en mäktig djupare akvifer bestående främst av sand och grus (undre akviferen) samt en ytlig akvifer med en mindre mäktighet bestående av sand med inslag av finmaterial (övre akvifer). Dessa undre och övre akviferer skiljs åt av ställvis mäktiga issjösediment som utgör tätande lager (se **figur 4b-4c**), dock har troligen vissa delar av issjösedimenten varit utsatta för omfattande erosion och genomsläppligare delar bör finnas.

Undre akvifer

Den undre akviferen består av främst sand och grus och har utifrån borrhningar (bland annat VIAK, 1963) bedömts vara uppemot 50 m mäktig i området kring Apladalen. Akviferen tycks ha en mer begränsad mäktighet norrut där det i området kring Ljusseveka påträffats mäktigheter om ca 25 m. Isälvs materialet av sand och grus tycks tunnas ut 1,5 km norr om Ljusseveka och påträffas endast i mäktigheter om 3 m.

Borrhningarna som genomförts i Apladalen, Ljusseveka samt norrut i höjd med Margretelund ger en begränsad bild och förståelse över bredden av avlagringen, men avlagringen bedöms vara ca 200-400 m bred i området kring Apladalen och Ljusseveka.

Tillrinningen för den undre akviferen sker troligen främst inom de norra delarna av Värnamo, norr om Margretelund samt genom tillskott av vatten som infiltrerar längs avlagringarna i dalsidorna i väst. Infiltration av vatten längs de östra dalsidorna och genom issjösedimenten är okänd, men även ett visst tillskott sker troligen här.

Grundvattenytan i den undre akviferen har uppmätts i nivåer om 145 m.ö.h, kring Ljusseveka och Apladalen, d.v.s. ca 1 m över Lagans normalvattenstånd, se även avsnitt 2.3.

Strax innan provpumpning av den första brunnen i Ljusseveka lodades samtliga observationsrör och brunnar, grundvattnets strömningsriktning var då riktad mot sydväst med en gradient om ca 0,5 ‰ (VIAK, 1963). VIAK (1966a) bedömde även att det var en grundvattengradient riktad från dalsidorna mot dalmitten där grundvattennivån planande ut. Under driften av brunnarna i Ljusseveka konstaterades det att grundvattengradienten från norr och dalsidorna ökade i riktning mot vattentäkten, söder om täkten vände flödet ungefär i höjd med dåvarande Värnamo bryggeri ca 2 km söderut och strömmade mot Ljusseveka.

Enligt VIAK (1963) provpumpades den första brunnen i Ljusseveka 1962 med ca 220 l/s. Vid provpumpningen kunde en påverkan urskiljas i Åkällans grundvattennivå, strax sydväst om Protskogen samt i Luddö källa i höjd med Pumparegatan. Vid provpumpningen upphörde sedan utflödet i Åkällan helt. Källorna Luddö källa samt Åkällan får sannolikt sitt vatten från den grusås som ligger i Lagadalen väster om järnvägen.

Efter anläggandet av den tredje brunnen i Ljusseveka utfördes en provpumpning där den nya brunnen pumpades med ca 50 l/s samtidigt som de två andra brunnarna var i drift (totalt uttag ca 30 l/s). Härvid påvisades en avsänkning av grundvattenytan i alla fjorton observationsrör. En tydlig avsänkning om 0,05-0,1 m observerades i ett observationsrör i höjd med Margretelund ca 1150 m från uttagsplatsen (VIAK, 1986).

Utifrån provpumpningen 1986 bestämdes transmissiviteten i grundvattenmagasinet till 0,11 m²/s. Magasinskoefficienten (S) bestämdes till 5*10⁻⁴ vilket indikerade ett slutet magasin.

12(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Issjösedimenten

Issjösedimenten förekommer med betydande mäktigheter inom vissa områden såsom i Apladalen där 40 m finkorniga sediment påträffades. I området kring Ljusseveka är samma avlagring endast 12 m mäktig. Issjösediment med större mäktigheter om ca 25 m påträffades även 1,5 km norrut från Ljussevekaområdet (VIAK, 1966b). Kunskapen om den horisontella utbredningen av issjösedimenten är begränsad, men sedimenten bedöms ha fyllt upp stora delar av Lagadalen vid tidpunkten för issjön. Sannolikt är issjösedimenten av mindre mäktigheter mot dalsidorna i öst och väst där sedimenten omarbetats av våg- och vindprocesser och tros överlagra andra isälvsformationer.

Utifrån tidigare undersökningar och borrhningar bedöms det att issjösedimenten ställvis eroderats ned av Lagan eller har inslag av genomsläppligare material vilket möjliggör en viss hydraulisk kontakt mellan den övre och undre akviferen. Dock utgör issjösedimenten, tack vare dess tätande egenskaper, ett visst skydd för underliggande akvifer.

Bedömningar avseende issjösedimentens hydrauliska egenskaper har genomförts i området kring Ljusseveka där den hydrauliska konduktiviteten modellerats till $4 \cdot 10^{-6}$ – $1 \cdot 10^{-7}$ m/s (Structor, 2017).

Övre akviferen

Den övre akviferen har en stor horisontell utbredning, men med en begränsad mäktighet. Akviferen kännetecknas främst av mer sentida sediment avsatta från Lagans periodiska översvämningar och dess kvarlämnade meanderstråk. Sedimenten som avsatts är främst sand, silt och lera, samt organiska jordarter såsom torv som avlagrats i kvarlämnade korvsjöar. I de övre jordlagren har historiskt även två källor funnits, Luddö källa samt Åkällan. Källorna fanns vid gummifabriken samt vid Pumparegatan i Värnamo (**Figur 3**). Källorna var troligen betingade av den västra isälvsavlagringen. Påverkan på källorna har påvisats när propumpning genomfört i Apladalen och Ljusseveka.

Inför anläggandet av en gångtunnel under Lagastigen där vägen passerar över Lagan utfördes hydrogeologiska bedömningar av de övre akviferen. Utifrån undersökningarna konstaterades att grundvattenmagasinet tillfördes vatten från Lagan (VIAK, 1975).

Sammanfattande kring hydrogeologin:

I området finns två akviferer vilka skiljs åt av finkornigare issjösediment med en ökande mäktighet söderut från Ljusseveka ned mot Vidöstern. Ställvis har issjösedimenten eroderats bort av Lagan eller är avsatt med en begränsad mäktighet eller med inslag av sand. Detta gör att det sannolikt finns en hydraulisk kontakt mellan den övre och den undre akviferen i området norr om Ljusseveka. Tre områden finns redovisade där grövre material i markytan kan medge god hydraulisk kontakt med det vattenförande grundvattenmagasinet från vilket vattentäkten vid Ljusseveka tar vatten.

2.5 Nederbörd och grundvattenbildning

Nederbörden i området har under perioden 1981–2010 varierat mellan 600–1000 mm/år, årsmedelvärdet är ca 850 mm/år. Av detta kan ca 375–450 mm/år antas bilda

13(50)

grundvatten, ett teoretiskt 10-årsminimum för den grundvattenbildande nederbörden är ca 300 mm/år (Rodhe et al., 2006). Detta är i paritet med den avrinning som anges av SMHI (2020) på 400-500 mm/år. Den högsta avrinningen anges för stadsmiljön där en större andel av nederbörden antas avrinna.

Grundvattenbildningen till akviferen där Värnamo kommun tar sitt vatten sker främst inom de öppna och genomsläppliga delarna av akviferen. Enligt Structor (2017) ökar dock grundvattenbildningen tydligt vid höjda nivåer i Lagan (över ca 145,5 m.ö.h), och i samband med de höga nivåerna i Lagan märks även ett tydligt påslag av organiskt järn i råvatten i vattenverket ungefär en månad efter höga vattenståndsnivåer. Detta kan bero på en ökad tryckskillnad i akvifererna och/eller på en större infiltrationsyta när Lagan svämmas över.

Det går således inte att utesluta att en inducerad infiltration från Lagan ger ett tillskott av grundvatten till vattentäkten. Structor (2017) anger att inströmning från Lagan uppstår som en följd av att grundvattnets trycknivå i akviferen sänks av vid vattenuttag i Ljusseveka vattenverk. Nära Ljusseveka förväntas därför ett påtagligt läckage från Lagan till akviferen.

Bedömningar avseende grundvattenbildning som finns presenterade i Rodhe et al., 2006 utgår från att det inte förekommer hårdgjorda ytor. För att kompensera för den minskning av grundvattenbildningen som hårdgjorda ytor ger upphov till används infiltrationskoefficienter baserade på projekteringsanvisningar för dagvattensystem som anges i Svenskt Vatten (2004), se vidare under avsnitt 6.1.1.

2.6 Klimatförändringar

Länsstyrelsen i Jönköpings län har gjort en analys över hur klimatförändringar kan komma att påverka Värnamo kommun (Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2020). Analysen bygger på SMHI:s länsanalys (SMHI, 2015) som beskriver dagens och framtidens klimat baserat på observationer och beräkningar utifrån två olika utvecklingsvägar. Resultatet av dessa analyser beskrivs även i kommunens översiktsplan (Värnamo kommun, 2019).

Sammanfattningsvis beskrivs framtida klimatförändringar medföra följande scenarier för år 2100:

- Mildare klimat, med varmare under sommar och vinter. Perioder med högre temperaturer vilket bland annat kan ge längre växtsäsong men även lägre grundvattennivåer.
- Ökad mängd nederbörd under framför allt vinterhalvåret. Oförändrad mängd nederbörd under övrig tid.
- Ökad frekvens av skyfall, vilket leder till större belastning på ledningsnät och större risk för översvämningar liknande scenariot 2004 (avsnitt 2.3).

De modelleringar för Jönköpings län som redovisas i SMHI:s fördjupade klimatscenariotjänst visar på samma trender för temperatur och nederbörd som de ovan beskrivna (SMHI, 2025).

14(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Grundvattenmagasinet vid Ljusseveka vattentäkt är främst beroende av den nederbörd som faller under vinterhalvåret. De scenarier som förutspås innebär att perioden för merparten av grundvattenbildningen kommer att bli kortare i och med den högre temperaturen och att växterna är aktiva under en längre tid. Detta kan innebära att grundvattenmagasinet blir mer känsligt för nederbördsvariationer under vinterhalvåret.

En minskad tillgång på grundvatten kan innebära att kvaliteten förändras, både genom en koncentration av ämnen och genom att vattentäkter drar på sig omgivande grundvatten eller ytvatten som vanligtvis inte tillförs grundvattenmagasinet. Till exempel kan en ökad tillströmning av berggrundvatten eller inducerat ytvatten komma att påverka grundvattenkvaliteten. Störst påverkan på grundvattentillgången har variationen av nederbörden – när på året den faller, hur mycket och på vilket sätt.

En temperaturförhöjning kommer förutom förändringar i nederbörd även att innebära förhöjd vattentemperatur vilket kan påverka de markkemiska processerna och därmed ha betydelse för vattenkvaliteten.

2.7 Grundvattenkvalitet i grundvattenförekomsten

Ljusseveka vattentäkt är belägen i den grundvattenförekomst i jord (grus och sand) som enligt VISS (Vatteninformationssystem Sverige) har benämningen "Värnamo-Ekeryd" (id-nummer: WA88135799 / SE636264-139799).

Från VISS (2020) går att läsa att

- Den kemiska statusen bedöms som god. Det finns dock en risk för att god status på sikt inte uppnås eftersom startpunkten för att vända trend överskridits för bekämpningsmedel (BAM) och trikloreten+tetrakloreten. Dessutom har krom, bensen, nickel, tetrakloreten och trikloreten uppmäts i halter över riktvärdena inom förorenade områden inom grundvattenförekomsten. De förorenade områdena täcker inte hela förekomsten utan vissa delar. Antalet förorenade områden inom förekomsten samt att E4:an passerar genom förekomsten har också bidragit till riskbedömningen.
- Den kvantitativa statusen bedöms som god. Det finns en övervakningsstation för grundvattennivåer inom förekomsten. Vid övervakningsstationen har grundvattennivån registrerats två gånger per dygn sedan september 2014. Ingen betydande påverkan på grundvattennivån på grund av mänsklig aktivitet har ännu noterats.

Enligt arbetsmaterial från 2020 anges vidare i VISS följande risker:

- Diffusa källor i form av urban markanvändning samt transport och infrastruktur
- Punktkällor - Förorenade områden (bland annat risk för förorening med PFAS)

Med hänsyn till den geologiska beskrivningen i detta underlag ska det poängteras att det i VISS görs en samlad bedömning av en grundvattenförekomst med avgränsning i plan.

15(50)

Det görs ingen skillnad på till exempel ett övre och ett undre grundvattenmagasin, vilket kan vara av vikt vid bedömning av exempelvis förorenings-spridning. Vad gäller Ljusseveka så bedöms det finnas en hydraulisk kontakt mellan grundvattenmagasinen, varför bedömningarna i VISS ändå kan bedömas vara relevanta.

3 Teknisk beskrivning av vattentäkten

3.1 Ägandeförhållanden

Vattentäkt och vattenverk ligger inom en fastighet som ägs av Värnamo kommun.

3.2 Försörjningsområde

Vid Ljusseveka vattenverk behandlas råvatten till dricksvatten som förser drygt 25 000 abonnenter i Värnamo och kransorterna med dricksvatten. Under de senaste åren har samhällena Forsheda, Bredaryd och Kärda anslutits till dricksvattenförsörjningen från Ljusseveka och fler orter kan komma att anslutas.

3.3 Tillstånd och rådande vattenuttag

För Ljusseveka vattentäkt finns en vattendom som reglerar vattenuttaget, A 81/196, AD 36/1965. Enligt domen har Värnamo kommun tillstånd att, inom aktuell fastighet, utta 8 600 m³/dygn (100 l/s) i genomsnitt per år, dock högst 13 000 m³/dygn (150 l/s) under ett och samma dygn.

Aktuellt råvattenuttag uppgår till ca 60 l/s, se **Tabell 1**. Maximal förbrukning är något högre och ligger kring 90 l/s. Generellt är vattenuttaget högre under sommarmånaderna maj - augusti. Produktionen uppgår till ca 1 800 000 m³/år.

Tabell 1. Vattenverkets ursprungliga dimensionering samt aktuell (2020) drift.

Parameter	Dimensionering	Aktuell drift
Medeldygnproduktion	7 700 m ³ /dygn	Ca 5 000 m ³ /dygn
Maxdygnproduktion	10 200 m ³ /dygn	Ca 8 100 m ³ /dygn
Processkapacitet	500 m ³ /h	
Folkmängd	27 000	25 000

3.4 Befintligt vattenskydd

För Ljusseveka vattentäkt finns ett befintligt vattenskyddsområde, utsträckning framgår av **Figur 7**.

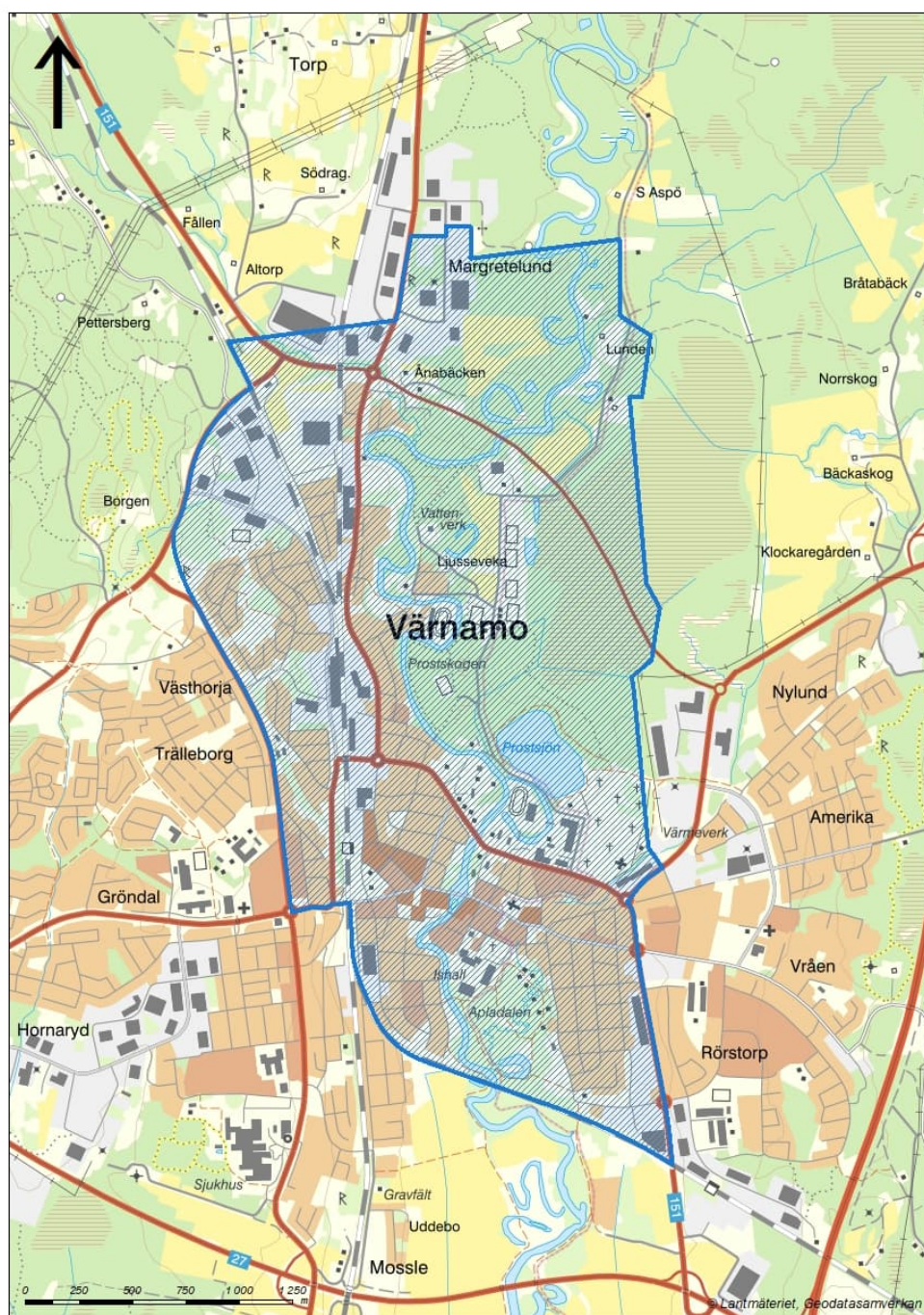
Vattenskyddsområdet har fastställts i två omgångar:

- Inre skyddsområde fastställdes 1968.
- Yttre skyddsområde fastställdes 1986.

16(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Figur 7. Befintligt vattenskyddsområde för Ljusseveka vattentäkt Värnamo. Markanvändningen i området kring Ljusseveka vattentäkt; grönt representerar skogsmark, gult representerar åkermark. © Lantmäteriet.

3.5 Anläggningens utformning

Anläggningen består av fyra uttagsbrunnar, ett vattenverk, en låg- och en mellanreservoar, oxidationsbassänger och fyra grusfilterbrunnar. En sammanställning över brunnarna finns i **Tabell 2**.

Tabell 2. Sammanställning över tillgänglig brunninformation.

Brunn	Installationsår	Totaldjup (m)	Längd på sil-/filterrör (m)	Filterdiameter (mm)
1	1961	43	15	4
2			Utformning ej känd	
3	1986	37	4 resp. 6	2 resp. 1,5
4			Utformning ej känd	

3.6 Vattenbehandling

Råvattnet behandlas genom:

- oxidation med efterföljande sandfilter för avskiljning av löst järn och mangan.
- kolfilter för avskiljning av eventuellt innehåll av bekämpningsmedel och organiska ämnen.
- Desinficering med UV och pH-justering med lut

4 Planbestämmelser

Konflikter gällande markanvändningen bottnar oftast i anspråk på att använda samma ytor för flera ändamål, t. ex. för bebyggelse, jordbruk, väg och järnväg, industrier och vattentäkter. En säker och hälsosam dricksvattenförsörjning är en nödvändig grund för ett samhälles fortlevnad och utveckling. Vattentäktens huvudman har skyldighet att säkra vattnets kvalitet. Detta innebär att skyddet av vattentäkten kan komma i konflikt med andra verksamheter genom de restriktioner som läggs på verksamheterna.

4.1 Gällande planer

I översiktsplanen, antagen av Kommunfullmäktige, (Värnamo kommun, 2019) framhålls vikten av att säkra kommunens vattenförsörjning och att den är avgörande för kommunens framtid. I planen står bland annat att kommunen i planering och lovgivning ska verka för att säkerställa pågående vattentäkter och prioriterade vattenförekomster från åtgärder och verksamheter som kan skada förekomstens värde för dagens och framtidens dricksvattenförsörjning.

En ny kommunövergripande översiktsplan håller på att tas fram för landsbygden och orterna utanför Värnamo stad. Samråd om denna planeras att hållas hösten 2025 och förväntas antas 2027. För Ljusseveka vattenskyddsområde gäller främst den fördjupade översiktsplan som antogs 2022.

18(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

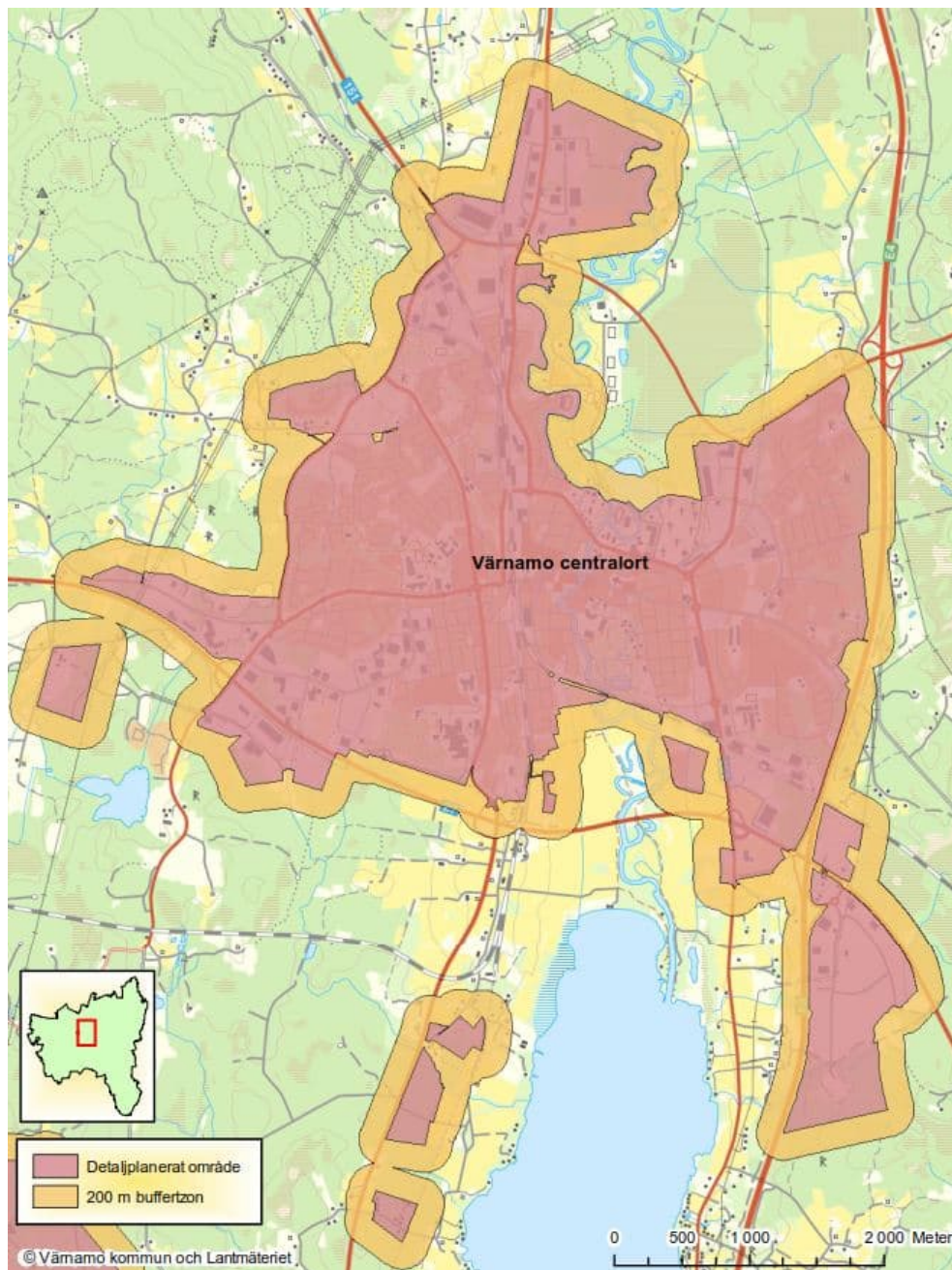
Den kommunala vattenförsörjningsplanen antogs av kommunfullmäktige 2017 (Värnamo kommun, 2017). I denna anges bland annat att Värnamo kommun, för att säkra sin framtida vattenförsörjning, kan:

- säkerställa att alla vattenskyddsområden är aktuella och i enlighet med gällande lag
- vidta åtgärder för att förbättra skyddet för kommunens huvudvattentäkt Ljusseveka
- vidta försiktighet vid exploatering på eller nära intill prioriterade vattenförekomster.

Revidering av vattenförsörjningsplanen är på gång.

Fördjupning av översiktsplanen för Värnamo stad antogs av kommunfullmäktige den 22 juni 2022. I planen redovisas hur Värnamo stad ska utvecklas i framtiden.

Fastställda detaljplaner anger olika former av bebyggelse och markanvändning. Huvuddelen av Värnamo stad är detaljplanlagt (**Figur 8**).

Figur 8. Översiktskarta med detaljplanerat område och s.k. buffertzona. Kartan ingår som bilaga till gällande lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön (Värnamo kommun, 2018).

20(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

4.2 Planer under arbete

En ny kommunövergripande översiktsplan håller på att tas fram för landsbygden och orterna utanför Värnamo stad. Värnamo stad ingår inte. Samråd om den nya översiktsplanen planeras att hållas under hösten 2025 och kommunens mål är att planen antas under 2027.

En trafikplan för Värnamo kommun är under framtagande och planeras att antas av kommunfullmäktige under 2025. Ett flertal nya detaljplaner kommer att behöva startas upp för att möjliggöra intentionerna i trafikplanen. Bland annat ny bro över Lagan och anslutande vägar till denna.

Värnamo kommun arbetar med att ta fram nya dagvatten- och vattentjänstplaner.

4.2.1 Planer under arbete inom sekundär skyddszon

Inga detaljplanearbeten pågår inom den primära skyddszonen. Däremot pågår ett flertal detaljplanearbeten inom föreslagen sekundär skyddszon (se avsnitt 7).

- Detaljplan för Ljusseveka 2:1 med flera, arena (inför granskning)
- Detaljplan för Ljusseveka 2:1, Prostsjön, bostäder ev. förskola (uppstart)
- Detaljplan för Kärleken, bostäder (inför samråd)
- Detaljplan för Rudan, bostäder och centrumverksamhet (inför samråd)
- Detaljplan för Spjutet och Höken, bostäder (inför antagande)
- Detaljplan för Vindruvan, bostäder och centrumverksamhet (uppstart/pausad)
- Detaljplan för Värnet 12, hotell (uppstart)

4.3 Skyddade områden och riksintressen

Inom Ljusseveka vattentäkts tillrinningsområde finns tre områden som betraktas som riksintresse. Det rör sig om riksintresse för friluftsliv och naturvård (**Figur 9**) och järnväg.

4.3.1 Riksintresse för friluftsliv

Vidöstern ingår i Lagans vattensystem och är belägen strax söder om Värnamo. Sjön är belägen i Lagans huvudfåra och största djupet är noterat till 44 m. Utefter de mestadels sandiga och leriga stränderna förekommer rikligt med vassar. Omgivningarna är varierande med både odlings- och skogslandskap. Sjön har en mycket hög biologisk funktion och uppvisar biologisk mångfald. Den biologiska mångformigheten anses som tämligen hög, främst beroende på den mycket artrika fisk- och häckfågelfaunan samt den mångformiga strand- och vattenvegetationen.

I värdebeskrivningen för riksintresset ges några exempel på åtgärder och verksamheter som påtagligt kan skada områdets värden. Några av dessa är

- Verksamheter som enskilt eller kumulativt kraftigt försämrar vattenkvaliteten så att fiske och badmöjligheter påverkas negativt.
- Exploatering som begränsar allmänhetens tillträde till stränder.

4.3.2 Riksintresse för naturvård

Området Lagan nedströms Hörledammen är fastställt som riksintresse för naturvård (NRO06056). Området kännetecknas av Lagans starkt meandrande lopp från Karlsforsdammen ca 3 km norr om Värnamo till sjön Vidöstern strax söder om Värnamo. Lagan rinner här på flacka, mäktiga sandavlagringar. Dessa består till övervägande delen av sandig silt. Söder om Värnamo övergår erosionslandskapet i ackumulationslandskap där ån flyter fram genom sina egna avlagringar på en nivå som ligger högre än omgivningen. Området är viktigt för tolkningen av isavsmältningen och Lagans meandrande har också stor betydelse för landskapsbilden.

Deltat Osudden vid Lagans utflöde i Vidöstern är en känd fågellokal. Här finns flera av de vanligaste and- och vadarfåglarna men också många mindre kända.

Det är centralt att de områden där pågående processer finns bibehålls i sitt naturliga tillstånd och lämnas opåverkade för att för att skydda riksintressets geovetenskapliga värden. I registerbladet för riksintresset står att de geologiska värdena kan skadas av täktverksamhet, schaktningar, utfyllnader och dränering. Även dikningar och avverkning kan skada värdena inom vissa områden genom att de kan ge ökad och ändrad erosion. Vidare har dränering, vilken skulle kunna medföra torrskorpebildning i finkorniga sediment, sannolikt mindre påverkan på Lagans meandring.

4.3.3 Riksintresse för järnväg

Vattenskyddsområdet för Ljusseveka berörs av två riksintressen för järnväg. Riksintressena är Kust till kustbanan Göteborg-Kalmar respektive Nässjö-Halmstad. Utmed järnvägen Nässjö-Värnamo planeras elektrifiering.

22(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Figur 9. Översiktskarta över riksidressen avseende naturvård och friluftsliv.

5 Riskbedömning

En riskbedömning har genomförts vilken omfattar de verksamheter och riskförekomster som bedöms utgöra beaktansvärda risker för vattentäkten. Både riskkällor som förekommer i dagsläget eller som kan tänkas komma att förekomma inom en rimlig framtid, d.v.s. vad som anges i översiktsplan, tas upp.

23(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Med risk menas här en oönskad händelse från en verksamhet eller förhållande. Risken utgörs av produkten mellan konsekvensen av en störning och sannolikheten för att denna störning ska inträffa.

En riskbedömning är en viktig komponent när ett skyddsområde med tillhörande föreskrifter ska fastställas för en grundvattenförekomst. Riskbedömningen kan ligga till grund för handlingsplaner med åtgärder för att minska riskerna för grundvattenförekomsten samt ge kommunens olika instanser god insikt om potentiella föroreningskällor och risker inom vattenskyddsområdet.

Riskbedömningen baseras i stort på HaV (2021) och utgår huvudsakligen från relevanta ämnen/föroreningar som detekterats i grundvattenförekomsten eller i råvattnet från vattentäkten och som kan vara farliga för konsumenten eller påverkar driften i vattenverket. Baserat på dessa ämnen/föroreningar identifieras möjliga föroreningskällor som kan kopplas till verksamheter och markanvändning i tillrinningsområdet till vattentäkten samt hur påverkan från dessa kan tänkas förändras med hänsyn till extremväder och klimatförändringar. En översiktlig bedömning görs av hur föroreningar kan spridas inom föreslaget vattenskyddsområde samt om det finns naturliga barriärer som behöver skyddas. Slutligen görs en bedömning av risknivåerna.

Risker som är sammanknippade med vattentäktsverksamheten ingår inte i riskanalysen. Det kan till exempel handla om risk för förorening i samband med underhållsarbeten i anslutning till vattentäkten, infiltration av förorenat ytvatten, vattenbrist eller kvalitetsförsämring på grund av överuttag samt läckage av processkemikalier. Ett viktigt verktyg för hantering av dessa risker är kommunens egenkontroll där bland annat arbete med HACCP (Hazard Analysis of Critical Control Points eller faroanalys och kritiska kontrollpunkter) ingår.

Vattenförsörjningen är en känslig sektor för sabotage och i samband med kris och krig. Risker rör bland annat åverkan på fasta installationer vilket motverkas genom fysiskt skydd. En särskild riskanalys som fokuserar på risker i kris och krig rekommenderas, vilken bör inarbetas i kommunens beredskapsplan. Även aktsamhet beträffande informationsspridning om vattentäktens utformning och sårbarhet bör iakttas.

5.1 Vattenkvalitet

Tabell 3 visar värden för ett antal analyserade parametrar från råvattnet från Ljusseveka vattentäkt. Dataunderlaget sträcker som längst tillbaka till 1987. Vattenkvaliteten är stabil över åren. Råvattnet uppvisar relativt höga järn- och manganhalter. Vid höga vattennivåer i Lagan detekteras organiskt bundet järn i råvattnet, vilket kräver en mer genomgripande vattenbehandling. Analyserade nitrat- och kloridhalter visar på mycket låga eller låga halter (SGU, 2013). I Länsstyrelsens rapport *Analysresultat för råvatten från kommunala grundvattentäkter i Jönköpings län 2014-2018* (Meddelande nr 2021:13) finns en bedömning av trender för brunn 1 avseende parametrarna alkalinitet, pH, sulfat och klorid. Dataunderlaget härrör från åren 2002-2018. Inga signifikanta trender konstaterades för någon av parametrarna.

24(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Odlingsbara mikroorganismer och koliforma bakterier har detekterats vid några få tillfällen i råvattnet från uttagsbrunnarna.

Bekämpningsmedel i form av 2,6-Diklorbenzamid (BAM) och klorerade kolväten (till exempel trikloretylen och tetrakloretylen) har detekterats i råvattnet.

2016 provtogs råvatten för analys av Perfluorerade ämnen. Summa 11 PFAA visade halt under rapporteringsgränsen (8 ng/l). Under 2024 gjordes en analys med avseende på PFAS. Halten PFAS 4 var 1,7 ng/l och halterna PFAS 21 och PFAS 22 var båda 6,6 ng/l. I Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVFS 2022:12) finns två olika gränsvärden för PFAS, 4 ng/l för PFAS 4 och 100 ng/l för PFAS 21. Analysresultaten från vattentäkter visar på halter under gränsvärdet.

En jämförelse med Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVFS 2022:12) visar att gränsvärdena för järn (100 µg/l), mangan (50 µg/l), radon (100 Bq/l), bekämpningsmedlet 2,6-diklorbenzamid (0,10 µg/l) och koliforma bakterier (påvisad) överskrider i vissa av proverna (se tabell 3).

Tabell 3. Värden för några parametrar i råvattnet från Ljusseveka vattentäkt (Brunn 1-3), 1987-2020. Medel- och medianvärde utgår från de mättillfällen då parametern detekterats i halt över rapporteringsgräns.

Parameter	Medelvärde	Medianvärde	Minvärde	Maxvärde
pH vid 20 C	7,4	7,5	6,6	8,2
Alkalinitet, HCO ₃	128	130	64	150
Järn, Fe (mg/l)	3,5	3,5	0,2	7,7
Mangan, Mn (mg/l)	1,0	1,0	0,08	2,1
Klorid, Cl (mg/l)	17	17	11	27
Konduktivitet (mS/m)	33	33	24	40
Radon (Bq/l)	25	13	9	145
2,6-Diklorbenzamid (µg/l)	0,08	0,1	<0,01	0,12
Koliforma bakterier (cfu/100 ml)	5,7	2	<1	22
Odlingsbara mikroorganismer (cfu/ml)	35	10	<1	320
Trikloretylen (µg/l)	1,7	1,2	<0,1	5,8
Tetrakloretylen (µg/l)	0,7	0,1	<0,1	3,8

5.2 Relevanta ämnen/föroreningar och föroreningsspridning

Utifrån den generella beskrivningen av grundvattenförekomsten (avsnitt 7.1) och sammanställning av råvattenkvalitet i vattentäkten (avsnitt 5.1) görs bedömningen att följande ämnen/föroreningar är av betydelse ur dricksvattenperspektiv då de kan vara farliga för konsumenten och utgöra problem i vattenverket.

5.2.1 Järn och mangan

Råvattnet uppvisar relativt höga järn- och manganhalter jämfört med större vattentäkter i jordlager (SGU, 2013). Vid höga vattennivåer i Lagan detekteras organiskt bundet järn i råvattnet, vilket kräver en mer genomgripande vattenbehandling. Uppmätta halter bedöms vara naturligt betingade och kan antas bero på att inducering av ytvatten med organiskt innehåll ger en miljö med lägre redoxpotential vilket frisätter järn och mangan

5.2.2 Tungmetaller

Krom och nickel har uppmätts i halter över riktvärdena inom grundvattenförekomsten. Ämnena förekommer normalt i grundvattnet men i låga halter. Höga halter kan detekteras i vissa bergarter men i grundvattnet beror de ofta på mänsklig påverkan (SGU, 2013). Krom fastläggs starkt till organiskt material, särskilt vid lågt pH och anaeroba förhållanden.

5.2.3 Bekämpningsmedel

Bekämpningsmedel detekteras i vattentäkten i form av 2,6-Diklorbenzamid (BAM). Detta ämne förekommer inte naturligt utan är en nedbrytningsprodukt av diklobenil som tillsammans med atrazin främst använts utanför jordbruket för att hålla t. ex. hårdgjorda ytor i offentlig miljö ogräsfria (SGU, 2013).

Då ämnet är förbjudet sedan flera år bedöms risken för ökande halter vara liten. Förekomsten visar dock att råvattnet kan påverkas av ej naturligt förekommande ämnen och produkter som tillförts marken genom mänsklig handling och att spridningen kan ta tid innan den uppmärksammas.

5.2.4 Klorerade lösningsmedel

Klorerade kolväten (till exempel trikloretylen och tetrakloretylen) har detekterats i råvattnet. Trikloretylen och tetrakloretylen har begränsad löslighet i vatten men kan transporteras i egen fas i grundvattnet. Densiteten är hög och ämnena sjunker därför ofta djupt ner i akviferen och följer stråk med genomsläppligt material.

Nämnda ämnen förekommer inte naturligt utan påvisar påverkan från industriell verksamhet (se avsnitt 5.3.6). Idag krävs särskilda tillstånd för användning av trikloretylen vilket ger förutsättningar för att förhindra att en framtida hantering påverkar vattentäkten.

5.2.5 Mikrobiologiska parametrar

Odlingsbara mikroorganismer och koliforma bakterier har detekterats vid några få tillfällen i råvattnet från uttagsbrunnarna. Koliforma bakterier förekommer naturligt i mark men kan även indikera en påverkan från ytligt vatten eller från avföring, till exempel via avlopp och naturgödsel.

Antalet odlingsbara mikroorganismer ger en allmän uppfattning om den totala bakteriehalten i vattnet. Förhöjda värden kan indikera inläckage av ytvatten eller ytligt markvatten eller på otillräcklig vattenomsättning (SGU, 2013).

5.2.6 PFAS

PFAS har analyserats 2016 och 2024. Resultaten visar att halterna ligger under LIVFS 2022:12 gränsvärden för PFAS 4 och PFAS 21.

26(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

5.2.7 Övriga ämnen

Detekterade halter av nitrat och klorid i råvattnet vid vattentäkten påvisar ingen tydlig påverkan från till exempel vägsaltning och jordbruksverksamhet.

5.3 Föroreningskällor

5.3.1 Markanvändning inom vattenskyddsområde

Inom föreslaget vattenskyddsområde (avser sekundär skyddszon) är markanvändningen fördelad ungefär enligt följande:

- Vägar och järnväg, 10%. Upptar en förhållandevis begränsad yta men omfattar två större järnvägslinjer och transporter med farligt gods.
- Bebyggd miljö, 20%. Återfinns framförallt väster och söder om vattentäktssområdet, delvis i anslutning till områden med bedömt öppen akvifer (**Figur 3**). Påverkan från bebyggd miljö har kunnat noteras i råvattnet.
- Jord- och skogsbruk, 50%. Återfinns främst i de östra delarna av det föreslagna vattenskyddsområdet och domineras av skogsbruk. Från jord- och skogsbruket noteras ingen påtaglig påverkan på råvattnet vid vattentäkten.
- Industriområden och miljöfarliga verksamheter, 20%. Återfinns framförallt uppströms vattentäktssområdet, norrut och, delvis i anslutning till områden med bedömt öppen akvifer. Påverkan från industriell verksamhet har kunnat noteras i råvattnet.

5.3.2 Bedömning och analys av potentiella föroreningskällor

Baserat på fördelningen av markanvändning som redovisas i avsnitt 5.3.1 och diskussionen kring relevanta ämnen/föroreningar i avsnitt 5.2 görs i följande delavsnitt en bedömning av huvudsakliga potentiella föroreningskällor som kan påverka ha påverkat och framöver bedöms kunna påverka vattentäkten.

5.3.3 Vägar och järnväg

Värnamo kommun (2017) anger att grundvattenmagasinets råvattenkvalitet bedöms kunna utsättas för risker från E4-ans sträckning över hela området och grundvattenmagasinets passage genom tre större tätorter. Detta överensstämmer med vad som står i VISS (2020) där det i arbetsmaterial anges att diffusa källor i form av urban markanvändning samt transport och infrastruktur utgör en risk för grundvattenmagasinet.

Figur 10. Större vägar inom och i anslutning till föreslaget vattenskyddsområde.

28(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Inom det föreslagna vattenskyddsområdet finns följande vägar där Trafikverket har data över trafikmängder, se lokalisering i **Figur 10**:

- E4:17, omfattar avfartsled från E4 och går sydväst till Värnamo. ÅDT (årsdygnstrafik) anges till 5 058 ($\pm 9\%$) fordon, varav 581 ($\pm 9\%$) tunga fordon (Trafikverket 2020a).
- Väg 151, "Ljussevekaleden", ansluter till E4:17 och går i nordvästlig riktning genom föreslaget vattenskyddsområde. ÅDT (årsdygnstrafik) anges till 4 090 ($\pm 8\%$) fordon, varav 600 ($\pm 10\%$) tunga fordon (Trafikverket 2020a).
- Väg 151, ansluter till Ljussevekaleden och går i nordvästlig riktning mot Hillerstorp. ÅDT (årsdygnstrafik) anges till 3 492 ($\pm 9\%$) fordon, varav 435 ($\pm 9\%$) tunga fordon (Trafikverket 2020a).
- Väg 846, ansluter till Ljussevekaleden och går norrut förbi Margretelund. ÅDT (årsdygnstrafik) anges till 2 470 ($\pm 15\%$) fordon, varav 377 ($\pm 15\%$) tunga fordon (Trafikverket 2020a).

Övriga vägar inom föreslaget vattenskyddsområde utgörs av gator i Värnamos tätort samt mindre enskilda vägar (bland annat väg 561) vars trafikbelastning är okänd.

Värnamo kommun har idag inga rekommenderade vägar för farligt gods. Enligt Värnamo kommun (2019) innebär det att kommunen har transport av farligt gods på alla genomfartsvägar och att flödet följer "normalt lastbilsflöde". Det transporteras utan jämförelse mest olja och bensin inom kommunen men även övriga farliga ämnen och där transport av gas innebär störst risker för människors hälsa. Gröndalsleden (se **Figur 10**) och Ljussevekaleden utpekats tillsammans med Lagastigen söder om Prostsjön som lämpliga transportleder för farligt gods.

Genom Värnamo och föreslaget vattenskyddsområde passerar två större järnvägssträckningar, Kust till kust-banan och linjen Halmstad-Värnamo-Nässjö. Höghastighetsjärnväg planeras att lokaliseras utanför Värnamo tätort och berörs inte av föreslaget vattenskyddsområde.

De riskkällor som kan identifieras i samband med vägar och järnväg presenteras nedan. Med hänsyn till omfattningen av vägar och järnvägar inom och i anslutning till föreslaget vattenskyddsområde bedöms samtliga vara förekommande/möjliga risker för Ljusseveka grundvattentäkt.

- Olyckor med och utan farligt gods på väg/järnväg.

Olyckor med transport av farligt gods eller med tunga fordon kan medföra att en större volym förorenande ämnen (främst petroleumprodukter) sprids till omgivningen inom en kort tid som punktutsläpp. Vägar och järnväg är i Värnamo lokaliserade nära områden med infiltrationsbenägna jordlager. Ljussevekaleden ska enligt uppgift vara anpassad utifrån vattenskyddet. Konsekvensen av en olycka kan vara stor, sannolikheten för att det sker bedöms vara liten.

- Vägdagvatten

29(50)

Dagvatten från vägar utgör en diffus föroreningskälla för grundvattnet i närområdet. Föroreningar utgörs bland annat av restprodukter från transporter, d.v.s. väg-, däck- och fordonsslitage. Vägdagvatten innehåller ofta höga halter av tungmetaller i form av koppar, bly och kadmium samt opolära alifatiska kolväten. Vägdagvatten innehåller även föroreningar som läckt ut vid olyckor, varav en del stannar kvar på vägbanan och sköljs bort med dagvattnet vid nästa regntillfälle. Särskilt är risken stor där dagvatten inte samlas upp utan tillåts infiltrera på platser där infiltrationsbenägenheten i jordlagren är hög, t. ex. områden med isälvslavlagringar som når upp till markytan (se **Figur 3**).

- Underhållsarbete väg och järnväg

Klorid från vägsalt kan utgöra en risk för en vattentäkt, då klorid rör sig lätt i marken med grundvattenflödet. Särskilt gäller detta inom områden med bedömt öppen akvifer. Uppmätta kloridhalter i råvattnet från vattentäkten tyder dock inte på någon påverkan från vägsaltning.

Trafikverket arbetar med olika metoder för vegetationsreglering på järnväg t. ex. avverkning av träd, slyröjning, ballastrening och kemisk ogräsbekämpning. Normalt sett sker inte kemisk ogräsbekämpning inom känsliga områden såsom vattentäkter och vattendrag (Regleras i Trafikverket, 2020b och 2024), varför risken bedöms som låg.

- Upplag av salt, snö, asfalt och oljegrus

Upplag av olika slag kan medföra att förorenande ämnen förs med avrinnande vatten till vattenförekomen. Upplag av snö från trafikerade ytor kan innehålla stora mängder föroreningar och upplag av asfalt och oljegrus innehåller framför allt petroleumprodukter. Icke täckta upplag av vägsalt kan medföra utläckage av klorider vilket kan ge stora konsekvenser för vattenförsörjningen. Störst risk förekommer vid etablering inom områden med bedömt öppen akvifer.

Enligt uppgifter från Värnamo kommun finns inga större upplag av salt, asfalt eller oljegrus inom föreslaget vattenskyddsområde. Det finns dock specifikt ägnade platser för snö som plogas bort från lokalatorna och kommunal fastighetsmark i Värnamo. Kommunens rutin är att uppläggning på dessa platser sker endast vid behov och efter att tillstånd sökts stadsbyggnadsnämnden.

5.3.4 Bebyggd miljö

Med bebyggd miljö avses stadsmiljö och/eller bostadsbebyggelse. Av det föreslagna skyddsområdet upptar denna markanvändning ca 20 %. Huvuddelen av den bebyggda miljön återfinns inom tillrinningsområdet till vattentäkten och även i anslutning till områden med bedömt öppen akvifer. VISS (2020) anger att diffusa källor i form av urban markanvändning utgör en risk för grundvattenmagasinet.

De riskkällor som bedöms utgöra störst risk i samband med bebyggd miljö presenteras nedan.

30(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

- Exploateringsarbeten inkluderande schaktning, grävning, muddring och övriga underjordsarbeten.

Omfattande maskinell schaktning, grävning, muddring och övriga underjordsarbeten inom vattentäckernas tillrinningsområden utgör hot mot vattenkvaliteten genom ökad risk för spridning av annars fastlagda ämnen samt ökad risk för spridning av förorenande ämnen från arbetsmaskiner, till exempel smörjolja och drivmedel. Risken för föroreningsspridning är störst inom områden med bedömt öppen akvifer. På platser där tätare jordlager bedöms finnas hänger risken ihop med att det skyddande lagret penetreras, t. ex. via pålning, och riskerar att öppna upp nya spridningsvägar för föroreningar.

Enligt fördjupningen av översiktsplanen för Värnamo tätort (Värnamo kommun, 2022) planeras förtätning av bebyggelse i närheten av vattenskyddsområdet. I MKB: n till fördjupningen av översiktsplanen nämns att viss utveckling av bebyggelse norr om Jönköpingsvägen skulle kunna vara möjlig (Värnamo kommun, 2022). Detaljplanearbete för en fotbollsarena inom vattenskyddsområdet pågår.

Kemikalier.

Många av de produkter som används i hushåll, trädgårdar och parkanläggningar, såsom bekämpningsmedel, växtnäringsmedel, smörjolja, städmedel och målarfärg, utgör vid ovarsam hantering i större mängder en beaktansvärd risk för vattentäkten. Vattentäkten har konstaterats vara påverkan av bekämpningsmedel som har använts inom bebyggd miljö. Risken med bebyggd miljö inom vattenskyddsområdet behöver därför beaktas, och den bedöms vara störst inom områden med bedömt öppen akvifer.

- Uppställning av fordon och fordonstvätt.

Risken med uppställning av fordon samt fordonstvätt består i att föroreningar kan föras med grundvattnet till vattentäkten. Risken är som störst inom de områden där infiltrationskapaciteten i jordlagren är störst och där skyddande jordlager saknas, d.v.s. områden med öppen akvifer. Inom bebyggd miljö bedöms sannolikheten för att en (1) skadlig händelse som stor, men konsekvensen från en (1) enskild händelse bedöms som liten på grund av utspädning.

- Anläggningar för avloppsvatten.

Huvuddelen av markområdet inom föreslaget vattenskyddsområde är ansluten till det kommunala VA-nätet. I den nordöstra delen av området återfinns ett antal fastigheter med enskilda avloppsanläggningar. Sannolikheten för påverkan från befintliga enskilda avloppsanläggningar bedöms som liten baserat på att det rör sig om ett begränsat antal och någon påverkan vid utvärdering av vattenkemi inte kan konstateras. Eventuell nyexploatering förutsätts anslutas till kommunala VA-nätet varför risken för påverkan från anläggningar för avloppsvatten bedöms vara liten och kan hanteras med egenkontroll.

31(50)

Avloppsledningarna kan utgöra en risk för grundvattenförorening i samband med ledningsbrott eller läckage, vilket kan medföra spridning av mikrobiella föroreningar samt näringsämnen (kväve och fosfor). Risken är som störst inom områden med bedömt öppen akvifer.

- **Energianläggningar.**

För berg- eller ytjordanläggningar bedöms den största risken för påverkan av grundvattentäkten i Ljusseveka bestå av läckage av petroleumprodukter vid anläggningsskedet, d.v.s. delvis motsvarande risk som vid övriga markarbeten. Risken är som störst för anläggningar anlagda i områden med bedömt öppen akvifer. I områden där finkorniga jordlager överlagras av genomsläppliga jordlagren är denna risk lägre förutsatt att de finkorniga jordlagren inte perforeras eller borttages. Här innebär dock själva brunnen att de tätande jordlagren penetreras, vilket ger ökad risk för föroreningstransport utmed foderröret.

Läckage av köldbärarvätska till grundvattentäkten vid drift är innebär viss risk vid ytjordanläggning, särskilt inom områden med bedömt öppen akvifer. Denna risk föreligger inte för bergvärmeanläggning, förutsatt att brunnarnas foderrör genom jordlagren är täta.

Energianläggningar som nyttjar grundvatten i jordlager innebär en tillståndspliktig och direkt konkurrerande verksamhet till grundvattentäkten i Ljusseveka. Både utförandet av anläggningen samt brunnen i sig innebär en risk för förorening av grundvattentäkten, se även om vattenanläggningar nedan.

Enligt SGU (2020) finns ett flertal energibrunnar inom föreslaget vattenskyddsområde (**Bilaga 1**) och bedömningen är att fler kan komma att anläggas. Med hänsyn till utspädningseffekten bedöms konsekvensen av läckage från en (1) enskild anläggning kunna bli begränsad men betydande från ett större antal såsom kan uppstå i samlad bebyggelse som Värnamo stad.

Enligt Värnamo kommun (2025) är det inom vattenskyddsområde förbjudet att installera en bergvärmeanläggning och det krävs tillstånd av samhällsbyggnadsförvaltningen för ytjordvärme. År 2003 avgjordes flera ärenden i Mark- och miljödomstolen (till exempel M16-03, 3080-03) där Samhällsbyggnadsnämnden nekat fastighetsägare att installera bergvärme. Mark- och miljödomstolen gav nämnden rätt, men ansåg att riktlinjerna för energianläggningar inom vattenskyddsområden borde tydliggöras.

- **Vattenanläggningar**

Brunnar för vattenuttag ur jordlagren utgör risk för förorening i grundvattenmagasinet. Brunnrör penetrerar skyddande jordlager vilket kan medge risk för föroreningsspridning. Konkurrerande vattenuttag påverkar grundvattenmagasinets uthållighet och därmed Värnamos vattenförsörjning. Sannolikheten för negativ påverkan bedöms idag vara låg med hänsyn till att befintliga större vattenuttag saknas (enligt samhällsbyggnadsnämnden).

32(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

- Dagvatten från bebyggda ytor.

Motsvarande riskkälla som vägdagvatten och sker främst i Värnamo tätort. Läckande dagvattenledningar kan innebära en risk, om än tillfällig, inom områden av öppen karaktär där skyddande täta jordlager saknas eller är tunna.

5.3.5 Jord- och skogsbruk

En grov uppskattning ger att jord- och skogsbruk utgör ca hälften av markytan inom det föreslagna vattenskyddsområdet. Närheten till Värnamo gör dock att det är troligt att delar av dessa ytor över åren exploateras.

Enligt Värnamo kommun sker idag aktivt jordbruk öster och nordost om vattentäkten. Även mark nordväst om Ljusseveka brukas i dagsläget men kommunen planerar att planlägga delar av ytor som industrimark. Jordbruksmark kring Margretelund brukas ej. Jord- och skogsbruk sker även längs med Lagadalen norr om Värnamo mot Hörledammen. Skogsområden återfinns inom mossområden i östra delen av föreslaget vattenskyddsområde.

Värnamo kommun (2018) anger föreskrifter för spridning av gödsel utöver vad som anges i Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:915 och 2015:21) för spridning av gödselmedel. Föreskrifterna gäller inom detaljplanelagt område

Värnamo kommun (2018) anger även krav på tillstånd för djurhållning inom detaljplanelagt område.

Inom jordbruket är det framför allt ovarsam spridning av vissa bekämpningsmedel och växnäringsmedel som kan förorsaka försämrad vattenkvalitet. Djurhållning inom vattenskyddsområdet skulle kunna orsaka spridning av mikrobiella patogener. Risker som förekommer i anslutning till skogsbruk är bland annat läckage av petroleumprodukter vid avverkning, ökat läckage av näringsämnen i samband med avverkning, spridning av gödsel i skogsmark, hantering av plantor som behandlats med bekämpningsmedel och användning av träskyddsmedel. Upplag av bark, flis, spån, timmer och liknande i samband med skogsbruk skulle kunna förorena grundvattnet genom läckage av bland annat fenoler.

Utvärdering av råvattenkvaliteten i vattentäkten tyder inte på att det förekommer eller har förekommit någon omfattande påverkan från jord- och skogsbruk. Största risken för Ljusseveka vattentäkt bedöms varar förknippad med läckage till Lagan för vidare infiltration till akviferen vid höga flöden (översvämningar) samt ifall verksamheten innebär att skyddande jordlager schaktas ur och mer genomsläppligt material blottläggs.

5.3.6 Industriområden och miljöfarliga verksamheter

Uppskattningsvis en femtedel av ytan inom föreslaget vattenskyddsområde utgörs idag av industriområden och miljöfarliga verksamheter. Verksamheterna är lokaliserade framförallt uppströms i riktning norrut och västerut från vattentäkten samt i sydvästlig riktning. Baserat på underlag från Värnamo kommun och Länsstyrelsen i Jönköpings län visas en översikt över befintliga verksamheter i **Bilaga 1**.

33(50)

Vattentäkten i Ljusseveka har ett påverkansområde som därmed innefattar ett flertal potentiella föroreningskällor, vilket även Kemakta (2006) skriver. Även Structor (2017) nämner detta då man bedömer att förekomsten av klorerade lösningsmedel i vattentäkten skulle kunna härstamma från andra källområden än enbart Värnamotvätten. I VISS (2020) anges i arbetsmaterial att en av de större riskerna för grundvattenmagasinet är påverkan från punktkällor i form av förorenade områden. Förorenade områden, både klassade och ej oklassade redovisas i **Bilaga 2**.

Verksamheter i form av täktverksamhet och upplag/deponier ses också som exempel på miljöfarlig verksamhet som kan utgöra en risk.

Risker förknippade med industriområden och miljöfarlig verksamhet är hanteringen av kemikalier och avfall, markarbeten, transporter, dagvatten och förorenad mark. Spridning av miljöfarliga ämnen till grund- och ytvatten kan ske genom kontinuerlig dagvattenavrinning, genom spill och läckage, olyckor och haverier eller vid brand. Föroreningsspridningen från ett upplag kan vara begränsad i omfattning men kan få konsekvenser för vattenkvaliteten.

I samband med grus-/bergtäktverksamhet förekommer olika åtgärder som utgör risker för försämrad grundvattenkvalitet/kvantitet. Exempel på sådana åtgärder är bortledning av grundvatten, reducering av skyddande ytliga jordlager som ökar risken för föroreningsspridning till vattentäkten samt utfyllnad med förorenade massor. Täktverksamhet (grus, lera, sand) har funnits på flera platser inom föreslaget vattenskyddsområde och bedöms därför kunna ske även framöver inom områden som ännu ej har exploaterats. Förutsättningarna för bergtäkt bedöms som mindre men kan inte uteslutas i de yttre delarna av vattenskyddsområdet.

Riskerna för negativ påverkan bedöms vara störst i området där det undre grundvattenmagasinet bedöms ha sitt infiltrationsområde, d.v.s. norr om Värnamo upp mot Karlsforsdammen, samt inom områden med bedömt öppen akvifer.

Fler skyfall och översvämningar av mark och en högre och fluktuerande grundvattenyta medför en större risk för att föroreningar från land förs ut i ytvatten samt sprider sig i grundvattnet. Även humus och partiklar bidrar till spridning av föroreningar, eftersom vissa föroreningar binder till dem.

5.4 Bedömning av risknivåer och naturliga barriärer

5.4.1 Risknivåer

Diskussionen och bedömningen kring olika riskkällor i avsnitt 5.3.3-5.3.6 sammanfattas i en översiktlig riskmatris som presenteras i **Bilaga 2**.

Riskmatrisen används för att tydliggöra resultatet av riskbedömningen och bedömningen av huvudsakliga risker. Genom matrisen åskådliggörs den kvalitativa risk respektive riskkälla bedöms ge upphov till i dagsläget och i framtiden, vilket möjliggör både en relativ rangordning av riskerna och en absolut bedömning av riskerna samt bedömning av vilka kräver åtgärder för att minska/eliminera risken. I modellen har fokus legat på riskkällorna,

34(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

alternativt dess verksamheter, men inte de platsbundna riskobjekten, eftersom dessa är föränderliga.

I matrisen beskrivs risken som en sammanvägning av sannolikhet och konsekvens. Sannolikheten speglar hur ofta en oönskad händelse bedöms kunna inträffa och tar hänsyn till att föroreningen måste nå vattentäkten för att utgöra en fara. Sannolikhetsklassningen avser därför sannolikheten i vattentäkten, vilket är en kombination av ett antal sannolikheter från utsläppspunkten till vattentäkten, och omfattar inte enbart sannolikheten för utsläppet på sin plats.

Konsekvensbedömningen utgår från att en oönskad händelse verkligen har inträffat. Bedömningen (vald konsekvensklass) baseras på vilken konsekvens en eventuell oönskad händelse får för vattentäkten.

När sannolikhet och konsekvens för en oönskad händelse har bedömts kan den placeras in i den riskmatris som redovisas i **Bilaga 2** och tilldelas på detta vis en "riskklass". Risken är indelad i fyra olika klasser där riskklass 1 är den lägsta riskklassen och riskklass 4 är den högsta riskklassen.

Matrisen anger en anvisning av rangordningen och storleken av de identifierade riskkällorna, snarare än en definitiv och säker särskiljande rangordning. Resultatet kan användas som en lämplig grund för att bestämma skyddsföreskrifternas omfattning och restriktionsnivå.

5.4.2 Naturliga barriärer och sårbarhetsbedömning

Sårbarhet betecknar markens och vattnets känslighet för att påverkas av en förorening, eller med andra ord, markens brist på förmåga att reducera en förorenings farlighet under transporten i mark och vatten. Naturliga barriärer kan till exempel vara ett skyddande lerlager som minskar ett områdes sårbarhet.

Grundvattentäkten i Ljusseveka ligger i en akvifer i isälvssediment med inslag av skyddande silt- och lerlager, dock förekommer öppna delar i akviferen där sårbarheten är större. Påverkan på råvattenkvaliteten vid översvämningar av Lagan har påvisat att dessa delar finns. De varierande förhållandena ger därmed en komplex bild, och generellt betraktas därför området i anslutning till vattentäkten som mycket sårbart, eftersom föroreningar relativt snabbt kan infiltrera till grundvattnet i de områden där öppna delar finns.

5.5 Åtgärder och vattenskyddsföreskrifter

Baserat på den utförda riskbedömningen ges nedan förslag på risker som bör hanteras med skyddsföreskrifter och risker som inte kan hanteras med föreskrifter.

5.5.1 Risker som bör hanteras med skyddsföreskrifter

Följande riskkällor föreslås hanteras med skyddsföreskrifter:

Riskklass 3

- Risker kopplade till schaktning, grävning, muddring och övriga underjordsarbeten bör reduceras med föreskrifter inom hela vattenskyddsområdet. Utöver detta är det lämpligt att även tillämpa andra förebyggande åtgärder som till exempel att planering av områden görs så att behov av schaktning minimeras. Reglering av denna verksamhet ger skydd även för riksintresset för naturvård som delvis är lokaliserat inom vattenskyddsområdet.
- Risker kopplade till kemikaliehantering bör reduceras med föreskrifter inom hela vattenskyddsområdet, då det finns konstaterad påverkan i vattentäkten av användning. Tillsyn av verksamheter är en viktig kompletterande åtgärd tillsammans med information till berörda.
- Risker kopplade till miljöfarliga verksamheter regleras med skyddsföreskrifter i syfte att fler verksamheter ska prövas enligt gällande lagstiftning. Tillsyn är en viktig åtgärd för att minska riskerna med påverkan från dessa verksamheter. Verksamheterna behöver utföra riskanalyser och hålla med beredskap. Fysisk planering är viktig i syfte att styra bort verksamheter som kan riskera vattenkvaliteten i grundvattenmagasinet.

Riskklass 2

- Risker kopplade till energianläggningar i jord, berg och grundvatten bör regleras med föreskrifter i syfte att verksamheten ska kunna regleras av tillsynsmyndigheten. Riskanalys och platsspecifik bedömning är viktiga kompletterande åtgärder.
- Risken med grundvattenanläggningar i jordlager respektive berg regleras med föreskrifter. Det bedöms vara rimligt att inte tillåta anläggningar för kontinuerligt nettouttag av grundvatten inom vattenskyddsområdet. Riskanalys och platsspecifik bedömning är även viktiga kompletterande åtgärder liksom anslutning av enskilda anläggningar till VA-kollektivet.
- Risker kopplade till hantering av bekämpningsmedel och växtnäringsmedel hanteras med föreskrifter tillsammans med nationella föreskrifter och lagstiftning. Information bedöms vara viktigt som kompletterande åtgärd tillsammans med riskanalys i det enskilda fallet.
- Risker kopplade till täktverksamhet föreslås regleras med föreskrifter. Reglering av denna verksamhet ger skydd även för riksintresset för naturvård som delvis är lokaliserat inom vattenskyddsområdet. Planering av markområden i syfte att styra bort denna verksamhet är ytterligare en möjlig åtgärd.
- Upplag och deponier är verksamheter som kräver aktiv riskhantering och föreslås därför regleras med föreskrifter. Tillsyn är viktigt liksom fysisk planering. Havs- och vattenmyndigheten skriver att snö i så stor utsträckning som möjligt bör läggas upp på mark i närområdet för smältning och fysisk planering bör därför säkerställa att snöuppläggningsplatser finns i tillräcklig omfattning.

36(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Riskklass 1

- Upplag av skogsprodukter. Verksamheten regleras endast för att erhålla kunskap om pågående verksamhet och kunna utföra tillsyn.
- Uppställning av fordon samt fordonstvätt föreslås regleras med föreskrifter i delar av vattenskyddsområdet, i omfattning främst för att erhålla kunskap om pågående verksamhet och kunna utföra tillsyn.
- Eventuell nyexploatering förslås anslutas till kommunala VA-nätet i syfte att inte öka risken för framtida påverkan på vattentäkten. I det fall nya anläggningar för avloppsvatten ändå inrättas bör verksamheten kunna förses med villkor och föreskrift sammanfaller till viss del med skrivningar i lokala föreskrifter (Värnamo kommun, 2018). Befintliga anläggningar faller inom ramen för löpande tillsyn.
- Underhållsarbete av väg och järnväg omfattar saltning och dammbekämpande åtgärder. Dessa föreslås regleras i enlighet med nu gällande föreskrifter.

5.5.2 Risker som inte bör eller kan hanteras med skyddsföreskrifter

Följande riskkällor föreslås inte eller kan inte hanteras med skyddsföreskrifter:

Riskklass 3

- Risker kopplade till förorenade områden kan ej regleras med skyddsföreskrifter. Förorenade områden som inte åtgärdas eller utreds riskerar att påverka grundvattnets kemiska kvalitet negativt och behöver hanteras inom ramen för fysisk planering och tillsyn.

Riskklass 2

- Risker som kopplas till olyckor med och utan farligt gods på väg/järnväg är inte möjliga att reglera med skyddsföreskrifter. För att minska riskerna behöver andra åtgärder vidtas via aktiv riskhantering. En konkret åtgärd för att minska riskerna för en skada på vattentäkten skulle kunna vara att leda transporter med farligt gods på vägar utanför vattenskyddsområdet. Fungerande beredskap, skyddande åtgärder och information är andra tänkbara åtgärder. Vägledning om beredskapsplanering för skydd av vattentäkt vid olycka med farligt gods ges av vägverkets handledning, publikation 2007:127 (Vägverket, 2007).

Riskklass 1

- Risker kopplade till vägdagvatten och dagvatten från bebyggda ytor är ej möjliga att reglera med skyddsföreskrifter. I första hand föreslås riskerna hanteras via fysisk planering, d.v.s. planering av mark för hantering av dagvatten i syfte att minska risken för läckage av skadligt vatten till grundvattenmagasinet.
- Risker kopplade till djurhållning och skogsavverkning bedöms vara små och föreslås hanteras inom ramen för lokala föreskrifter samt med förebyggande åtgärder.

37(50)

Övriga risker

- Läckage från avloppsledningar. Det föreligger en risk för läckage från avloppsledningar och därmed kontaminering av grundvattenmagasinet. Risken behöver hanteras inom ramen för huvudmannens tillsyn och löpande kontroll av ledningsnätet. Bristfälliga avloppsanläggningar bör åtgärdas vid de fastigheter som inte kommer att anslutas till kommunalt VA.
- Risken för fortsatta översvämningar bedöms vara konkret och behöver hanteras inom ramen för fysisk planering genom fortsatta förebyggande arbete. Verifierad påverkan från Lagan vid höga vattennivåer. Det behöver utredas om det är möjligt att göra tätande åtgärder upp till en viss nivå för att minska risken för fortsatt påverkan.

5.5.3 Övriga åtgärder

Några övriga förslag till övergripande åtgärder för att öka skyddet av vattentäkten är:

- Boende bör få tillsänd information om vattenskyddsområdet. Information är nödvändig för att kunna förstå vikten av att skydda vattentäkten genom vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter. Detta bedöms vara grundläggande för att uppnå önskat syfte med vattenskyddet.
- Tillse att det finns god beredskap och kunskap hos räddningstjänsten, vid olycksinsatser, om förhållandena vid vattentäkterna.
- Fastställ, tillsammans med räddningstjänsten, möjliga tekniska barriärer i form av lämpliga platser för utläggning av länsar m.m.
- Fastställ, tillsammans med räddningstjänsten, riktlinjer för användningen av olika brandsläckningsmedel inom vattenskyddsområden.
- Skyltar ska finnas, som upplyser om vattenskyddsområdets existens, vid vägar där man kör in i vattenskyddsområdet samt vid platser med hög risknivå, till exempel där vägar korsar känsliga delar av grundvattenmagasinet.

6 Utformning av vattenskyddsområden

6.1 Generella motiv och allmän metodik

Det övergripande målet med vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter är att preventivt försöka skydda en vattentäkt eller område möjligt för vattentäkt. Skydd av grundvattentäkter regleras genom Miljöbalken (*SFS 1998:808, 7 kap*).

Nedanstående generella motiv har beaktats för vattenskyddsområdenas principiella storlek.

1. Grundprincipen är att vattenskyddsområdet bör utgöras av hela tillrinningsområdet till en vattentäkt. Av olika skäl begränsas ibland områdets utbredning. Det kan bero på goda skyddsförhållanden, tillräcklig uppehållstid eller att det annars inte är skäligt att

38(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

införa restriktioner inom så stora områden. Skyddsområdets yttre gräns kan då flyttas inåt mot vattentäkten, bort från vattendelaren. Riskerna utanför vattenskyddsområdet måste dock vara acceptabla och syftet med vattenskyddet måste uppnås.

2. Nödvändigheten av att bevara en god vattenkvalitet kan inte ifrågasättas. Vattenskyddsområdet ska ha den storlek som behövs med hänsyn till syftet att lämna garantier för att en så god kvalitet som möjligt på råvattnet.
3. Vid dricksvattenframställning är det bättre att motverka en förorening snarare än att eliminera den med ytterligare beredning.
4. Grundvatten ska kunna användas som en dricksvattentäkt enligt direktiv till miljökvalitetsnormer för vatten (prop. 1997/98:145). Ett vattenskyddsområde ska därför ha så stor utsträckning att detta kan uppnås med hjälp av information, restriktioner och naturlig barriärförmåga.
5. Hushållningsreglerna i miljöbalken innebär, trots att en avvägning ska göras mellan det skyddande intresset och motstående intressen, att enbart ekonomiska hänsynstaganden inte får äventyra de värden som man vill skydda.

6.2 Indelning i skyddszoner

Utformningen av vattenskyddsområdet bör grundas på kunskap om naturgivna förutsättningar, markanvändning och dess påverkan på råvattenkvaliteten samt potentiella risker som finns i tillrinningsområdet (HaV, 2021).

HaV (2021) skriver att det ska övervägas om vattenskyddsområdet kan uppnå sitt syfte med en zon. Om flera olika zoner används bör de benämnas primär, sekundär och tertiär zon. Inrättande av vattentäktsszon kring uttagspunkten bör undvikas av sekretessskäl. En uppdelning av skyddsområdet i olika zoner gör att högre respektive lägre krav kan ställas på verksamheter i olika områden beroende främst på närheten till vattentäkten.

HaV (2021) anger att den slutgiltiga avgränsningen av vattenskyddsområdet bör ske i möjligaste mån utefter identifierbara gränser i terrängen då det ska vara enkelt att orientera sig inom vattenskyddsområdet. Indelning i zoner bör genomföras på ett sätt där ett rationellt nyttjande av marken inte försvåras. Det är dock inte möjligt att för varje fastighet eller varje del av ett stort vattenskyddsområde anpassa områdets gränser till förekommande verksamheter (regeringsbeslut 14 2002/2170/F/M).

7 Avgränsning av skyddszoner

Proceduren för framtagande av grundvattentäktens skyddsområden går ut på att utifrån olika beräkningssätt definiera vattentäktens tillrinningsområde. Med stöd av beräkningsresultaten och de hydrogeologiska förhållandena kan gränserna för primär och sekundär skyddszon tas fram efter praktisk anpassning till administrativa gränser, t. ex. vägar och fastighetsgränser eller andra tydliga gränser i landskapet.

Primär skyddszon definieras av en uppehållstid i grundvatten om minst 100 dygn från dess yttre gräns till vattentäkten. Sekundär skyddszon definieras av en uppehållstid i grundvatten om minst 365 dygn från dess yttre gräns till vattentäkten.

7.1 Uppskattning av vattentäktens influensområde

Storleken på vattentäktens influensområde och dess tillrinningsområde beror av grundvattenbildning, vattenuttag, grundvattenytans naturliga lutning och grundvattenmagasinets hydrauliska egenskaper.

Grundvattnets strömning i isälvsavlagring där Ljusseveka vattentäkt tar sitt vatten antas ske huvudsakligen längs med grundvattenmagasinet söder ut mot Vidöstern genom s.k. kanalströmning. Viss strömning sker även från dalsidorna mot mitten av dalgången. Grundvattenmagasinet har en avlång form i syd-nordlig riktning och består av genomsläppligt isälvsmaterial som delvis överlagras av tätande issjömateriel.

De höga värdena på hydraulisk konduktivitet bekräftas också av att grundvattenytans lutning är låg i isälvs materialet.

För beräkning av minsta avstånd till primär och sekundär skyddszon har grundvattnets transporthastighet översiktligt beräknats. Överslagsberäkningar med utgångspunkt i Darcys lag (Darcy hastighet) (ekv. 1) har tillämpats för olika värden på grundvattenytans lutning och hydraulisk konduktivitet.

$$q = -K \cdot i \quad (1)$$

Där: q = Darcyhastighet (m/s)
 K = Hydraulisk konduktivitet (m/s).
 i = Grundvattenytans lutning (-)

Genom att ansätta rimliga värden på effektiv porositet kan vattnets transporthastighet beräknas (ekv. 2). Ekvation 2 tar hänsyn till att vattentransporten endast sker i den aktiva delen av grundvattenmagasinets porvolym.

$$v = \frac{q}{n_e} \quad (2)$$

Där: v = Vattnets transporthastighet (m/s)
 q = Darcyhastighet (m/s)
 n_e = Effektiv porositet (-)

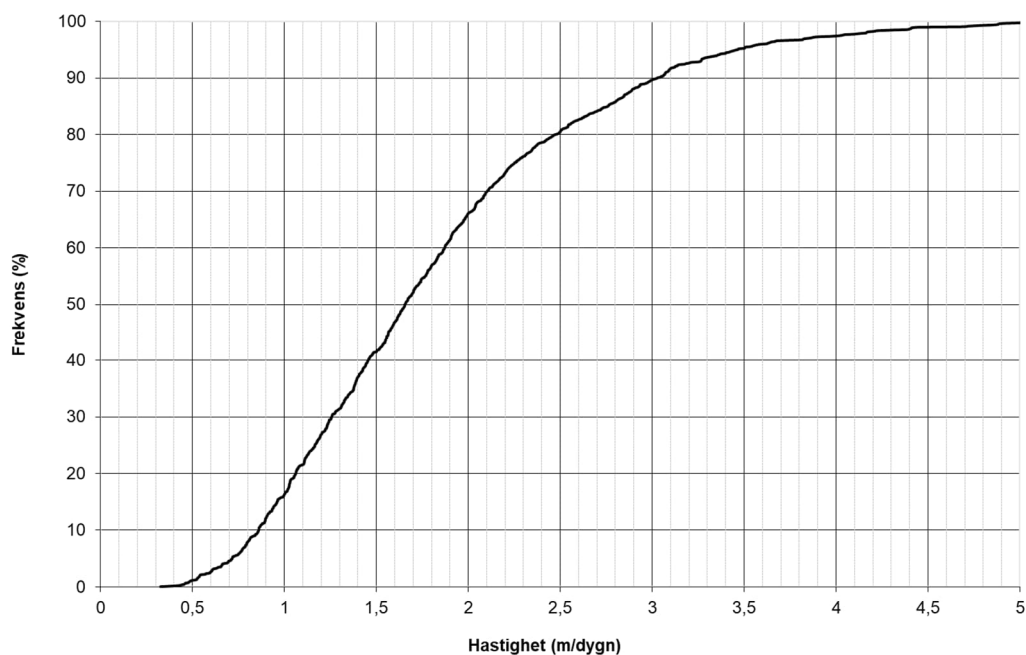
40(50)

RAPPORT
 2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
 VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

För att belysa osäkerheten i transporthastigheten i isälvsavlagringen har en s.k. Monte Carlo-simulering utförts. Simuleringen utgörs av 1000 beräkningar av Darcys lag där parametrarna har varierats slumpmässigt och oberoende av varandra. Antagna parametervärden redovisas i **Tabell 4**. Parametervärdena för effektiv porositet baseras på tabellvärden för förekommande jordarter, för gradienten finns mätningar redovisade i avsnitt 2.4. Den ansatta hydrauliska medelkonduktiviteten beräknades utifrån den härleda transmissiviteten, resterande hydrauliska konduktiviteter beräknades utifrån tidigare siktdiagram från Viak (1963). Resultat av beräkningar av ekvation (2) med Monte-Carlo-simulering redovisas i **Figur 11**.

Tabell 4. Ansatta parametervärden vid Monte Carlo-simulering av transporthastighet med Darcys lag samt med metod enligt Rahman & Shadid.

Parameter	Enhet	Fördelning	Min	Medel	Max
K	m/s	Lognormal	$1,6 \cdot 10^{-3}$	$4 \cdot 10^{-3}$	$1 \cdot 10^{-2}$
i	-	Likformig	0,0005	0,001	0,002
n _e	-	Normal	0,20	0,25	0,30

Figur 11. Monte Carlo-simulering av vattnets transporthastighet i isälvsavlagringen utifrån ekv. 2.

För att bedöma tillrinningsområdet uppströms (öst, väst och norr) med en större säkerhet används beräkningsmetod enligt Rahman & Shadid (2004) (ekv. 3) med en Monte Carlo-simulering enligt ovan för parametrar enligt **Tabell 4**. Metoden tar i beaktande att influensområdet uppströms är asymmetriskt och därmed större än influensområdet nedströms uttagspunkten.

$$X = \frac{K \cdot H \cdot t \cdot i}{H \cdot n_e} * \sqrt{\left(\frac{Q \cdot t}{\pi \cdot H \cdot n_e}\right)} \quad (3)$$

Där: X = avståndet uppströms (m)
 T = hydraulisk konduktivitet (m/s)
 t = tid (s)
 i = gradient vid ostörda förhållanden
 H = mäktighet på den vattenmättade avlagringen (m)
 n_e = effektiv porositet
 Q = pumpad mängd vatten (m³/s)

I **Tabell 5** redovisas ansatta värden på övriga parametrar nyttjade vid beräkning enligt ekvation (3). I **Figur 12-13** redovisas beräkningsresultat.

I **Figur 11** kan t. ex. utläsas att transporthastigheten är 3 m/dygn eller lägre i 90 procent av de beräknade fallen. Detta kan tolkas som att transporthastigheten understiger 3 m/dygn med 90 procents sannolikhet, givet de antagna parametervärden som redovisas i **Tabell 4**. Med detta som grund kan den primära skyddszonen (100 dagar) behöva en utsträckning nedströms (söderut) motsvarande 300 meter. Detta motsvarar återströmningsavståndet nedströms utifrån en låg gradient. Motsvarande utsträckning uppströms (nord, öst och väst) bör, med samma säkerhet, ansättas till ca 500 meter (**Figur 12**).

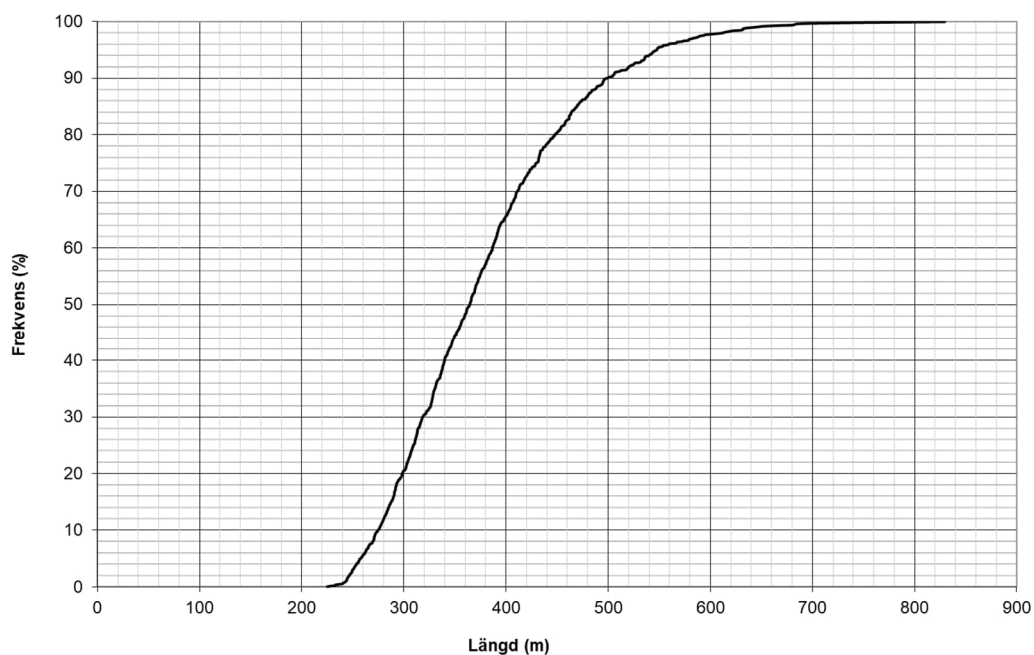
På samma sätt bör den sekundära skyddszonen (365 dagar) omfatta en utsträckning nedströms (söderut) motsvarande ca 1100 meter. Motsvarande utsträckning uppströms (nord, öst och väst) utläses ur **Figur 13** med ett avstånd om ca 1300 m.

Tabell 5. Ansatta värden vid beräkningar enligt ekvation 3.

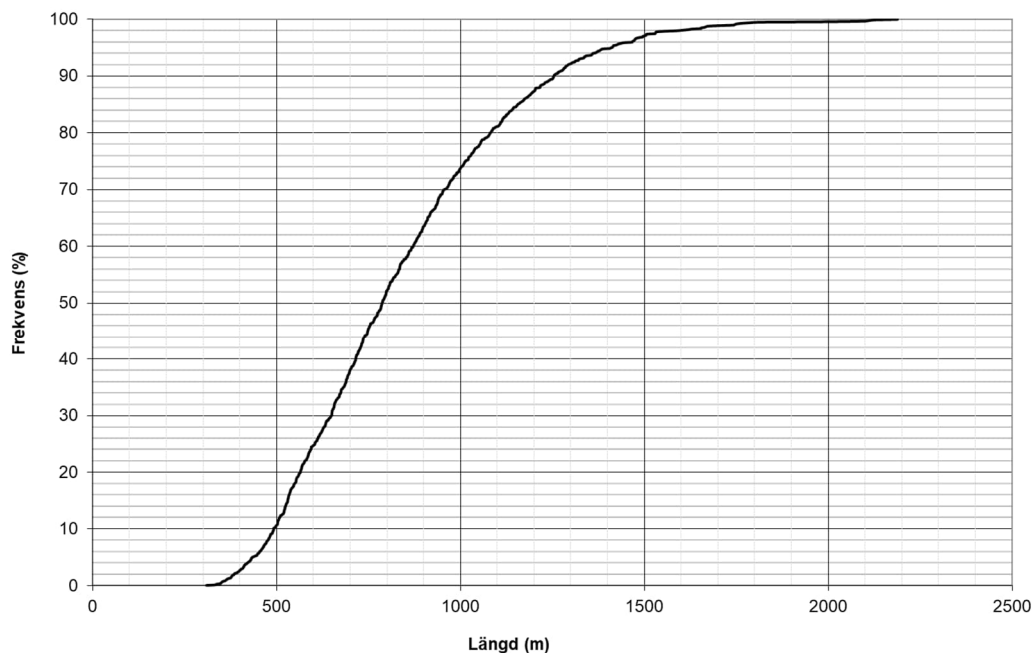
Parameter	Ansatt värde
Grundvattenmagasinets tvärsnittsarea, A (m ²)	12 000
Tid, t (dygn)	100 och 365
Mäktighet på den vattenmättade avlagringen, H, (m)	30
Pumpad mängd vatten, Q, (m ³ /s)	0,1

42(50)

RAPPORT
 2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
 VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Figur 12. Resultat av Monte Carlo-simulering för beräkning av tillrinningsområdes längd för rinntid 100 dygn enligt Rahman och Shadid (2004), ekvation (3).

Figur 13. Resultat av Monte Carlo-simulering för beräkning av tillrinningsområdes längd för rinntid 365 dygn enligt Rahman och Shadid (2004), ekvation (3).

43(50)

De största osäkerheterna vid beräkningarna bedöms vara ansatt värde på effektiv porositet, medverkande och vattenförande mäktighet samt att samtliga ingående parametervärden har en rumslig variation i grundvattenmagasinet. Grundvattenytans lutning påverkas också över tiden av variation i uttag och grundvattenbildning. Transporthastigheten kan i enskilda lager vara betydligt högre än den beräknade medeltransporthastigheten. Den enskilda parameter som påverkar beräkningarna mest (hydrauliska konduktiviteten eller transmissiviteten) är dock utvärderad från resultat från provpumpningar och de övriga parametrarna kan förväntas vara skattade med rimlig noggrannhet.

Givet de osäkerheter som finns i ansatta parametervärden och beräkningar bör god marginal tas till vid avgränsning av vattenskyddszonerna. För att med god säkerhet bedöma ett korrekt och rimligt avgränsat skyddsområde bedöms det att skyddsområdet bör avgränsas i avstånd med utgångspunkt från 90-percentilen i beräkningsresultaten vilket då ger ett vattenskyddsområde som sannolikt utgör ett gott skydd (Vägverket & Räddningsverket 1998).

7.1.1 Vattenbalans

Vattenskyddsområdets erforderliga area kan uppskattas genom en vattenbalansberäkning. Grundvattenbildning vid ett kontinuerligt uttag måste motsvara eller överstiga grundvattenuttaget (ekvation 4). Grundvattenbildningen för akviferen där Ljusseveka tar sitt vatten sker huvudsakligen genom infiltration av nederbördsvattnen på isälvsavlagringen. Det går inte att utesluta en viss infiltration från Lagan till akviferen, vilket dock ej tagits hänsyn till här. För att belysa osäkerheten i grundvattenbildningen i isälvsavlagringen har en s.k. Monte Carlo-simulering utförts. Antagna parametervärden redovisas i **Tabell 6**. Resultat av beräkningarna redovisas i **Figur 14**.

$$R * a * A = Q_{tot} \quad (4)$$

Där:

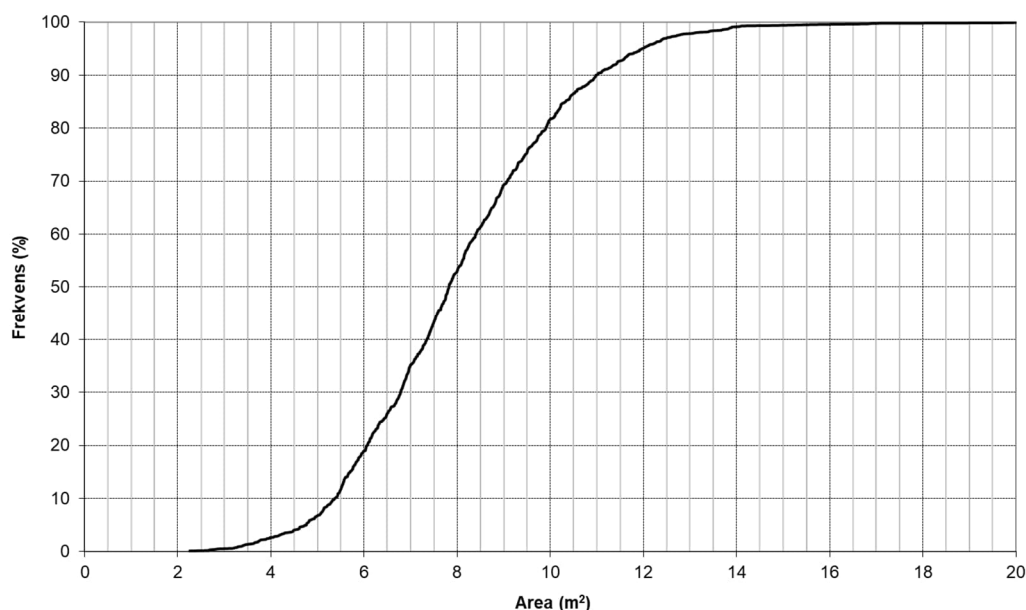
R = effektiv årsnederbörd (total nederbörd reducerad med avdunstningen) (mm/år)
a = Infiltrationskoefficient (-)
A = infiltrationsområdets area (m²)
Q_{tot} = uttagen vattenmängd i vattenverket (m³)

Tabell 6. Ansatta värden för beräkningar av vattenbalans (ekvation 4).

Parameter	Enhet	Fördelning	Min	Medel	Max
R	mm/år	Normal	300	375	450
a	-	Normal	0,4	0,6	0,9
Q _{tot}	m ³ /år	Normal	500 000	1 800 000	3 100 000

44(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Figur 14. Resultat av Monte Carlo-simulering för beräkning av vattenbalans utifrån grundvattenbildning, ekvation (4).

En samlad bedömning ger att det för aktuellt uttag, med beaktande av torra år med begränsad nederbörd samt en varierande infiltrationskoefficient, erfordras ett nybildningsområde med en area om minst 8-11 km², förutsatt en plan grundvattenyta. Eftersom grundvattenytan har en naturlig gradient söderut är den realistiska bilden inte en cirkel, utan denna blir mer utdragen mot norr uppströms vattentäkten.

7.2 Sammanfattande bedömning av gränsernas dragning

Utifrån vattentäktens hydrogeologiska förhållanden och resultaten av riskanalysen (avsnitt 5) föreslås en utbredning av skyddszoner enligt **Bilaga 3**.

De olika sätten att beräkna avståndet till respektive skyddszon skiljer sig en del. De olika beräkningssätten ger en indikation av storleken på vattenskyddsområdet. Gränsernas lägen avgörs med ledning av dessa framräknade avstånd samt en samlad geologisk bedömning av området. Hänsyn har även tagits till det som framkommit i riskbedömningen i **avsnitt 5** samt till administrativa gränser (till exempel fastighetsgränser) i den mån detta har varit möjligt.

I avsnitt 7.2.1-7.2.3 anges platsspecifik motivering till gränsdragningen enligt numrering i **Bilaga 3**.

7.2.1 Vattentäktsszon

Vattentäktsszon föreslås inte av sekretesskäl.

45(50)

7.2.2 Primär skyddszon

- Avståndet från vattentäkten till den primära skyddszonens yttre gräns har ansatts till minst 500 m uppströms (nord, öst och väst) samt 300 m nedströms (söderut) vilket bedöms motsvara minst 100 dagars rinntid.
- I öst (P1) har gränsen dragits längs med Ljussevekaleden och motiveras utav att den tidigare lertäkten i området kan innebära att skyddande lerlager tagits bort eller finns i en mer begränsad mäktighet här, detta kan leda till en snabbare transport av föroreningar ned till akviferen.
- I norr och i väst (P2, P3 resp. P4) har gränsdragning utgått från den beräknade rinntiden om 100 dagar (500 m) och justerats till praktiskt tillämpbara fastighetsgränser.
- I syd (P5) har gränsdragning utgått från den beräknade rinntiden om 100 dagar (300 m) och justerats till praktiskt tillämpbara fastighetsgränser.

7.2.3 Sekundär skyddszon

- Avståndet från vattentäkten till den sekundära skyddszonens yttre gräns har ansatts till minst 1300 m uppströms (nord, öst och väst) samt 1100 m söderut, vilket bedöms motsvara minst 365 dagars rinntid. Avstånden bedöms som rimliga jämfört med resultatet av provpumpningen där man vid ett uttag dubbelt så stort som tillståndsgivet uttag noterade att flödet vände på avståndet 2000 m från vattentäkten
- Anpassning har gjorts i första hand efter fastighetsgränser i andra hand har vägar och andra naturliga gränser i närområdet legat till grund.
- I norr kring Margaretelund (N2) har gränsdragningen motiverats främst utifrån att området genom utförda provpumpningar har påvisats ha hydraulisk kontakt med vattentäkten (via provpumpning) samt att det i området har bedömts finnas område med mer infiltrationsbenägna jordlager. Ytterligare en aspekt har varit att det i området finns verksamheter som kan ha påverkat vattenkemin i vattentäkten (se avsnitt 5.3.6).
- Gränserna i största mån utgått från fastighetsgränser (N1 och N3) och områden där ytliga berglägen finns (N2) enligt SGU:s jordartskarta.
- I öst motiveras gränsdragningen med övergången från låglänta moss- och torvområden (Ö3, Ö2) till ytligt liggande berghällar och blottningar. Gränsdragningarna har främst utgått från naturliga gränser såsom diken och kraftledningsgator, men även fastighetsgränser har legat till grund för dessa gränser, men då varit underordnade de naturliga gränserna.
- I söder utgörs avgränsningen av det yttre skyddsområdet av Växjövägen (S2) – Storgatan – Köpmangatan (S1). Vid provpumpning av Ljusseveka (Viak 1963) påverkades brunnen hos dåvarande bryggeriet, i höjd med nuvarande Östra

46(50)

RAPPORT

2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Pumparegatan. Dragningen motiveras också av det område där det bedömts föreligga mer infiltrationsbenägna jordlager.

- I väst löper gränsdragningen i huvudsak med tidigare fastställt skyddsområde längs med Sveavägen (V2) – Gröndalsleden (V1) och motiveras utifrån genomsläppligheten av de jordlager och den hydrauliska kontakten dessa har till den undre akviferen (Structor 2017, Viak 1963).
- Ett område i västra delen av den föreslagna skyddszonen benämns sekundär skyddszon B. Detta område har bedömts omfatta öppna förhållanden där sand och grus förekommer ytligt eller i markytan enligt både SGU:s jordartskarta och enligt Structor (2017). Det bedöms därmed att eventuell grundvattentransport från sekundär skyddszon B har en större potential att förorena grundvattenmagasinet som Ljusseveka vattentäkt tar sitt vatten från. Sekundär skyddszon B har således utformats utifrån samstämmiga uppgifter om genomsläppliga jordlager samt anpassats till administrativa gränser. I de områden där Structors tolkning av öppen akvifer och SGU:s jordartskarta inte ger samstämmiga uppgifter har området tolkats som slutet.

Den sekundära skyddszonen uppgår utifrån framtaget förslag till ca 8 km².

Baserat på uppgifter om grundvattenbildning (avsnitt 2.5) så behöver det tillståndsgivna uttaget ett nybildningsområde för grundvatten som uppgår till 8-11 km². Det föreslagna vattenskyddsområdets storlek bedöms därför som rimligt, då viss inducerad grundvattenbildning från Lagan sker samt en grundvattentillrinning uppströms ifrån.

Utifrån att den sekundära skyddszonen bedöms täcka erforderligt nybildningsområde för grundvatten föreslås ingen tertiär skyddszon.

7.3 Sammanfattning

Mot bakgrund av de hydrologiska och hydrogeologiska förhållandena samt resultatet av riskanalysen föreslås en primär och en sekundär skyddszon A och B för Ljusseveka grundvattentäkt enligt **Bilaga 3**.

Den totala arean av Ljusseveka vattenskyddsområde är ca 8 km². Av detta består den primära skyddszonen av knappt ca 1 km² och den sekundära skyddszonen (A+B) av knappt 7 km².

Föreslaget vattenskyddsområde bedöms vara miljömässigt motiverat och rimligt i storlek mot bakgrund av grundvattentäktens värde. En uppdelning av skyddsområdet i olika zoner gör att skyddsföreskrifterna blir mer nyanserade och skäliga, samt att högre respektive lägre krav kan ställas på verksamheter i olika områden beroende främst på närheten till vattentäkten.

8 Förslag till skyddsföreskrifter

8.1 Motiv

Genom att meddela skyddsföreskrifter för ett vattenskyddsområde bidrar det till att EU:s och svensk lagstiftnings målsättningar för vattenskydd uppnås på så sätt att riskfyllda verksamheter och åtgärder regleras. Riskfyllda verksamheter och åtgärder regleras så att vattnet nu och i framtiden kan användas för dricksvattenändamål.

Motivet för att införa vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter enligt miljöbalken är att:

- Informera om allmänt gällande lagkrav på aktsamhet och allmän hänsyn.
- Specificera krav på aktsamhet i form av skyddsföreskrifter inom just detta vattenskyddsområde.
- Bibehålla eller förbättra vattenkvaliteten och minska risken för förorening.
- Identifiera olika intressen som vill använda mark och vatten.
- Använda mark och vatten på bästa sätt.

8.2 Skyddsföreskrifters syfte och funktion

Syftet med skyddsföreskrifterna och deras tillämpning är att säkerställa att påverkan eller risk för påverkan på Ljusseveka grundvattentäkt inte uppstår så att vattnet efter normal behandling i vattenverk kan användas för dricksvattenförsörjning. Skyddsföreskrifterna är såväl föreskrivande som informerande.

Skyddsföreskrifterna beaktar befintliga risker, men de ska även vara framtåsyftande och föreskriver därför även om verksamheter som inte är aktuella idag.

De anger normalt vad man *inte* får lov att göra inom vattenskyddsområdet, mer sällan vad man *får* göra eller *hur* man ska göra. Vattenskyddsföreskrifter är ett komplement till annan lagstiftning och dubbelregleringar ska så långt det som möjligt undvikas.

8.3 Skyddsföreskrifternas restriktionsnivå

För att åstadkomma ett tillfredställande skydd för vattentäkten har förslag på skyddsföreskrifter upprättats för Ljusseveka grundvattentäkt, se **Bilaga 4**.

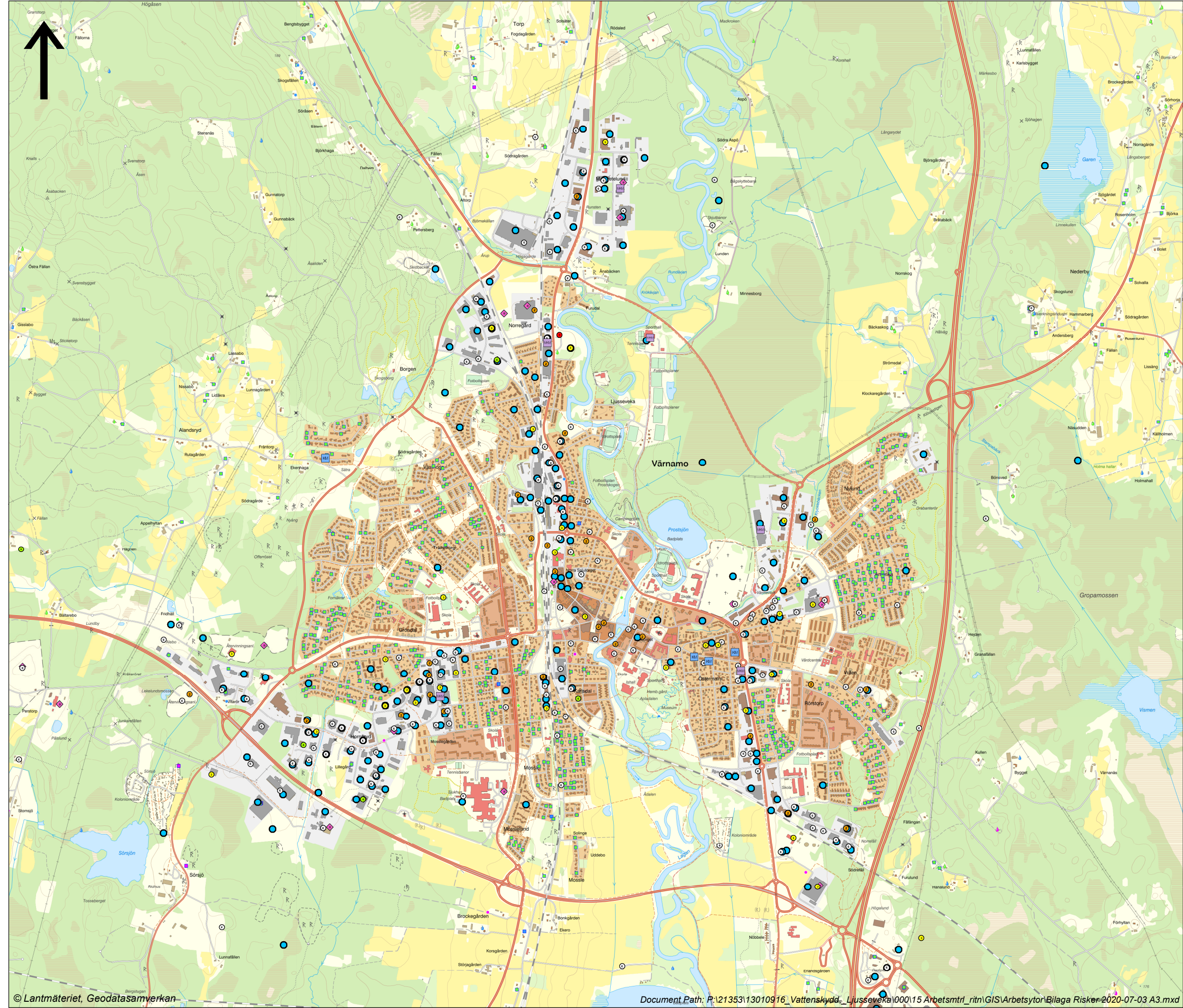
9 Referenser

- HaV, (2021). *Vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden*. Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2021:4. 2021-02-01.
- Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten. LIVFS 2022:12.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län (2020): *Värnamo kommun, Klimatanalys*. Erhållet 2020-05-05.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län (2021): Analysresultat för råvatten från kommunala grundvattentäkter i Jönköpings län 2014-2018. Meddelande 2021:13.
- Naturvårdsverket, (2010). *Handbok om vattenskyddsområde*. 2010:5, utgåva 1.
- SGU, (1989). *Beskrivning till kartan över grundvattnet i Jönköpings län*, SGU Serie Ah nr 11. Uppsala: Sveriges Geologiska Undersökning.
- SGU, (2015). *Grundvattennivåer i ett förändrat klimat – nya klimatscenerier*. SGU-rapport 2015:19, maj 2015.
- SGU, (2013). *Bedömningsgrunder för grundvatten*. SGU-rapport 2013:01, februari 2013.
- SGU, (2020). *Brunnsarkivet*. <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-brunnar.html> [2020-07-02]
- SMHI, (2015). *Framtidsklimat i Jönköpings län - enligt RCP-scenarier*. SMHI Klimatologi nr 25, 2015.
- SMHI, (2020) Vattenwebb. <https://www.smhi.se/data/hydrologi/vattenwebb> [2020-08-24]
- SMHI, (2025) Fördjupad klimatscenariotjänst. [Fördjupad klimatscenariotjänst | SMHI](#) [2025-02-05]
- Structor, (2017). *Fd Värnamotvätten, Värnamo Kommun. Grundvattenmodell Ljusseveka vattentäkt och f.d. Värnamotvätten. Föroreningstransport i grundvattenzonen av klorerade alifater från f.d. Värnamotvätten mot Ljusseveka vattentäkt*. Structor, 2017-02-08.
- Svenskt vatten, (2004). *Dimensionering av allmänna avloppsledningar*.
- Trafikverket (2020a): Karttjänst Sveriges vägar. <https://nvdb2012.trafikverket.se/SeTransportnatverket> [2020-06-26].
- Trafikverket (2020b): *Yt- och grundvattenskydd*. Metodik för riskhantering och riskanalys samt principer för åtgärdsval. Publikation 2020:171. ISBN: 978-91-7725-702-8.
- Trafikverket (2024): Hantering av restriktionsytor vid ogräsbekämpning på järnväg. TDOK 2013:0621. Dokumentdatum 2024-11-14.
- VIAK, (1963). Värnamo stads vattenförsörjning. *Redogörelse för grundvattenundersökningar med provpumpning av ny vattentäkt vid Ljusseveka*. VIAK AB, 1963-04-27

- VIAK, (1966a). *PM 1 beträffande skydd av grundvattentäkter inom Värnamo stad*. VIAK AB, 1966-08-04.
- VIAK, (1966b). *P.M. 2 beträffande skydd av grundvattentäkter inom Värnamo stad*. VIAK AB, 1966-09-16.
- VIAK, (1975). Värnamo kommun. Lagastigen. Grundvattenundersökning för gångportar. VIAK AB, 1975-03-07.
- VIAK, (1987). Värnamo kommun, Ljusseveka. *Redogörelse för grundvattenundersökning*. VIAK AB, 1987-01-09.
- Vägverket, (2007). Beredskapsplanering för skydd av vattentäkt vid olycka med farligt gods - Handledning, publikation 2007:127.
- Vägverket & Räddningsverket, (1998). Förorening av vattentäkt vid vägtrafikolycka, Hantering av risker vid petroleumutsläpp. Publikation 98:064
- Världshälsoorganisationen, (2011): *Guidelines for drinking-water quality*. 4:e utgåvan.
- Värnamo kommun, (2017). *Kommunal Vattenförsörjningsplan*. Antagen av kommunfullmäktige 2017-05-24. Gäller från 2017-05-24.
- Värnamo kommun, (2018). *Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön*. Antagen av kommunfullmäktige 2018-11-29, § 227. Gäller fr o m 2019-01-01.
- Värnamo kommun, (2019). *Översiktsplan Mitt Värnamo 2035. Planeringsunderlag*. Antagen av kommunfullmäktige 2019-05-29.
- Värnamo kommun, (2022). *Fördjupning av översiktsplanen Värnamo stad*. Antagen av kommunfullmäktige 2022-06-22.
- Värnamo kommun. (2025) webbplats Värmepump 2025-02-28.

50(50)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-02-13, 2025-04-08 OCH 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

VÄRNAMO KOMMUN

Potentiella risker inom Värnamo tätort

67

TECKENFÖRKLARING

●

 Kända tillsynsobjekt, Miljönämnden

POTENTIELLT FÖRORENADE OMRÅDEN

1

 Mycket stor risk

2

 Stor risk

3

 Måttlig risk

4

 Liten risk

E

 Ej riskklassade

KM

 Känslig Markanvändning

MKM

 Mindre Känslig Markanvändning

MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Prövningsplikt

A

B

C

Energitorvtäkt

SGU BRUNNSARKIV

■

 Energibrunn, fel i läge <100 m

■

 Vattenbrunn, fel i läge <100 m

●

 Okänd användning, osäkert läge

SWECO

✖

Järnväggsgatan 3 553 11 Jönköping
Växel: 08-695 60 00 Fax: 08-695 60 10

UPPDRAGSANSVARIG Håkan Wennerberg	KONSTR Wiktor Skoglund	
ORT Jönköping	DATUM 2020-07-04	
SKALA 1:25 000	FORMAT A3	REV

0 250 500 750 1 000 1 250

m

© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

Document Path: P:\2135313010916_Vattenskydd_Ljusseveka\000\15 Arbetsmtrl_ritr\GIS\Arbetsytor\Bilaga Risker 2020-07-03 A3.mxd

Riskmatris för Ljusseveka grundvattentäkt

Datum 2020-10-02

Verksamhet	Riskkälla ¹⁾	Riskbedömnig		
		S-klass	K-klass	Riskklass
Vägar och järnväg				
	Olyckor utan farligt gods på väg/järnväg	2	3	Riskklass 2
	Olyckor med farligt gods på väg/järnväg	1	3	Riskklass 2
	Vägdagvatten	4	1	Riskklass 1
	Underhållsarbete väg och järnväg	1	1	Riskklass 1
	Upplag av salt, snö, asfalt, oljegrus	1	3	Riskklass 2
Bebyggd miljö				
	Schaktning, grävning, muddring och övriga underjordsarbeten	3	3	Riskklass 3
	Kemikalier	3	4	Riskklass 3
	Uppställning av fordon	3	1	Riskklass 1
	Fordonstvätt	3	1	Riskklass 1
	Anläggningar för avloppsvatten	1	2	Riskklass 1
	Energianläggningar	3	2	Riskklass 2
	Grundvattenanläggningar	1	4	Riskklass 2
	Dagvatten från bebyggda ytor	1	4	Riskklass 1
Jord- och skogsbruk				
	Bekämpningsmedel	1	4	Riskklass 2
	Växtnäringsmedel	1	4	Riskklass 2
	Djurhållning	1	2	Riskklass 1
	Avverkning	2	1	Riskklass 1
	Upplag av bark, flis, spån, timmer	2	1	Riskklass 1
Industriområden och miljöfarlig verksamhet				
	Miljöfarliga verksamheter	3	4	Riskklass 3
	Förorenade områden	3	4	Riskklass 3
	Täktverksamhet (sand, grus, lera, jord)	2	3	Riskklass 2
	Upplag/deponier	2	3	Riskklass 2

Sannolikhet	Konsekvens			
	K1 liten	K2 medelstor	K3 stor	K4 mycket stor
S4 – mycket stor	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3	Riskklass 4
S3 – stor	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3	Riskklass 3
S2 – medelstor	Riskklass 1	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3
S1 – liten	Riskklass 1	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 2

Risknivåerna i matrisen har följande innebörd:	
Riskklass 1	Förenklad riskhantering - förebyggande åtgärder (till exempel egenkontroll) ska upprätthållas.
Riskklass 2	Aktiv riskhantering - förebyggande och/eller förberedande åtgärder ska övervägas
Riskklass 3	Risken måste reduceras - förebyggande och/eller förberedande åtgärder är nödvändiga
Riskklass 4	Akut risk - förebyggande och/eller förberedande åtgärder måste genomföras omedelbart

1) Endast de risker eller händelser som beskrivs i det tekniska underlaget

Sannolikhet
Sannolikheten för att risk föreligger inom tillrinningsområdet
Sannolikheten för emission vid riskförekomst inom tillrinningsområdet
Sannolikhet för ogynnsam transportmöjlighet till vattentäkten

Konsekvens
Avståndets inverkan på reduktionen av föroreningen genom nedbrytning, fastläggning och spädning fram till vattentäkten
Emissionens förmåga att motstå nedbrytning och fastläggning
Emissionens farlighet
Belastning, mängd och volym av emissionen

Sannolikhetsklass (S-klass)
1 - Händelsen bedöms inträffa mer sällan än en gång på 50 år.
2 - Händelsen bedöms kunna inträffa inom de närmaste 50 åren.
3 - Händelsen bedöms kunna inträffa de närmaste 10 åren.
4 - Händelsen bedöms inträffa en gång per år eller oftare.

Konsekvensklass (K-klass)
1 - Obetydlig påverkan på råvattenkvaliteten
2 - Tillfällig försämring av råvattenkvalitet som kan påverka dricksvattenkvaliteten
3 - Kortvarig försämrad råvattenkvalitet som ställer krav på beredning, annars hälsoeffekter troliga medföra potentiella hälsoeffekter.
4 - Långvarig försämrad råvattenkvalitet som ställer krav på beredning, annars hälsoeffekter troliga

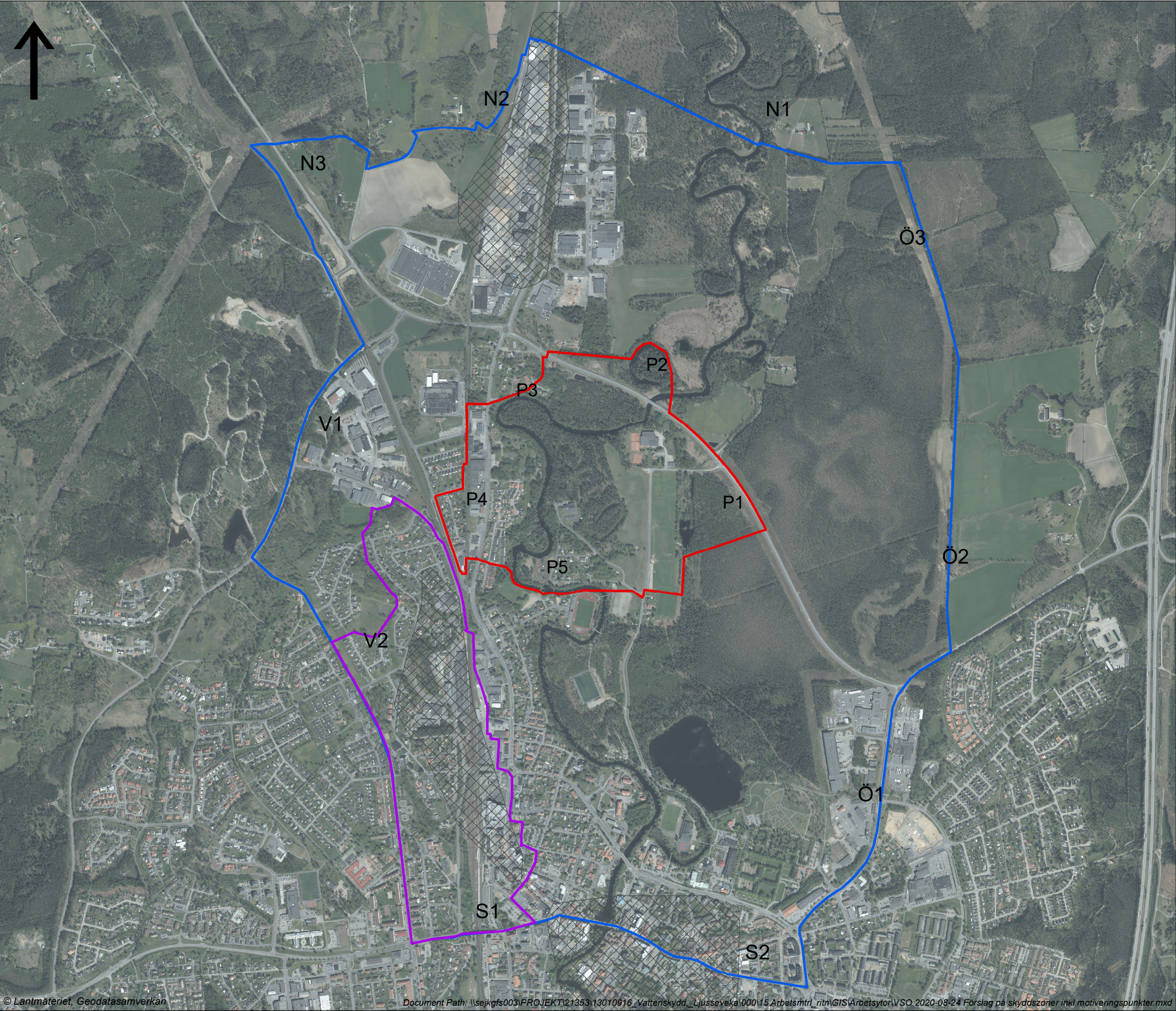
Förslag till vattenskyddsområde
Ljusseveka vattentäkt

- Förslag primär skyddszon
- Förslag sekundär skyddszon A
- Förslag sekundär skyddszon B
- Tolkad öppen akvifer (Structor, 2017)

SWECO

Järnvägsgatan 3, 55310 Jönköping
Växel: 08-695 60 00 Fax: 08-695 10 10

UPPDRAGSANSVARIG Håkan Wennerberg	KONSTR SEWISK/SEHWEN	
ORT Jönköping	DATUM 2020-09-03	
SKALA 1:15 000	FORMAT A3	REV

VÄRNAMO KOMMUN

Förslag till vattenskyddsområde
Ljusseveka vattentäkt

TECKENFÖRKLARING

- Förslag primär skyddszon
- Förslag sekundär skyddszon A
- Förslag sekundär skyddszon B
- Tolkad öppen akvifer (Structor, 2017)

Beteckningar "N1" m.fl. hänvisar till motivering av gränsdragning angivet i tekniskt underlag, avsnitt 7.2-7.3.

UPPDRAGSANSVARIG

Håkan Wennerberg

ORT

Jönköping

SKALA

1:15 000

KONSTR

SEWISK/SEHWEN

DATUM

2020-09-03

FORMAT

A3

REV

0

150

300

450

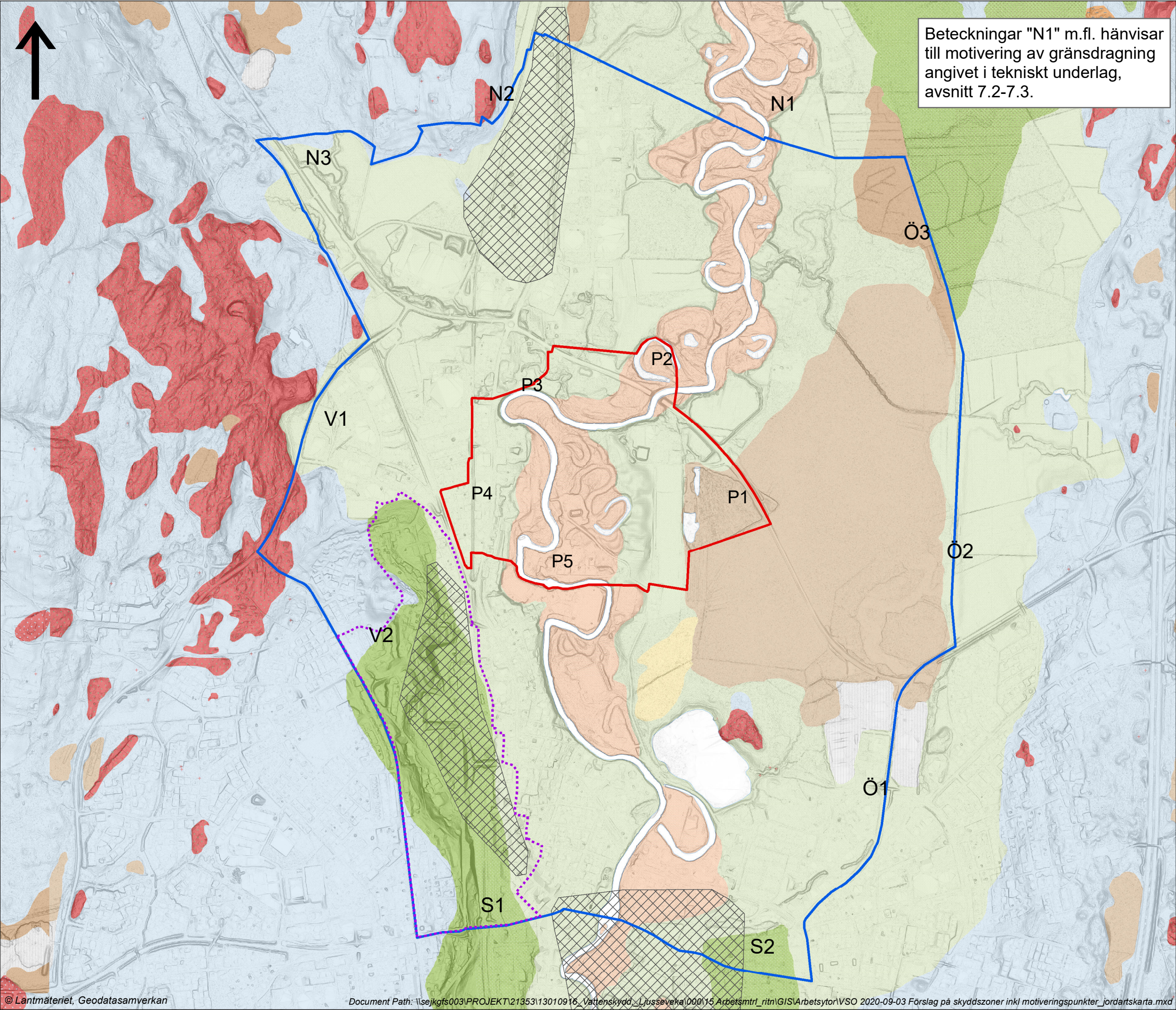
600

750

m

© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

Document Path: \\sejkgfs003\PROJEKT\21353\13010916_Vattenskydd_Ljusseveka\000\15 Arbetsmtrl_rtm\GIS\Arbetsyor\VSO 2020-08-24 Förslag på skyddszoner inkl motiveringspunkter.mxd

VÄRNAMO KOMMUN

Förslag till vattenskyddsområde⁷¹
Ljusseveka vattentäkt

TECKENFÖRKLARING

Förslag primär skyddszon

Förslag sekundär skyddszon A

Förslag sekundär skyddszon B

Tolkad öppen akvifer (Structor, 2017)

Teckenförklaring jordartskartan

	Kärrtorv
	Tunt eller osammanhängande ytlager av torv
	Älvsediment, sand
	Flygsand
	Dyn
	Postglacial sand
	Glacial silt
	Glacial grovsilt-finsand
	Isälvsediment
	Isälvsediment, sand
	Äskrön
	Sandig morän
	Drumlin eller liknande
	Vittringsjord
	Tunt eller osammanhängande ytlager av vittringsjord
	Tunt eller osammanhängande jordtäckte på berg
	Berggrund
	Berggrund
	Fyllning
	Vatten
	Jord- eller grustäkt

SWECO

Järnväggsgatan 3, 55310 Jönköping
Växel: 08-695 60 00 Fax: 08-695 60 10

UPPDRAGSANSVARIG Håkan Wennerberg	KONSTR SEWISK/SEHWEN	
ORT Jönköping	DATUM 2020-09-03	
SKALA 1:15 000	FORMAT A3	REV

0

150

300

450

600

750

m

LJUSSEVEKA GRUNDVATTENTÄKT, FÖRSLAG TILL SKYDDSFÖRESKRIFTER

UPPDRAG Vattenskydd, Ljusseveka	UPPDRAGSLEDARE Håkan Wennerberg	DATUM 2025-04-16
UPPDRAGSNUMMER 13010916	UPPRÄTTAD AV Håkan Wennerberg	GRANSKAD AV SEURBE/SEHSTE

Inledning

Nedan angivna föreskrifter är specifika för vattenskyddsområde kring Ljusseveka grundvattentäkt. De har utformats med vattentäktens nutida och framtida skyddsbehov i fokus och representerar i många avseenden en tillämpning och uttolkning av miljöbalkens intentioner som uttrycks i miljöbalkens allmänna hänsynsregler (MB 2 kap). I vissa fall kan en föreskrift med stöd av miljöbalkens 7 kap. innefatta ett större krav på försiktighet än vad som följer av miljöbalkens allmänna aktsamhetsregler. Föreskrifter för vattenskyddsområde meddelas med stöd av 7 kap. 22§ Miljöbalken.

Generell lagstiftning

De allmänna hänsynsreglerna innebär bl.a. att alla som bedriver en verksamhet eller avser att bedriva en verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, förhindra eller motverka att skada på miljö och människors hälsa uppkommer.

I vattenskyddsområdet gäller de restriktioner och anvisningar som gäller generellt för vattenskyddsområden bl.a. Naturvårdsverkets föreskrifter gällande skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor (NFS 2021:10) med eventuella senare ändringar och revideringar.

Lokala föreskrifter

Värnamo kommuns lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljö (antagna av kommunfullmäktige 2018-11-29 med senare ändringar och revideringar) har vissa regleringar kopplade till nuvarande vattenskyddsområde för Ljusseveka grundvattentäkt:

- Tillstånd från samhällsbyggnadsnämnden krävs för att hålla nötkreatur, häst, get, får, svin, pälsdjur som inte är sällskapsdjur, fjäderfä och orm inom område med detaljplan. Föreslaget vattenskyddsområde för Ljusseveka omfattar delvis område med detaljplan.
- Vid spridning av naturligt gödsel, slam, bekämpningsmedel eller andra orenligheter inom detaljplanerat område finns angivet villkor utöver vad som följer av Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket och Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.

- Inom vattenskyddsområde för allmän vattentäkt krävs tillstånd av samhällsbyggnadsnämnden för att inrätta en värmepumpanläggning för utvinning av värme ur mark (bergvärme, yttjordvärme), ytvatten eller grundvatten. Tillstånd krävs inte för värmepumpanläggning som kräver tillstånd eller anmälan enligt miljöprövningsförordningen.

Förslag till skyddsföreskrifter för Ljusseveka vattenskyddsområde

En strecksats i kolumnerna nedan innebär att det inte finns några särskilda föreskrifter för vattenskyddsområdet. Annan lagtext, t.ex miljöbalken och dess förordningar, gäller.

1§ Petroleumprodukter

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Hantering av större mängd än 150 liter petroleumprodukter får ej ske utan tillstånd. <i>Undantag gäller:</i> <i>Transporter på väg och järnväg.</i> <i>Petroleumprodukter i drifttank på fordon eller i hydraulsystem.</i>	Hantering av större mängd än 150 liter petroleumprodukter får ej ske utan anmälan. <i>Undantag som i primär skyddszon.</i>	Samma föreskrift som i primär skyddszon.
B	Yrkesmässig uppställning av entreprenadmaskiner, tunga fordon och stationära förbränningsmotorer med bränsletank större än 20 liter är förbjudet. <i>Undantag gäller om dessa är utrustade med sekundärt skydd.</i>	-	Yrkesmässig uppställning av entreprenadmaskiner, tunga fordon och stationära förbränningsmotorer med bränsletank större än 20 liter får ej ske utan anmälan. <i>Undantag gäller om dessa är utrustade med sekundärt skydd.</i>
	Motiv till föreslagna föreskrifter	Bebyggd miljö där hantering av petroleumprodukter kan förväntas ske på flera platser. Ingen konstaterad påverkan av vattentäkt av petroleumprodukter. Konsekvensen av en spridning kan dock bli långvarig. Skyddande jordlager förutom inom sekundär skyddszon B. Finns nationella föreskrifter (NFS 2021:10) som förbjuder all hantering av >150 l brandfarliga vätskor inom VSO om sekundärt skydd saknas. Inom bebyggd miljö bedöms sannolikheten för att en (1) skadlig händelse kopplad till uppställda fordon som stor, men konsekvensen från en (1) enskild händelse bedöms som liten på grund av utspädning, dock sannolikt att uppställning kan ske inom bebyggd miljö. Låg risk för penetration av skyddande jordlager förutom i sekundär skyddszon B där de saknas. Idag gäller att stationärt uppställda maskiner ska förses med uppsamlingskärl för spill inom primär skyddszon,	

		dvs restriktionsnivån är i linje med nationella föreskrifter. Sabotagerisken svår att reglera. VA-avdelningen begränsar upplag och förvaring av oljeprodukter till 20 l/ per arbetsställe inom <u>hela</u> vattenskyddsområdet.
--	--	---

Information: ytterligare bestämmelser följer i Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot vattenförorening vid hantering av brandfarlig vätska och spilloljor NFS 2021:10 med tillhörande ändringar och revideringar.

2§ Hälso- och miljöfarliga kemiska produkter

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Nyetablering för hantering av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom impregneringsmedel, lösningsmedel eller andra miljöfarliga kemiska produkter är förbjudet. Befintlig hantering kräver tillstånd. <i>Undantag gäller:</i> - hantering för hushållsbehov. - transporter. - lagring som har sekundärt skydd. - hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor definierade och reglerade i NFS 2021:10 eller efterföljande revideringar. - bekämpningsmedel som regleras i 6§.	Hantering av av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom impregneringsmedel, lösningsmedel eller andra miljöfarliga kemiska produkter kräver tillstånd. <i>Undantag som i primär skyddszon.</i>	Samma föreskrift som i primär skyddszon.
	Motiv till föreslagna föreskrifter	Konstaterad påverkan av vattentäkt (BAM, klorerade kolväten). Konsekvensen av en spridning kan bli	

	långvarig. Skyddande jordlager förutom i sekundär skyddszon B. motiverar förbud. För att hantera olika former av kemikalier och tydliggöra gällande lagkrav samt ställa villkor föreslås tillståndsplikt, jämför reglering av miljöfarlig verksamhet, bekämpningsmedel. Saknas nationella föreskrifter vilket motiverar hårdare restriktioner än för petroleumprodukter. Konsekvensbedömning för att utreda vilka verksamheter som berörs.
--	--

3§ Miljöfarlig verksamhet

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Nyetablering av miljöfarlig verksamhet eller åtgärd som är tillståndspliktig enligt 2-32 kap i miljöprövningsförordningen (2013:251 och eventuella senare ändringar) är förbjuden. <i>Undantag gäller tillståndspliktig ändring av miljöfarlig verksamhet eller åtgärd enligt 2-32 kap i miljöprövningsförordningen (2013:251 och eventuella senare ändringar).</i>	-	Samma föreskrift som i primär skyddszon.
B	Nyetablering av miljöfarlig verksamhet eller åtgärd som är anmälningspliktig enligt 2-32 kap i miljöprövningsförordningen (2013:251 och eventuella senare ändringar) kräver tillstånd.	Samma föreskrift som i primär skyddszon.	Samma föreskrift som i primär skyddszon.
C	Anmälningspliktig ändring av miljöfarlig verksamhet eller åtgärd enligt 2-32 kap i miljöprövningsförordningen (2013:251 och eventuella senare ändringar) kräver tillstånd.	Samma föreskrift som i primär skyddszon.	Samma föreskrift som i primär skyddszon.

	Motiv till föreslagna föreskrifter	Konstaterad påverkan från industriell verksamhet eller förorenat område. Finns befintlig industri inom skyddsområdet. Bebyggd miljö innebär ett flertal olika miljöfarliga verksamheter. Hög sannolikhet för skada och hög konsekvens på grund av risk för långsiktig påverkan på grundvattenkvaliteten. Saknas skyddande jordlager i sekundär skyddszon B. Tillståndsplikt möjliggör villkor och tillsyn. Rimligt att även anmälningsplikt verksamhet kräver <i>tillstånd enligt vattenskyddsföreskrifter</i> så att vattenfrågan beaktas särskilt. Konsekvensbedömning för att utreda vilka verksamheter som berörs. Flera tillståndspliktiga verksamheter som ej är önskvärda inom vattenskyddsområde, förbud gäller nyetableringar.
--	------------------------------------	--

4§ Bekämpningsmedel

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Yrkesmässig hantering av bekämpningsmedel är förbjuden. <i>Undantag gäller för transport.</i> <i>Undantag gäller för punktbehandling av enskilda växter, ohyra och skadedjur som ej får ske utan anmälan.</i>	Yrkesmässig hantering av bekämpningsmedel kräver tillstånd. <i>Undantag gäller för transport.</i> <i>Undantag gäller för punktbehandling av enskilda växter, ohyra och skadedjur.</i>	Samma föreskrift som i primär skyddszon.
	Motiv till föreslagna föreskrifter	Ingen konstaterad påverkan av bekämpningsmedel kopplat till jordbruk. Begränsad andel jordbruk inom vattenskyddsområdet. I primär zon begränsat med villabebyggelse men närhet till offentliga utrymmen och gräsplaner (fotboll). Konstaterad påverkan av vattentäkt (BAM). Konsekvensen av en spridning kan bli långvarig. Skyddande jordlager förutom i sekundär skyddszon B. Kommunen nyttjar ånga idag, träffas ej av förbud. För att hantera olika former av bekämpningsmedel föreslås tillståndsplikt. Punktbehandling svårdefinierat, rimligt därför med anmälningsplikt i två zoner.	

	Avvägning har gjorts av reglering kopplad till övriga kemiska produkter.
--	--

Information: ytterligare bestämmelser följer i Förordning (2014:425) om bekämpningsmedel samt Naturvårdsverkets föreskrifter om om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel NFS 2015:2 samt eventuella senare ändringar och revideringar.

5§ Växtnäringsmedel

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Yrkesmässig lagring och spridning av växtnäringsämnen kräver tillstånd .	-	-
	Motiv till föreslagna föreskrifter	Ingen konstaterad påverkan. Begränsad markanvändning inom vattenskyddsområdet. Skyddande jordlager, förutom i sekundär skyddszon B. Finns nationella föreskrifter och miljöbalkens hänsynsregler som reglerar lagring (besättningar med >2 djurenheter) och spridning. Lokala föreskrifter reglerar djurhållning inom detaljplanerat område samt spridning av gödsel inom 200 meter från detaljplanerat område. Tillståndsplikt i primär zon fångar upp hantering av växtnäringsämnen hos mindre djurbesättningar och medger tydliggörande av krav samt angivande av villkor. I sekundär zon föreslås nationell lagstiftning enbart råda.	

Information: ytterligare bestämmelser följer i:

- *Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket samt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring samt eventuella senare ändringar och revideringar.*

6§ Materialtäckter och markarbeten

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Materialtäkt och husbehovstäkt är förbjuden .	Samma föreskrift som i primär skyddszon.	Samma föreskrift som i primär skyddszon.
B	Markarbeten får ej ske utan tillstånd .	Samma föreskrift som i primär skyddszon.	Samma föreskrift som i primär skyddszon.

<i>Undantag gäller för schaktning inom en sammanhängande yta mindre än 150 m² eller grävning på ett djup på mindre än 1 meter.</i> <i>Undantag gäller för akut underhåll av befintliga markförlagda ledningar.</i> <i>Undantag gäller för dikesrensning och vägunderhåll.</i>		
Motiv till föreslagna föreskrifter	Ang materialtäkt finns risk att penetrera skyddande jordlager. Ingen uppenbar konstaterad påverkan på grundvattenkvaliteten. Medelstor sannolikhet och något större konsekvens. Markarbeten är en vanlig aktivitet inom vattenskyddsområdet med hög sannolikhetsfaktor. Risk att penetrera skyddande jordskikt (issjösediment). Risk stor för förorenings-spridning i samband med arbeten. Anmälnings- och tillståndsplikt möjliggör tillsyn och meddelande av försiktighetsmått/villkor. Inom vissa områden måste hänsyn tas till rådande naturvärden.	

7§ Anläggningar för bortledning av grundvatten

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Nyetablering av anläggning för permanent bortledning av grundvatten är förbjuden . <i>För tillfällig bortledning av grundvatten krävs tillstånd.</i>	Nyetablering av anläggning för bortledning av grundvatten kräver tillstånd .	Nyetablering av anläggning för bortledning av grundvatten kräver tillstånd .
	Motiv till föreslagna föreskrifter	Sannolikheten låg, begränsat med anläggningar. Brunns i jordlagren utgör risk för förorening i grundvattenmagasinet. Brunnar penetrerar skyddande jordlager. Vattenuttag kan påverka grundvattenmagasinet uthållighet och Värnamos vattenförsörjning. Grundvattenuttag kan omfattas av tillståndsplikt enligt 11 kap MB. Rimligt med tillstånd i sekundär skyddszon, slipper diskussion kring MB 11:12. Paragrafen omfattar även tillfällig grundvattenbortledning. Ingen reglering finns av denna form av anläggning idag. Jämför energianläggningar och vägledande domar avseende energianläggningar. Restriktionsnivå bör vara samma.	

8§ Anläggningar för lagring och utvinning av värme- och kylenergi

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Nyetablering av anläggning för lagring och utvinning av värme- och/eller kylenergi från berg är förbjuden .	Samma föreskrift som i primär skyddszon.	Samma föreskrift som i primär skyddszon.
B	Nyetablering av anläggning för lagring av och utvinning av värme- och/eller kylenergi från jord eller grundvatten är förbjuden .	Ny anläggning för lagring av och utvinning av värme- och/eller kylenergi från jord eller grundvatten kräver tillstånd .	Ny anläggning för lagring av och utvinning av värme- och/eller kylenergi från jord eller grundvatten kräver tillstånd .
	Motiv till föreslagna föreskrifter	Bebyggd miljö innebär potentiellt många anläggningar och högre sannolikhet för negativ påverkan. Risk och	

	eventuell konsekvens från en enskild anläggning bedöms vara liten. Foderrörsdrivning kan medföra penetration av skyddande jordlager, med risk för förorenings spridning som följd. I sekundär skyddszon B saknas skyddande jordlager. Återfyllning av borrhål påverkar inte risken för förorenings transport i jordlager. Rimligt att tillåta bergvärmeanläggningar med krav på utförandet? Borde vara rimligt att förbjuda energianläggningar som innebär ett nettouttag av grundvatten, jämför grundvattentäkter. Tillståndsplikt inom vattenskyddsområde gäller idag enligt lokala föreskrifter, men paragrafen formaliserar gällande rutin som är: - jordvärme förbjudet inom primär, tillståndsplikt i sekundär. - förbud bergvärme inom inre/ytte. MD domar i mål 3080-03 m.fl. stödjer att tillstånd <u>inte ges</u>. MD föreslår revidering av skyddsföreskrifterna för att tydliggöra vad som gäller. Befintlig lagstiftning samt lokala föreskrifter hanterar endast värmepumpsanläggning för <u>värme</u>uttag.
--	---

9§ Upplag, utfyllnad och deponering

	Primär skyddszon	Sekundär skyddszon A	Sekundär skyddszon B
A	Upplag, utfyllnad och deponering av avfall, förorenade massor eller massor med okänt ursprung eller okänt föroreningsinnehåll är förbjudet .	Samma föreskrift som i primär skyddszon.	Samma föreskrift som i primär skyddszon.
B	Upplag av vägsalt eller dammbindande medel, asfalt och oljegrus är förbjudet .	Upplag under längre tid än 1 månad av vägsalt eller dammbindande medel, asfalt och oljegrus är förbjudet. <i>Undantag för upplag på tät yta med uppsamling och omhändertagande av</i>	Upplag under längre tid än 1 månad av vägsalt eller dammbindande medel, asfalt och oljegrus är förbjudet. <i>Undantag för upplag på tät yta med uppsamling och omhändertagande av</i>

10 (15)

FÖRSLAG TILL SKYDDSFÖRESKRIFTER
2025-04-16

		<i>dagvatten eller på tät yta under tak.</i>	<i>dagvatten eller på tät yta under tak.</i>
C	Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför primär skyddszon är förbjudet .	Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför primär och sekundär skyddszon är förbjudet .	Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför primär och sekundär skyddszon är förbjudet .
	Motiv till föreslagna föreskrifter	Upplag av avfall m.m. likställs med miljöfarlig verksamhet och förorenade områden, konstaterad påverkan från förorenade områden. Konsekvensen bedöms vara något lägre med hänsyn till mindre omfattning Ökad risk vid skyfall. Avseende upplag av salt, asfalt och oljegrus bedöms finnas skyddande jordskikt i primär och sekundär skyddszon (förutom i sekundär skyddszon B), minskar sannolikheten för påverkan. Ingen påverkan har kunnat noteras i råvattnet. Stadsmiljö, få upplagsytor. Kommuen träffas mest av paragrafen, saknar behov av upplag. Konsekvensen kan vara hög vid föroreningsspridning. Förbud med undantag minskar den administrativa bördan. Avseende upplag av snö finnas skyddande jordskikt (förutom i sekundär skyddszon B), minskar risken för påverkan av t ex vägsalt. Ingen påverkan har kunnat noteras i råvattnet. Stadsmiljö, få upplagsytor. HaV anger att "I första hand ska bortforslad snö läggas upp på mark i närområdet för smältning. Den smälta snön med innehåll av partiklar m.m. tas omhand i jorden på naturligt sätt." Kommunen har rutin att ansöka om tillstånd för snöupplag när behov uppstår. Undantagsfall.	

10§ Allmänna bestämmelser inom Ljusseveka vattenskyddsområde

- a) Dessa föreskrifter gäller inte för den hantering, de åtgärder och den verksamhet som är nödvändig för drift, utveckling och underhåll av den kommunala vattentäkten och vattenverket.
- b) Tillsyn enligt dessa föreskrifter utövas av samhällsbyggnadsnämnden i Värnamo kommun.
- c) I de fall **tillstånd** krävs enligt dessa föreskrifter ska skriftlig ansökan skickas till samhällsbyggnadsnämnden i Värnamo kommun. I samband med sådan prövning kan nämnden föreskriva särskilda villkor som anses erforderliga för att undvika risk för vattenförorening.
- d) I de fall **anmälan** krävs enligt dessa föreskrifter ska skriftlig anmälan skickas till samhällsbyggnadsnämnden i Värnamo kommun. Nämnden kan förelägga om särskilda försiktighetsmått som anses erforderliga för att undvika risk för vattenförorening.
- e) Dispens från **förbud** enligt dessa föreskrifter kan medges av Länsstyrelsen i Jönköpings län. I samband med sådan prövning kan nämnden föreskriva särskilda villkor som anses erforderliga för att undvika risk för vattenförorening.
- f) Brott mot skyddsföreskrifterna kan medföra påföljd enligt 29 kap 2 och 2a § Miljöbalken om inte andra ansvarsbestämmelser blir tillämpliga.
- g) Tillstånd enligt dessa skyddsföreskrifter krävs inte om motsvarande delar i verksamheten tillståndsprövats eller omfattas av pågående tillståndsprövning enligt miljöbalkens 9, 11 och 12 kapitel eller annan förordning utfärdad eller med stöd av miljöbalken.
- h) Anmälan enligt dessa skyddsföreskrifter krävs inte om motsvarande delar i verksamheten anmälts samhällsbyggnadsnämnden i Värnamo kommun med stöd av miljöbalken.
- i) Fastighetsägare, nyttjare av fastighet eller verksamhetsutövare inom vattenskyddsområdet ska omedelbart anmäla spill, läckage och andra händelser om de är av sådan omfattning att de kan medföra risk för vattenförorening. Anmälan ska göras på telefon 112. Inträffade olyckor ska omedelbart rapporteras på telefon 112.

11§ Skyltning

- a) Där allmänna vägar passerar gräns till vattenskyddsområdet samt där så behövs vid båtplatser inom området eller vid vägar som passerar genom området får vattentäktens huvudman uppsätta skyltar som utmärker och informerar om vattenskyddsområdet. Annans mark får tas i anspråk för detta (7 kap 22 § miljöbalken). Utformningen av skyltar ska följa rekommendationer från berörda myndigheter och statliga verk.

12§ Övergångsbestämmelser

12 (15)

FÖRSLAG TILL SKYDDSFÖRESKRIFTER
2025-04-16

- a) Skyddsföreskrifterna gäller enligt 7 kap. 22 § Miljöbalken omedelbart då vattenskyddsområdet träder ikraft, även om de överklagas.
- b) Verksamhet som har påbörjats före ikraftträdandet och som genom dessa skyddsföreskrifter blir tillståndspliktig får fortsätta att bedrivas till och med den dd mm åå¹. Därefter får verksamheten bedrivas endast om den som bedriver verksamheten lämnat in en ansökan om tillstånd till tillståndsmyndigheten senast den dd mm åå.
- c) Verksamhet som har påbörjats före ikraftträdandet och som genom dessa skyddsföreskrifter blir anmälningspliktig får fortsätta att bedrivas till och med den dd mm åå². Därefter får verksamheten bedrivas endast om verksamheten är anmäld senast den dd mm åå.
- d) Verksamhet som har påbörjats före ikraftträdandet och som genom dessa skyddsföreskrifter blir förbjuden får fortsätta att bedrivas till och med den dd mm åå³. Därefter får verksamheten bedrivas endast om verksamheten erhållit dispens från förbudet senast dd mm åå.

¹ Datum sätts vanligtvis till två år efter ikraftträdande.

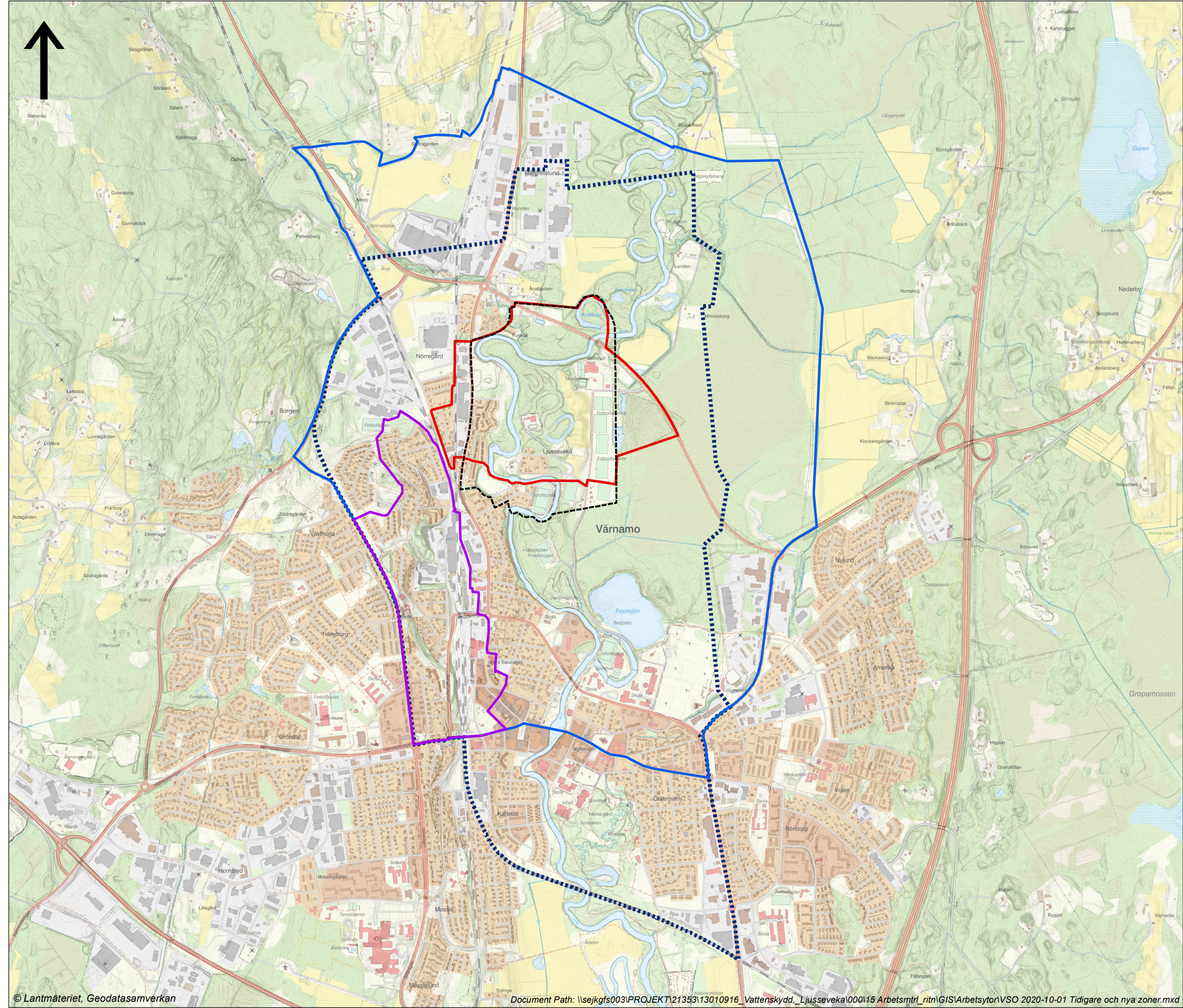
² Datum sätts vanligtvis till två år efter ikraftträdande.

³ Datum sätts vanligtvis till två år efter ikraftträdande.

Definitioner av begrepp

Avverkning	Med avverkning avses fällning och upparbetning av träd samt därmed sammanhängande arbeten. Med avverkning avses ej plockhuggning eller gallring.
Avfall	Avfall definieras enligt Avfallsförordning (2020:614). Undantag gäller för hushållsavfall från enskilt hushåll, vilket läggs i särskilda tunnor för regelbunden sophämtning, vilket enligt dessa föreskrifter inte är att betrakta som avfall. Detta gäller även komposterbart hushållsavfall från enskilt hushåll, vilket läggs i hushållskompost på den egna tomten. Trädgårdsavfall betraktas ej heller som avfall.
Fordon	Med fordon avses i dessa föreskrifter ett motordrivet transportmedel/arbetsredskap som kan framföras på mark, vatten eller is.
Förorenade massor	Med förorenade massor avses massor från ett <i>förorenat område eller efterbehandlingsobjekt</i> , det vill säga från <i>ett område, en deponi, mark, grundvatten eller sediment som är förorenat och vars föroreningshalter påtagligt överskrider lokal/regional bakgrundshalt</i> . Vad som avses med förorenade massor kan därför variera mellan olika platser och får avgöras av den kommunala tillsynsmyndigheten.
GROT	Grenar, ris och toppar som tas ut vid skogsavverkning.
Hantering	Med hantering avses - i enlighet med miljöbalken - en verksamhet eller åtgärd som utgörs av tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.
Husbehovstäkt	Med husbehovstäkt avses sådant uttag av material som ska användas inom den egna fastigheten för dess egna behov. Definitionen är inte kopplad till en volym. En materialtäkt där det utbrutna materialet används som ersättning för tjänster, avyttras eller på annat sätt utnyttjas kommersiellt betraktas ej som husbehovstäkt (NFS 2003:2).
Hushållsbehov	Med hushållsbehov avses sådant behov som uppkommer i det egna hushållet och som inte är förknippat med kommersiellt bruk. Hushållsbehov begränsas vid hantering av enstaka förpackningar av de största storlekarna en enskild konsument kan köpa i detaljhandeln. Tillfällig förvaring av större mängder färg, exempelvis i samband med målning av ett enskilt bostadshus skall också anses vara hantering för hushållsbehov

Hälsö- eller miljöfarliga produkter	Flytande ämnen eller blandningar klassificerade och märkta som farliga kemiska produkter, enligt den så kallade CLP-förordningen ([EG] 1272/2008) eller tidigare gällande föreskrifter KIFS 2005:7. Petroleumprodukter är undantagna denna definition.
Bekämpningsmedel	Med bekämpningsmedel avses enligt 14 kap 4 § miljöbalken en bioteknisk organism, ett växtskyddsmedel eller en biocidprodukt.
Markarbete	Med markarbete avses i dessa föreskrifter, schaktning, grävning, borrhning, pålning, spontning, muddring och andra jämförbara arbeten som påverkar markens utseende och struktur.
Materialtäkt	Med materialtäkt avses här täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter.
Petroleumprodukter	Med petroleumprodukter menas brandfarliga vätskor och spillolja enligt definition i MSBFS 2010:4.
Punktbehandling	Behandling med metod som medför medlet inte sprids utanför det avsedda objektet för bekämpningen.
Sekundärt skydd	Med sekundärt skydd avses skyddsanordningar som, var och en för sig eller tillsammans, har som funktion att fånga upp läckage, överfyllning och spill för att förhindra spridning till omgivningen. Det sekundära skyddet ska omfatta alla delar som omfattas av föreskrift.
Transport	Begreppet transport omfattar förflyttning i större skala av personer, djur eller varor av något slag från en plats till en annan. Begreppet omfattar även lastning och lossning samt användning av maskiner inom skogsbruk och jordbruk.
Upplag	Med upplag avses här plats på marken eller i vattnet för tillfällig eller permanent uppläggning och förvaring av vara/föremål. Plats på marken för kompostering av hushållsavfall från enskilt hushåll är ej att betrakta som upplag. Uppläggning av massor från dikesrensning är ej att betrakta som upplag.
Växtnäringsmedel	Med växtnäringsämnen avses konstgödning, mineraliska gödselmedel, stallgödsel (fastgödsel, kletgödsel, flytgödsel samt urin), avloppsslam, vedaska samt övriga organiska gödselmedel, dock ej gödsel från betande djur inom vattenskyddsområdet.
Yrkesmässig	Med yrkesmässig avses sådan verksamhet som har en viss omfattning och varaktighet, samt ett objektivet fastställbart vinstsyfte och är av självständig karaktär. Verksamheten behöver dock inte vara vederbörandes huvudsysselsättning. Kravet på vinstsyfte avser att markera gränsdragningen mot hobbyverksamhet.

VÄRNAMO KOMMUN

Förslag till vattenskyddsområde
Ljusseveka vattentäkt

87

TECKENFÖRKLARING

- Förslag primär skyddszon
- Förslag sekundär skyddszon A
- Förslag sekundär skyddszon B
- Nuvarande vattenskyddsområde
- Inre skyddsområde 1968

Kartan visar nuvarande inre och yttre skyddszon med nya föreslagna vattenskyddsområden

Järnväggsgatan 3, 55310 Jönköping
Växel: 08-695 60 00 Fax: 08-695 60 10

UPPDRAGSANSVARIG Håkan Wennerberg	KONSTR SEWISK	
ORT Jönköping	DATUM 2020-10-02	
SKALA 1:20 000	FORMAT A3	REV

02004006008001 000

m

Document Path: \\sejkgfs003\PROJEKT\2135313010916_Vattenskydd_Ljusseveka\000115 Arbetsmtrl_ritm\GIS\Arbetsstyr\VSO 2020-10-01 Tidigare och nya zoner.mxd

Nyckelord från respektive föreskrift redovisas. För komplett innehåll hänvisas till Bilaga 4 till "Tekniskt underlag med förslag till vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter för Ljusseveka vattentäkt, Värnamo kommun".	<u>Berörd skyddzon:</u> PZ Primär skyddszon SZA Sekundär skyddszon A SZB Sekundär skyddszon B	<u>Beröring mellan verksamheten och föreslagna skyddsföreskrifter:</u> (X) Möjlig beröring finns - restriktioner kan behöva iakttas X Beröring finns - sannolikt att restriktioner behöver iakttas X Del av verksamhetens kärnverksamhet - restriktioner behöver iakttas	En kort redovisning av hur restriktionen förhåller sig till annan lagstiftning samt vilka restriktionsnivåer som föreslås.
---	--	---	--

		Restriktionsnivå			Restriktionsnivå			Berörda					
		Reviderat vattenskyddsområde			Nuvarande vattenskyddsområde			Bedömning avseende reviderat vattenskyddsområde					
Paragraf och föreskrift		Förbud	Tillstånd	Anmälan	Förbud	Tillstånd	Anmälan	Exploatörer	Väghållare och transportörer	Industriell verksamhet*	Jord- och skogsbruk	Boende och fastighetsägare**	Kort bakgrund
1§	Petroleumprodukter: Ny hantering		PZ, SZB	SZA				X		X	(X)		Hantering av petroleumprodukter regleras delvis i befintlig lagstiftning. Dagens skyddsföreskrifter hänvisar till tidigare rådande lagstiftning, vilket motsvarar NFS 2021:10. Föreslagna föreskrifter är till för att skärpa eller förtydliga reglerna inom vattenskyddsområdet. De skärpta kraven gäller volymer på 150 l eller mer. Skärpningen innebär krav på tillstånd eller anmälan för hantering av petroleumprodukter, vilken normalt kommer att tillåtas, dock med vissa villkor eller försiktighetsmått. Kraven är undantagna transporter och drivmedel i fordonstankar.
	Petroleumprodukter: Befintlig hantering		PZ, SZB	SZA						X	X		
	Petroleumprodukter: Uppställning av fordon, utan sekundärt skydd.	PZ		SZB				X	X	X	X	X	
2§	Hälsö- och miljöfarliga ämnen, ny hantering	PZ, SZB	SZA					(X)	(X)	X	(X)	(X)	Dagens skyddsföreskrifter hänvisar till tidigare rådande lagstiftning avseende hantering, dock endast avseende brandfarliga vätskor. För att hantera olika former av kemikalier och tydliggöra gällande lagkrav samt ställa villkor föreslås tillståndsplikt, jämför reglering av miljöfarlig verksamhet, bekämpningsmedel. Konstaterad påverkan på vattentäkten och avsaknad av nationella föreskrifter motiverar hårdare restriktioner än för petroleumprodukter.
	Hälsö- och miljöfarliga ämnen, befintlig hantering		PZ, SZA, SZB					(X)	(X)	X	(X)	(X)	
3§	Miljöfarlig verksamhet: Nyetablering av tillståndspliktig verksamhet	PZ, SZB								X			Miljöfarlig verksamhet regleras i befintlig lagstiftning. Föreskrifterna är till för att skärpa reglerna inom vattenskyddsområdet, och styra undan tillkammade industriell verksamhet inom vattenskyddsområdet. Skärpningen innebär att det krävs tillstånd för anmälningspliktig verksamhet. Denna skärpning ger samhällsbyggnadsnämnden möjlighet att pröva en verksamhet särskilt mot riskerna för vattentäkterna samt vid behov förena beslut med erforderliga villkor eller försiktighetsmått. Prövning kommer således att ske enligt både Miljöbalken och föreskrift.
	Miljöfarlig verksamhet: Tillståndspliktig ändring									X			
	Miljöfarlig verksamhet: Nyetablering av anmälningspliktig verksamhet		PZ, SZA, SZB							X			
	Miljöfarlig verksamhet: Anmälningspliktig ändring		PZ, SZA, SZB							X			
4§	Bekämpningsmedel: Yrkesmässig hantering utom transport	PZ, SZB	SZA							X	X		Begränsad reglering i dagens vattenskyddsområde, se petroleumprodukter och hälso- och miljöfarliga ämen. Hantering av bekämpningsmedel regleras delvis i befintlig lagstftning, men regleringen gäller i huvudsak äldre vattenskyddsområden. Skyddsföreskrifterna är till för att komplettera och skärpa reglerna inom vattenskyddsområdet. Regleringen syftar till att styra upp spridningen på de områden där den utgör en risk som inte är acceptabel ur vattenskyddsperspektiv. Tillstånd kommer att innehålla villkor.
	Bekämpningsmedel: Punktbehandling			PZ, SZB						X	X	X	
5§	Växtnäringsmedel: Yrkesmässig lagring och spridning		PZ								X	X	Begränsad reglering i dagens vattenskyddsområde. Hantering av växtnäringsämnen regleras i befintlig lagstftning. Föreskrifterna är till för att komplettera och skärpa reglerna inom vattenskyddsområdet. Tillstånd förelås för de olika sorters hantering och villkor förknippade med tillstånd är ett verktyg för att styra förhållandena för verksamheten. Tillstånd kan komma att innehålla villkor.
6§	Materialtäkt och husbehovstäkt	PZ, SZA, SZB			Max till 1 m över gvy.			(X)			(X)	(X)	Täktverksamhet regleras i befintlig lagstiftning. Föreskrifterna är till för att skärpa reglerna inom vattenskyddsområdet. Skärpningen innebär ett generellt förbud mot materialtäkt inom vattenskyddsområdet. Regleringen i stort syftar till att minimera risken som består av avlägsnande och penetrering av de jordlager som överlagrar grundvattenförekomsten och utgör en buffertzon för föroreningar. Nuvarande skyddsföreskrifter innebär förbud för täkt- och schaktningsverksamhet till djup större än 1 m över högsta grundvattenyta, med möjlighet till dispens. Tillståndsplikt medger angivande av villkor samt utförande av tillsyn över verksamheten.
	Markarbeten över 150 m² eller på större djup än 1 m, undantaget akut underhåll av markförlagda ledningar, dikesrensning och vågunderhåll.		PZ, SZA, SZB		Max till 1 m över gvy.			X	(X)	(X)	(X)	X	
7§	Nyetablering av pemanent bortledning av grundvatten som inte avser kommunal vattenförsörjning	PZ	SZA, SZB					X	X			(X)	Bortledning av grundvatten regleras i 11 kap miljöbalken men berör inte vattentäkt för en en- eller tvåfamiljsfastighets eller jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning. Föreslagna föreskrifter syftar till att minimera risken som består av penetrering av det jordlager som överlagrar vattenförande zoner. Regleringen vill även tydliggöra tillståndsplikt vid vattenverksamhet där verksamhetsutövare vill hävda att varken allmänna eller enskilda intressen skadas. Verksamheten regleras inte i dagens vattenskyddsområde.
	Nyetabalering av tillfällig bortledning av grundvatten som inte avser kommunal vattenförsörjning		PZ, SZA, SZB					X	X	(X)		(X)	

Nyckelord från respektive föreskrift redovisas. För komplett innehåll hänvisas till Bilaga 4 till "Tekniskt underlag med förslag till vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter för Ljusseveka vattentäkt, Värnamo kommun".	<u>Berörd skyddszon:</u> PZ Primär skyddszon SZA Sekundär skyddszon A SZB Sekundär skyddszon B		<u>Beröring mellan verksamheten och föreslagna skyddsföreskrifter:</u> (X) Möjlig beröring finns - restriktioner kan behöva iakttas X Beröring finns - sannolikt att restriktioner behöver iakttas X Del av verksamhetens kärnverksamhet - restriktioner behöver iakttas	En kort redovisning av hur restriktionen förhåller sig till annan lagstiftning samt vilka restriktionsnivåer som föreslås.
---	---	--	---	--

		Restriktionsnivå			Restriktionsnivå			Berörda					
		Reviderat vattenskyddsområde			Nuvarande vattenskyddsområde			Bedömning avseende reviderat vattenskyddsområde					
Paragraf och föreskrift		Förbud	Tillstånd	Anmälan	Förbud	Tillstånd	Anmälan	Exploatörer	Väghållare och transportörer	Industriell verksamhet*	Jord- och skogsbruk	Boende och fastighetsägare**	Kort bakgrund
8§	Nyetablering av anläggning för lagring av och utvinning av värme- och/eller kylenergi från berg	PZ, SZA, SZB						X		(X)		X	Verksamheten regleras inte i dagens skyddsföreskrifter. Däremot gäller tillståndsplikt för energianläggningar enligt lokala föreskrifter. Föreskrifterna är till för att tydliggöra regler och rådande rutiner inom vattenskyddsområdet.
	Nyetablering av anläggning för lagring av och utvinning av värme- och/eller kylenergi från jord eller grundvatten	PZ	SZA, SZB					X		(X)		X	
9§	Upplag, utfyllnad och deponering av avfall, förorenade massor samt massor med okänt föroreningsinnehåll	PZ, SZA, SZB			PZ, SZA, SZB			(X)	(X)		X	(X)	Utfyllnad kan ses som användning av avfall för anläggningsändamål, vilket regleras i befintlig lagstiftning. Även här har restriktionerna i föreslagna föreskrifter delvis skärpts vilket bland annat innebär ett generellt förbud för utfyllnad med massor med okänt föroreningsinnehåll.
	Permanenta upplag av asfalt, oljegrus eller vågsalt	PZ, SZA, SZB			(PZ, SZA, SZB)			X	X	X	(X)	(X)	Dagens reglering av upplag inom vattenskyddsområde gäller endast inre skyddszon: Förbud mot upplag av sopor, latrin och annat avfall som kan skada grundvattnet, skall borttransporteras regelbundet. Ej reglerat i yttre skyddszon.
	Tillfälliga upplag av asfalt, oljegrus eller vågsalt	PZ			(PZ, SZA, SZB)			X	X		(X)	(X)	
	Uppläggning av snö från ytor utanför aktuell skyddszon.	PZ, SZA, SZB								(X)		X	(X)

* T. ex. verkstad, industri, övrig miljöfarlig verksamhet

**T. ex. ägare av bostads- och kontorsastigheter

RAPPORT

VÄRNAMO KOMMUN

Vattenskydd, Ljusseveka

UPPDRAGSNUMMER 13010916

**KONSEKVENSBEDÖMNING AV FÖRSLAG TILL VATTENSKYDDSOMRÅDE OCH
SKYDDSFÖRESKRIFTER**

2020-10-13. REV 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA

SWECO SVERIGE AB
JÖNKÖPING HYDROGEOLOGI OCH VATTENRESURSER

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Uppgift och syfte	1
1.3	Begränsningar	1
2	Nyttan av vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter	2
2.1	Skyddsföreskrifternas utformning	2
2.2	Indirekt lagstiftning inom vattenskyddsområde	3
3	Vad innebär vattenskyddsföreskrifterna för de som berörs?	4
3.1	Information	5
3.2	Efterlevnad av skyddsföreskrifterna	5
3.2.1	Anmälan och ansökan om tillstånd	5
3.2.2	Dispensansökan	6
3.3	Ersättning	6
4	Reviderat vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter	6
5	Konsekvenser för olika typer av verksamheter	7
5.1	Exploater	8
5.2	Väghållare och transportörer	9
5.3	Industriell verksamhet	9
5.3.1	Industriell verksamhet inom föreslaget vattenskyddsområde	10
5.4	Jord- och skogsbruk	10
5.5	Boende och fastighetsägare	11
5.6	Sammanfattning och slutsatser	11

Bilagor

Bilaga 1	Karta över nuvarande inre och yttre skyddszon med nya föreslagna vattenskyddsområden. 2020-01-02.
Bilaga 2	Sammanställning av hur föreslagna vattenskyddsföreskrifter för Ljusseveka grundvattentäkt berör de vanligaste verksamheterna inom vattenskyddsområdet. 2020-10-13. REV 2025-04-16

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Arbete pågår med att ta fram förslag till reviderat vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter för Ljusseveka grundvattentäkt. De förslag till vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter som tas fram ska vara miljömässigt motiverade och samtidigt ge Ljusseveka grundvattentäkt ett tillräckligt gott skydd i ett flergenerationsperspektiv.

Under den process som föregår ansökan till Länsstyrelsen om att fastställa vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter uppkommer ofta frågor både från kommunens beslutsfattare och från allmänheten. En grundläggande fråga är ofta vilken påverkan det kommande vattenskyddsområdet och skyddsföreskrifterna kommer att ha för de som berörs.

1.2 Uppgift och syfte

Sweco har gjort en bedömning som ska belysa de huvudsakliga konsekvenser som kan uppstå för den som berörs av de skyddsföreskrifter som i dagsläget föreslås för ett framtida vattenskyddsområde för Ljusseveka grundvattentäkt.

Målgruppen för detta dokument är främst boende och verksamhetsutövare inom det föreslagna vattenskyddsområdet och som kan komma att beröras av de föreslagna vattenskyddsföreskrifterna. Även kommunens förvaltningar kan använda dokumentet i sitt planeringsarbete.

Syftet är att dokumentet ska kunna användas som grund för information och kunskapskälla när frågor uppkommer, både inför och efter fastställande av vattenskyddsområdet och dess skyddsföreskrifter.

1.3 Begränsningar

Bedömningen anger övergripande konsekvenser och kan inte direkt tillämpas på enskilda fastigheter eller verksamheter. Exakt vilka konsekvenser som uppkommer för den enskilde beror på en mängd faktorer, bland annat dennes verksamhet och hur denne avser att anpassa verksamheten till skyddsföreskrifternas innehåll.

I den här bedömningen ligger fokus på en generell nivå och förändringar över tid beaktas inte. För att veta hur en enskild verksamhet berörs behöver man ha svar kring en mängd faktorer såsom hur verksamheten är tänkt att bedrivas, vilka förhållanden som gäller på platsen, hur myndigheten kommer att bedöma verksamheten och vilka omvärldsfaktorer som påverkar attityden till både verksamheten och vattenskydd. Detta är på förhand en omöjlig uppgift, särskilt som många av de faktorer som ingår som byggstenar i "konsekvensen" varierar över tid eller inte är kända idag. Vissa av faktorerna påverkas av framtida beslut, naturfenomen och människors attityder.

2 Nyttan av vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter

Ett vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter för med sig en rad konsekvenser som var för sig och tillsammans medverkar till ett ökat vattenskydd och en bättre råvattenkvalitet. Några av dessa anges kort nedan i syfte att uppmärksamma dessa i samband med konsekvensbedömningen.

Människor som bor och vistas inom vattenskyddsområdet blir uppmärksamma på grundvattnet i och omkring centrala Värnamo används för kommunal vattenförsörjning och kan då visa större aktsamhet.

Betydelsen av vattenskydd tydliggörs och vattentäkternas ställning stärks i förhållande till andra intressen.

Värnamo kommun visar sina invånare att man värdesätter arbetet med god säkerhet i dricksvattenförsörjningen.

Vid fysisk planering tas större hänsyn till vattentäkt om marken ligger inom ett vattenskyddsområde.

Ett renare råvatten ger bättre förutsättningar för att producera ett hälsosamt dricksvatten.

Den som dricker eller använder vattnet löper mindre risk att bli sjuk. För känsliga brukare kan även små kvalitetsförsämringar orsaka stora problem.

2.1 Skyddsföreskrifternas utformning

Att inrätta bestämmelser, skyddsföreskrifter, inom ett vattenskyddsområde är en administrativ åtgärd för att skapa ett skydd för en vattentäkt. Skyddsföreskrifterna anger vad man inte får lov att göra inom området utan tillstånd eller anmälan. Även förbud kan förekomma.

En platsspecifik anpassning av föreskrifterna måste alltid göras, givet förutsättningarna i det vattenskyddsområde där de ska gälla. De vattenskyddsföreskrifter som föreslås för Ljusseveka grundvattentäkt har utformats med vattentäkternas nutida och framtida skyddsbehov i fokus och representerar i många avseenden en tillämpning och uttolkning av miljöbalkens intentioner som uttrycks i miljöbalkens allmänna hänsynsregler (MB 2 kap).

Vattenskyddsföreskrifterna ska vara tydliga och juridiskt hållbara. De anger normalt vad man *inte* får lov att göra inom vattenskyddsområdet, mer sällan vad man *får* göra eller *hur* man ska göra. Vattenskyddsföreskrifter är ett komplement till annan lagstiftning och lokala miljö- och hälsoskyddsföreskrifter och dubbelregleringar ska så långt det som möjligt undvikas.

Skyddsföreskrifterna formuleras med någon av följande nivå av restriktion:

2(13)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

	Anmälningsplikt används då huvudmännen, genom tillsynsmyndigheten, vill ha kännedom om en verksamhet eller en åtgärd inom vattenskyddsområde. Utgångspunkten är att de verksamheter som regleras med anmälningsplikt i normala fall kommer att tillåtas men bli förknippade med försiktighetsmått.
	Tillståndsplikt används då huvudmännen, genom tillsynsmyndigheten, vill kontrollera förutsättningarna för hur en verksamhet eller åtgärd bedrivs inom ett vattenskyddsområde. Utgångspunkten är att de verksamheter som regleras med tillståndsplikt i normala fall kommer att tillåtas men bli förknippade med villkor.
	Förbud är en strängare reglering än ett tillståndskrav och bör användas om huvudregeln är att verksamheten eller åtgärden inte ska bedrivas. Dispens från förbudet kan endast meddelas om det finns särskilda skäl och det kan visas att det inte finns risk för förorening av yt- och grundvatten.

2.2 Indirekt lagstiftning inom vattenskyddsområde

Det finns restriktioner och anvisningar som gäller generellt inom vattenskyddsområden, så även inom det föreslagna vattenskyddsområdet för Ljusseveka grundvattentäkt. De är meddelade med stöd av annan lag än miljöbalkens 7 kap. 22 § MB. Vilka de är och vilken omfattning de har kan ändras över tid. Den som berörs av vattenskyddsområdet är skyldig att känna till vilka restriktioner och anvisningar som är aktuella, precis som man oavsett vad man ämnar göra är skyldig att känna till den lagstiftning som reglerar den tilltänkta verksamheten. I sammanställningen i kapitel 4 redovisas även de konsekvenser som bedöms uppkomma för olika typer av verksamhetsutövare till följd av den generella lagstiftning som idag träder ikraft då ett område fastställs som vattenskyddsområde.

- **Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:10) om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor.** Föreskrifter fastställdes 25 november 2021 och ersatte tidigare föreskrifter. De är utformade på ett sätt som innebär att verksamheten skall uppfylla vissa krav vilket gör att verksamheten är förbjuden inom vattenskyddsområde om dessa krav inte uppfylls. Undantag från bestämmelserna kan ges endast om det föreligger synnerliga skäl. Kravet på sekundärt skydd inom vattenskyddsområde kan även gälla cisterner och rörledningar som installerats före 25 november 2021. Se exempel på villkor i [Tabell 1](#).

Tabell 1 – exempel på generella föreskrifter, brandfarliga vätskor och spilloljor

NFS 2021:10 - Brandfarliga vätskor	Villkor (utdrag, ej fullständig lagtext)
4 kap 1- Sekundärt skydd 4§§	- Sekundärt skydd ska finnas om lagrad volym överstiger 150 l - Sekundärt skydd ska hela den lagrade volymen, vid flera behållare minst den största behållarens volym. - Kontroll ska vara möjlig - Rörledningar ska vara dubbelmantlade eller ha annat sekundärt skydd - Kontrollkrav - Skylt ska vara uppsatt
4 kap 5§ Informationsskylt	

- **Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2)** Dessa föreskrifter ställer krav på tillstånd för yrkesmässig användning av växtskyddsmedel inom primär och sekundär skyddszon, men endast i befintliga vattenskyddsområden (fastställda före 1 januari 2018). Kravet enligt dessa föreskrifter upphör således att gälla den dag som det nya vattenskyddsområdet kring Ljusseveka fastställs.

Utöver dessa nationella restriktioner och anvisningar så har Värnamo kommuns lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljö (antagna av kommunfullmäktige 2018-11-29 med senare ändringar och revideringar). I dessa föreskrifter finns vissa regleringar kopplade till nuvarande vattenskyddsområde för Ljusseveka grundvattentäkt:

- Tillstånd från samhällsbyggnadsnämnden krävs för att hålla nötkreatur, häst, get, får, svin, pälsdjur som inte är sällskapsdjur, fjäderfä och orm inom område med detaljplan. Föreslaget vattenskyddsområde för Ljusseveka omfattar delvis område med detaljplan.
- Vid spridning av naturlig gödsel, slam, bekämpningsmedel eller andra orenligheter inom detaljplanerat område finns angivet villkor utöver vad som följer av nationella riktlinjer.
- Inom vattenskyddsområde för allmän vattentäkt krävs tillstånd av samhällsbyggnadsnämnden för att inrätta en värmepumpanläggning för utvinning av värme ur mark (bergvärme, ytjordvärme), ytvatten eller grundvatten. Tillstånd krävs inte för värmepumpanläggning som kräver tillstånd eller anmälan enligt miljöprövningsförordningen.

3 Vad innebär vattenskyddsföreskrifterna för de som berörs?

Vattenskyddsföreskrifter ska minska risken för att grundvattentäkten i Ljusseveka förorenas. När beslut fattas om att fastställa skyddsföreskrifter inom ett vattenskyddsområde innebär det att både verksamhetsutövare, allmänhet och myndigheter upplever konsekvenser av beslutet. Skulle beslutet inte medföra några konsekvenser kan föreskrifterna betraktas som verkningslösa och bidrar därmed inte till ett ökat vattenskydd jämfört med dagens situation.

4(13)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

I huvudsak kan konsekvenserna av skyddsföreskrifter delas in i tre delar som i olika utsträckning berör verksamhetsutövare, allmänhet och myndigheter.

- *God information* om vattenskyddsområdet är en grundförutsättning för att kunna känna till vad som gäller.
- *Efterlevnad av de skyddsföreskrifter* som blir gällande är lika viktigt som att följa övrig lagstiftning.
- *Möjligheten att pröva sin rätt till ersättning* om man som boende eller verksamhetsutövare i området påverkas i avsevärd omfattning är en grundprincip i svensk rättssäkerhet och gäller även för fastställda vattenskyddsföreskrifter.

I följande avsnitt utvecklas resonemanget kring dessa bitar.

3.1 Information

Information och samarbete med de som berörs är av yttersta vikt för att ett vattenskyddsområde ska fungera på ett bra och tillräckligt sätt så vattentäkten skyddas. För att uppnå detta måste allmänheten vara medveten om vattenskyddet och förstå betydelsen av det. Till detta behövs en allmän respekt och förståelse för det allmänna dricksvattenbehovet och vattentäkten eftersom vatten är vårt viktigaste livsmedel. Huvudmannen har ett stort ansvar i att förmedla god information både under arbetet med att ta fram förslag till vattenskyddsområde och då det har blivit fastställt.

3.2 Efterlevnad av skyddsföreskrifterna

Skyddsföreskrifterna berör verksamhetsutövare genom att de behöver anmäla sin verksamhet, erhålla tillstånd eller dispens från förbud för att i fortsättningen få fortsätta att bedriva sin verksamhet.

Var och en som är verksam eller vistas inom vattenskyddsområde har ett ansvar att känna till och följa de föreskrifter som gäller inom vattenskyddsområdet, i annat fall kan ansvar utdömas.¹

3.2.1 Anmälan och ansökan om tillstånd

Anmälningar och tillståndsansökningar skickas in till och hanteras av samhällsbyggnadsnämnden. Den som ansöker om tillstånd eller anmäler en verksamhet behöver lägga ned en viss egen tid för att ta fram ansökan och hantera ärendet.

Vid anmälan kan verksamhetsutövaren bli förelagd att följa vissa försiktighetsmått. En anmälan kan resultera i att tillsynsmyndigheten efter det att anmälan gjorts ställer nya krav på försiktighetsmått i det fall det finns grund för det. Ett tillstånd kan bli förknippat med särskilda villkor som verksamhetsutövaren måste följa för att tillståndet ska gälla. Villkoren ska grundas på förutsättningar för den enskilda verksamheten och måste följas för att tillståndet ska vara giltigt. Ett tillstånd gäller ibland under en begränsad tidsperiod.

¹ Enligt 29 kap 2 och 2a §§ miljöbalken.

Det är vanligt i vattenskyddssammanhang att ett tillstånd ges över flera år, förutsatt att inget i verksamheten ändras utanför ramarna för tillståndet.

För att underlätta för den sökanden att lämna in rätt uppgifter i samband med anmälan eller tillståndsansökan är det vanligt att det finns en förtryckt anmälnings-/ansökningsblankett. Värt att nämna är att en tillståndsansökan enligt vattenskyddsföreskrifterna inte alls har samma omfattning som en tillståndsansökan enligt Miljöbalken. Bland annat finns inte krav på miljökonsekvensbeskrivning eller samråd med berörda.

Samhällsbyggnadsnämnden har rätt att ta ut en avgift för att pröva ärendet om anmälan eller ansökan om tillstånd och det är den sökande som betalar. Dialogen som sker mellan sökanden och samhällsbyggnadsnämnden i samband med hantering av anmälan eller ansökan om tillstånd kan skapa ett underlag för verksamhetsutövaren att utföra bättre egenkontroll.

3.2.2 Dispensansökan

Ansökan om dispens från de förbud som anges i skyddsföreskrifterna prövas av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Dispens kan endast meddelas om det finns särskilda skäl och det kan visas att det inte finns risk för förorening av yt- och grundvatten. Länsstyrelsen tar, baserat på avgiftsförordningen, ut en avgift för att pröva ärendet och det är den sökande som betalar. Om en dispens meddelas kan den bli förknippad med villkor. Villkoren grundas på förutsättningar för den enskilda verksamheten och måste följas för att dispensen ska vara giltig.

3.3 Ersättning

En verksamhetsutövare som berörs av skyddsföreskrifterna på ett sätt som gör att pågående markanvändning avsevärt försvåras kan ha rätt till ersättning från vattentäktens huvudman. Eventuella ersättningsfrågor prövas av mark- och miljödomstolen. Ärenden om ersättningsanspråk kan prövas först då vattenskyddsområdet och skyddsföreskrifter är fastställda.

Den som provar sin rätt till ersättning måste ha fått ett slutgiltigt beslut som grund för prövningen. Ett sådant beslut kan till exempel vara att man inte fått tillstånd för det man önskar utföra eller att villkoren som ges upplevs så långtgående att de omöjliggör verksamhet.

Beträffande dispenser gäller att rätt till ersättning i förekommande fall uppstår i och med själva förbudet. Däremot kan markägaren bli skyldig att återbetala ersättningen om han senare får dispens från förbudet.

4 Reviderat vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter

För Ljusseveka vattentäkt finns ett befintligt vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter från 1968 respektive 1986, det vill säga före miljöbalkens införande. Det befintliga vattenskyddsområdets utbredning åskådliggörs i **Bilaga 1**.

6(13)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Enligt åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt för perioden 2022-2027 ska kommunerna säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Åtgärdsprogrammet omfattar åtgärder som ska genomföras för att miljö kvalitetsnormerna (MKN) för distriktets vattenförekomster ska kunna följas. Bland annat behöver kommunerna särskilt:

- anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn.
- göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås.

För att stärka skyddet för vattentäkten ur ett långsiktigt perspektiv har kommunen därför gjort en översyn av vattenskyddsområdet och tillhörande skyddsföreskrifter. Denna översyn motiveras särskilt av att Ljusseveka vattentäkt ingår i den ordinarie vattenförsörjningen i Värnamo kommun och att större delar av kommunens invånare får sitt vatten från vattentäkten idag jämfört med vid tiden för nuvarande vattenskyddsområdes inrättande. Förutom Värnamo samhälle försörjer Ljusseveka även bland annat även orterna Kärda, Forsheda och Bredaryd med dricksvatten. Fler orter kan komma att anslutas och enligt den kommunala vattenförsörjningsplanen skulle större delen av Värnamo kommun i framtiden kunna komma att få sitt vatten från Ljusseveka vattenverk.

Ljusseveka vattentäkt har ett högt skyddsvärde eftersom vattentäkten är en allmän huvudvattentäkt (Naturvårdsverket, 2010).

Det föreslagna vattenskyddsområdets utbredning skiljer sig något från det befintliga, se **Bilaga 1** för jämförelse. Utbredningen av det föreslagna vattenskyddsområdet samt förslag på skyddsföreskrifter baseras på:

- Tidigare riktlinjer från Naturvårdsverket (2010) och vägledning från Havs- och vattenmyndigheten (2021) angående utformning av vattenskyddsområden.
- Resultat från hydrogeologiska undersökningar, även utförda efter fastställande av nu gällande vattenskyddsområde.
- Uppskattning av vattentäktens influensområde baserat på tillståndsgivet vattenuttag.
- Bedömning av råvattenkvaliteten i Ljusseveka vattentäkt, med särskilt fokus på ämnen/föroreningar som kan indikera risk för föroreningsspridning.
- Beslut och domar i svensk domstol som ses som vägledande fall.

5 Konsekvenser för olika typer av verksamheter

I det här kapitlet finns en redovisning av de förutsättningar och konsekvenser som kan identifieras för de vanligast förekommande typerna av verksamhet inom vattenskyddsområdet. Som grund för denna sammanställning ligger information som

7(13)

redovisats i föregående kapitel. I redovisningen anges även särskilt vilka förändringar som skett jämfört med nu gällande vattenskyddsområde.

En beskrivning av föreskrifterna finns i **Bilaga 2 Sammanställning av hur föreslagna vattenskyddsföreskrifter för Ljusseveka grundvattentäkt berör de vanligaste verksamheterna inom vattenskyddsområdet**. I denna sammanställning framgår översiktligt hur verksamheten regleras inom dagens vattenskyddsområde.

För verksamheter som föreslås vara förbjudna krävs en utredning av risker och alternativ hantering som en viktig del i en dispensansökan.

Exempel på villkor/försiktighetsmått som kan lämnas finns beredskap, riskanalys, egenkontroll och "lås och bom". Vad som avses med dessa förklaras kort här:

Beredskap: Att vara förberedd för att kunna hantera sådana situationer där en förorening kan nå omgivningen eller vattentäkten. Ofta är en sådan situation av akut karaktär, t.ex. om en ventil stått öppen och olja har läckt ut. Genom att ha beredskap kan den fara som uppstår vid akuta situationer minska. Vad beredskap innebär kan se olika ut för olika verksamheter. Det kan till exempel handla om att ha däcklar tillgängliga för att kunna täcka över dagvattenbrunnar så att föroreningar inte kan rinna av från en hårdgjord yta. En annan typ av beredskap kan vara att ha material tillgängligt som kan suga upp olja som spillts ut på marken.

Riskanalys: En riskanalys ger svar på frågorna om var och när verksamheten utgör en risk för vattentäkten. Denna kunskap är en förutsättning för att kunna jobba med att minska både sannolikheten för att något ska hända och konsekvensen om det oönskade ändå sker. Riskanalyser kan vara olika omfattande beroende på vilken typ av verksamhet man bedriver. Närheten till vattentäkten påverkar också hur omfattande en riskanalys kan behöva vara.

Egenkontroll: Egenkontroll innebär att en verksamhetsutövare själv ska kontrollera så att de regler eller villkor som gäller för verksamheten efterlevs. Hur omfattande egenkontroll som krävs beror på vilken typ av verksamhet som bedrivs. Det handlar ofta om att ha en bra rutin för att kunna dokumentera hur man säkerställer efterlevnaden. Det kan till exempel handla om att göra en årlig sammanfattning av hur verksamheten hanterat ställda krav och skicka den till tillsynsmyndigheten.

"Lås och bom": Lås och bom är ett samlingsnamn för olika typer av åtgärder som syftar till att minska tillgängligheten till en verksamhet eller till de delar av verksamheten som kan utgöra en risk för vattentäkten. Hur omfattande denna åtgärd behöver vara beror på vilken verksamhet som bedrivs och hur "farlig" den är. Exempel på "lås och bom" är inhägnad, låsta utrymmen eller utrymmen och ytor som saknar naturliga avrinningsvägar.

5.1 Exploatörer

Exploatörer som till exempel anlägger och förbättrar vägar eller bygger bostäder och industrier inom vattenskyddsområdet kommer att behöva ta hänsyn till flera av de föreslagna vattenskyddsföreskrifterna. Hela listan med de föreskrifter som kan komma att beröra exploatörer visas i **Bilaga 2**. I Tabell 2 visas de föreskrifter som har bedömts vara

8(13)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

relevanta för exploatörens "kärnverksamhet". Exploatörer omfattas även av generella föreskrifter, se främst [Tabell 2](#).

[Tabell 2](#) Paragrafer som bedöms vara relevanta för en exploatörs kärnverksamhet. PZ = primär skyddszon, SZ = sekundär skyddszon.

Paragraf och föreskrift	Förbud	Tillstånd	Anmälan
1§ Petroleumprodukter: Uppställning av fordon, utan sekundärt skydd.	PZ		SZB
6§ Markarbeten över 150 m ² eller på större djup än 1 m, undantaget akut underhåll av markförlagda ledningar.		PZ, SZA, SZB	
9§ Permanenta upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt Tillfälliga upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt	PZ, SZA, SZB PZ		

5.2 Väghållare och transportörer

Verksamhetsutövare som ansvarar för normal skötsel av vägnät samt transportörer som nyttjar vägnät inom vattenskyddsområdet till mer än bara personbilstrafik kommer att behöva ta hänsyn till några av de föreslagna vattenskyddsföreskrifterna. Hela listan med de föreskrifter som *kan* komma att beröra väghållare och transportörer visas i **Bilaga 2**. I [Tabell 3](#) visas de föreskrifter som bedöms vara relevanta för väghållarens eller transportörens "kärnverksamhet". Väghållare och transportörer berörs även av annan lagstiftning, se [Tabell 1](#).

[Tabell 3](#) Paragrafer som bedöms vara relevanta för kärnverksamhet hos väghållare och transportörer. PZ = primär skyddszon, SZ = sekundär skyddszon.

Paragraf och föreskrift	Förbud	Tillstånd	Anmälan
1§ Petroleumprodukter: Uppställning av fordon, utan sekundärt skydd.	PZ		SZB
9§ Permanenta upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt Tillfälliga upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt	PZ, SZA, SZB PZ		

5.3 Industriell verksamhet

De som bedriver eller avser att bedriva industriell verksamhet eller liknande inom vattenskyddsområdet kommer att behöva ta hänsyn till några av de föreslagna vattenskyddsföreskrifterna. Hela listan med de föreskrifter som *kan* komma att beröra en industriell verksamhet visas i **Bilaga 2**. I [Tabell 4](#) visas de föreskrifter som relevanta för verksamhetsutövarnas "kärnverksamhet". De som driver industriell verksamhet berörs även av annan lagstiftning, se [Tabell 1](#).

9(13)

Tabell 4 Paragrafer som bedöms vara relevanta för kärnverksamhet hos de som driver industriell verksamhet. PZ = primär skyddszon, SZ = sekundär skyddszon.

Paragraf och föreskrift	Förbud	Tillstånd	Anmälan
2§ Hälsö- och miljöfarliga ämnen, ny hantering	PZ, SZB	SZA	
Hälsö- och miljöfarliga ämnen, befintlig hantering		PZ, SZA, SZB	
3§ Miljöfarlig verksamhet: Nyetablering av tillståndspliktig verksamhet	PZ, SZB		
Miljöfarlig verksamhet: Nyetablering av anmälningspliktig verksamhet		PZ, SZA, SZB	
Miljöfarlig verksamhet: Anmälningspliktig ändring		PZ, SZA, SZB	

5.3.1 Industriell verksamhet inom föreslaget vattenskyddsområde

Befintlig industriell verksamhet har inventerats översiktligt. Resultatet, som avser rådande läge 2020-10-13, åskådliggörs i **Tabell 5**. Förnyad inventering pågår.

Tabell 5 Antal industriella verksamheter (miljöfarliga verksamheter) av olika klassning enligt miljöbalken inom föreslaget vattenskyddsområde. Avser rådande läge 2020-10-13.

Industriell verksamhet	PZ	SZA	SZB
A-verksamhet	0	0	0
B-verksamhet	0	3	0
C-verksamhet	1	8	1
U-verksamhet	5	30	10
Ej klassad verksamhet	2	23	4

5.4 Jord- och skogsbruk

Jordbrukare som odlar eller håller djur inom vattenskyddsområdet samt skogsbrukare som planterar, sköter om eller avverkar skog inom vattenskyddsområdet kommer att behöva ta hänsyn till några av de föreslagna vattenskyddsföreskrifterna. Hela listan med de föreskrifter som *kan* komma att beröra en jord- och/eller skogsbrukare visas i **Bilaga 2**. I **Tabell 6** visas de föreskrifter som bedöms vara relevanta för jord- och skogsbrukarens "kärnverksamhet". De som driver jord- och skogsbruk berörs även av annan lagstiftning, se **Tabell 1**.

10(13)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

Tabell 6 Paragrafer som bedöms vara relevanta för kärnverksamhet hos de som driver jord- och skogsbruk. PZ = primär skyddszon, SZ = sekundär skyddszon.

Paragraf och föreskrift		Förbud	Tillstånd	Anmälan
1§	Petroleumprodukter: Befintlig hantering		PZ, SZB	SZA
	Petroleumprodukter: Uppställning av fordon, utan sekundärt skydd.	PZ		SZB
5§	Växtnäringsmedel: Yrkesmässig lagring och spridning		PZ	

5.5 Boende och fastighetsägare

Den som "bara bor" eller äger bostads- eller kontorsfastigheter inom vattenskyddsområdet och gör sådant som är förknippat med detta i form av ommålning av hus, skötsel av trädgård, hantering av enskilda avlopp och tvätt av bilen kommer att behöva ta hänsyn till några av de föreslagna vattenskyddsföreskrifterna. Hela listan med de föreskrifter som *kan* komma att beröra boende och fastighetsägare visas i **Bilaga 2**.

I **Tabell 7** visas de föreskrifter som bedöms vara relevanta i "kärnverksamheten" för en boende och fastighetsägare.

Tabell 7 Paragrafer som bedöms vara relevanta för kärnverksamhet hos boende och fastighetsägare. PZ = primär skyddszon, SZ = sekundär skyddszon.

Paragraf och föreskrift		Förbud	Tillstånd	Anmälan
6§	Markarbeten över 150 m ² eller på större djup än 1 m, undantaget akut underhåll av markförlagda ledningar.		PZ, SZA, SZB	
9§	Ny anläggning för lagring av och utvinning av värme- och/eller kylenergi från berg.	PZ, SZA, SZB		
	Ny anläggning för lagring av och utvinning av värme- och/eller kylenergi från grundvatten eller jord.	PZ	SZA, SZB	

5.6 Sammanfattning och slutsatser

Vid en sammanfattande bedömning av konsekvenserna för de vanligast förekommande typerna av verksamhet inom vattenskyddsområdet konstateras att:

- Reglering av flera verksamheter har tydliggjorts och styrs i de föreslagna föreskrifterna upp med förbud, anmälnings- eller tillståndsplikt jämfört med dagens restriktioner. Fler verksamheter kräver att det för verksamheten söks tillstånd eller lämnas in en anmälan. Konsekvensen är att verksamheten behöver planeras i god tid och att man då kan välja alternativa tillvägagångssätt. De

förbud som föreslås omfattar huvudsakligen nya verksamheter, varför detta bör kunna vara en utgångspunkt för kommunens markplanering.

- Konsekvenserna för en exploatör bedöms främst innebära att större markarbeten inom vattenskyddsområdet kräver god planering eftersom de kräver tillstånd. Denna tillståndsplikt gäller även inom dagens vattenskyddsområde, men på något andra grunder. Framtida planläggning bör kunna utföras med hänsyn till att minimera behovet av större markarbeten inom vattenskyddsområdet.

En exploatör kan även tänkas träffas av regleringen av olika anläggningar för utvinning av energi, men i praktiken är det dagens rutin hos samhällsbyggnadsnämnden som tydliggörs i föreskrifterna.

- Väghållare och transportörer bedöms påverkas i ungefär samma omfattning som exploatörer. Materialtäktverksamhet har förbjudits i vattenskyddsområdet, men det bedöms inte vara aktuellt med materialtäkter i området varför regleringen inte får några konsekvenser. Tillfälliga upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt är förbjudna inom primär skyddszon, vilket får till konsekvens att främst vägarbeten inom vattenskyddsområdet behöver planeras väl. Permanenta upplag är förbjudna även inom sekundär skyddszon, vilket kan tänkas påverka någon verksamhet. Anläggningar för permanent grundvattenbortledning är förbjudna inom primär skyddszon medan det krävs tillstånd för tillfällig bortledning, vilket innebär att djupare markarbeten kan behöva undvikas eller utföras med alternativa tekniker.
- För industriella verksamheter inom vattenskyddsområdet skärps kraven på så sätt att anmälningspliktiga verksamheter eller ändringar inom vattenskyddsområdet beläggs med tillståndskrav enligt vattenskyddsföreskrifterna. Konsekvensen blir främst att en idag anmälningspliktig verksamhet kan komma att förenas med villkor för att skydda grundvattnet. Regleringen medför även konsekvensen att samhällsbyggnadsnämnden kan komma att få hantera fler tillståndsärenden.
- Eftersom det råder begränsat jord- och skogsbruk inom vattenskyddsområdet är även de föreslagna restriktionerna inom denna verksamhet begränsade. Djurhållning regleras till stor del redan i lokala miljö- och hälsoskyddsföreskrifter. Störst påverkan blir det för de verksamheter som bedrivs i primär skyddszon och som har belagts med förbud avseende uppställning av fordon utan sekundärt skydd (dock ingen förändring jämfört med dagens reglering).
- För boende och fastighetsägare bedöms regleringen av nyetablering av anläggning av energianläggning i form av jord-, berg- och grundvattenvärme/-kyla samt ny grundvattenbrunn kunna påverka byggplaner. Begränsningen avseende energianläggningar finns dock redan idag i kommunens lokala miljö- och hälsoskyddsföreskrifter, varför konsekvenserna inte bedöms bli förändrade.

Regleringen av nya grundvattenbrunnar innebär att en privat fastighetsägare inte kan installera en brunn för uttag av grundvatten i primär skyddszon. Detta

12(13)

RAPPORT
2020-10-13. REV 2025-04-16. UNDERLAG FÖR INFORMATIONSRUNDA
VATTENSKYDD, LJUSSEVEKA

bedöms inte föranleda några konsekvenser då befintliga fastigheterna inom vattenskyddsområdet till största del är anslutna till kommunalt vatten och avlopp, och där ny byggnation med största sannolikhet ansluts till det kommunalt vatten och avlopp. Det senare motiverar även varför avloppsanläggningar inte regleras i föreslagna skyddsföreskrifter.

En fastighetsägare kan även påverkas av att större markarbeten inom vattenskyddsområdet kräver tillstånd och därmed god planering. Denna tillståndsplikt gäller även inom dagens vattenskyddsområde, men på något andra grunder. Framtida planläggning bör kunna utföras med hänsyn till att minimera behovet av större markarbeten inom vattenskyddsområdet.

De verksamheter som regleras med skyddsföreskrifter som kräver antingen anmälan eller tillstånd kommer i normala fall att tillåtas men bli förknippade med villkor/försiktighetsmått. Konsekvensen för dessa verksamheter blir därför främst att de behöver söka erforderliga tillstånd och ta hänsyn till eventuella villkor/försiktighetsmått. Detta kan innebära ett visst merarbete jämfört idag. Bedömningen är att detta merarbete bör kunna accepteras med hänsyn till att verksamheterna redan idag ska följa miljöbalkens hänsynsregler som bland annat ställer krav på att man:

- ska skaffa sig den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet
- ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön
- vid yrkesmässig verksamhet ska använda bästa möjliga teknik.
- Vid ianspråktagande av ett mark- eller vattenområde ska välja en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Avslutningsvis bör noteras att sammanställningen i kapitel 5.1-5.5 är resultatet av en bedömning av vilka föreskrifter som berör yrkesverksamheter och privatpersoner. Omfattningen av en enskild verksamhet styr vilka föreskrifter som behöver iaktas. Det är ett ansvar hos varje yrkesverksam och privatperson att tillse att skyddsföreskrifterna följs i sin helhet. Därför kan det vara så att hänsyn kan behöva tas till flera av föreskrifterna än vad som angetts i kapitel 5.1-5.5.

Tjänsteskrivelse - Information om vattenkiosker

Ärendebeskrivning

Värnamo kommun har under de senaste åren byggt nya vattenkiosker. Dessa vattenkiosker har som uppgift att försörja entreprenörer med tekniskt vatten.

Vatten i vattenkioskerna har hittills inte varit belagd med någon kostnad. Andra kommuner tar ut en taxa vid vattenkiosker. Vattenkioskerna behöver bära sin egen kostnad.

Teknik- och fritidsförvaltningens bedömning är att justeringen bör kunna göras genom delegation av avdelningschef istället för att beslutas av kommunfullmäktige. Enligt delegationsordningen (avsnitt 3.10) har avdelningschef rätt att prissätta varor och tjänster som saknar principiell betydelse. Förvaltningen bedömer att det är tillämpligt på grund av att avgiften ligger nära förbrukningstaxan mot abonnenter och att vattenkiosker endast riktar sig till organisationer/entreprenörer.

Se även under rubrik Utredning.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att godkänna informationen.

Antti Vähäkari
Avdelningschef VA

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

Utredning

Värnamo kommun har under de senaste åren byggt nya vattenkiosker. Dessa vattenkiosker har som uppgift att försörja entreprenörer med tekniskt vatten. Exempel på entreprenörer är asfaltsläggare, spolbilar och andra entreprenörer som är i behov av vatten. En vattenkiosk är byggd på en plats där det är lämpligt att göra större uttag av vatten utan att det blir störningar i vattenledningsnätet. Kommunens vattenkiosker finns idag på Armaturgatan i Värnamo samt vid återvinningscentralen i Bredaryd. Ytterligare en vattenkiosk ska byggas i Rydaholm. För att kunna få ut vatten ur en vattenkiosk krävs en digital tagg som öppnar och stänger en ventil så att vattenuttag kan göras. Varje tagg har en registrerad användare som kan debiteras.

Vattenkiosken är utrustad med ett återströmningsskydd så att vatten inte kan tryckas in i vattenledningsnätet.

Vatten i vattenkioskerna har hittills inte varit belagd med någon kostnad. Andra kommuner tar ut en taxa vid vattenkiosker enligt nedan.

- Tyresö: 33,25 kr/m³
- Jönköping: 28 kr/m³
- Habo: 25 kr/m³
- VA Syd: 38,60 kr/m³
- Orust: 45 kr/m³
- Varberg/Falkenberg (VIVAB): 29 kr/m³

Hittills har uttaget i kommunens vattenkiosker varit cirka 2500 kubikmeter per år. Kostnaderna för avskrivning och service/underhåll ligger på cirka 75 000 kronor per år.

Vattenkioskerna behöver bära sin egen kostnad och då behöver en avgift för vattnet hamna på minst 30 kronor per kubikmeter. För att möta framtida behov och ett ökat uttag samt för att täcka administrativa kostnader är bedömningen att en avgift för uttag av vatten i en vattenkiosk i Värnamo kommun bör vara 35 kronor per kubikmeter. Värnamo kommuns taxa för förbrukning är 29 kronor per kubikmeter till abonnenter.

Teknik- och fritidsförvaltningens bedömning är att justeringen bör kunna göras genom delegation av avdelningschef istället för att beslutas av kommunfullmäktige. Enligt delegationsordningen (avsnitt 3.10) har avdelningschef rätt att prissätta varor och

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2024.287

Dnr:

tjänster som saknar principiell betydelse. Förvaltningen bedömer att det är tillämpligt på grund av att avgiften ligger nära förbrukningstaxan mot abonnenter och att vattenkiosker endast riktar sig till organisationer/entreprenörer.

KOMMUNAL FÖRFATTNINGSSAMLING

Antagen av teknik- och fritidsnämnden 20250325 § 58

Teknik- och fritidsnämndens delegationsordning avseende teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämndens delegering

Teknik- och fritidsnämnden delegerar de ärendetyper som upptagits i denna delegationsordning. I ett första steg har nämnden delegerat till förvaltningschefen för teknik- och fritidsförvaltningen som sedan i nästa steg vidaredelegerat de ärendetyper där annan tjänst än förvaltningschefen är delegat.

Delegat är den befattningshavare som angivits vid respektive ärendetyp och på de villkor som ställts upp vid respektive ärendetyp. När delegaten benämns "handläggare" avses den person som handlägger det aktuella ärendet.

Med delegering avses att nämnden överför självständig beslutanderätt, det vill säga ger någon i uppdrag att fatta beslut på nämndens vägnar i vissa ärenden. Besluten gäller på samma sätt som om nämnden själv fattat dem. Besluten kan inte ändras av nämnden i annat fall än när nämnden kan fatta ett nytt beslut. Beslut som fattas av en tjänsteman utan delegering i ärendet saknar laga verkan, det vill säga det gäller inte. Delegationsrätten omfattar inte ärenden som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Sådana beslut skall av delegaten hänskjutas till nämnden för avgörande.

Styrelsen kan när som helst återkalla delegationen även i ett särskilt ärende. Nämnden har rätt att ta över ett delegerat ärende och fatta beslut i detta ärende – detta förutsätter dock att delegaten inte utövat sin delegationsrätt i ärendet. Det kan också förekomma att ett ärende oförmodat fått principiell vikt och det därför är påkallat att styrelsen själv beslutar i ärendet. Styrelsen har samma möjlighet att ingripa i vidaredelegation.

Rätt att besluta i en viss ärendetyp innefattar också rätt

- att besluta att överklaga beslut och domar som innefattar ändring av delegatens beslut,
- att avge yttrande till högre instans med anledning av överklagande av delegationsbeslut samt
- att ändra eller upphäva tidigare beslut fattade av delegaten.

Bevakning av nämndens överklagandetid för överklagande av överprövande myndighetsbeslut är delegerat.

Skillnaden mellan delegering och ren verkställighet

Kommunallagen skiljer mellan beslut som måste delegeras och beslut som innebär ren verkställighet. Delegering innebär överlåtande av en beslutsfunktion, vilket betyder att delegaten inträder i nämndens ställe. Beslutet ska kunna överklagas, antingen genom kommunalbesvär eller genom förvaltningsbesvär. Även att avge yttranden innebär självständiga bedömningar trots att yttranden normalt inte kan överklagas. Ren verkställighet innebär däremot en åtgärd som normalt finns inom tjänstemannens område. I dessa ärenden saknas normalt utrymme för beslutsalternativ eller valmöjligheter.

Delegationsbegränsningar i kommunallagen

Av 6 kap. 38 § följer att beslutanderätten inte får delegeras i följande ärenden:

111

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som överlåtits till nämnden, och
5. vissa ärenden som anges i särskilda föreskrifter.

Vem man kan delegera till

Av 6 kap. 37 § kommunallagen följer att en nämnd får uppdra att fatta beslut på nämndens vägnar till:

- Ett utskott (avdelning) av nämnden, till exempel ett arbetsutskott
- En enskild ledamot eller ersättare (suppleant), till exempel ordförande
- En anställd hos kommunen. (Denne behöver inte nödvändigtvis vara anställd hos den nämnd som delegerar beslutanderätten.)

Av 7 kap. 5 och 6 §§ framgår att nämnden kan delegera till förvaltningschef inom nämndens område och kan överlåta till denne att i sin tur att uppdra åt annan anställd att fatta beslut. Värt att uppmärksamma är att det inte går att delegera till en grupp anställda eller till en grupp bestående av anställda och förtroendevalda att gemensamt fatta beslut, så kallad blandad delegering.

Anmälan till nämnd

Beslut som fattas med stöd av delegering ska enligt 6 kap. 40 § kommunallagen anmälas till nämnden i den utsträckning som nämnden beslutar om. Anmälan innebär dock inte att nämnden omprövar eller fastställer beslutet. Delegeringsbeslut ska redovisas skriftligt. Anmälan av delegationsbeslut ska ske genom att delegationsbeslutet registreras i ärendehanteringssystemet så att beslutet kan redovisas till nämnden vid nästkommande sammanträde.

Ordförandens beslutanderätt i brådskande ärenden

Nämndens ordförande, eller vid förfall för denne, nämndens vice ordförande, äger rätt att på nämndens vägnar fatta beslut i ärenden som är så brådskande att nämndens beslut inte kan avvaktas. Sådant beslut ska enligt 6 kap. 40 § kommunallagen anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

Förändringar i delegationsordningen

Vid behov av förändrad delegation inom nämndens ansvarsområde ska delegationsordningen revideras. Hänvisning till ändringsbeslut ska finnas i den reviderade delegationsordningen.

Undertecknande av handlingar

Vid delegerad beslutanderätt undertecknas avtal, andra handlingar och skrivelser av delegaten.

Ersättare för delegat

När ersättare förordnas för befattningshavare som är delegat, övergår delegationerna på ersättaren. Är ordförande jävig, övertar 1:e vice ordförande delegationerna.

Är förvaltningschef jävig, övertar ordförande delegationerna. Är avdelningschef jävig, övertar förvaltningschefen delegationerna. Är annan delegat jävig, övertar avdelningschef delegationerna.

Vad som föreskrivs i fråga om jäv ovan gäller även när delegat har laga förfall, om inte ersättare förordnats. Ersättare får dock endast träda i delegatens ställe vid laga förfall.

Med laga förfall avses frånvaro från tjänst på grund av sjukdom, semester, tjänstledighet eller liknande. Ersättare för delegat enligt ovan skall anges i ärendehanteringssystemet i samband med delegationsbeslut.

I de fall delegat omfattas av arbetskonflikt inträder ordförande, med nämndens vice ordförande som ersättare, som beslutande i tillämpliga ärendetyper.

Övrigt

Delegerad beslutanderätt gäller inom fastställt budgetansvar. Ett par punkter står med i delegationsordningen, fast det är nämnden som är beslutande, dessa finns med för tydlighetens skull

1. ALLMÄNNA ÄRENDEN		
Ärendegrupp	Delegat	Ersättare
1.1 Ärenden som är så brådskande att nämndens beslut inte kan avvaktas	nämndens ordförande	förste vice ordförande
1.2 Befullmäktigande av ombud att föra talan inför domstol och andra myndigheter, samt förrättningar av olika slag	nämndens ordförande	förste vice ordförande
1.3 Rätt att vid förfall för tjänstemannadelegater själv utöva den delegerade beslutanderätten eller vidaredelegera denna till annan anställd i kommunen	förvaltningschef	nämnden
1.4 Rätt att tillfälligt delegera egen beslutanderätt och utse tillförordnad förvaltningschef	förvaltningschef	nämnden
1.5 Beslut om att vägra utlämnande av allmänna handlingar samt fullgörande av de uppgifter som ankommer på nämnden som myndighet enl. Tryckfrihetsförordningen och Offentlighets- och sekretesslagen.	förvaltningschef	kommunjurist

2. PERSONALÄRENDEN		
Ärendegrupp	Delegat	Ersättare
2.1 Beslut om övergripande organisation och arbetsfördelning av verksamhet.	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden
2.2 Beslut om anställning, löne- och anställningsvillkor för avdelningschefer och övrig personal efter samråd med personalchefen	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden
2.3 Beslut om uppsägning från arbetsgivarens sida efter samråd med personalchefen	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden
2.4 Beslut om avsked efter samråd med personalchefen	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden

3. EKONOMIÄRENDEN

113

Ärendegrupp	Delegat	Ersättare
3.1 Upprätta avtal inom förvaltningens uppdrag då avtalen inte faller under näringsutskottets ansvarsområde (upphandlingsfrågor).	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämndens ordförande
3.2 Upprätta avtal inom respektive avdelnings uppdrag.	avdelningschef	förvaltningschef
3.3 Vara firmatecknare i löpande ärenden inom nämndens verksamhetsområde och befintlig budget	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämndens ordförande
3.4 Beslut om attestanter inom förvaltningens verksamhetsområde	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden
3.5 Avskrivning av kundfordringar (makulering/kreditfaktura p g a felfakturering) Avskrivning av kundfordringar p g a andra skäl beslutas av ekonomichefen på kommunledningskontoret	enhetschef	förvaltningsekonom
3.6 Försäljning av lös egendom (max 2 pbb)	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden
3.7 Skadestandsärenden med fordringar 0-100 000 kronor 101 000-500 000 kronor - över 500 000 kronor	avdelningschef förvaltningschef nämnden	förvaltningschef 1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden ingen ersättare
3.8 Omdisponering av internbudget/tilläggsbudget i överensstämmelse med beslutade riktlinjer och fördelningsprinciper	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden
3.9 Omdisponering av anslagsfördelning inom samma ramanslag (investeringsprojekt) Ramanslag för t ex inventariet, GC-vägar, parker och lekplatser	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämnden
3.10 Prissättning av avgifter för varor och tjänster som saknar principiell betydelse	avdelningschef	förvaltningschef

4. NÄMNDSSPECIFIKA ÄRENDEN

114

Ärendegrupp	Delegat	Ersättare
4.1 Beslut, det vill säga avisering, avseende ianspråktagande av investeringsmedel enligt investeringsbudget till teknik- och fritidsnämnden	nämnden	ingen ersättare
4.2 Framställan till eller yttrande över remiss från annan nämnd	nämnden	ingen ersättare
4.3 Yttrande över remisser från samhällsbyggnadsförvaltningen i egenskap av granne	avdelningschef teknik och projekt	förvaltningschef
4.4 Kommunens ombud vid entreprenader och konsultuppdrag	förvaltningschef	1.tillförordnad förvaltningschef 2.nämndens ordförande

VA (vatten och avlopp)

4.5 Förlikningsavtal VA-anläggningar	Avdelningschef VA	förvaltningschef
4.6 Mätaransvar för vattenmätare (SFS 1994:99)	drifttekniker VA	enhetschef
4.7 Avstängning eller reduktion av vattentillförsel Se§ 30 i Allmänna bestämmelser för brukande av Värnamo kommuns allmänna VA-anläggning	avdelningschef VA	förvaltningschef
4.8 Avtal om brukande av kommunens allmänna VA-anläggning	avdelningschef	förvaltningschef

Lokaler och anläggningar

4.9 Uthyrning av lokaler och bostäder i kommunens fastigheter för tid • överstigande 5 år • understigande 5 år	nämnden avdelningschef fastighet	ingen ersättare förvaltningschef
4.10 Förhyrning av fastigheter och lokaler för kommunens behov för tid • överstigande 5 år • understigande 5 år	nämnden avdelningschef fastighet	ingen ersättare förvaltningschef

4.11 Upplåtelse av anläggningar för arrangemang – upp till 5 år	avdelningschef fritid	förvaltningschef
4.12 Ishallar allmänhetens åkning	avdelningschef fritid	förvaltningschef
4.13 Korttidsuthyrning fritidsanläggningar	handläggare	avdelningschef fritid
4.14 Reducering av hyra pga att lokal inte kunnat nyttjas fullt ut eller inte varit i förväntat skick	avdelningschef	förvaltningschef
4.15 Arrangemang och fastställande av tider för föreningslivet och allmänheten i Värnamo simhall	handläggare	avdelningschef fritid
Tecknande av reklamavtal		
4.15 Tecknande reklamavtal i ägda och förhyrda fastigheter och anläggningar	nämnden	ingen ersättare
Fritidsverksamhet		
4.16 Förvaltningens arrangemang inklusive sommarpass	avdelningschef fritid	förvaltningschef
4.17 Prissättning för Värnamo hälsocenters verksamhet, kurser, föreläsningar, fysisk aktivitet på recept	Avdelningschef fritid	förvaltningschef
4.18 Tillstånd och registrering av lotterier	avdelningschef fritid	förvaltningschef
4.19 Bidragsfördelning: • Bidrag enligt normer till föreningar som bedriver verksamhet för barn och unga • Bidrag enligt normer till pensionärs- o funktionsrätts och samhällsnyttiga föreningar • Arrangemangsbidrag upp till 20 000 kronor	avdelningschef fritid	förvaltningschef

5. VERKSTÄLLIGHETSBESLUT

Övriga beslut än de ovan angivna är verkställighetsåtgärder som i princip är varje chefs ansvar. Nedan följer några exempel på verkställighetsbeslut. Det är beslut i sådana enkla ärenden där beslutet till exempel direkt följer av författning eller avtal.

- 1 anställningens upphörande på den anställdes begäran
- 2 beviljande av semester och annan lag- eller författningssenlig ledighet med lön
- 3 beviljande av lag- eller författningssenlig ledighet utan lön för underställd personal
- 4 beslut om deltagande i utbildning, kurser och konferenser i arbetet

5.	representation och uppvaktningar	
6	fastställande av schema	
7	beslut om lönesättning vid löpande löneöversyn för chefer (förvaltningschef)	116
8	beslut om lönesättning vid löpande löneöversyn för övrig personal (förvaltningschef)	
9	beslut om anställning av vikarie/allmän visstidsanställning (förvaltningschef)	
10	utdelning av varning till anställd	
11	avstängning av anställd (förvaltningschef)	
12	omplacering och förflyttning av anställd (förvaltningschef)	
13	avlöningsförmåner för fackligt förtroendevalda vid ledighet med lön för fackliga uppdrag	
14	inköpsbeslut vid inköp av varor, tjänster och entreprenader för verksamhetens behov där avtal finns och inom befintlig budget samt inom beslutad delegationsnivå	
15	inköp av varor och tjänster när det saknas avtal och kostnaden är högst 25 000 kronor	
16	utlämnande av allmän handling	
17	egenkontroll enligt miljöbalken	

6. SÄRSKILD UPPDRAGSHANDLING

Fördelning av arbetsmiljöuppgifter, brandskydd, elsäkerhet och gassäkerhet sker till ansvarig förvaltningschef i särskild upprättad uppdragshandling. Arbetsmiljöansvar kan fördelas till underställda med verksamhetsansvar, arbetsledaransvar eller personalansvar.

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2025.214

Dnr:

**Tjänsteskrivelse - Yttrande gällande installation
av cistern inom vattenskyddsområde Värnamo
15:1 (Repgatan)****Ärendebeskrivning**

Samhällsbyggnadsförvaltningen har fått information om installation av cistern med EcoPAR-vitparaffinolja på fastigheten Värnamo 15:1. Eftersom fastigheten ligger inom vattenskyddsområde översänds ärendet till teknik- och fritidsnämnden för yttrande. Yttrandet önskas skyndsamt.

Trafikverket har för avsikt att installera en tank för EcoPAR-vitparaffinolja (750 liter). Området är beläget innanför yttre skyddsområde för vattenskydd. Skydd mot mark- och vattenförorening av EcoPAR-vitparaffinolja är beaktat med olika åtgärder. Bland annat är tanken dubbelmantlad, alla sidor om cisternen är kontrollerbara och hanteringen sker på en hårdgjord yta inomhus. Rutiner för att säkerställa skydd mot mark- och vattenförorening finns. EcoPAR-vitparaffinolja som är främst tillverkad av animaliskt och vegetabiliskt fett, är inte lika miljöfarlig som vanlig diesel.

Teknik- och fritidsförvaltningen har inget att erinra gällande anläggandet av en cistern på Repgatan i Värnamo.

Beslutsförslag

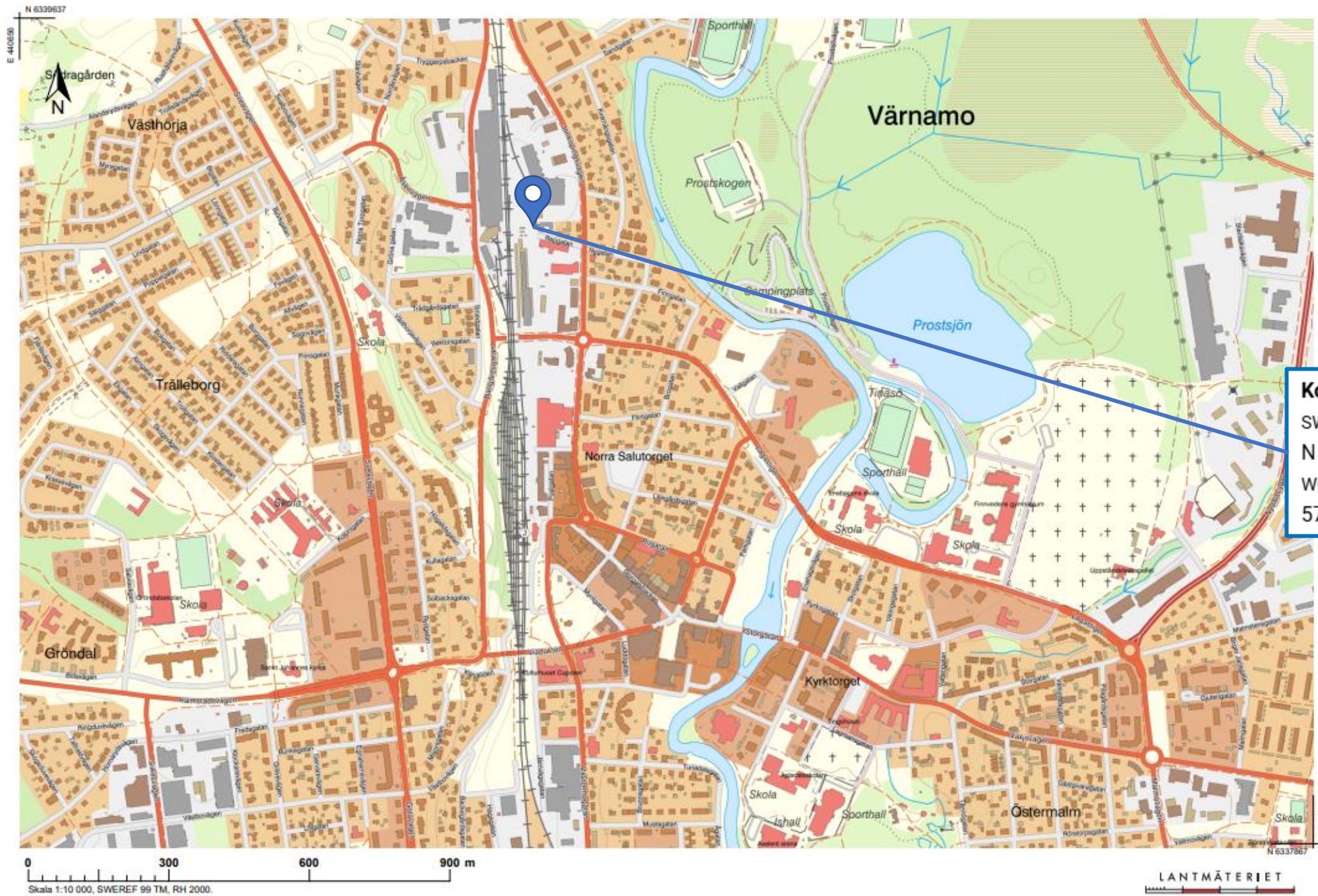
Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att inte ha några synpunkter på anläggandet av cistern för EcoPAR-vitparaffinolja på fastigheten Värnamo 15:6 samt

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Antti Vähäkari
Avdelningschef VA

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

**Tjänsteskrivelse Fördelning av medel för 2025
från projekt Ledningsförnyelse, projektnummer
304050****Ärendebeskrivning**

I Värnamo är återanskaffningsvärdet för VA-ledningsnätet (vatten och avlopp) cirka 3,5 miljarder kronor. Över hälften av ledningsnätet är mer än 50 år gammalt och utav dessa är cirka 20 % mer än 70 år gamla. Ålder, material och utförande av byggnation är tre exempel på faktorer som påverkar hur lång livslängden är på en ledning.

Idag bygger Värnamo kommun ett VA-ledningsnät som ska hålla i minst 100 år vilket betyder att ledningen ska bytas ut om ungefär 100 år. Ledningsförnyelse är det arbete som görs för att hålla igång VA-ledningsnätet och för att det inte ska bli driftsstopp för VA-abonnenterna i Värnamo kommun.

Huvudledningsnätet i Värnamo kommun är totalt 916 000 meter ledning fördelat på vatten-, spillvatten- och dagvattenledningsnät. Ska kommunen jobba mot en förnyelsetakt på 100 år är det nödvändigt att byta 9 kilometer ledning per år, eller cirka 3 kilometer ledningsgrav med vatten, spillvatten och dagvatten. Vid en förnyelsetakt på 150 år är det nödvändigt att byta 6 kilometer ledning per år, eller cirka 2 kilometer ledningsgrav med vatten, spillvatten och dagvatten.

Förutom ålder och material som ingångsparametrar behöver hänsyn även tas till vattenläckor, problem med vattenkvalitet, källaröversvämningar, bräddningar av orenat avloppsvatten till recipient, avloppsstopp, tillskottsvatten till spillvattensystemet, dagvattenavledning och övriga driftstörningar

Inför varje nytt verksamhetsår kommer ett antal projekt att redovisas för teknik- och fritidsnämnden. Vissa av projekten kommer fortsätta att handla om kransorterna som pumpar in avloppsvatten till Värnamo tätort. Projekten handlar delvis om åtgärder för att minska tillskottsvattnet från dessa orter, vilket medför att en mindre mängd spillvatten behöver pumpas.

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2025.217

Dnr:

Att göra en exakt beräkning av kostnaden för varje enskilt projekt är svårt då det är först när grävarbetet påbörjas som en bedömning av omfattningen kan göras. En grov uppskattning av kostnaden för en VA-sanering ligger mellan 10 000 och 30 000 kronor per meter.

Förvaltningen återrapporterar bedömda avvikelser till nämnden i linje med kommunens riktlinje för investeringar före, under och efter respektive projekts genomförande.

Vid ombudgetering enligt Kf § 44, 2025 budgeterades 10,842 miljoner kronor om till projekt Ledningsförnyelse, projektnummer 304050 för år 2025, utöver investeringsbudget för 2025 på 27,5 miljoner kronor. Total budget för projektet för 2025 uppgår till 38,342 miljoner kronor.

Fördelning av 2025 års medel enligt nedan:

VA Herrestad projektnr 304065	4,1 mkr
VA-sanering Centrumvägen Bor projektnr 304071	4,1 mkr
VA-sanering Norrelundsvägen Rydaholm projektnr 304075	4,1 mkr
VA-sanering Odengatan Värnamo projektnr 304084	11,6 mkr
VA-sanering Olofsgatan Värnamo projektnr 304095	5,8 mkr
VA-sanering Skolvägen Kärda projektnr 304096	1,2 mkr
VA-sanering Kolonigatan Värnamo projektnr 304098	4,4 mkr
VA-sanering Västermogatan Värnamo projektnr 304104	0,6 mkr
VA-sanering Expovägen Värnamo projektnr 304109	1,0 mkr

Summan av fördelade medel uppgår till 36,9 miljoner kronor.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att anvisa 4,1 miljoner kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till projekt VA Herrestad med projektnummer 304065,

att anvisa 4,1 miljoner kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till projekt VA-sanering Centrumvägen Bor med projektnummer 304071,

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2025.217

Dnr:

- att** anvisa 4,1 miljoner kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till projekt VA-sanering Norrelundsvägen Rydaholm med projektnummer 304075,
- att** anvisa 11,6 miljon kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till projekt VA-sanering Odengatan Värnamo med projektnummer 304084,
- att** anvisa 5,8 miljoner kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till projekt VA-sanering Olofsgatan Värnamo med projektnummer 304095,
- att** anvisa 1,2 miljoner kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till VA-sanering Skolvägen Kärda med projektnummer 304096,
- att** anvisa 4,4 miljoner kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till projekt VA-sanering Kolonigatan Värnamo med projektnummer 304098,
- att** anvisa 600 000 kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till projekt VA-sanering Västermogatan Värnamo med projektnummer 304104 samt
- att** anvisa 1 miljon kronor från projekt Ledningsförnyelse med projektnummer 304050 till projekt VA-sanering Expovägen Värnamo med projektnummer 304109.

Antti Vähäkari
Avdelningschef VAJesper du Rietz
Förvaltningschef

Teknik- och fritidsförvaltningen

 Teknik- och fritidsnämnden
 TFN.2025.217

Dnr:

Utredning

Tabell som visar anvisningar av medel från projekt
 Ledningsförnyelse, projektnummer 304050:

Investeringsbudget	2025		27 500 000 kr	Årligt anslag
Ombudgeterat	2024		10 842 000 kr	Beslut
Slutredovisning	304108	Ledningsförnyelse Järnvägsgratan Värnamo	-1 239 500 kr	
Projekt	304065	VA Herrestad	-4 100 000 kr	
	304071	VA-sanering Centrumvägen Bor	-4 100 000 kr	
	304075	VA-sanering Norrelundsvägen Rydaholm	-4 100 000 kr	
	304084	VA-sanering Odengatan Värnamo	-11 600 000 kr	
	304095	VA-sanering Olofsgatan Värnamo	-5 800 000 kr	
	304096	VA-sanering Skolvägen Kärda	-1 200 000 kr	
	304098	VA-sanering Kolonigatan Värnamo	-4 400 000 kr	
	304104	VA-sanering Västermogatan Värnamo	-600 000 kr	
	304109	VA-sanering Expovägen Värnamo	-1 000 000 kr	
		Återstår att fördela	202 500 kr	

Ledningsförnyelse		Projektblad nr KF:	TU104
		Projektbladnr Förv:	
		Upprättad den:	2015-01-14
		Upprättad av:	Johan Virdung
		Reviderad den:	2024-10-25
Uppdragsgivare/beställare(nämnd):	TFN	Projektnr i Ek.sys:	0020/304050
Utförare(nämnd):	TFN	Datum:	
För anläggnings- och fastighetsinvesteringar överstigande 5 mnkr, ange tidpunkt när investeringen beräknas tas i bruk:			
Vid byggnads-, gatu- och VA-investeringsprojekt överstigande totalt 10 mnkr, ska förslag/synpunkter inhämtas från kommunens funktioner för miljöstrategiska frågor samt energi- och klimat-rådgivning. Ange datum:		Miljöstrategiska frågor:	
		Energi-och klimatrådgivning:	

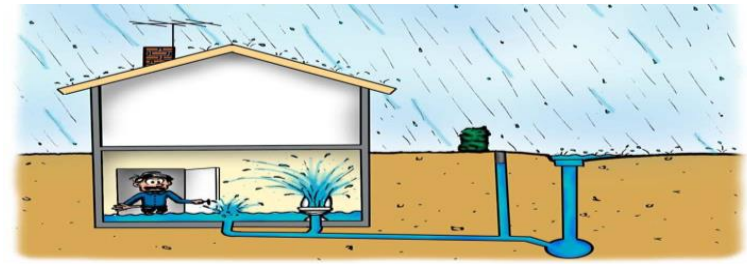
Beskriv process från behov till förslag enligt riktlinjer för investeringsprocess:

(tänk om→optimera→bygg om→bygg nytt)

Trygga framtida VA-försörjning genom att underhålla VA-ledningsnätet med en förnyelsetakt på 100 år.

Stora insatser behövs för att nå en nivå för att underhålla och sanera gammalt ledningsnät.

Erfarenheter visar att det finns ett stort behov och kostnaderna är höga. Större krav ställs också på va ledningarna med att man ska klara större mängder dagvatten samt minska mängden tillskottsvatten till reningsverken.

Beskrivning av investeringsprojektet:

Inom kommunen finns totalt ca 797 km ledningar, varav ca 299 km vattenledningar, ca 299 km spillvattenledningar samt ca 199 km dagvattenledningar.

Det är svårt att beräkna livslängden på ledningsnätet. Avskrivningar görs normalt på 50 år.

Nyanskaffningsvärdet för kommunens ledningsnät kan grovt uppskattas till ca 3 miljarder kronor. Budgeten för årlig förnyelse behöver ökas för att inte ledningsnätet ska förfalla. På sikt behövs en budget på 22-35 mkr per år för att uppnå en omläggningstakt som motsvarar 100 år.

Nykeltal		
Driftskostnadsjustering/år:		tkr/år
Längd (m):		m
Yta (m ²):		m ²
Antal:		
Kapitaltjänskost.just/år:	400	tkr/år
Avskrivningstid (genomsnitt):	50	år
Kalkylnivå 0-3:	3	
Bilaga kalkyl:		

	År	Kostnad i tkr	
		Budget	Utfall tom 231231
Anvisade medel/utfall	tom 2023	Årligt anslag	Årligt anslag
Investerings beslutad	2024	19 500	
Investeringsbudget	2025	27 500	
Investeringsplan	2026	20 000	
Investeringsplan	2027	22 500	
Investeringsplan	2028	25 000	
Investeringsplan	2029	30 000	
Investeringsplan	Framtid		
Totalinvestering		144 500	

Tjänsteskrivelse – Information om trafikplan för Värnamo kommun

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade den 25 april 2024 att ge samhällsbyggnadsnämnden tillsammans med teknik- och fritidsnämnden i uppdrag att ta fram en trafikplan.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i samarbete med teknik- och fritidsförvaltningen tagit fram förslaget Trafikplan för Värnamo kommun. Arbetet med trafikplanen har skett i nära dialog med en politisk styrgrupp där presidier för samhällsbyggnadsnämnden, teknik- och fritidsnämnden och kommunstyrelsen har ingått. Arbetsgruppen har besökt samtliga partigrupper som är representerade i kommunfullmäktige.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade den 21 maj 2025 att skicka förslaget på Trafikplan för Värnamo kommun på remiss till kommunens nämnder, räddningstjänsten, polisen, Trafikverket, Länsstyrelsen, Region Jönköpings län, Jönköpings länstrafik, Värnamo city, Värnamo näringsliv, kommunala bolag, tillgänglighetsrådet, pensionärsrådet, branschorganisationen Fastighetsägarna, Värnamo handel och de politiska partierna med representation i kommunfullmäktige samt att svarstiden ska vara senast 30 juni 2025.

Trafikplan för Värnamo kommun visar hur de ställningstaganden som policy för trafik pekar ut, ska genomföras. Den är mer detaljerad än policyn och ska vara ett planeringsunderlag för ett transportsystem som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart. I trafikplanen definieras till exempel ett trafiknät för respektive trafikslag. Den visar en riktning, sätter mål och tydliggör vilka prioriteringar som ska styra utvecklingen. Trafikplanen blir ett verktyg för samtliga kommunala nämnder, förvaltningar och verksamheter.

Syftet är att konkretisera och beskriva hur kommunens trafiksystem bör utformas för att stödja samhällsutvecklingen i riktning mot kommunens uppsatta mål om ett långsiktigt

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2024.168

Dnr:

hållbart transportsystem. Särskilt fokus ska ligga på hållbart resande, trafiksäkerhet och säkra skolvägar.

Avsikten är att Trafikplan för Värnamo kommun ska innehålla resonemang kring och förslag på ny förbindelse över järnvägen i centrala Värnamo. Planen ska också svara på det uppdrag som samhällsbyggnadsnämnden i samarbete med teknik- och fritidsförvaltningen fått av kommunstyrelsen angående säkra skolvägar och cykelstrategi.

Ärendet kommer att tas upp för beslut i teknik- och fritidsnämnden den 11 juni 2025.

Beslutsförslag

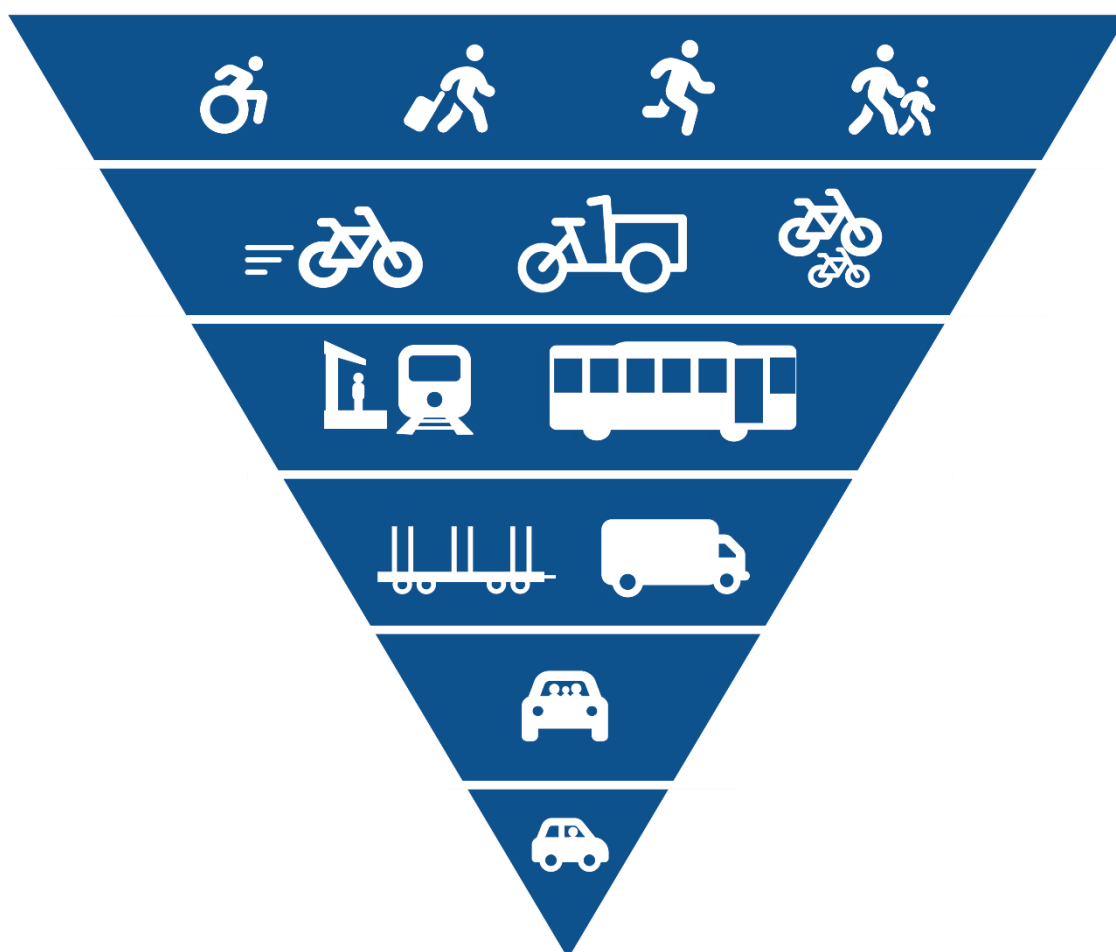
Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att godkänna informationen.

Terese Svensson
Trafikingenjör

Henrik Lönngrén
Avdelningschef teknik
och projekt

Trafikplan för Värnamo kommun

Reglemente

Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy

Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan

Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan

Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje

Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Kommunfullmäktige

Datum: 2025-xx-xx, § xxx

Dokumentet gäller från: 20xx-xx-xx

Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott

Dokumentansvarig: Förvaltningschef, Samhällsbyggnadsförvaltningen

Innehåll

1	Inledning.....	5
1.1	Syfte.....	5
1.2	Målbilden av ett attraktivt och levande centrum.....	5
1.3	Befintliga dokument med ställningstaganden för trafik.....	8
1.4	Trafikplanen i förhållande till andra dokument	8
1.5	Barnperspektivet	9
1.6	Befolkningsprognos	9
1.7	Trafikprognos Värnamo	9
2	Gaturummets funktion och karaktär	11
2.1	Trygghet.....	11
2.2	Trafiksäkerhet	12
2.3	Hållbart resande	14
3	Gående.....	15
3.1	Gångnät.....	15
3.2	Målstandard för gångnätet	16
4	Cykeltrafik.....	17
4.1	Cykelnät	18
4.2	Vägvisning.....	19
4.3	Cykelparkering.....	19
4.4	Målstandard för cykelnätet	20
5	Korsningspunkter	21
5.1	Målstandard för korsningspunkter	24
5.2	Målstandard för korsningspunkter vid skolor	24
6	Kollektivtrafik	25
6.1	Tåg	25
6.2	Buss.....	25
6.3	Värnamo station.....	26
7	Biltrafik	27
7.1	Bilnät.....	27
7.2	Målstandard för bilnätet	28
8	Biltrafik i Värnamo stad	29
8.1	Pumparebron.....	30
8.2	Uddebövägen eller Viadukten.....	30
8.3	Ringvägen	33
8.4	Historiska förslag på biltrafiknät för Värnamo stad.....	34

8.5	Parkering i centrala Värnamo	34
9	Trafik utanför Värnamo stad	35
9.1	Cykling mellan tätorter	35
9.2	Bor	36
9.3	Bredaryd.....	37
9.4	Forsheda.....	39
9.5	Rydaholm.....	40
10	Tung trafik.....	42
11	Säkra skolvägar	42
12	Beteendepåverkande kampanjer.....	42
13	Mätning av trafik.....	42
14	Förslag på vidare utredningar.....	43
15	Revidering	43
16	Bilagor.....	43

1 Inledning

Kommunens vision om den mänskliga tillväxtkommunen handlar om att alla räknas och att varje människa är en tillgång. Arbetet mot visionen ska präglas av långsiktighet, delaktighet, tolerans och integration.

Fyra mål ska prägla kommunen.

- En stark kommun - en stark kommun säkrar välfärden. Värnamo kommun ska fortsätta att utveckla en effektiv förvaltning, med klok användning av resurserna, för att klara kommunens uppdrag kring välfärd, demokrati och samhällsplanering.
- En attraktiv kommun - genom välmående näringsliv och växande arbetsmarknad skapas ekonomisk hållbarhet som ger valfrihet och möjligheter att investera i välfärd, trygghet och en grönare kommun.
- En grön kommun - en god miljö är grunden för vår välfärd. Värnamo kommun ska utvecklas så att både människa och miljö mår bra.
- En trygg kommun - Värnamo ska vara en kommun där varje invånare ges goda möjligheter att leva utifrån sina förutsättningar och att leva livet hela livet.

För att nå dessa mål i trafiken har Policy för trafik, antagen 2024-08-29 § 107, tagits fram. Som en direkt följd av policyn har denna trafikplan tagits fram. Trafikplanen är mer detaljerad än policyn och ska vara ett planeringsunderlag för infrastruktur som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart. Den ska ligga till grund för all trafikrelaterad planering i Värnamo kommun och vara ett verktyg för samtliga kommunala nämnder, förvaltningar och verksamheter.

I trafikplanen konkretiseras ambitionerna i Policy för trafik genom att definiera ett trafiknät för respektive trafikslag. Trafikplanen beskriver vidare en målbild över bland annat konfliktpunkter och vägstandarder. Detaljeringsgraden ligger mellan policyn och en planerad teknisk handbok.

1.1 Syfte

Syftet är att konkretisera och beskriva hur kommunens trafiksystem bör utformas för att stödja samhällsutvecklingen i riktning mot kommunens uppsatta mål om ett långsiktigt hållbart transportsystem. Särskilt fokus ska ligga på hållbart resande, trafiksäkerhet och säkra skolvägar medan möjligheten att nå Värnamo centrum med bil också behöver säkerställas.

Syftet är också att vara ett stöd vid framtagandet av en åtgärdsplan som beskriver vilka åtgärder som behöver genomföras, samt i vilken ordning, för att målen ska uppfyllas. Åtgärdsplanen ligger till grund för kommunens investeringsplan.

1.2 Målbilden av ett attraktivt och levande centrum

Trafikplanens viktigaste uppgift är att se till att trafiken utvecklas på ett så genomtänkt sätt som möjligt över tid i hela kommunen. Ett stort fokus ligger på Värnamo stad och att få till ett så attraktivt och levande centrum för så många som möjligt. Avsikten är därför att biltrafiken ska få en så enkel väg som möjligt in till parkeringsplatserna i centrala Värnamo, samtidigt som tydliga och trygga stråk för fotgängare och cyklister säkerställs.

När man nått centrum är det viktigt att det på ett smidigt sätt går att ställa sin cykel och parkera sin bil. För utvecklingen av centrum är det viktigt att människor vill vistas och uppehålla sig i centrum, vilket gynnar både livet i staden och handeln.

För att illustrera hur centrum skulle kunna se ut har idéskisser tagits fram. Syftet med idéskisserna är att skapa en tydligare bild av den målbild vi har för ett attraktivt och levande centrum. En mer preciserad lösning kommer arbetas fram och presenteras ett gestaltningsprogram för centrum.

Figur 1 Idéskissen visar Bruno Mattssons plats från Lasarettsgatan. Grönområden, sittplatser, torghandel och cykelstråk kan skapas genom att omvandla en hårdgjord yta, vilket bidrar till en mer levande och trivsamt miljö.

Figur 2 Idéskissen visar Åbron. Sittplatser och uteserveringar med utsikt över Lagan kan ersätta ytor som idag är täckta av asfalt.

Figur 3 Idéskissen visar Storgatan, sedd från Åbron. Även här kan vi skapa en mer levande och trivsamt miljö.

Figur 4 Idéskissen visar Åbroparken, sedd från gångfartsområdet.

1.3 Befintliga dokument med ställningstaganden för trafik

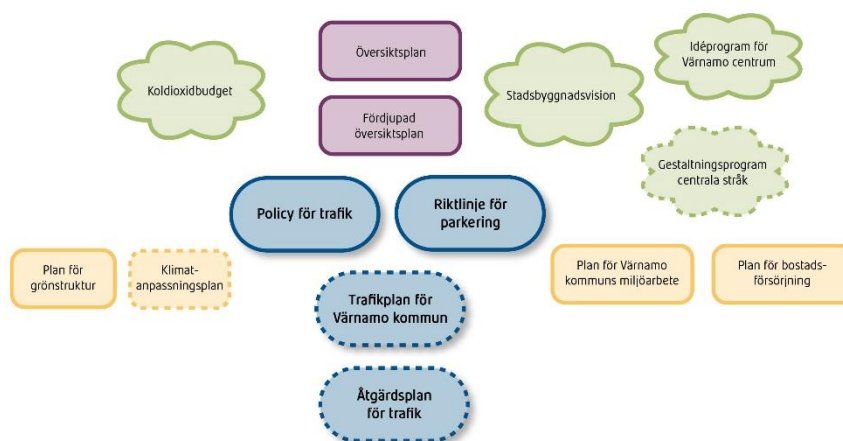
Det finns dokument i kommunen som pekar ut ställningstaganden för trafik. Trafikplanen har tagit hänsyn till dessa.

- Policy för trafik (antagen 2024-08-29 § 107)
- Koldioxidbudget Värnamo kommun (v 6.0.1 2024-09-04)
- Ny stadsbyggnadsvision för Värnamo stad (Dnr 16.1254.200 2019-02-28)
- Översiktsplan (antagen 2019-05-29 § 111)
- Fördjupad översiktsplan (antagen 2022-06-22 § 86)

1.4 Trafikplanen i förhållande till andra dokument

Trafikplanen förhåller sig till kommunens övriga dokument enligt figur 5.

Värnamo - den mänskliga tillväxtkommunen

Figur 5 Bild på styrande dokument i Värnamo kommun.

1.5 Barnperspektivet

Att prioritera gående och cyklister i trafiken är fördelaktigt för barn, eftersom de är oskyddade när de rör sig själva i trafiken. Ur ett barnperspektiv är barnets självständighet viktigt. Barn bör inte bli begränsade utan ska kunna ta sig fram tryggt och säkert i trafiken. Tillgängligheten i trafiken behöver anpassas efter barnens förmågor, framför allt i anslutning till skolor. Därför har trafikplanen lagt ett stort fokus på analys av trafikmiljöer kring skolor. Är det tryggt och säkert för barn är det tryggt och säkert för alla, även för till exempel funktionshindrade och äldre.

1.6 Befolkningsprognos

I slutet av år 2024 hade Värnamo kommun 34 542 invånare. Vid utgången av år 2028 antas folkmängden överstiga 35 000. År 2033, förväntas befolkningen bestå av cirka 36 280 invånare.

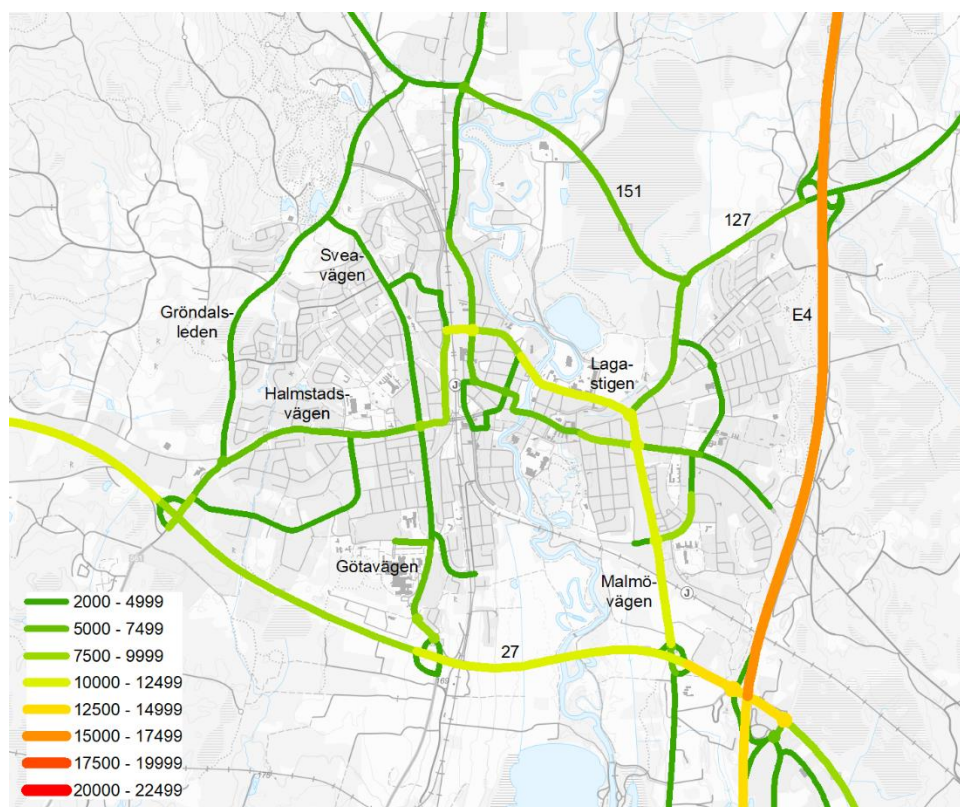
Folkökningen i kommunen förväntas främst ske i Värnamo stad. I kommunens övriga fem delområden väntas invånarantalet minska jämfört med år 2023 med undantag för Bor.

1.7 Trafikprognos Värnamo

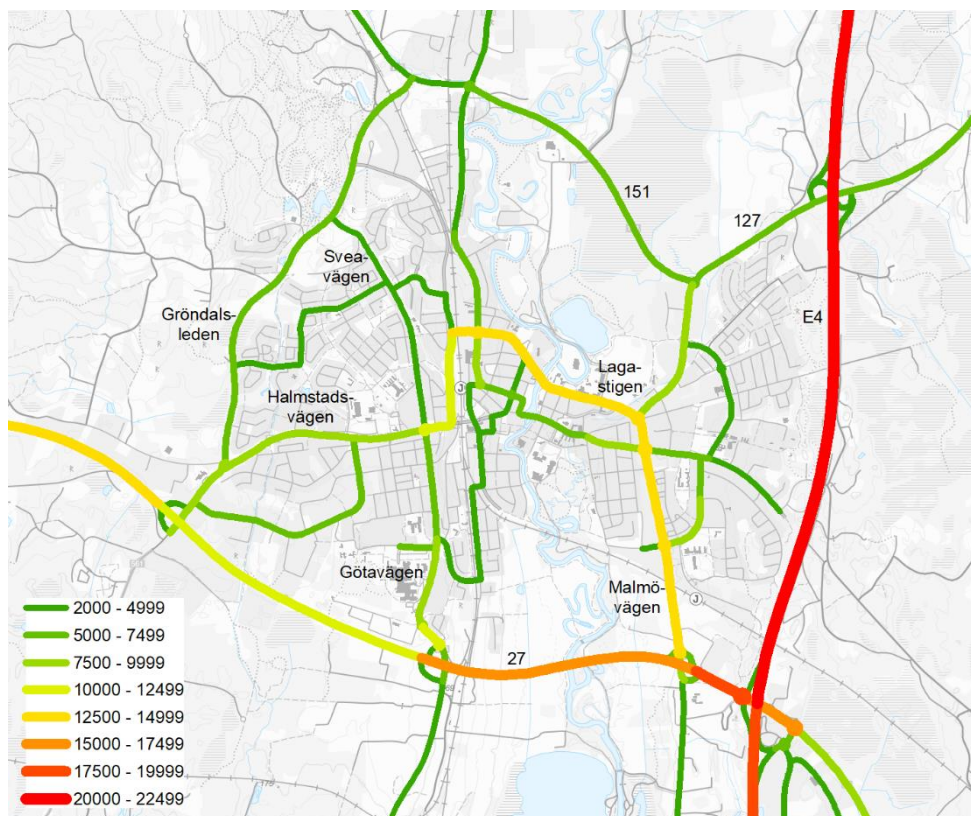
Värnamo stad förväntas växa, vilket ligger i linje med kommunens mål. För att veta hur detta påverkar trafiken har en trafikprognos för år 2050 tagits fram. Prognosen bygger på planerade framtida exploateringar och den mängd trafik som de förväntas alstra. Prognosen tar även hänsyn till Trafikverkets trafikutvecklingstal för år 2045.

Trafikmängden på omkringliggande statliga vägar har också tagits med och de har endast räknats upp med hjälp av Trafikverkets trafikutvecklingstal.

I figur 6 presenteras nuvarande trafikmängd för de gator i Värnamo med fler än 2 000 fordon per dygn och i figur 7 presenteras prognosen för år 2050 med befintlig trafikinfrastruktur.

Figur 6 Karta över dagens trafikflöden.

Figur 7 Karta över förväntade trafikflöden 2050.

2 Gaturummets funktion och karaktär

I Värnamo stad utgör järnvägen och Lagan betydande barriärer som delar staden i två delar. Höjdskillnaden som barriären innebär är dessutom ett hinder för gång- och cykeltrafik. Kommunen är till största del väghållare innanför tätortsgränsen men det finns enstaka gator med enskilt huvudmannaskap i Värnamo.

I övriga tätorter är kommunen oftast bara väghållare för enstaka gång- och cykelvägar. Resterande gator har enskilt huvudmannaskap som den lokala vägföreningen ansvarar för. De större vägarna runt och genom orterna är statliga och där är Trafikverket väghållare.

Biltrafikens framkomlighet är god i hela Värnamo kommun och detta behöver bevaras. För att främja hållbara resor behöver fokus också riktas mot att främja framkomligheten för gående och cyklister i den fortsatta planeringen. Där är trygghet och trafiksäkerhet viktiga faktorer som behöver prioriteras i trafikplaneringen.

2.1 Trygghet

Trygghet är subjektivt och upplevelsen av trygghet varierar mellan olika människor och grupper. Känslan av att känna sig trygg beror på var och ens förutsättningar. Fysisk förmåga, erfarenhet och kunskap om trafikregler, samt dygns- och säsongsvariationer är faktorer som kan inverka på trygghetskänslan. I trafiken kopplas känslan av otrygghet ofta till risken att råka ut för en trafikolycka, rädsla för människor eller oöverskådliga gaturum. Hur miljön upplevs kan kopplas till individens möjlighet till överblickbarhet, känslan av kontroll och friheten att göra vägval. Vidare påverkas upplevelsen av platsens belysning och skötsel, bostäders fönster och entréer, samt om det upplevs vara hög närvaro av andra människor i rörelse.

Exempel på miljöer som kan upplevas otrygga kan vara ensliga, storskaliga och bullriga miljöer som ger låga upplevelsekvaiteter. Det kan vara trånga gångtunnlar och passager, hållplatser och terminaler till allmänna färdmedel, parkeringar för cykel och bil samt garage.

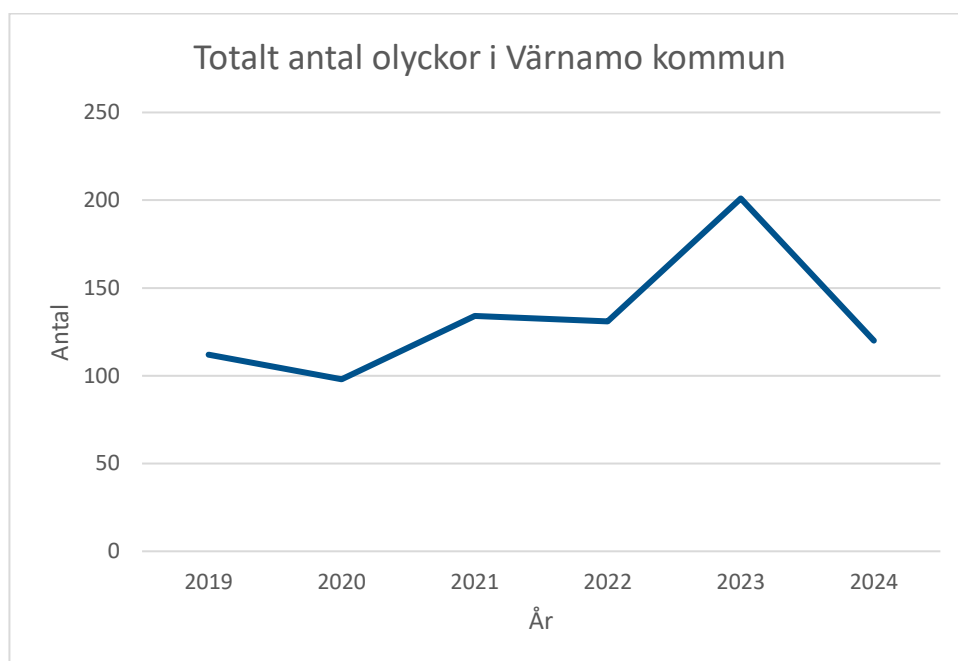
För att trafikmiljöer ska upplevas som trygga behöver de även vara tillgängliga, särskilt för barn, äldre och funktionsnedsatta.

2.2 Trafiksäkerhet

Skillnaden mellan säkerhet och trygghet är att säkerhet är den faktiska risken att utsättas för brott och olyckor, medan trygghet är individens upplevelse av säkerheten eller risken.

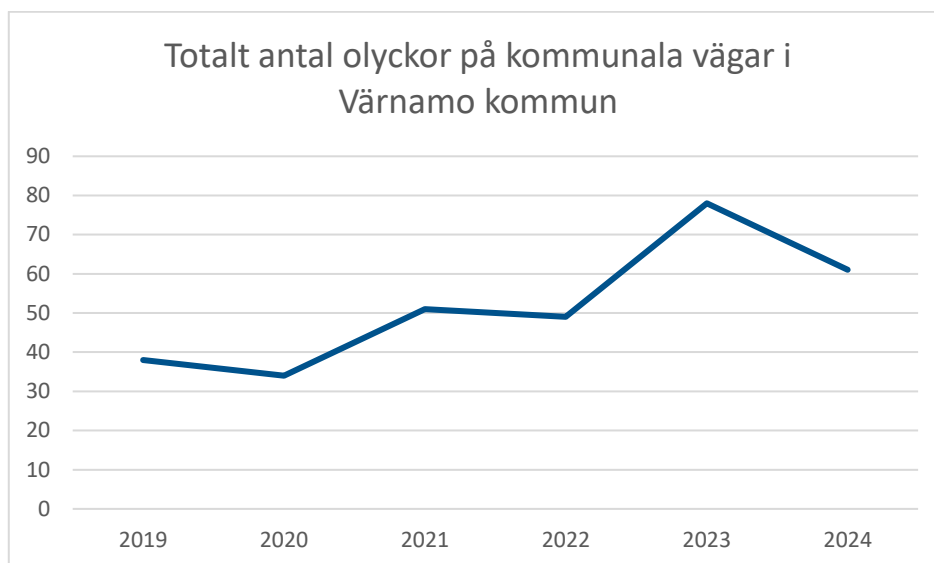
En upplevd hög trafiksäkerhet har stor betydelse för människors vilja att röra sig i staden, inte minst för barn och äldre. Genom att förbättra trafiksäkerheten förbättras livskvaliteten för kommunens medborgare, vilket ger en mer socialt hållbar kommun.

Statistik på trafikolyckor finns sammanställt i STRADA (Swedish Traffic Data Acquisition). STRADA är ett informationssystem som hanterar skador och olyckor inom hela vägnätet. Systemet bygger på data från två källor, polisen och akut-sjukhusen. Här finns dock ett stort mörkertal av lindriga olyckor eftersom olyckor inte rapporteras in från vårdcentraler.

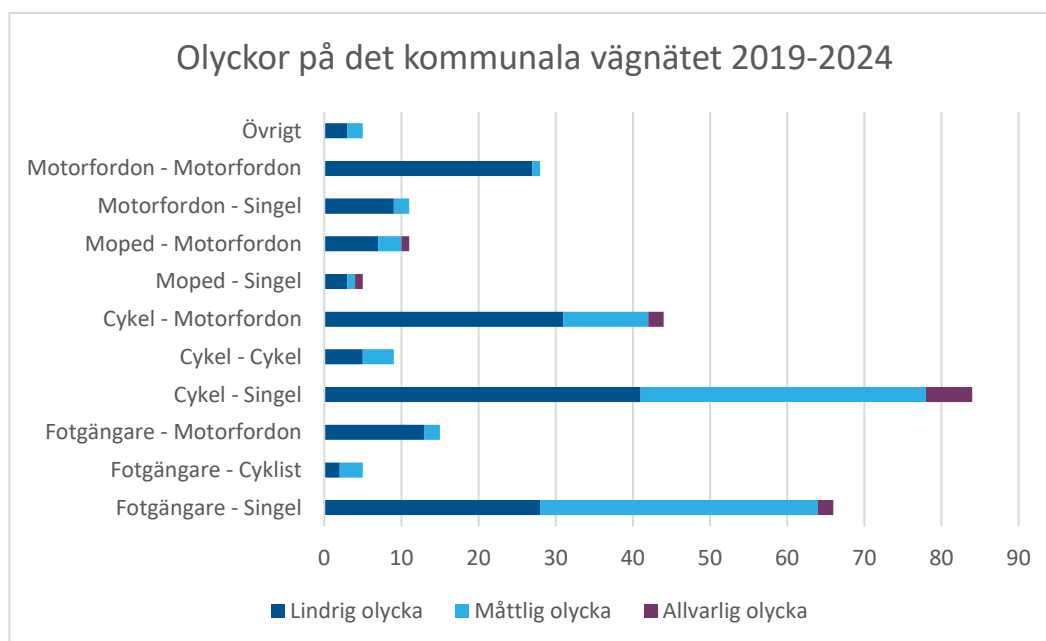
Figur 8 Graf över det totala antalet olyckor i Värnamo kommun mellan 2019 och 2024.

I figuren ovan redovisas det totala antalet trafikolyckor i hela Värnamo kommun, oavsett väghållare, som inrapporterats till STRADA. År 2024 var antalet olyckor 120.

Figur 9 Graf över det totala antalet olyckor på kommunala gator i Värnamo kommun mellan 2019 och 2024.

I figuren ovan visas de trafikolyckor som skett på de vägar där kommunen är väghållare. År 2024 var antalet olyckor drygt 60. Vad som gör att år 2023 sticker ut i båda figurerna är i nuläget oklart.

Figur 10 Graf över vilken typ av olyckor som inträffat på det kommunala nätet i Värnamo stad under år 2019-2024 i förhållande till dess olycksgrad.

Olyckorna på det kommunala vägnätet är uteslutande i Värnamo stad eftersom det är den enda tätorten i kommunen med kommunalt huvudmannaskap. Singelolyckor hos gående och cyklister är den vanligaste olycksformen och efter det hamnar olyckor mellan motorfordon och cykel. Det här visar på en låg trafiksäkerhet för cyklister jämfört med de andra trafikslagen och det behöver därför bli säkrare att cykla i Värnamo.

2.3 Hållbart resande

Med hållbart resande avser trafikplanen transporter och resor som är effektiva ur ett ekonomiskt, samhällsutvecklingsmässigt, hälsomässigt och miljömässigt perspektiv. Mer konkret innebär hållbart resande främst att använda hållbara färd sätt, såsom gång, cykel och kollektivtrafik, samt att undvika onödiga resor. I andra hand kan även en mer hållbar bilanvändning, exempelvis samåkning, räknas som hållbart resande.

3 Gående

Nästan alla resor startar till fots. För att nå sin parkeringsplats för cykel eller bil, eller för att komma till sin hållplats, krävs oftast en kort promenad. Det finns olika syften med att gå. Det kan vara att ta sig snabbaste vägen till arbetet, att gå en promenad i naturen eller att flanera i staden.

Ett sammanhängande, gent, säkert, tryggt och tillgängligt gångnät är viktigt för att det ska vara attraktivt att använda. Gångnätet ska vara kontinuerligt så det finns möjlighet att nå fram till viktiga målpunkter. Faktorer som påverkar säkerhet och trygghet är bland annat separering mellan gång- och cykeltrafik, lutning, gångbanans bredd, standard på markunderlag, vinterväghållning, belysning, passagers utformning och möjligheten till att se andra människor.

För de som av hälsoskäl har svårt att gå är möjligheten att vila en mycket viktig faktor. Detta ställer krav på vilomöjligheter i form av bänkar och vilplan där gångvägar lutar. För de som flanerar kan en kvalitet vara att man inte behöver gå samma väg i båda riktningarna.

3.1 Gångnät

Gångnätet i Värnamo kommun delas in i fyra olika kategorier: huvudnät för gående, lokalnät för gående, trottoar och rekreationsgångnät.

Huvudnät för gående

Huvudnätet för gående är samma som huvudnätet för cyklister. Nätet ska vara separerat från cyklister för att öka tryggheten för gående. Nätet finns främst i de centrala delarna av Värnamo stad och grenar ut sig i olika riktningar därifrån.

Lokalnätet för gående

Lokalnätet för gående är till stora delar samma som lokalnätet för cykel. I detta nät är gång och cykel inte separerat. Den största delen av det totala nätet tillhör denna kategori.

Trottoar

Trottoarer är bara till för gående. Skötsel av trottoarer så som sopning och snöröjning sker av fastighetsägaren.

Rekreativnät för gående

Syftet med det rekreativa nätet för gående är att det ska finnas vägar för att ”gå ut och gå”. Rekreativnät för gående består av gångvägar och stigar med till exempel begränsad belysning som inte lämpar sig för dagens alla timmar. Det kan också vara stigar som inte underhålls på vintern.

3.2 Målstandard för gångnätet

För att öka tryggheten och trafiksäkerheten för gående har en målstandard tagits fram. Målstandarden ska följas vid ny- och ombyggnation där det är möjligt. Standarden skiljer sig åt för de olika kategorierna och presenterar i tabellen nedan.

	Huvudnät	Lokalnät	Trottoar	Rekreationsnät
Separering mot cyklist	Ja, med smågatsten i två rader, linjemålning eller med olika beläggning	-	Ja, cyklist inte tillåtna	-
Bredd	Minimum 2,0 m	Minimum 1,75 m	Minimum 1,5 m	-
Separering mot biltrafik	Kantstöd eller refug	Kantstöd eftersträvas	Kantstöd	-
Drift och underhåll	Prio 1	Prio 2	Fastighetsägarens ansvar	Prio 3 inget krav på vinterunderhåll
Belysning	Ja	Spilljus från vägbana kan räcka	Spilljus från vägbana	-
Omledning och skyltning vid vägarbeten	Ja, höga krav på jämnhet och bredd	Ja	Ja	-
Beläggning	Hårdgjord yta	-	Hårdgjord yta	-

Tabell 1 Tabellen visar målstandarden för de olika näten utifrån kategorierna.

4 Cykeltrafik

Det finns många anledningar till att prioritera cykeltrafik i tätortsmiljö. Cykeln är ett pålitligt, snabbt, smidigt och billigt transportmedel. Cyklande påverkas sällan av rusningstrafikens köer eller tidtabeller och kan ofta komma väldigt nära sin målpunkt och parkera där. En cykel kräver endast en tiondel av den yta som en bil upptar i trafiksystemet, det gäller även vid parkering.

Det finns en stor potential att överföra bilresor till cykel, framför allt för resor som är kortare än 5 kilometer. För pendling och rekreation kan avstånden vara betydligt längre och den ökade användningen av elcykel gör det möjligt att täcka längre sträckor.

För barn är cykling ett steg i utveckling mot självständighet och större rörelsefrihet. Att börja cykla i tidig ålder uppmuntrar till vana att cykla även i vuxen ålder. Därför är det viktigt att särskild hänsyn tas till barn vid planering av cykelinfrastruktur.

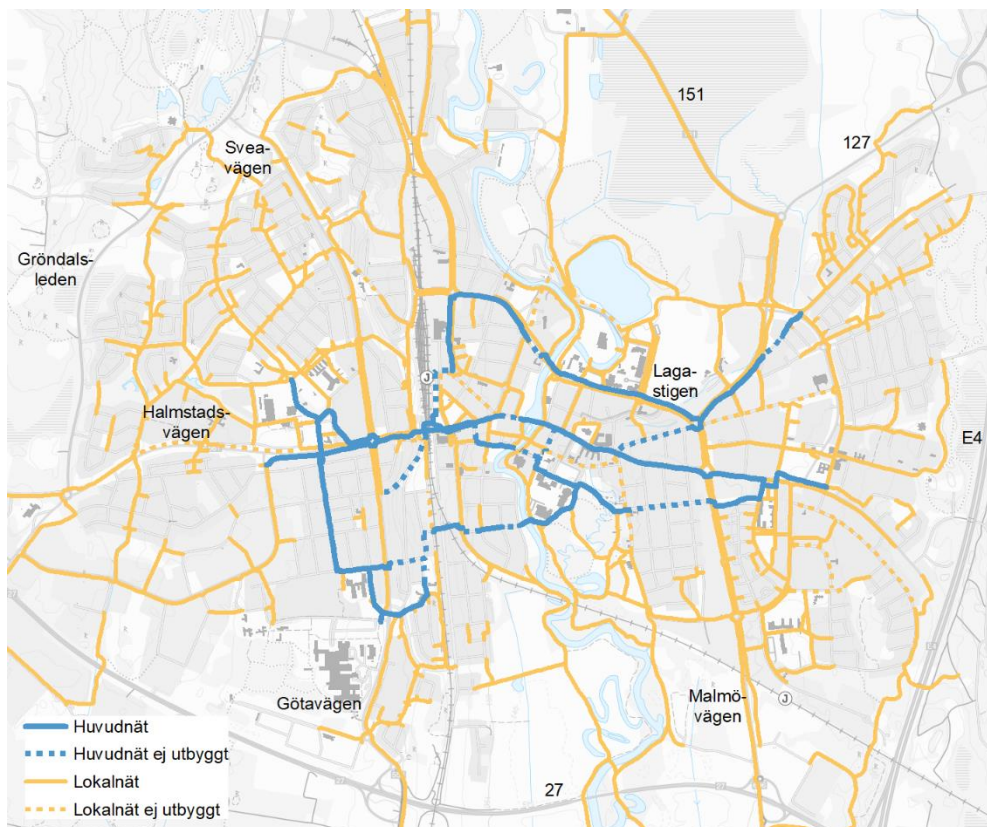
Cyklister har olika kunskaper, förutsättningar, önskemål och krav. Trenden är också att nya typer av cyklar ökar dessa skillnader. Detta ställer krav på utrymmen eftersom hastighetsspridningen ökar och på svängradier för att möjliggöra för alla olika typer av cyklar.

Cyklister är liksom gående extra utsatta för olyckor i trafikmiljön varför trafik-säkerhet behöver beaktas både i korsningspunkter och längs sträckor.

4.1 Cykelnät

Cykelnätet delas in i tre olika kategorier: huvudnät för cykel, lokalnät för cykel och cykelled. Cykelnätet för Värnamo finns i bilaga 1 och visas även i figur 11 nedan.

Figur 11 Karta över huvudnät och lokalnät för cykel.

Huvudnät för cykel

De cykelvägar som har över 200 cyklister per dag tillhör kategorin huvudnät för cykel. Nätet ska vara separerat från gående. Nätet finns främst i de centrala delarna av Värnamo stad och grenar ut sig i olika riktningar därifrån.

Lokalnät för cykel

Lokalnätet för cykel är till stora delar samma som lokalnätet för gående. I detta nät är gång och cykel inte separerat. Den största delen av det totala nätet tillhör denna kategori.

Cykelled

Cykelleder är rekreationsvägar eller cykelbara vägar mellan kommunens orter. Dessa har inget vinterunderhåll.

4.2 Vägvisning

Vägvisning är en viktig del i trafiknätet och idag finns väl utformad skyltning för motortrafiken på gatunätet i Värnamo kommun. Däremot är skyltning mycket bristfällig på cykelnätet och det har därför identifierats som en brist.

Vägvisning för cyklister bör vara en lika naturlig del av den allmänna skyltningen som vägvisningen i biltrafiknätet. Det finns flera goda anledningar till att införa vägvisning för cyklister. Vägvisningen leder trafikanterna mot målet via den snabbaste eller den mest lämpliga vägen och den hjälper också trafikanterna att orientera sig. Den utgör därmed ett komplement till appbaserade vägvisningssystem som många trafikanter använder.

Vägvisningen markerar att cyklister har en plats i trafiksystemet och är prioriterade. Ett väl genomfört och prydligt vägvisningssystem för cyklister är en bra marknadsföring för hållbart resande i kommunen. Trafikplanen föreslår att en riktlinje för vägvisning för cyklister tas fram.

4.3 Cykelparkering

För att det ska vara attraktivt att cykla krävs inte bara ett väl genomtänkt cykelnät med gott underhåll, cykeln behöver också kunna parkeras på ett tryggt ställe, gärna så nära målpunkten som möjligt. För att en cykelparkering ska vara attraktiv krävs det att den är placerad på rätt ställe samt att det finns möjlighet att låsa fast cykeln på ett smidigt sätt. Cykelparkeringen bör vara utformad för att klara olika typer av cyklar, som till exempel lådcyklar och transportcyklar.

Värnamo kommun bör, som den största arbetsgivaren, vara en förebild i frågan om cykelparkeringar och bör på sina arbetsplatser säkerställa fullgod cykelparkering, till exempel möjligheten att låsa fast cykeln under tak. Exakt vad som behöver tillföras för att detta ska bli verklighet behöver utredas vidare. Trafikplanen föreslår en cykelparkeringsutredning för viktiga målpunkter i kommunen samt för de egna verksamheterna och dess personal.

4.4 Målstandard för cykelnätet

För att öka tryggheten och trafiksäkerheten för cyklister har en målstandard för utformning av cykelnätet tagits fram. Målstandarderna ska följas vid ny- eller ombyggnation där det är möjligt. Standarderna skiljer sig åt för de olika kategorierna och presenterar i tabellen nedan.

	Huvudnät	Lokalnät	Cykelled
Separering mot gående	Ja, med smågatsten i två rader, linjemålning eller med olika beläggning	-	-
Bredd	2,2 – 3,0 m	3 - 4 m (ink. gående)	3 m (ink. gående)
Separering mot biltrafik	Kantstöd eller refug	Kantstöd eller refug. Blandtrafik tillåts på villagator	-
Dimensionerande hastighet	30 km/h	15-20 km/h	-
Drift och underhåll	Prio 1	Prio 2	Prio 3 inget krav på vinterunderhåll
Belysning	Ja	Ja, men spilljus från vägbana kan räcka	-
Vägvisning	Ja	-	Ja
Omledning och skyltning vid väg- arbeten	Ja, höga krav på jämnhet och bredd	Ja	-
Sikt	30 m sikttriangel	10-20 m sikttriangel	-
Radier	Skarpa svängar ska undvikas	Skarpa svängar ska undvikas	-
Beläggning	Hårdgjord yta	-	-

Tabell 2 Tabellen visar målstandarderna för olika näten utifrån kategorierna.

5 Korsningspunkter

För att garantera låga hastigheter på motorfordonstrafiken och därmed hög trafiksäkerhet bör alla korsningspunkter mellan oskyddade trafikanter och motorfordon vara utformade så att en högsta hastighet på 30 km/h kan säkras. Detta är fallet i många av de befintliga korsningspunkterna, men det är inte konsekvent genomfört.

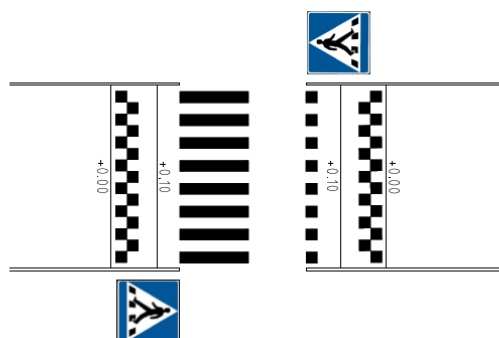
Korsningspunkter kan utformas på olika sätt och nedan beskrivs de olika varianterna.

Planskild

En planskild korsning innebär att gång- och cykelvägen korsar bilvägen via bro eller tunnel. Detta är den säkraste typen av korsning. Nivåskillnaden som uppstår vid planskilda korsningar kan upplevas som ett hinder för gående och framför allt för cyklister. Därför behöver markens lutning anpassas vilket kräver stora utrymmen. Tryggheten i tunnlar är svår att säkerställa men inte omöjlig.

Upphöjd passage

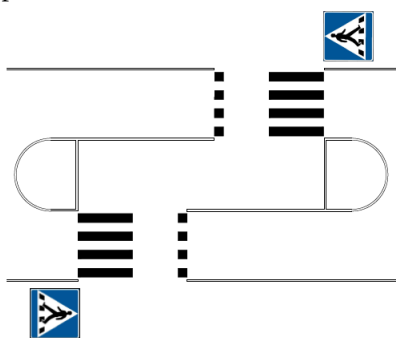
En upphöjd passage innebär att gång- och cykelvägen upplevs fortsätta i samma nivå genom korsningen. Det innebär ett gupp för bilarna. En upphöjd passage kan vara med eller utan mittrefug.

Figur 12 Exempelbild på upphöjd passage utan mittrefug.

Sidoförskjuten passage

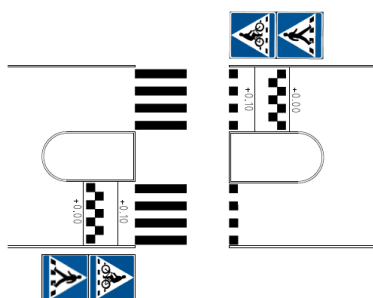
Vid en sidoförskjuten passage är gång- och cykelvägen förskjuten genom en mittrefug i korsningen med biltrafiken. Cyklister tvingas sänka farten då passagen går i sick-sack över gatan. Biltrafikens hastighet sjunker i och med den avsmalning som uppstår.

Figur 13 Exempelbild på sidoförskjuten passage.

Cykelöverfart

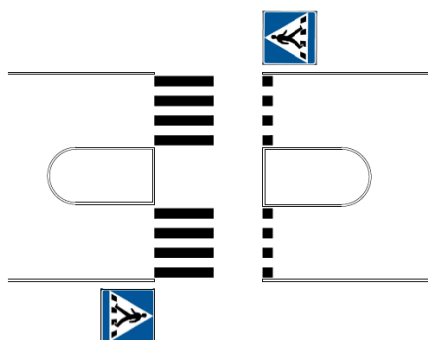
En cykelöverfart är ett övergångsställe för cykeltrafiken. Här har Cyklister företräde framför biltrafiken. För att få skylta cykelöverfart krävs det att passagen är hastighetssäkrad, vanligtvis via gupp. För att inte göra det mer förvirrande när det gäller vem som har företräde föreslår trafikplanen att denna typ av passage används restriktivt. Överfarter bör inte placeras i anslutning till korsningar för biltrafik.

Figur 14 Exempelbild på cykelöverfart och upphöjd passage med mittrefug.

Passage med mittrefug

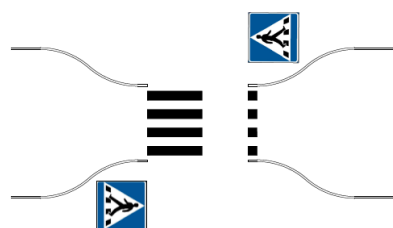
En passage med mittrefug är en förenklad version av en sidoförskjuten passage. Den används bland annat vid cirkulationsplatser. Biltrafikens hastighet sjunker i och med den avsmalning som uppstår.

Figur 15 Exempelbild på passage med mittrefug.

Avsmalnad passage

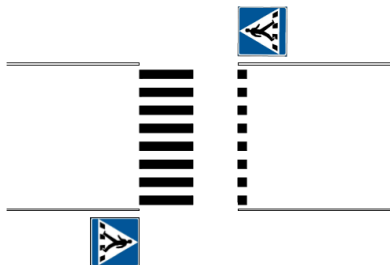
En avsmalnad passage har bara ett körfält för biltrafiken vid passagen. Lösningen kan användas där det inte finns plats med mittrefug och där mängden bilar är låg.

Figur 16 Exempelbild på avsmalnad passage.

Passage

Med passage menar trafikplanen ett övergångsställe med cykelpassage utan mittrefug.

Figur 17 Exempelbild på passage.

5.1 Målstandard för korsningspunkter

De olika utformningarna av korsningspunkter påverkar trafikslagen på olika sätt. En upphöjd passage ger till exempel en ökad trafiksäkerhet för gående och cyklister medan det ger en minskad framkomlighet för motorfordonen. En målstandard för när de olika typerna av korsningspunkterna ska användas har därför tagits fram, se tabell 3 nedan. Målstandarden ska följas vid ny- eller ombyggnation där det är möjligt. Undantag kan göras om det kan motiveras.

	Huvudecykelstråk	Cykelstråk
Genomfartsgata	Planskild eller sidoförskjuten passage	Planskild, sidoförskjuten passage eller passage med mittrefug
Uppsamlingsgata	Planskild, upphöjd passage eller överfart	Planskild, upphöjd passage, sidoförskjuten passage eller passage med mittrefug
Lokalgata	Upphöjd passage eller överfart	Upphöjd passage, passage med mittrefug, avsmalnad passage eller passage
Villagata	Upphöjd passage	Passage

Tabell 3 Målstandard för korsningspunkter utifrån vägnätets kategorier.

Passager utan varken vägmarkering och vägskyltar kan tillåtas på platser där antalet bilar och cyklister är lågt och hastigheten är låg.

5.2 Målstandard för korsningspunkter vid skolor

I anslutning till skolor prioriteras trafiksäkerheten för gående och cyklister högt och korsningspunkter intill skolor och längs skolvägar har därför en egen målstandard. Den presenteras i tabell 4 nedan.

I anslutning till skolor ställs högre krav på trafiksäkerhet. De presenteras i tabellen nedan.

	Huvudecykelstråk	Cykelstråk
Genomfartsgata	Planskild eller upphöjd passage	Planskild eller upphöjd passage
Uppsamlingsgata	Planskild, upphöjd passage eller överfart	Planskild, upphöjd passage, sidoförskjuten passage eller passage med mittrefug
Lokalgata	Upphöjd passage eller överfart	Upphöjd passage
Villagata	Upphöjd passage	Passage

Tabell 4 Målstandard för korsningspunkter i anslutning till skolor utifrån vägnätets kategorier.

6 Kollektivtrafik

För många personer är kollektivtrafiken nödvändig för resor. Det finns framför allt två olika typer av kollektiva färdmedel i Värnamo kommun, tåg och buss.

Regionen ansvarar för kollektivtrafiken i samarbete med kommunen.

Det finns även ett tredje färdmedel i kollektivtrafiken, nämligen närtrafik. Närtrafik är en typ av kollektivtrafik som binder samman landsbygd med tätort.

Närtrafiken kräver inga infrastrukturella åtgärder då den ingår i nätet för biltrafik och hanteras därför inte separat i trafikplanen.

6.1 Tåg

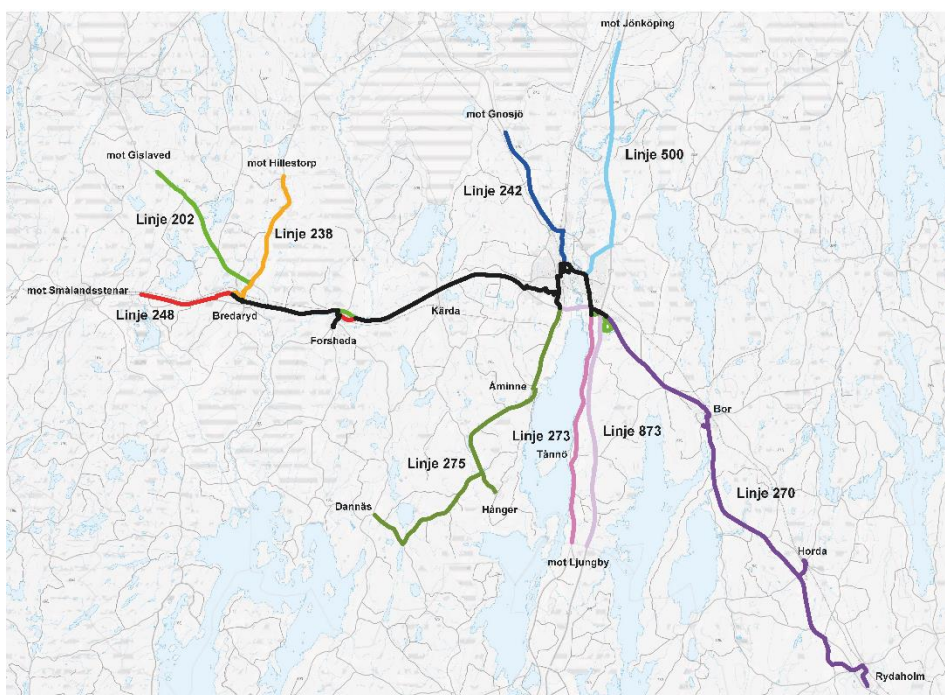
I kommunen finns två linjer med Krösatåg. Det är linjen Jönköping-Växjö som stannar på stationen i Värnamo, Rörstorp, Bor och Rydaholm. Den andra linjen är Nässjö-Halmstad som stannar på stationen i Värnamo, Forsheda och Bredaryd.

Utöver Krösatåg finns avgångar med SJ regionaltåg mellan Göteborg och Kalmar som stannar på Värnamo station.

Det pågår satsningar på infrastrukturen för järnvägen. Trafikverket kommer påbörja elektrifiering av järnvägen på sträckan mellan Värnamo och Nässjö under år 2028.

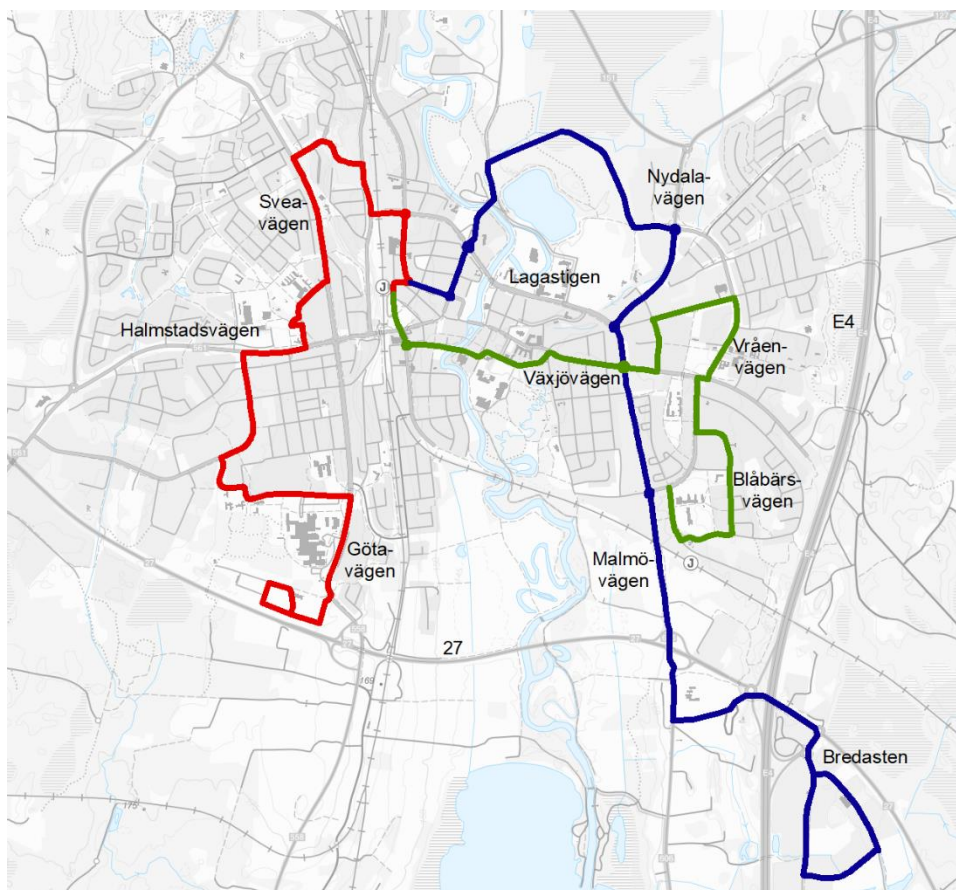
6.2 Buss

I kommunen finns både stadsbuss och regionbuss. En av länets mest trafikerade busslinje är linjen mellan Gislaved och Värnamo. Kommunen behöver fortsätta arbeta för en så bra kollektivtrafik som möjligt för så många som möjligt.

Figur 18 Regionbusslinjer i Värnamo kommun.

Stadsbussen har skurits ner från tre linjer till en på grund av ekonomiska sparkrav hos Jönköpings Länstrafik (JLT). Kommunen verkar tillsammans med JLT för att fler linjer med stadstrafik ska kunna trafikeras i framtiden. Ett förslag på hur tre nya busslinjer för stadsbussen skulle kunna se ut har tagits fram baserat på tidigare statistik för antal påstigande vid busshållplatser och övriga målpunkter placering i Värnamo. Dialog förs med JLT för att se om det är möjligt att trafikera de önskade sträckorna.

Figur 19 Karta över förslag på stadsbusslinjer i Värnamo stad.

Standard för busshållplatser

För att göra bussen till ett så attraktivt färdmedel som möjligt behöver utformningen av hållplatser ses över. Trafikplanen föreslår att kommunen följer länstrafikens riktlinjer för hållplatser i Hållplatshandbok region Jönköpings län 2022.

6.3 Värnamo station

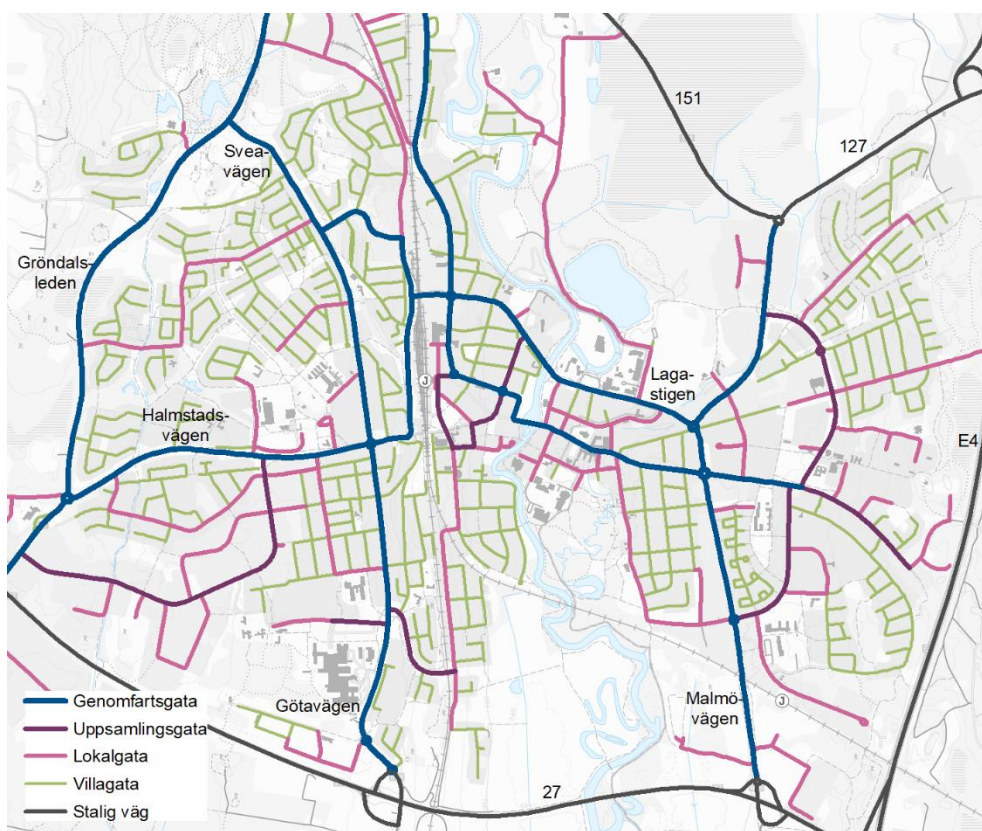
Ytorna som finns vid stationen används inte på det mest optimala sättet utifrån dagens behov. Värnamo kommun behöver i samarbete med JLT utreda hur stationsområdet bör se ut i framtiden. Stationen är även en viktig målpunkt för cyklister och därför behöver tillgängligheten för denna grupp optimeras.

7 Biltrafik

Bilen har historiskt sett spelat en stor roll i utformningen av infrastrukturen i Värnamo kommun. Möjligheten att resa med bil anses viktig även i framtiden. För att biltrafiken ska få enhetlighet och tydlighet har den delats in i olika kategorier där målstandarder tagits fram för respektive kategori.

7.1 Bilnät

Bilnätet delas in i fyra kategorier, genomfartsgata, uppsamlingsgata, lokalgata och villagata. Näten presenteras enklare i bilden nedan. En mer detaljerad karta över näten finns i bilaga 2.

Figur 20 Karta över de olika näten för biltrafik.

Genomfartsgator

Genomfartsgatorna är de stora lederna som går genom hela staden.

Uppsamlingsgator

Uppsamlingsgator är gator som går genom en del av staden, till exempel ett större industri- eller bostadsområde.

Lokalgator

Lokalgatorna är gator med låg trafikvolym utan villabebyggelse.

Villagator

Villagator är gator med villabebyggelse längs ena eller båda sidorna.

7.2 Målstandard för bilnätet

Målstandarden ska följas vid ny- eller ombyggnation där det är möjligt. Standarden skiljer sig åt för de olika kategorierna och presenterar i tabellen nedan.

	Genomfartsgata	Uppsamlingsgata	Lokalgata	Villagata
Trafikmängd	-	Över 2 000 fordon/dygn	Under 2 000 fordon/dygn	-
Trädallé	Dubbelsidig är önskvärt men enkelsidig kan accepteras där utrymmet saknas	Enkelsidig är önskvärt men inget krav där utrymme saknas	Nej	Nej
Trottoar	Dubbelsidig, där det inte finns GC-väg	Dubbelsidig, där det inte finns GC-väg	Enkelsidig, där det inte finns GC-väg	Nej
Väjningsregler	Huvudled	Huvudled men undantag kan göras	Högerregeln	Högerregeln
Gatubredd	≤40 km/h minst 7,0 m ≥60 km/h minst 7,5 m	minst 6,5 m	minst 6,0 m	minst 5,5 m
Utfarter	Restriktiva mot utfarter	Restriktiva mot utfarter	-	-
Parkering tillåten	Nej	Nej	Beror på gatans förutsättningar	Ja

Tabell 5 Tabellen visar målstandarden för olika näten utifrån olika parametrar.

8 Biltrafik i Värnamo stad

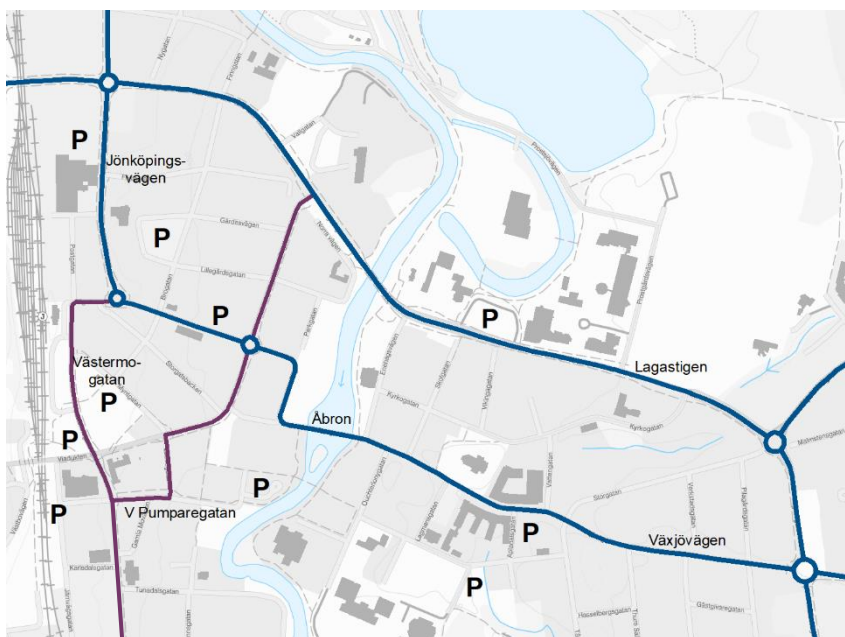
Värnamo förväntas fortsätta växa, vilket innebär ökad trafik. För att möta denna ökning har olika lösningar analyserats. Dessa behöver införas stegvis, vilket ger möjlighet att utvärdera och prioritera resurserna effektivt. Alla alternativen behöver utredas vidare och ska endast ses som förslag till tänkbara lösningar.

Idag är det mycket trafik som passerar genom centrum även om de inte har en direkt målpunkt där, utan bara vill ta sig från en sida stan till den andra. Genomfartstrafiken i centrum bör minskas och möjligheten att ta sig till parkeringsplatser, som är bilen målpunkt, bör underlättas.

I centrum rör sig många till fots eller med cykel och målet är att det antalet ska öka. Biltrafiken tar upp stora ytor och skapar otrygghet för gående och cyklister. Genom att flytta bort biltrafiken från den mest centrala delen av centrum, och samtidigt göra det enklare att hitta en bra intilliggande parkering, kan dessa centrala ytor omvandlas till trevliga miljöer som blir lätta att nå även för bilister.

Tanken är att göra centrum trevligare genom mer grönska, sittplatser och en lekplats i Åbroparken. Om fler rör sig och uppehåller sig i centrum kommer det ha en positiv effekt för handeln.

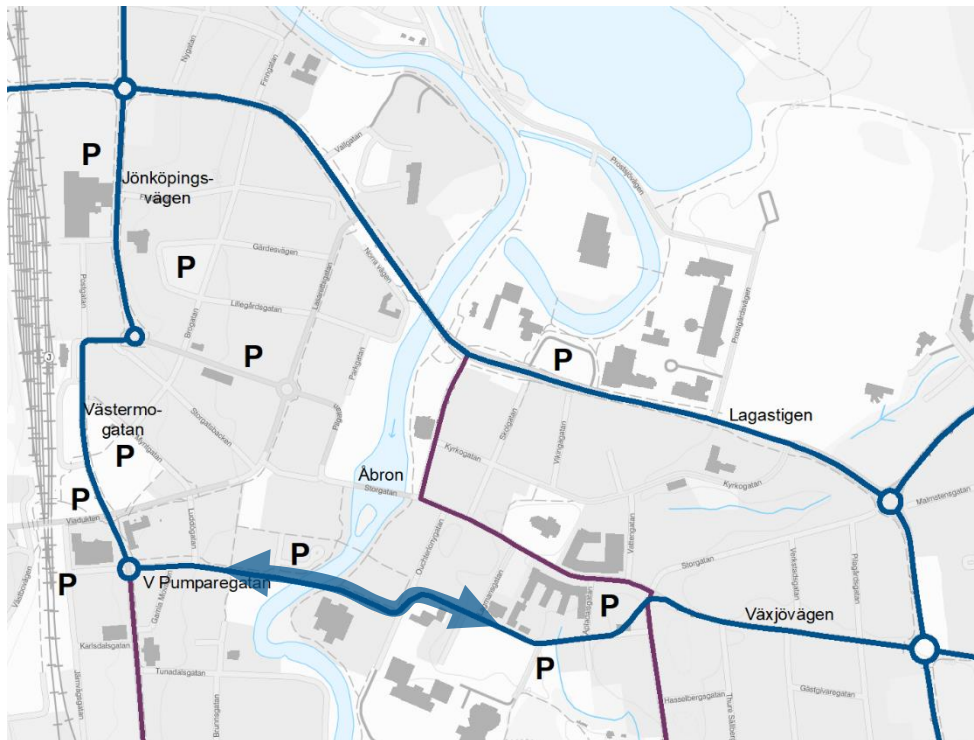
För att öka attraktiviteten i centrum och frigöra ytor behöver biltrafiken hitta andra vägar till parkeringsplatserna än genom stadskärnan. För att få ut biltrafiken ur de mest centrala delarna av centrum behöver biltrafik på Åbron begränsas. Detta är inte möjligt att göra utan att ha en lösning på vart den trafiken som idag kör på Åbron ska köra i stället. Det finns bara två broar över Lagan för biltrafiken inne i Värnamo och om den ena, Åbron, ska begränsas behöver det finnas ett alternativ. I kommande kapitel presenteras förslag på lösningar för biltrafiken i Värnamo på lång sikt.

Figur 21 Karta över **befintligt** bilnät i de centrala delarna av Värnamo stad. Befintliga parkeringsplatser är markerade med P.

8.1 Pumparebron

Pumparebron kopplar ihop Östra Pumparegatan med Västra Pumparegatan och innebär också ombyggnation av delar av Lagmansgatan, som blir en genomfartsgata. Pumparebron tillsammans med andra gator skapar en ringled runt centrum, vilket ger smidigare tillgång till parkeringar och förbättrar trafiksituationen runt Apladalsskolan.

Figur 22 Karta över bilnätet i centrala Värnamo med **ny bro**.

Kartan visar hur den nya Pumparebron skapar en ringled runt centrum. Här finns också befintliga parkeringsplatser markerade med ett P och de ligger lämpligt placerade utmed ringleden.

8.2 Uddebovägen eller Viadukten

Efter att Pumparebron etablerats och trafiken utvärderats finns två olika alternativ på lösning. Lösningarna fungerar tillsammans men kan också klara sig utan varandra. Vilket av alternativen, Uddebovägen eller Viadukten, som är nästa steg efter Pumparebron behöver utredas vidare. Bland annat behöver nyttan vägas mot kostnaden ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Uddebovägen

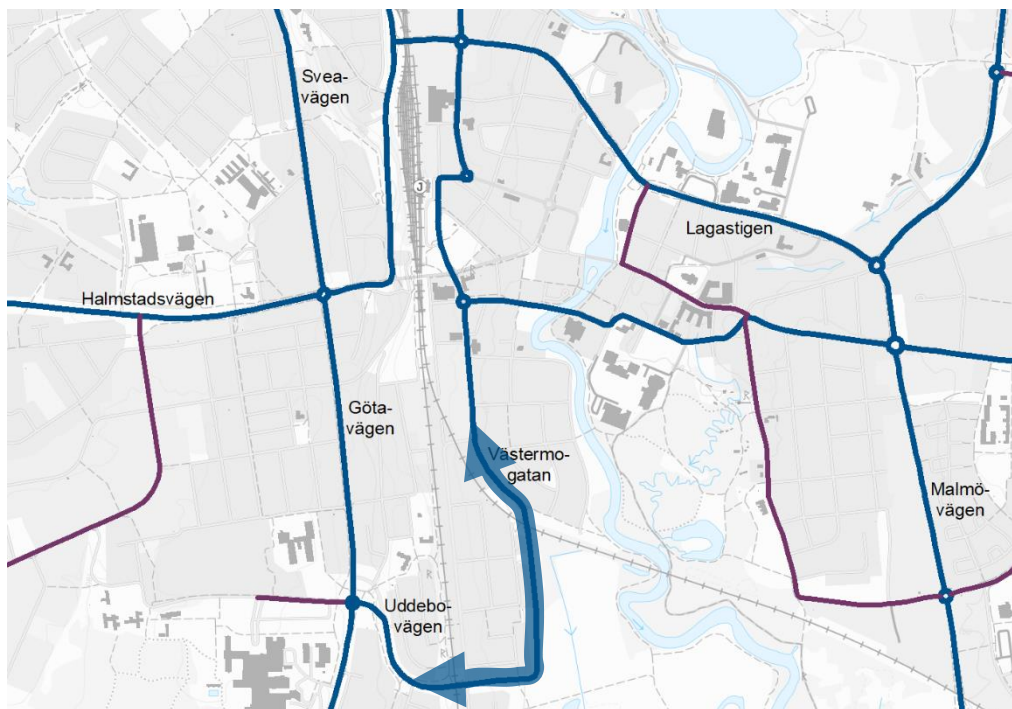
Uddebovägen går idag från Götavägen till Mosslegatan. Trafiken leds via Mosslegatan och Västermogatan till Värnamos centrala delar. På vägen korsas järnvägen i två plankorsningar.

Det nya förslaget innebär att Uddebovägen förlängs i korsningen med Mosslegatan för att runda bostadsområdet och ansluta direkt till Västermogatan via en ny undergång under järnvägen.

Korsningen mellan Götavägen och Uddebovägen skulle eventuellt kunna flyttas söder ut för att ansluta på samma plats som Doktorsgatan. En cirkulationsplats i den korsningen skulle öka korsningens kapacitet och underlätta för bussens angöring till hållplats Doktorsgatan.

Förslaget innebär även att den befintliga järnvägs-korsningen mellan Uddebovägen och Mosslegatan byggs om till en planskild korsning. Järnvägs-korsningen mellan Mosslegatan och Västermogatan föreslås stängas. Mosslegatan görs då om till en återvändsgata för att slippa genomfartstrafiken. Mosslegatan är inte utformad för genomfartstrafik utan är i grunden en villagata. Med detta förslag finns inga järnvägs-korsningar med biltrafik i plan kvar i Värnamo vilket är positivt för trafiksäkerhet och framkomlighet.

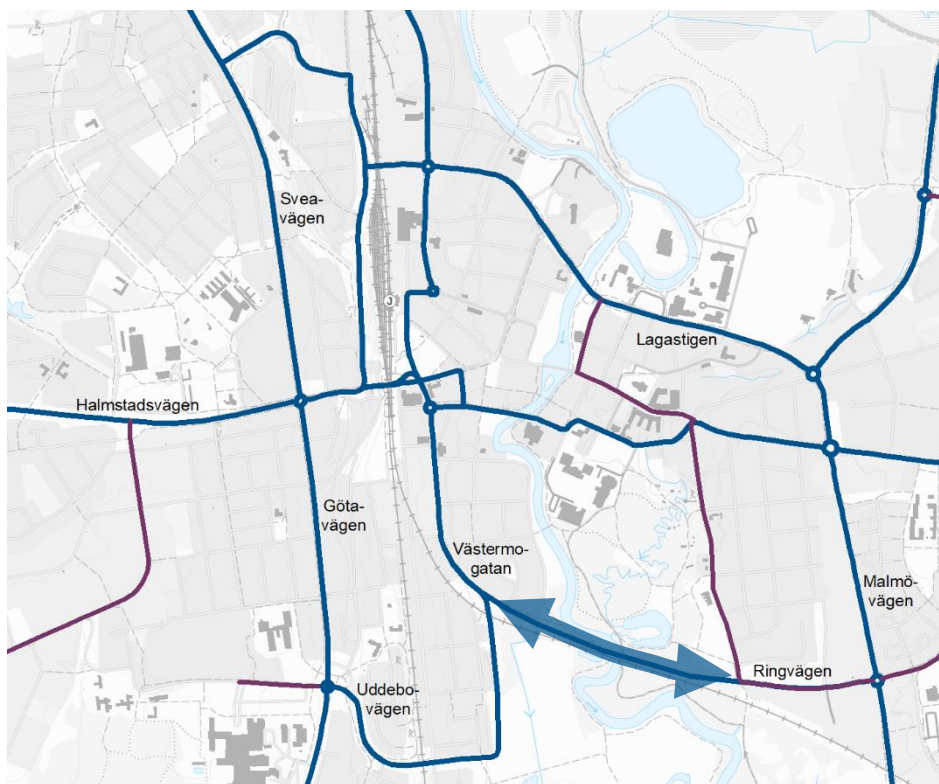
Om föreslagna åtgärder är möjliga att genomföra utifrån höjdskillnader och andra fysiska förutsättningar samt vad det skulle kosta behöver utredas vidare.

Figur 23 Karta över bilnätet i Värnamo med Uddebovägen lösningen.

8.3 Ringvägen

Om Värnamo växer mycket kan det på lång sikt behövas ytterligare ett ställe att korsa Lagan på. Det alternativ som skulle kunna vara en lösning är då en ny väg utmed järnvägen i Apladalen, mellan Ringvägen och Västermogatan. Detta är inte en optimal lösning då det kräver stort intrång i Apladalen. Dessutom finns väg 27 ganska nära och genvägen med den nya vägen blir inte jättestor. Eventuellt kan detta bli aktuellt långt fram i tiden.

Figur 25 Karta över bilnätet i Värnamo med Ringvägen.

8.4 Historiska förslag på biltrafiknät för Värnamo stad

Trafiken i Värnamo stad har diskuterats under lång tid och det finns några förslag som diskuterats genom åren som trafikplanen övervägt som alternativa lösningar men valt att inte gå vidare med. Dessa presenteras här.

Sågareleden

Ett alternativ till viaduktens nuvarande läge är en ny förbindelse mellan Västbovägen och Västra Pumparegatan alternativt Karlsdalsgatan. Problemet med en förbindelse här är att gatubredden på Västbovägen är för smal för den typen av genomfartsgata. Det är idag bara en villagata. Ett annat problem är den tillgängliga ytan i korsningen där Västbovägen ansluter till Götavägen. Det saknas utrymme för att göra en cirkulationsplats. De två alternativen på korsningar på andra sidan järnvägen vid Västra Pumparegatan eller Karlsdalsgatan har samma problem. Trafikplanen har därför valt att inte presentera denna förbindelse som en lämplig lösning.

Undergång Mosslegatan

Under 90-talet fanns en tanke om att bygga om järnvägs-korsningen på Södra övergången till en planskild korsning genom en tunnel under fastigheten norr om den befintliga korsningen. Nackdelen med den lösningen är att Mosslegatan fortsatt blir en genomfartsgata vilket den inte är utformad för. Dessutom behöver flera fastigheter köpas in så att byggnader kan rivas för att ge plats för de slänter som tunneln behöver.

8.5 Parkering i centrala Värnamo

För att få ett attraktivt och levande centrum i Värnamo stad är möjligheten att kunna parkera sitt fordon av största vikt. För att säkerställa att parkeringsbehovet uppfylls föreslår trafikplanen att en separat utredning tas fram för parkeringsfrågan i centrala Värnamo i samarbete med näringslivet. Även frågan om ett parkering- eller mobilitetshus och dess centrala placering behöver utredas. I en sådan utredning behöver även skyltningen till parkeringsplatserna ingå.

9 Trafik utanför Värnamo stad

Stora delar av trafiken rör sig utanför Värnamo stad. På dessa gator och vägar är kommunen inte väghållare men kan till viss del påverka Trafikverket och andra aktörer. När det gäller gång- och cykelvägar utanför Värnamo tätort är kommunen väghållare till stor del.

I detta kapitel hanteras både gång- och cykelvägar och övriga vägar utanför Värnamo stad. Åtgärderna som föreslås prioriteras i Åtgärdsplan för trafik.

9.1 Cykling mellan tätorter

För att det ska vara möjligt att cykla mellan kommunens tätorter behöver det finnas säkra vägar att det göra det på. Det behöver inte nödvändigtvis röra sig om fullskaliga gång- och cykelvägar. På vissa platser kan det räcka med mindre trafikerade vägar i blandtrafik eller enklare cykelleder.

Trafikplanen föreslår att en inventering genomförs av var det finns cykelbara vägar mellan tätorterna och var det saknas säker förbindelse. I projektet behöver dessa vägar tydliggöras via kommunikation så att de kan användas och eventuella brister åtgärdas. En av de viktigaste åtgärderna bedöms vara utvecklad skyltning. Projektet behöver genomföras i samarbete med Region Jönköping och Trafikverket.

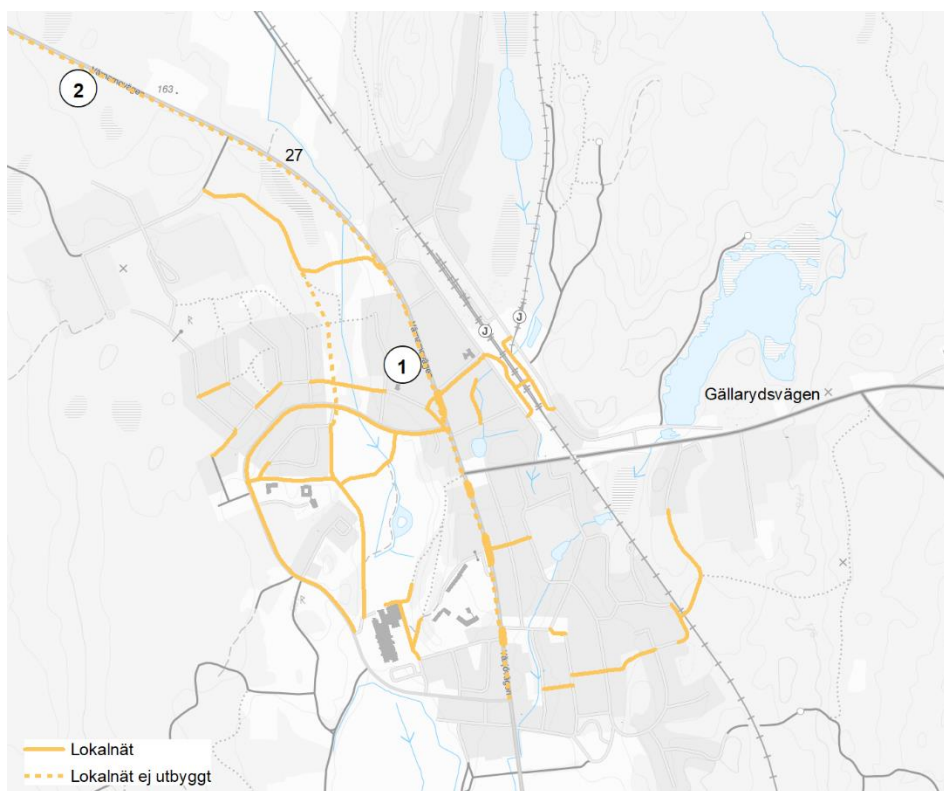

9.2 Bor

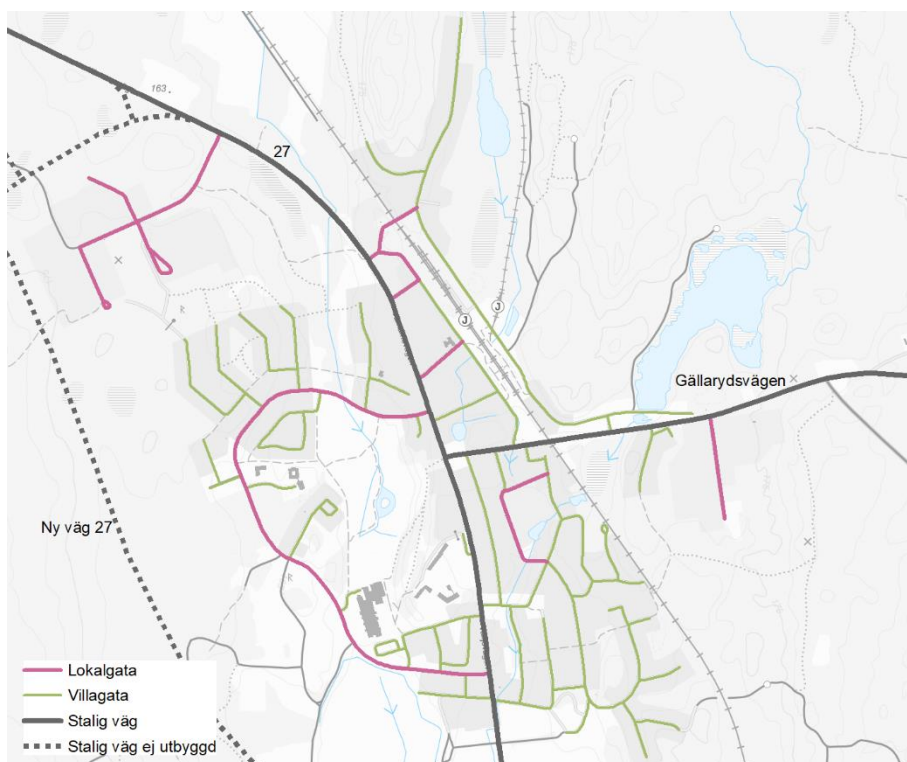
Det händer mycket när det gäller trafiken i Bor. Byggnation av förbifarten på väg 27 förväntas starta efter sommaren 2025. Detta möjliggör för en annan typ av trafik på Växjövägen i Bor som idag är väg 27, punkt 1 i kartan. Gång- och cykelväg på ena sidan av Växjövägen genom hela Bor är önskvärt.

Att kunna cykla från Bor till Värnamo är en självklarhet, punkt 2 i kartan. Sträckan är cirka en mil vilket är en rimlig sträcka att cykla både med vanlig cykel och elcykel. I samband med de ombyggnationer som Trafikverket genomför ska kommunen verka för att det blir så säkert som möjligt för oskyddade trafikanter på sträckan. Målet är att separera cykel- och motortrafik.

Cykelnätet och bilnätet presenteras i bilderna nedan. En mer detaljerad karta över näten finns i bilaga 3 och 4.

Figur 26 Karta över cykelnätet i Bor.

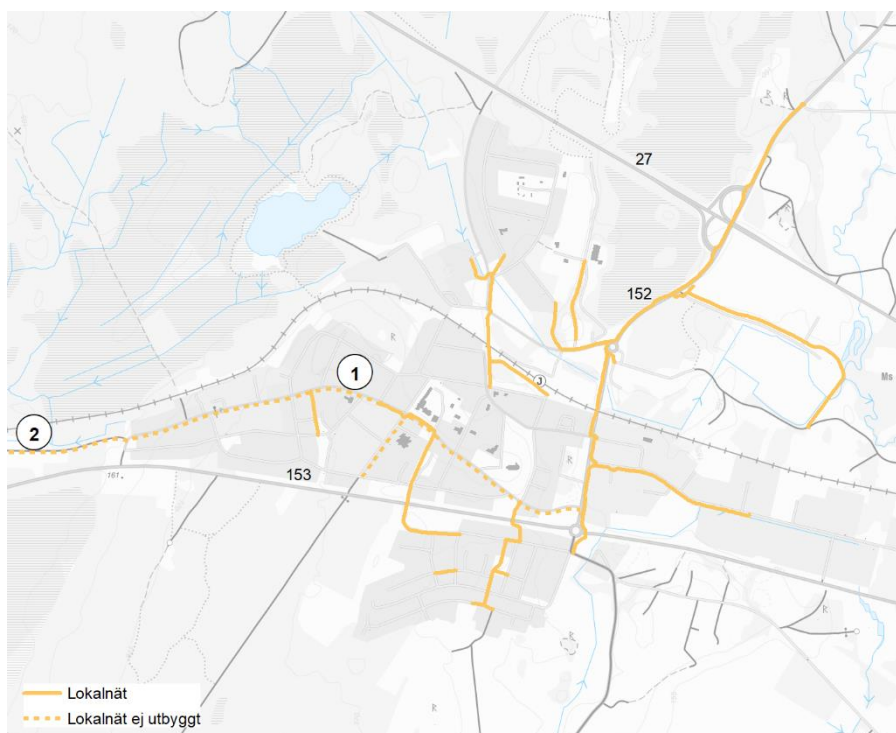

Figur 27 Karta över bilnätet i Bor.

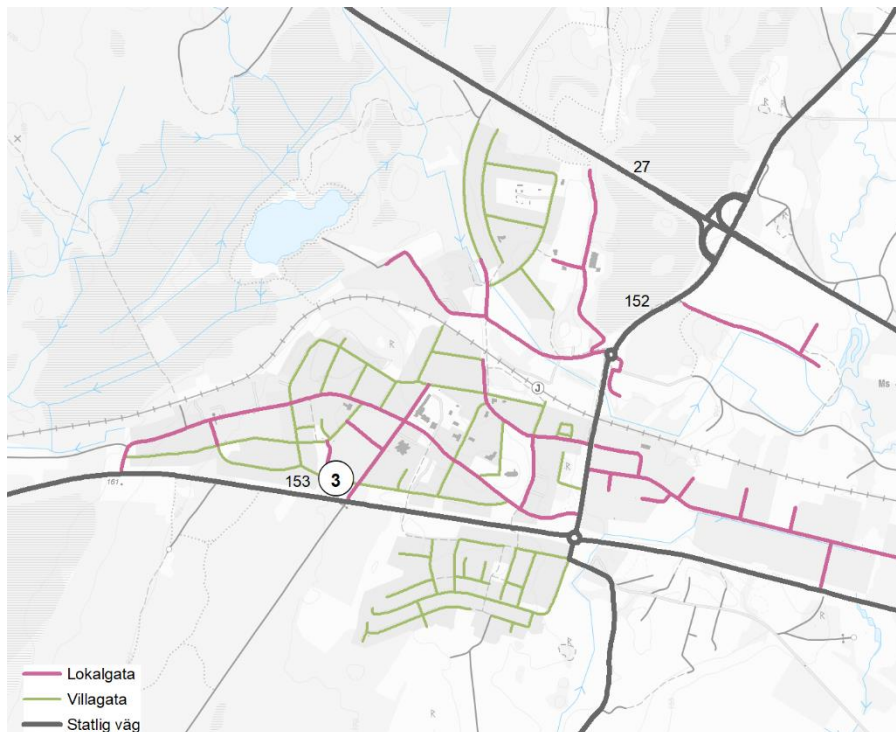
9.3 Bredaryd

I Bredaryd föreslås en ombyggnation av Lundavägen så att gång- och cykelväg kan anläggas utmed sträckan, punkt 1 i kartan. Den tunga trafiken bör också ledas bort från Lundavägen på sträckan mellan Västra vägen och Östra vägen. I stället bör den tunga trafiken ledas ner till väg 153 via Västra vägen. Utformningen av korsningen väg 153 och Västra vägen behöver ses över så att den blir lättare att använda för den tunga trafiken, punkt 3 i kartan. Samtidigt behöver den delen av Lundavägen bli lite mindre attraktiv för den tunga trafiken. Detta behöver ske i dialog med Trafikverket. Möjligheten att ta sig till Annebergssjön och dess badplats med cykel behöver ses över, punkt 2 i kartan.

Cykelnätet och bilnätet presenteras i bilderna nedan. En mer detaljerad karta över näten finns i bilaga 5 och 6.

Figur 28 Karta över cykelnätet i Bredaryd.

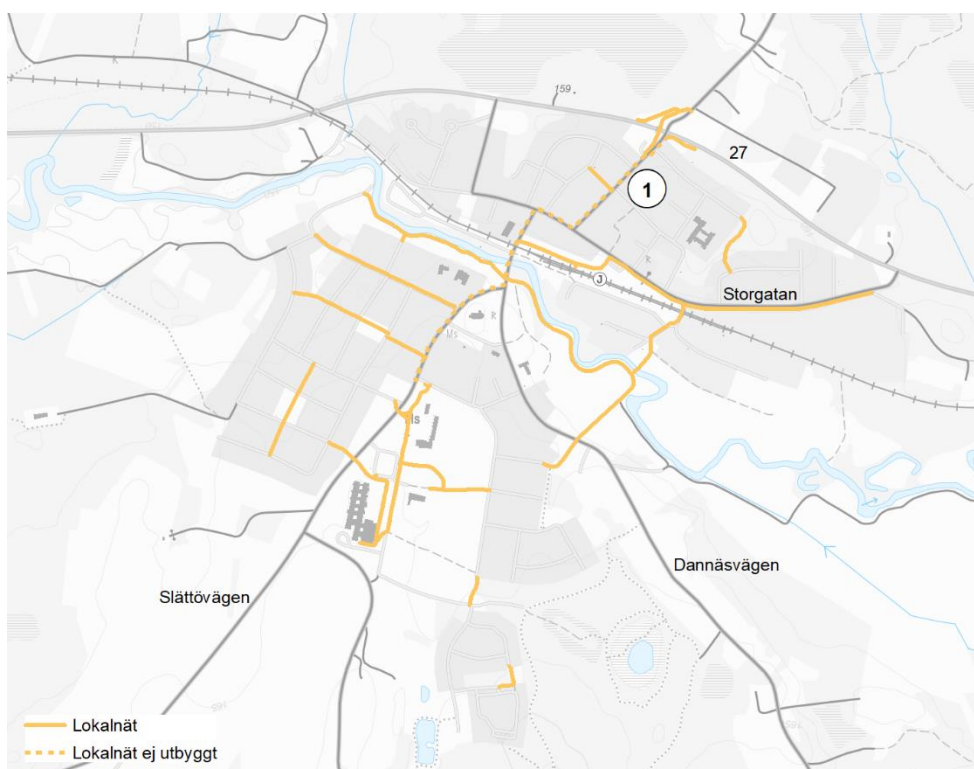
Figur 29 Karta över bilnätet i Bredaryd.

9.4 Forsheda

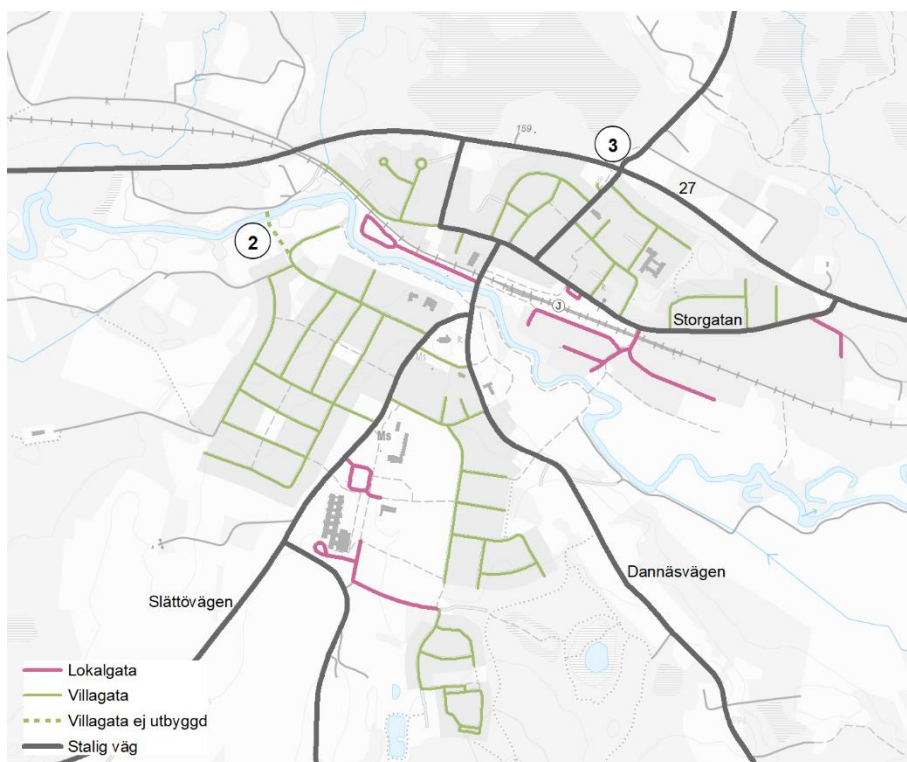
I Forsheda måste man kunna ta sig från busshållplatsen på väg 27 genom samhället till skolan på ett säkert sätt, punkt 1 i kartan. Trafikplanen föreslår att gång- och cykelväg anläggs på sträckan i samarbete med Trafikverket. På sträckan behöver järnvägs korsningen särskilt beaktas. Säkerheten för oskyddade trafikanter i den plankorsningen behöver säkerställas.

I dagsläget finns bara en väg att korsa järnvägen och Lagan i Forsheda. För att minska känsligheten i det föreslås en ny bro över Lagan, punkt 2 i kartan, från Kyrkogatan. I korsningen där Fänestadsvägen ansluter till väg 27 behöver trafiksäkerheten ses över då det sedan 2005 skett 9 trafikolyckor på platsen, punkt 3 i kartan, enligt STRADA.

Cykelnätet och bilnätet presenteras i bilderna nedan. En mer detaljerad karta över näten finns i bilaga 7 och 8.

Figur 30 Karta över cykelnätet i Forsheda.

Figur 31 Karta över bilnätet i Forsheda.

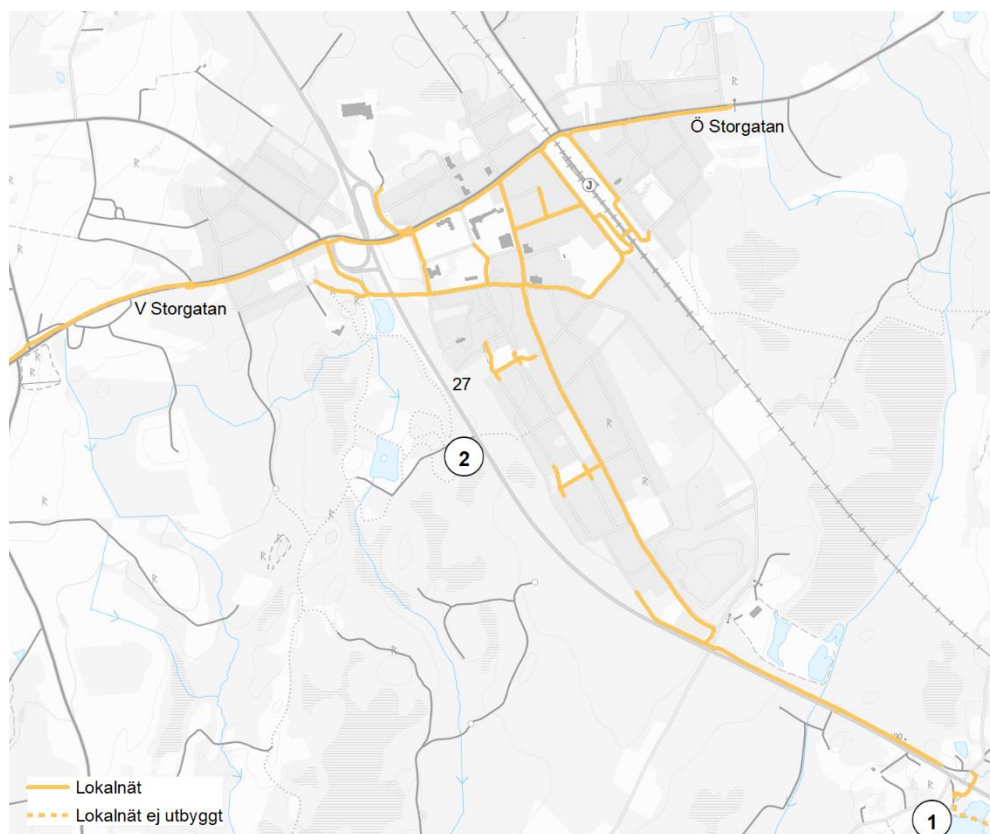
9.5 Rydaholm

På sikt vore det bra om väg 27 blev mötteseparerad och att det då blev en trafikplats vid den södra infarten i korsningen med Alvestavägen. I väntan på det föreslår trafikplanen ett vänstersvängskörfält på väg 27 i den korsningen, punkt 3 i kartan. Det har skett 5 olyckor på platsen sedan 2005, den senaste var 2018 enligt STRADA, vilket trafikplanen bedömer som en olycksdrabbad korsning.

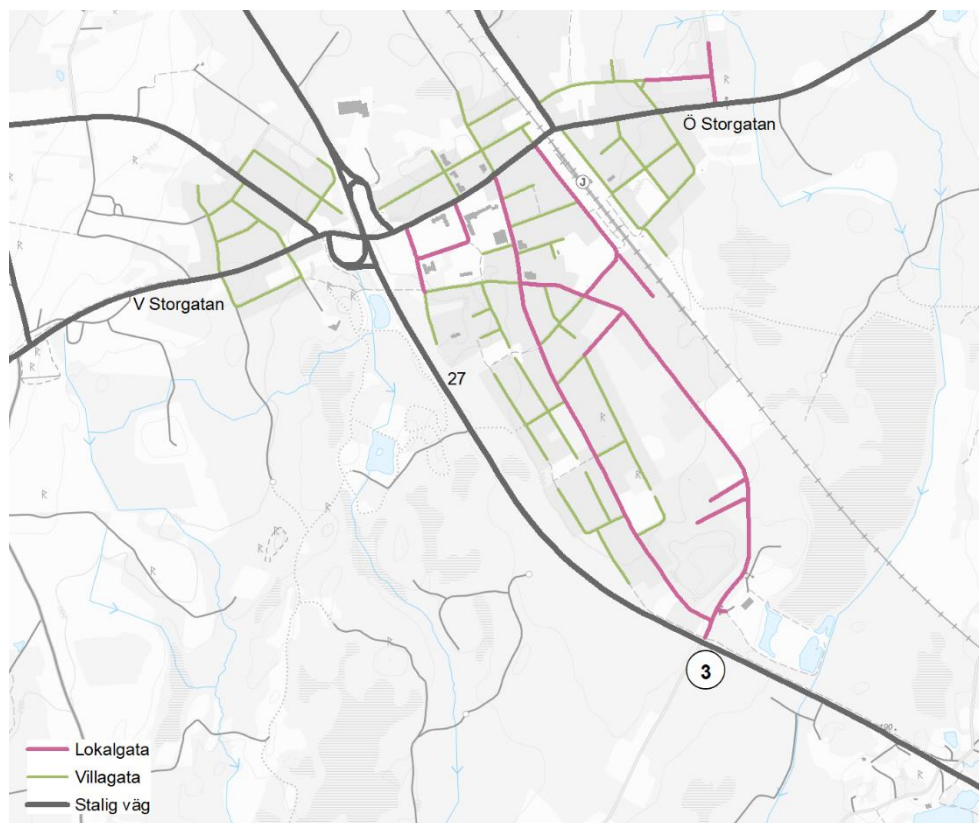
Det har framkommit önskemål om möjlighet att ta sig hela vägen fram till badplatsen med cykel. Idag är det en bro sista biten som behöver ses över. Ett alternativ kan vara att anlägga en gång- och cykelväg utmed väg 27 sista biten, punkt 1 kartan.

I höjd med Oxelvägen har en smitväg över väg 27 uppstått. För att komma från den östra sidan till rekreationsområdet på den västra sidan korsas vägen här, punkt 2 i kartan. På sikt bör det bli en planskild gång- och cykelpassage här.

Cykelnätet och bilnätet presenteras i bilderna nedan. En mer detaljerad karta över näten finns i bilaga 9 och 10.

Figur 32 Karta över cykelnätet i Rydaholm.

Figur 33 Karta över bilnätet i Rydaholm.

10 Tung trafik

Transporter är viktiga på många sätt och de behöver kunna nå sina målpunkter på ett smidigt och säkert sätt. Den tunga trafiken som inte har målpunkter i Värnamo stad bör däremot köra runt och inte genom staden. Trafikplanen föreslår ett förbud mot genomfart för tung trafik i Värnamo stad.

11 Säkra skolvägar

För att få en bild av trafiksituationer runt kommunens låg- och mellanstadieskolor har NTF anlitats för att analysera detta. Rapporten i sin helhet finns i bilaga 11. Enkelt sammanfattat kan sägas att cirka 25 procent, det vill säga vart fjärde barn, blir skjutsat med bil till skolan. Drygt 40 procent av eleverna tar sig till skolan genom att gå eller cykla. Resterande åker skolskjuts.

Kommunen behöver arbeta med beteendeförändrande åtgärder riktade mot elever och föräldrar för att få fler barn att gå eller cykla till skolan. Utöver det behöver några åtgärder genomföras i den fysiska miljön för att öka trafiksäkerheten vid några av skolorna.

12 Beteendepåverkande kampanjer

För att öka andelen hållbara resor kommer det, utöver förbättringsåtgärder i den fysiska miljön, även behövas beteendepåverkande kampanjer. Kampanjer som ändrar vanor och bryter beteenden är det mest effektiva sättet att få fler att resa mer hållbart. Kommunen är en stor arbetsgivare och bör vara ledande i beteendepåverkande åtgärder för den egna personalen, både till och från jobbet och tjänsteresor på arbetstid. Medel bör avsättas för projekt som arbetar med beteendepåverkan som till exempel Styr framåt!

13 Mätning av trafik

För att kunna följa upp hur resvanor ändras över tid behövs kontinuerliga trafikmätningar för både cykel och biltrafik. Målet är att minst vart annat år mäta biltrafiken på de platser där vi historiskt gjort det för att följa utvecklingen. Med vilken teknik det ska göras och om kommunen har resurser till detta bör utredas. Det behöver också utredas hur mätning av cykeltrafik ska se ut i framtiden. Även den bör mätas vart annat år för att skapa ett underlag för att kunna se hur de åtgärder vi genomför påverkar resandet.

14 Förslag på vidare utredningar

Trafik är komplext och allt kan inte lösas i trafikplanen. Därför föreslår trafikplanen att vidare utredningar behöver göras inom vissa områden. Nedan följer en sammanställning.

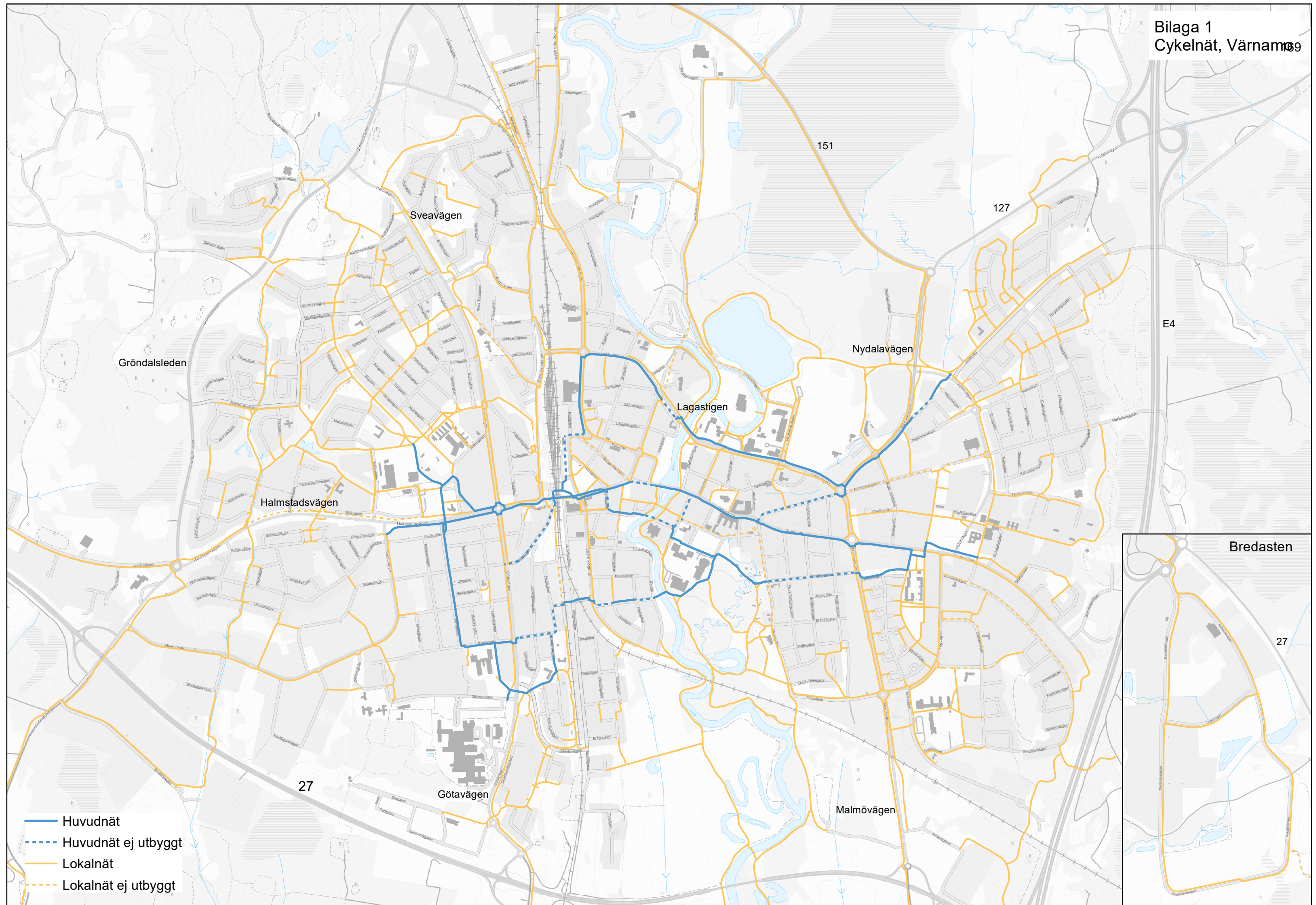
1. Viadukten och Uddebovägen (se kap. 8.2)
2. Parkeringsutredning cykel med fokus på kommunala arbetsplatser (se kap. 4.3)
3. Parkeringsutredning bil inkl. parkerings- eller mobilitetshus (se kap. 8.5)
4. Utredning och identifiering av cykelbara vägar mellan tätorterna (se kap. 9.1)
5. Riktlinje vägvisning för cykeltrafik (se kap. 4.2)
6. Värnamo station (se kap. 6.3)
7. Trafikmätning (se kap. 13)

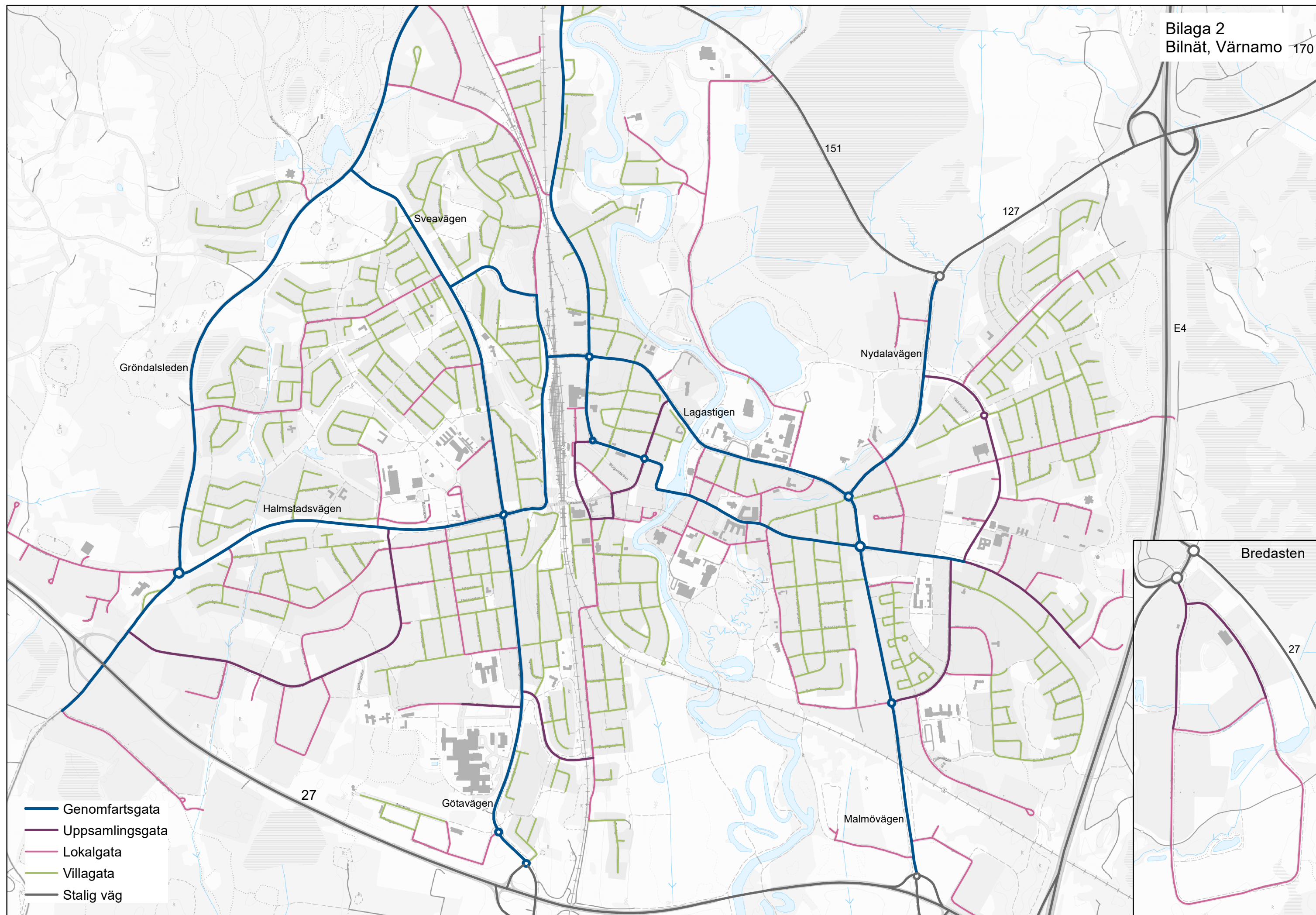
15 Revidering

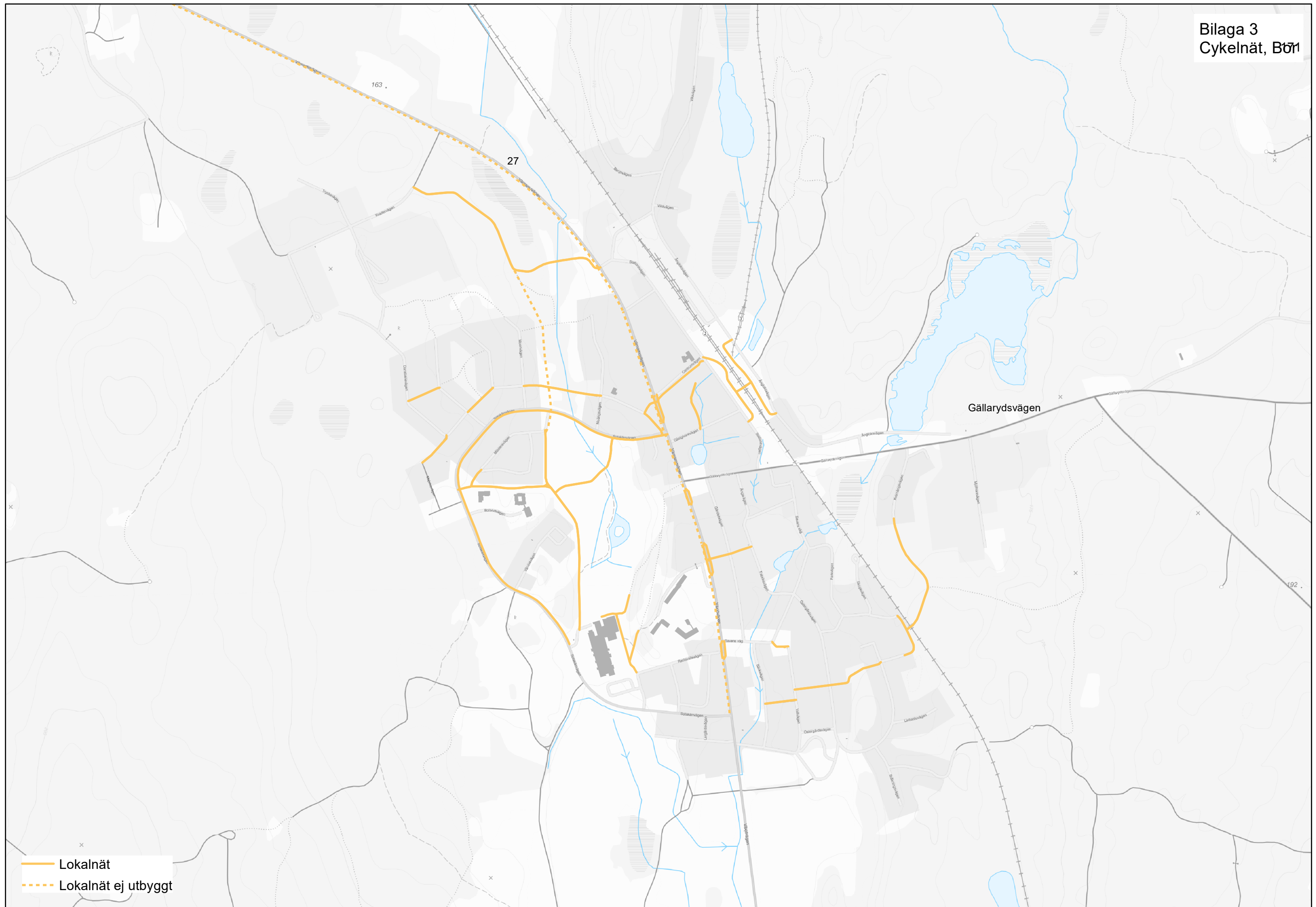
Revidering sker löpande under varje mandatperiod och vid behov.

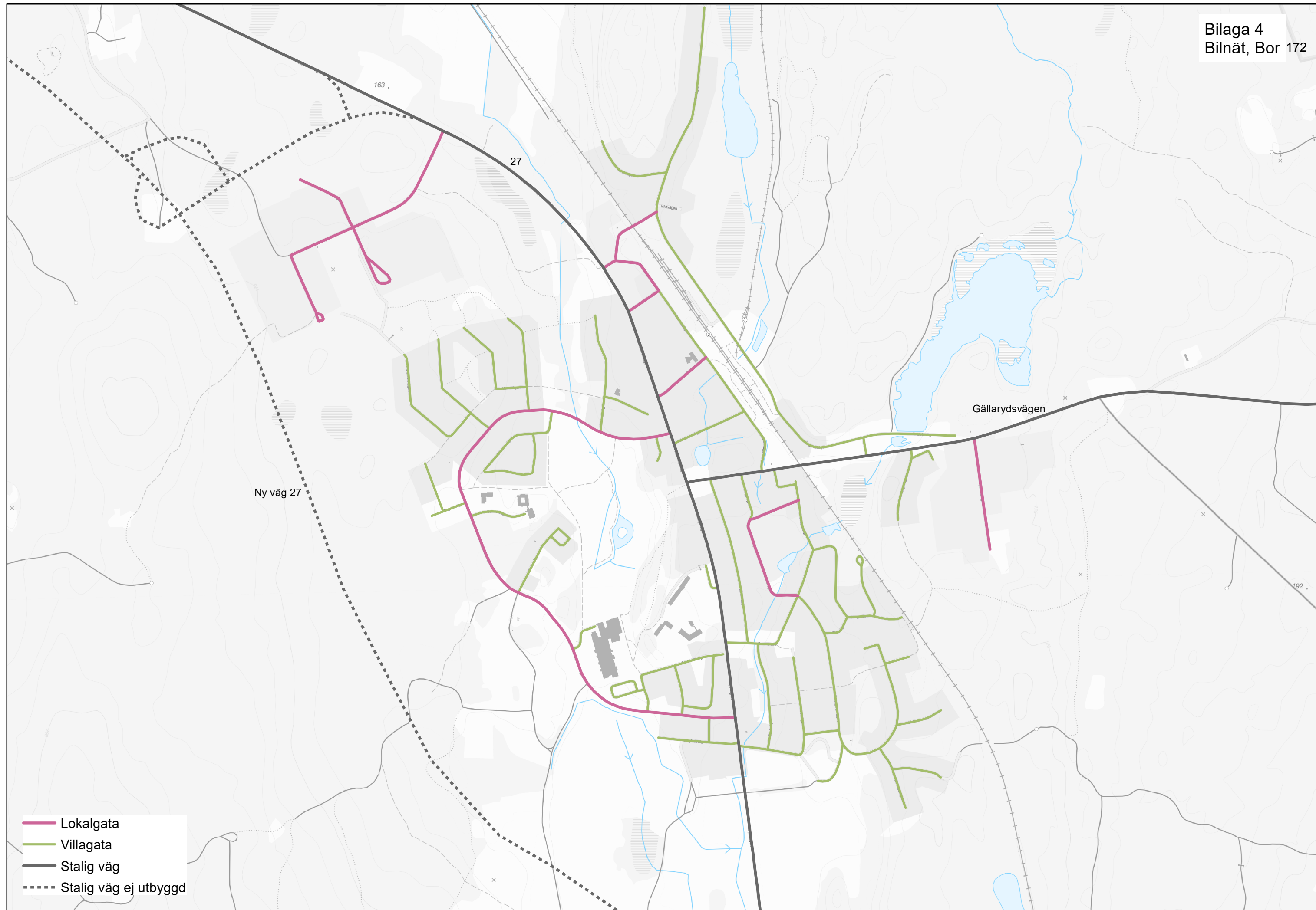
16 Bilagor

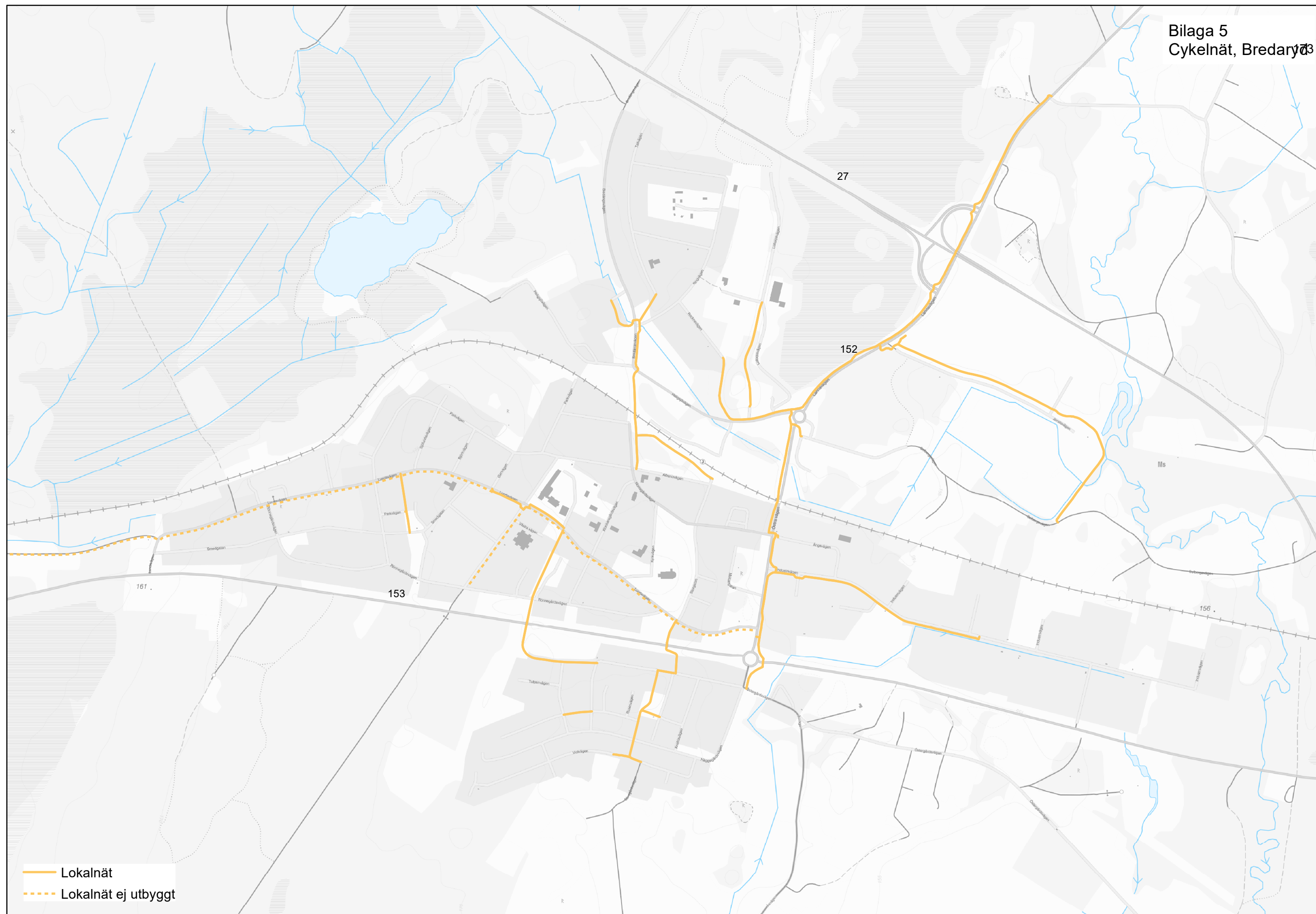
1. Cykelnätet i Värnamo
2. Bilnätet i Värnamo
3. Cykelnätet i Bor
4. Bilnätet i Bor
5. Cykelnätet i Bredaryd
6. Bilnätet i Bredaryd
7. Cykelnätet i Forsheda
8. Bilnätet i Forsheda
9. Cykelnätet i Rydaholm
10. Bilnätet i Rydaholm
11. Säkra skolvägar NTF:s rapport

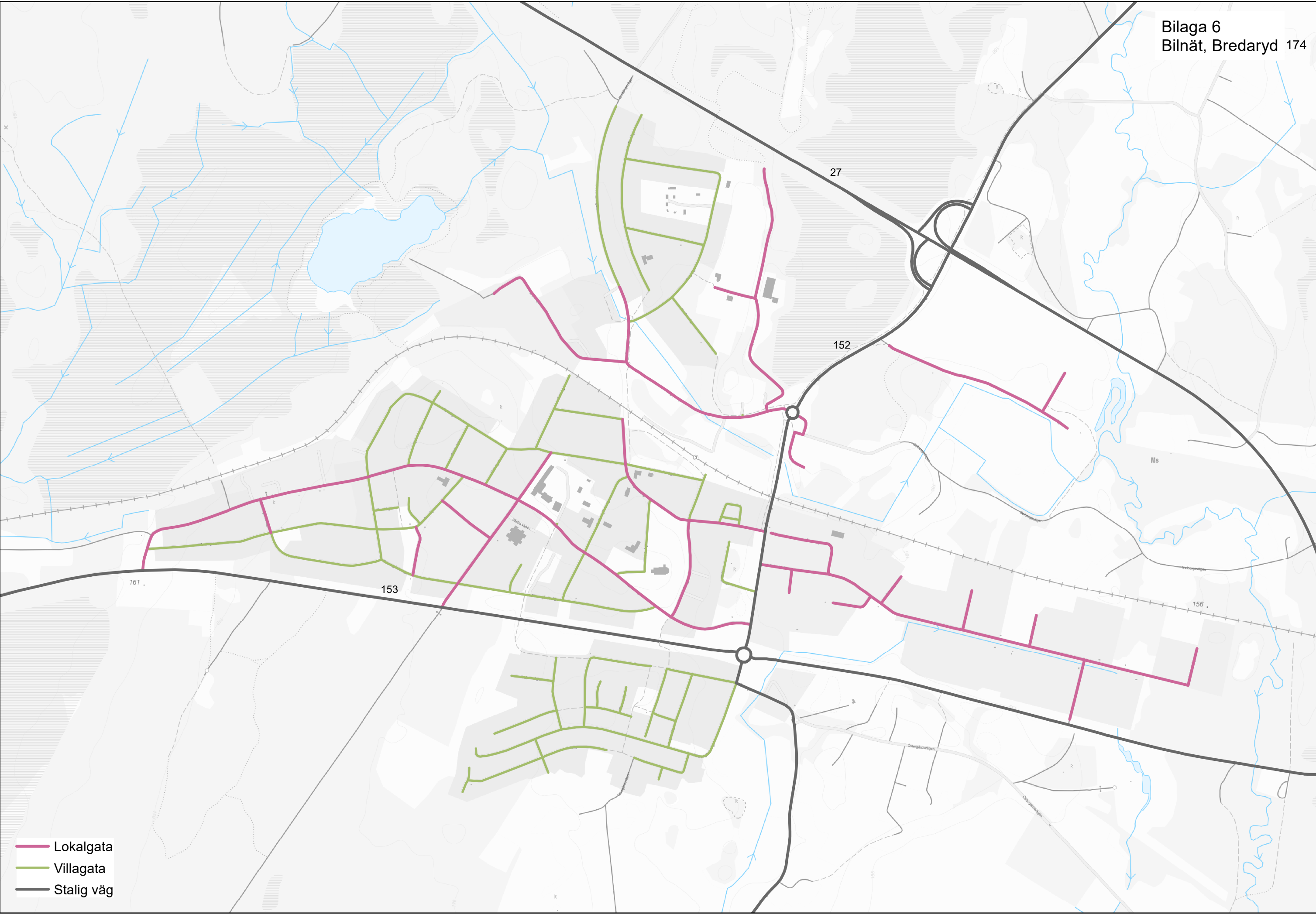

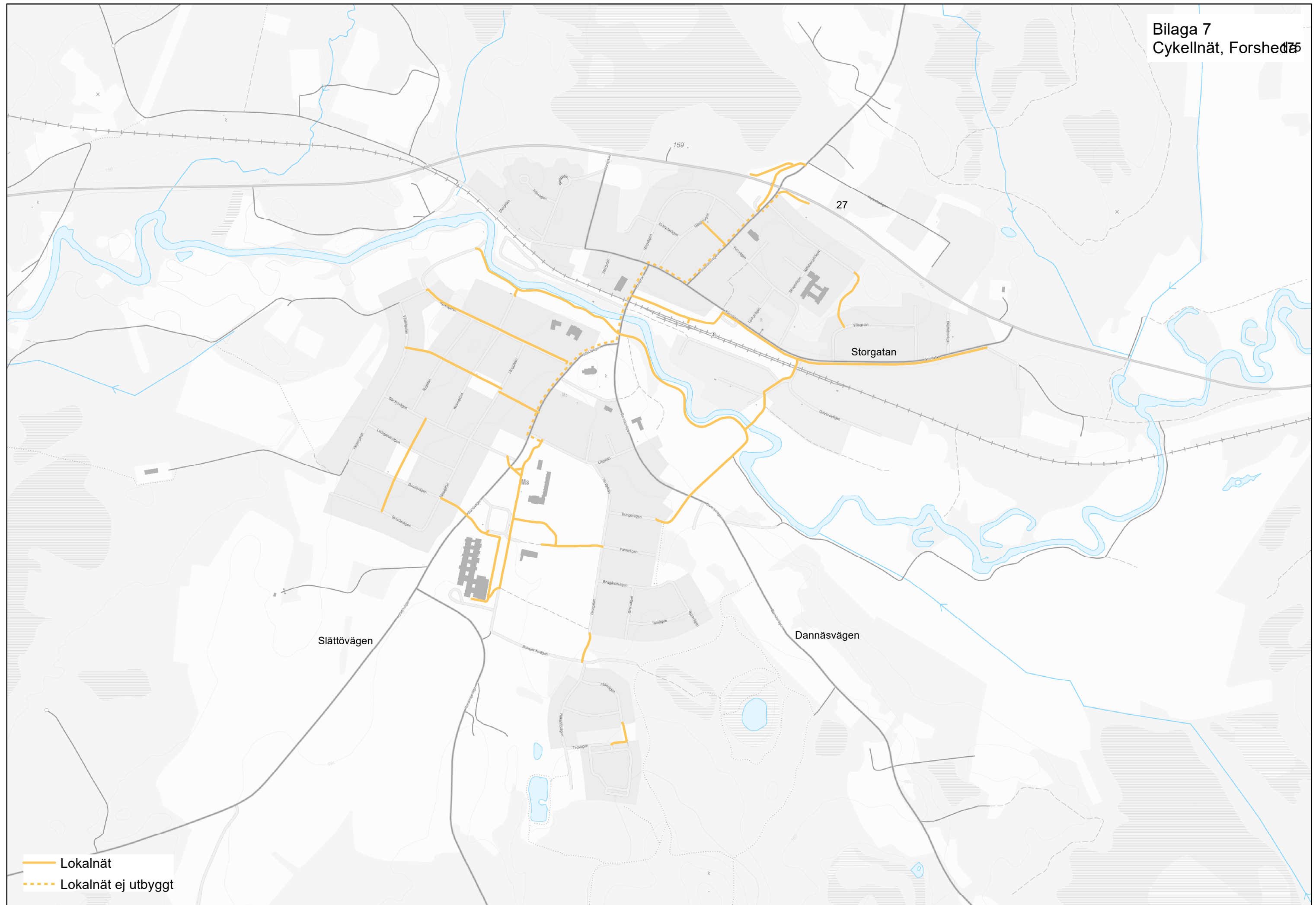

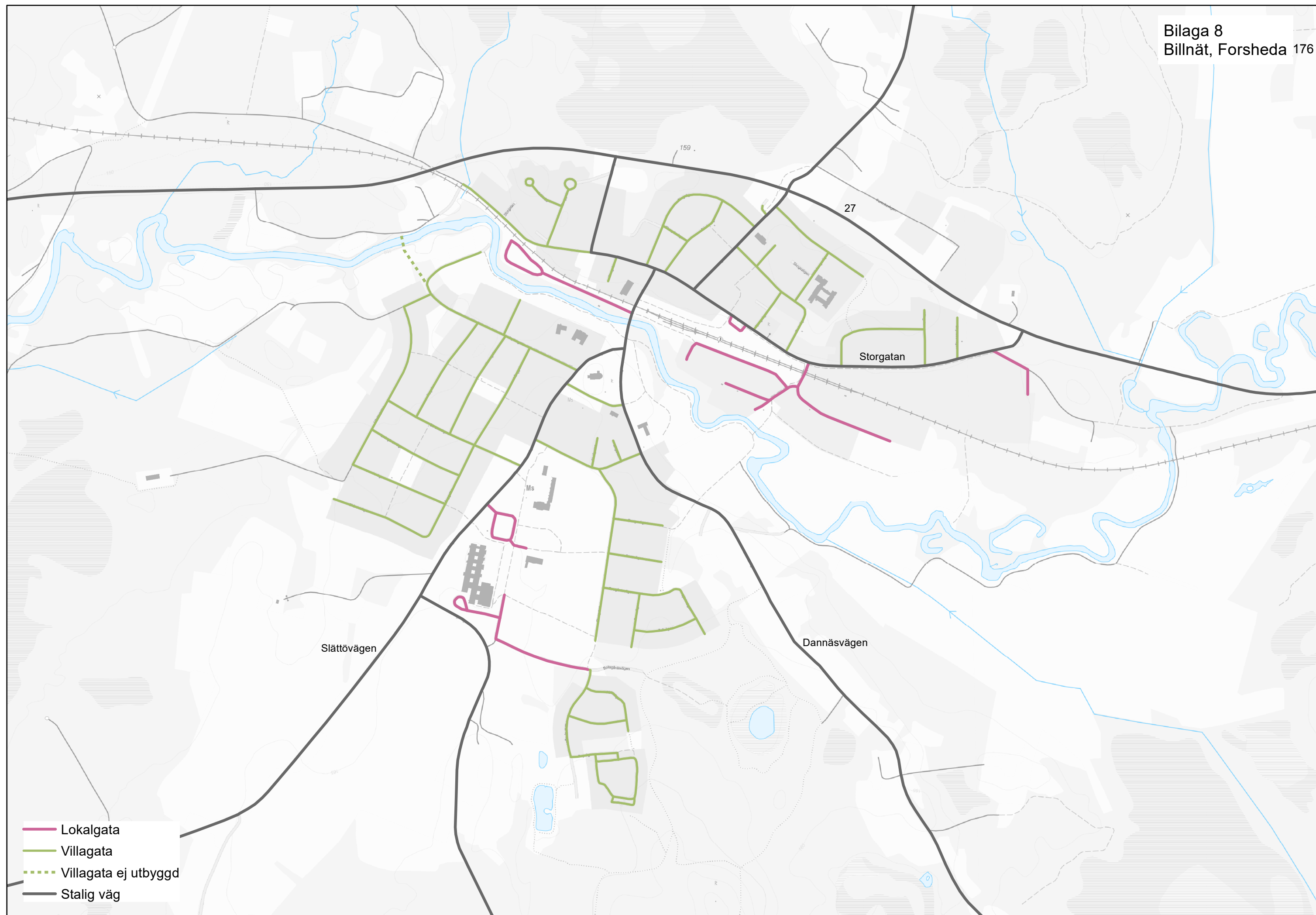

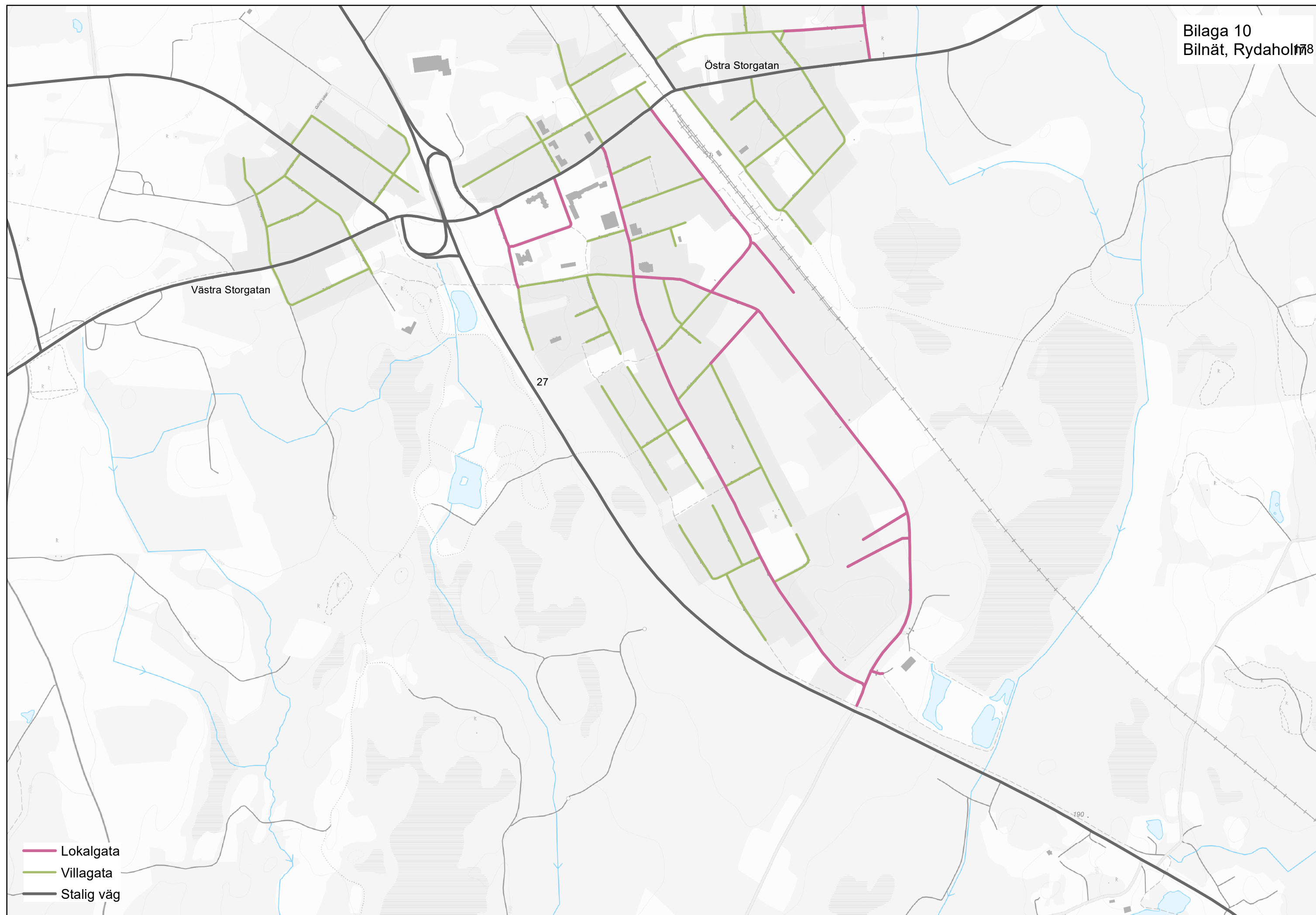

- Lokalgata
- Villagata
- Stalg väg

Säkra Skolvägar

- Rapport Värnamo kommun 2024

Uppdragsgivare: Värnamo kommun

Utövare och sammanställning: NTF i Jönköpings län

Innehåll

Inledning.....	3
Uppdraget	5
Redovisning & sammanställning	6
Borbackaskolan	6
Bredaryds skola	8
Enehagens skola	9
Exposkolan	12
Fryele skola	14
Gällaryd skola.....	16
Hanahöjskolan	18
Horda skola.....	21
Hånger skolan	24
Kärda skola.....	26
Mossleskolan.....	28
Rydholms skola.....	30
Rörstorpsskolan	33
Tånnö skola	36
Sammanställning skjutsning	39
Sammanställning mobilitet	39
Slutsatser & Rekommendationer	40

Inledning

Under våren och hösten 2024 har NTF i Jönköpings län, på uppdrag av Värnamo kommun, genomfört mätningar av hastigheter, flöden utanför samtliga F-6 skolor i kommunens upptagningsområde. Förutom det har NTF genomfört en kartläggning av elevers sätt att ta sig till skolan, på egen hand, tillsammans med kompisar, vuxen eller bli skjutsad med bil. Syftet med kartläggningen av trafikmiljön runt skolorna är att ta fram ett konkret och aktuellt faktaunderlag, som kan vara en del av det lokala trafiksäkerhetsarbetet.

Åtgärder som ökar trafiksäkerheten i anslutning till skolor och förskolor är avgörande för barns trygghet och säkerhet. Att hastigheten är begränsad till 30 km/h och att vägen är försedd med fartdämpande hinder syftar till att hålla nere hastigheten där barn kan befinna sig. Trots detta är det allt för vanligt att många ändå väljer att köra fortare än tillåtet.

I många trafikolyckor bidrar hög hastighet till att olyckor över huvud taget inträffar. Hastigheten i kollisionsogonblicket är också helt avgörande för hur svårt människor skadas i en trafikolycka. Det finns fastställda gränsvärden om vilka hastigheter som människokroppen klarar av, det vill säga vilket krockvåld vi tål. Värdena bygger på dagens utformning av bilar och vägar. Exempel:

- De flesta människor överlever om de blir påkörda av en bil i 30 km/h.
- Betydligt fler omkommer om de blir påkörda av en bil i 50 km/h.
- En modern bil klarar att skydda åkande i 70-80 km/h vid en frontalkollision och i 50-60 km/h vid en sidokollision. Förutsättningen är naturligtvis att alla i bilen använder bilbälte.
- En krock i 50 km/h får samma konsekvenser som ett fall från tredje våningen i ett höghus. 70 km/h motsvarar sjätte våningen och 90 km/h den tionde våningen.

Även miljön tjänar på lägre hastigheter. Om alla höll hastigheten skulle koldioxidutsläppen minska med 700 000 ton – lika mycket som 240 000 personbilar släpper ut tillsammans per år. Kostnaderna för bilisten skulle också minska genom mindre slitage på däck och fordon och en lägre bränsleförbrukning.

Varför 30 och inte 50 km/h?

Den enskilt största faktorn som påverkar hur allvarlig en trafikolycka blir är hastigheten. Ju högre hastigheter desto mindre marginaler och desto större krockvåld. Vägens standard och trafiksäkerhetsstatus tillsammans med hur mycket våld en människokropp tål vid en krock bestämmer vilken hastighetsbegränsning som ska gälla.

30 km/h är högsta hastigheten som rekommenderas i trafikmiljöer där bilar och andra fordon samsas med oskyddade trafikanter, till exempel vid skolor, centrumgator och nära bostadsområden. Till oskyddade trafikanter räknas gående, cyklister och mopedister. Dessa trafikantgrupper utgör också en stor andel i olycksstatistiken.

Skillnaden i hastighet mellan 30 och 50 km/h är bara 20 km/h, men konsekvenserna är stora. Om någon kliver ut framför en bil hinner bilföraren sannolikt stanna om hastigheten är 30 km/h. När hastigheten är 50 km/h hinner föraren inte ens påbörja inbromsningen. Tidsvinsten är dessutom minimal när man kör i 50 jämfört med i 30 km/h: mindre än 10 sekunder på en sträcka av 200 meter.

Föräldrarna största trafikfaran?

En del av trafiken i anslutning till skola och förskola består troligtvis av föräldrar som lämnar och hämtar sina barn. En studie genomförd av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL, 2013) visar att många rektorer anser att föräldrar är den största trafikfaran vid skolor.

En vanlig anledning till att barn blir skjutsade är att föräldrarna anser att trafiken är för farlig.

Samtidigt är man själv med och bidrar till den ökade trafikmängden.

I många familjer är det en vana att ta bilen och man väljer bilen trots att det i många fall är kort väg. Barnen vänjer sig lätt vid att bli skjutsade. Att det finns nackdelar med att skjutsa sina barn kan man inte bortse ifrån:

- Det blir mer trafik.
- Riskerna ökar för att andra barn skadas som oskyddade trafikanter till fots eller på cykel.
- Barnen går miste om möjligheten att träna sig i att vistas i trafiken.
- Barnen går miste om ett naturligt tillfälle att röra på sig.

Föräldrar som skjutsar sina barn till skolan i bil är ett vanligt fenomen. Det finns många orsaker till att skjutsa barn, även om skolvägen inte alltid är lång. I den tidigare omnämnda SKL-rapporten ”Varför skjutsar föräldrarna barnen till skolan” beskrivs att de vanligaste skälen är att det är mest praktiskt för familjen för att få ihop livspusslet och att föräldrarna tycker att vägen till skolan är farlig.

Att skjutsa sina barn anses också vara ett sätt att visa engagemang.

Missriktad omtanke?

Men denna omsorg också har negativa aspekter. Trängseln ökar vid skolorna och farliga situationer uppstår när föräldrar lämnar sina barn med bil på platser som inte är dimensionerade för en stor mängd biltrafik. Troligt är

också att det ofta är just föräldrar som kör för fort utanför skolorna. Barn som skjutsas missar ett tillfälle att röra på sig. Dessutom har skjutsandet en negativ miljöpåverkan.

Barns säkerhet är de vuxnas ansvar

Det går att minska skjutsandet. Exempel på långsiktiga insatser är en genomtänkt placering av skolbyggnaderna samt trygga och säkra gång- och cykelvägar. Som förälder kan man fundera över om det finns alternativ till att ta bilen till skolan och om barnet kan ta sig dit på annat sätt. Samtidigt är det viktigt att veta att barn inte kan tränas över sin mognadsnivå. När yngre barn rör sig i en komplicerad trafikmiljö ska de, tills de är trafikmogna, alltid ha sällskap av en vuxen. Gradvis behöver barnen lära sig att ta eget ansvar och det är upp till de vuxna att bedöma när barnen kan börja gå eller cykla till skolan, i sällskap eller på egen hand. Först i 10–12-årsåldern kan barn förväntas klara sig på egen hand i trafikerade miljöer.

Uppdraget

Uppdraget omfattar ”Säkra skolvägar” för Värnamo kommuns räkning under tidsperioden mars-oktober 2024. Uppdraget och genomförandet består i huvudsak av två delar. Den första delen handlar om att mäta trafiken utanför sammanlagt 13 stycken, F-6 skolor i Värnamo kommun. Mätningarna som utförs med radarutrustning, Sierzega, SR 4, omfattar bland annat flöden, hastigheter, fordonstyper, tidpunkter, medelhastigheter. I uppdraget ingår att mäta biltrafik och tung trafik utanför angivna platser. Mätningar har i huvudsak utförts med hjälp av NTF:s mätutrustning. Men på några platser där Trafikverkets vägar går utanför skolan, får inte NTF mäta. Där har kommunens egen mätningar, legat till grund i detta projekt. De mätningarna har också utförts vid andra tidpunkter än detta projekts ramar.

Den andra uppdragsdelen utgör en kartläggning av trafikmiljön på samma 13 stycken F-6 skolor i Värnamo kommun. Vid en kartläggning av trafikmiljö dokumenteras antalet skjutsande föräldrar, beteenden, antal skolbarn som går själv, cyklar själv eller går och cyklar med annan person, antal barn som åker kollektivtrafik eller får skolskjuts. Här ingår också kontakter med skolornas rektorer för en kortare intervju om trafiksituationen på varje skola. Mätningarna som utförs okulärt, betyder att utbildad NTF-personal finns på plats vid varje skola för att dokumentera med text och bild.

De skolor som har ingått i årets projekt är:

Borbackaskolan, Bredaryds skola, Enehagens skola, Exposkolan, Fryele skola, Gällaryds skola, Horda skola, Hånger skola, Kärda skola, Mossleskolan, Rydaholms skola, Rörstorpsskolan, Tännö skola

Redovisning & sammanställning

Borbackaskolan

Borbackaskolan är en centralt belägen F-6 skola i östra delen av Värnamo tätort. Skolan med cirka 150 elever ligger i samhället Bor. De allra flesta barn har gångavstånd till skolan och bor alltså i dess närheten men cirka en tredjedel åker skolskjuts till skolan varje dag. Det finns en regionalbuss som passerar riksvägen som går genom samhället, men annars är inte kommunikationsmöjligheterna många för personalen som jobbar på skolan.

Skolans område ligger precis intill Växjövägen som trafikeras av vanlig biltrafik och tung trafik varje dag. Många fordon passerar samhället på väg mot Värnamo eller Växjöhuset.

I direkt anslutning till skolan finns ett 30-tal parkeringar längs den stora vägen. Här finns även avlämningsplats för skolskjutsfordon. På skolan åker ett 30-tal barn skolskjuts varje dag, resterande går, cyklar eller åker bil till skolans område.

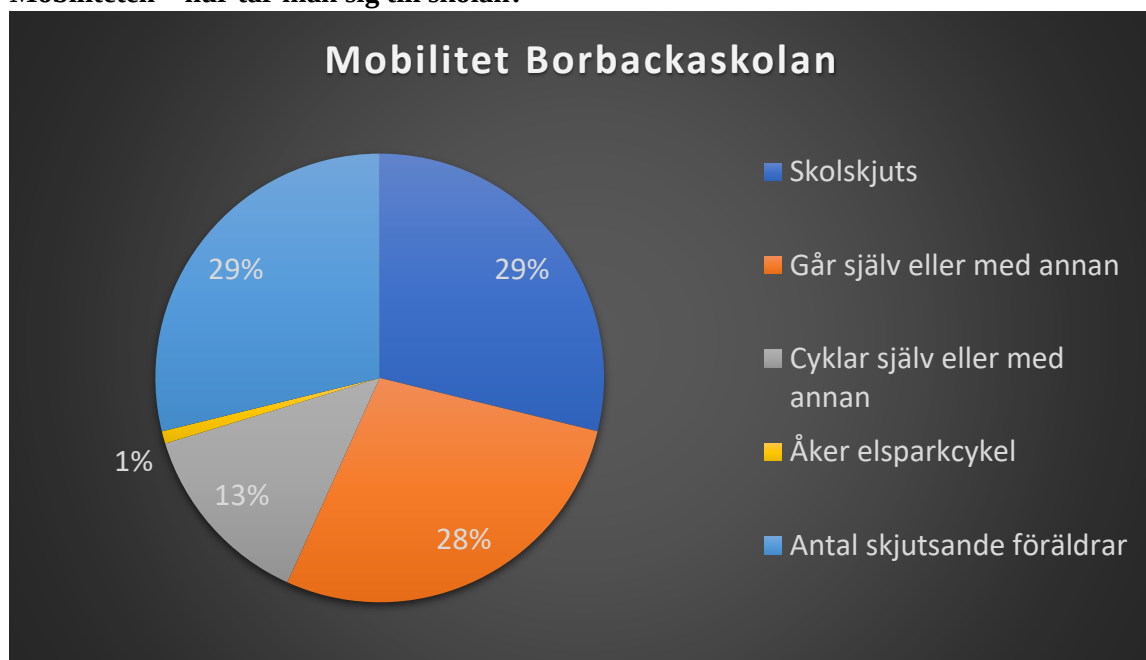
Enligt rektorn kan de flesta elever ta sig till skolan genom att gå eller cykla. Men många skjutsas på morgonen. Enligt rektorn finns det gott med parkeringsplatser för både föräldrar och personal på skolan. Bilden av trafiksituationen på skolan är okej men skolans personal oroas av all tung trafik som passerar skolans område varje dag. En del av skolans elever passerar Växjövägen varje dag då man ska ta sig till skolans område. Det finns övergångsställen och hastigheten är satt till 30 km i timmen utanför skolans område, men det är alltid ett orosmoment menar rektorn.

Genomförande

Mätningen utanför Borbackaskolan, Växjövägen, är hämtad från Trafikverkets vägtrafikflöden. Mätningen är genomförd under 2023. Skyltad hastighet var 30 km/h. Granskning av trafikmiljön har utförts 14 och 15 april 2024. Personal har utförd okulär granskning av trafikmiljön längs med skolans område, längs med Växjövägen och närliggande gator som Gärdesvägen.

Analysen visar att genomsnittshastigheten under mätperioden var 35 km/timmen. Högsta uppmätta hastighet var 80 km/h. Totalt passerad 16 597 fordon under tidsperioden. Det ger ett ÅDT på 2 371 fordon per dygn. 86 procent som passerade var personbilstrafik, 14 procent tillhörde den tunga trafiken. Tyvärr så saknas diagram för flöden och hastigheter för denna mätning.

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

Det var allmänt lugnt trafikbeteende när vi granskade trafikmiljön. De flesta tycks respektera den 30 km gräns som gäller utanför skolans område. Det finns gott med parkeringsplatser så det blev aldrig någon trängsel vid lämningstid. Antalet skjutsande föräldrar skulle minska då ett stort antal barn bor på orten.

Bredaryds skola

Bredaryds skola är en centralt belägen F-6 skola i samhället Bredaryd. Skolan har cirka 170 barn med ett upptagningsområde som sträcker sig över Hamra, Tovhult, Eskilstorp och Lanna.

Majoriten av skolans barn åker inte skolskjuts utan har möjlighet att gå eller cykla till skolan menar rektorn. Hon upplever att många barn ändå blir skjutsade till skolan. De allra flesta föräldrar stannar till på skolans parkeringar som är 20-talet till antal eller vid det intilliggande värdshuset ca 100 meter därifrån.

Skolans område ligger precis intill Lundavägen där en hel del tung trafik passerar. Det finns ett par övergångsställen längs med vägen, som är en skolväg för många av de gående barnen uppger rektorn. Upplevelsen är att det går fort på Lundavägen även om det är gällande 30 km i timmen. Det är ett orosmoment menar rektorn då hon upplever att många mindre barn får gå själva till skolan. Med mindre barn menar hon barn i 6-7 årsåldern.

Genomförande

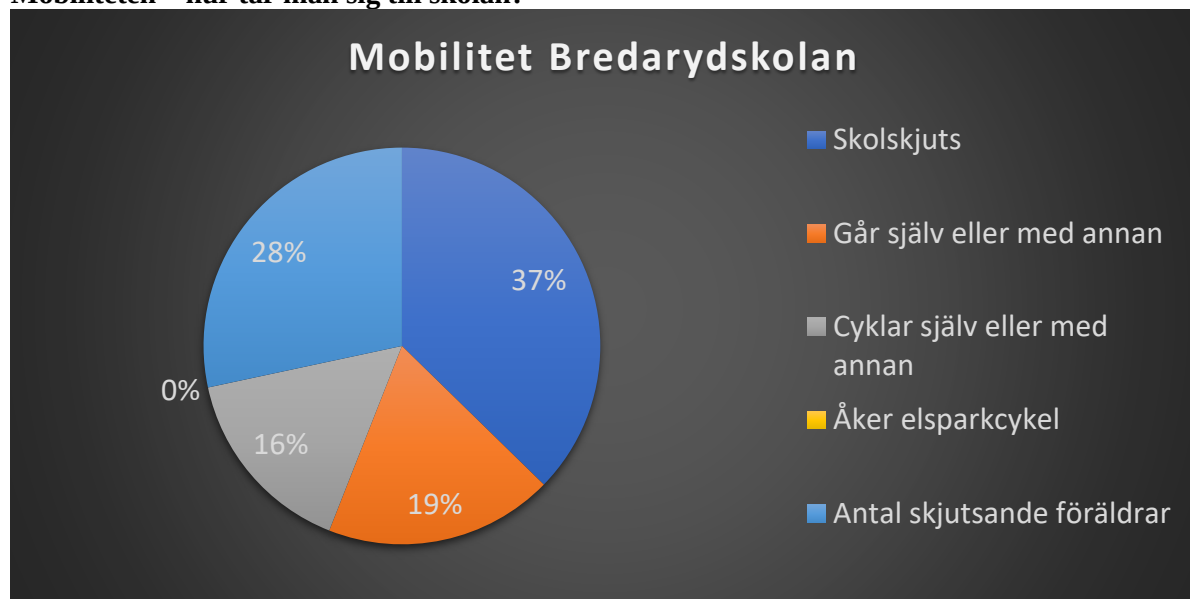
NTF har genomfört en granskning och analys av trafikmiljön runt Bredarydsskolan vid två tillfällen under mitten av maj. Mätningen genomfördes av kommunen under oktober 2023. Tyvärr saknas diagram till denna mätning. Granskning av trafikmiljö genomfördes 14 och 15 april 2024.

Personal har utförd okulär granskning av trafikmiljön längs med skolans område, framför allt längs med Lundavägen, Västra Vägen, Klockaregårdsvägen och den enkelriktad väg som leder in mot skoans område.

Mätningen utanför Bredarydsskolan genomfördes på Lundavägen under sju dagar 17 oktober-24 oktober 2023. Skyltad hastighet var 40 km/h, alltså inte vid befintligt 30 km område.

Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 40 km/tim. Totalt passerade 6 010 fordon under tidsperioden. ÅDT är 858 fordon per dygn. Allra flest fordon per timme var klockan 7:00 på förmiddagen (93 fordon) och klockan 16:00 på eftermiddagen (146 fordon). Den tunga trafiken är 10 procent av alla fordon.

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

Det finns potential för att få flera barn att gå själva till skolan. Det höga flödet längs med vägen och en lite för hög hastighet bidrar säkert till att föräldrarna väljer att skjutsa istället.

Enehagens skola

Enehagens skola är en centralt belägen skola i Värnamo tätort. Skolan har cirka 345 barn där de allra flesta bor i skolans närområde. I närheten ligger också ett av tätortens gymnasium.

Majoriteten av skolans barn åker inte skolskjuts utan tar sig till skolan genom att gå eller cykla eller bli skjutsade uppger skolans rektor. Rektorn uppskattar att närmare hälften av alla barn cyklar till skolan då säsongen är som mest frekvent.

De barn som blir skjutsade av sina föräldrar släpps i huvudsak av längs med en utmarkerade linje som finns i anslutning till skolans parkeringar för skolskjutsbussar. Precis vid skolan ligger en av tätortens största parkeringsplatser med över 100 parkeringsplatser. En del föräldrar stannar där och släpper av sina barn uppger rektorn.

Hon upplever mycket trafik främst på morgonen i samband med att skolan startar. Det har under åren inkommit klagomål på att föräldrar stannar till och släpper av sina barn på den zoon som gäller för skolskjutsbussar. Det har rektorn försökt att stävja genom att kontinuerligt upplysa föräldrar i veckobrev.

Genomförande

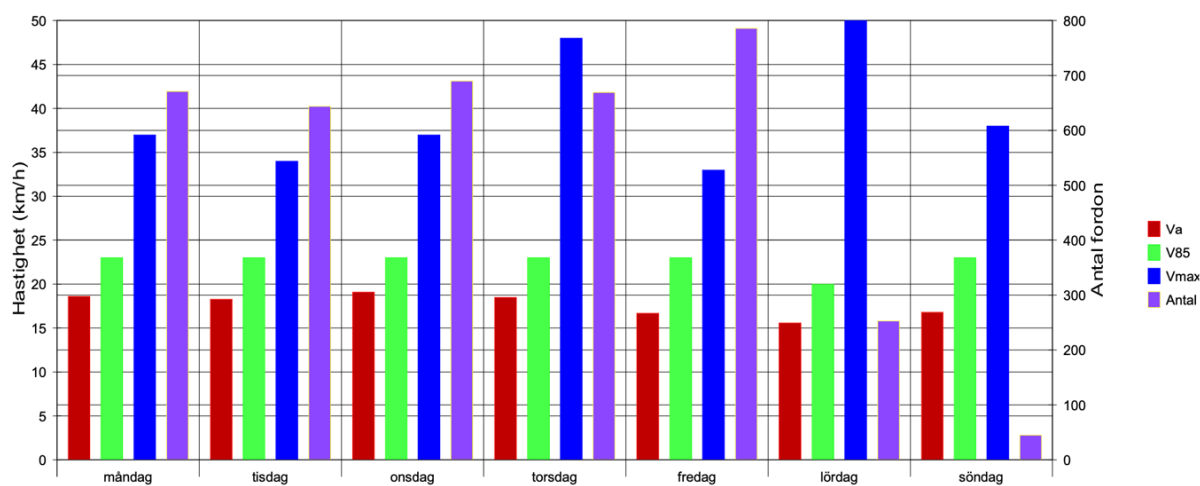
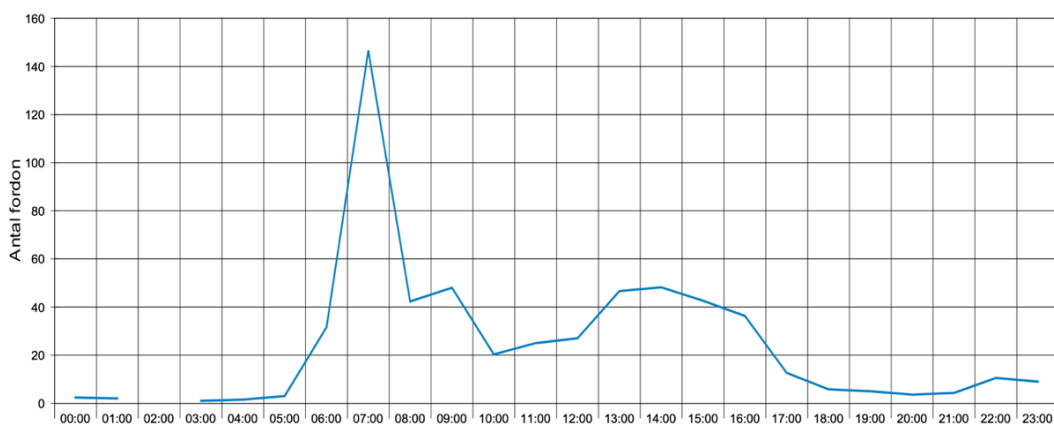
NTF har genomfört en granskning och analys av trafikmiljön runt Enehagens skola vid två tillfällen, 9 och 13 april. Mätutrustning har satts upp på kommunal mark, i anslutning till en av skolans infarter mot parkeringen. Den andra mätningen är utförd av kommunens entreprenör på Lagastigen i april 2023.

Personal har utförd okulär granskning av trafikmiljön runt hela skolans område. Från parkerings infart vid Lagastigen, mot gymnasieområdet och bakom skolans huvudbyggnad längs med gc-vägar och befintligt område för skolskjutsar.

Mätning och mätplats 1 utfördes under sju dagar 8-15 april 2024. Utrustningen har varit placerad på en stolpe i anslutning till skolans parkering, den östra infarten till parkeringen.

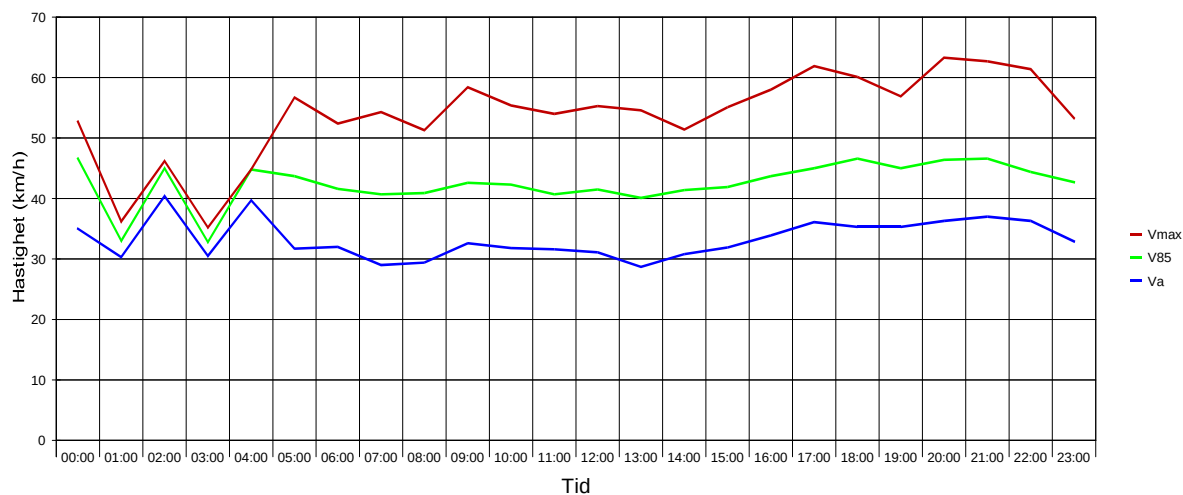
Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 22 km/tim. Totalt passerade 3 773 fordon under tidsperioden. ÅDT är 539 fordon per dygn. Allra flest fordon per timme var klockan 7:00-08:00 på förmiddagen (149 fordon) och klockan 14:00 på eftermiddagen (50 fordon). Den tunga trafiken är 6 procent av alla fordon. Allra flest fordon har passerat mätningen på fredag och onsdag.

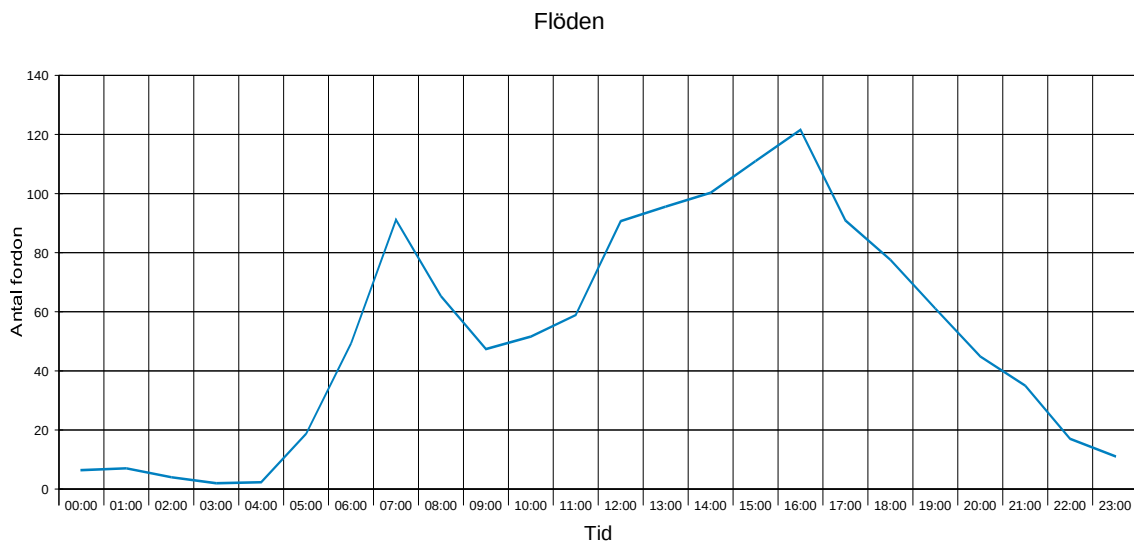
Den andra mätningen utanför Enehagens skola genomfördes under våren 2023, av kommunen själva. Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 42 km/tim. Skyltad hastighet är 40 km i timmen.

Totalt så har 35 499 fordon registrerats under veckan, vilket ger ett ÅDT på 11 052 fordon per dygn.

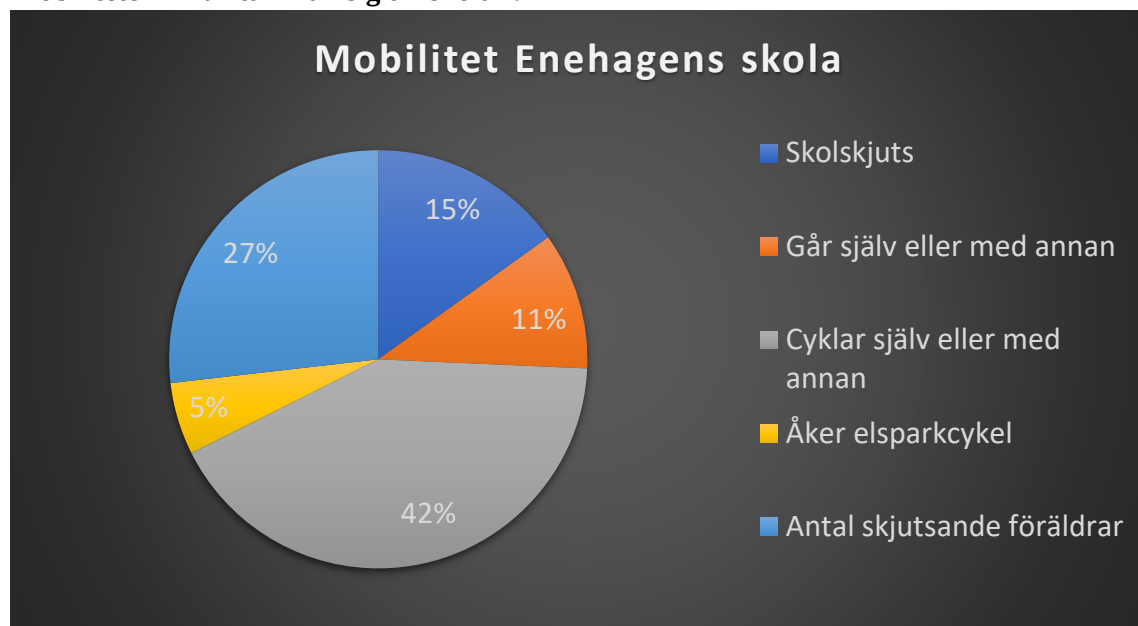
Hastigheter under mätperioden. (Vmax=maxhastighet, V85=85-percentil, Va=Genomsnittshastighet)

Mest trafik på sträckan passerar mellan 07:00-08:00, samt mellan 16:00-17:00. Mellan 07:00-08:00 passerar det ca 95 fordon/h.

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

En majoritet av skolans elever tar sig till skolan genom att gå, cykla eller åka elsparkcykel. Här finns stor potential att bygga vidare ett utökat mobilitetstänk. En tredjedel blir dock skjutsade vilket borde minskas på sikt. Runt skolans område finns höga flöden av oskyddade trafikanter, då det ligger en gymnasieskola i närheten. Många barn och ungdomar cyklar och går i området.

Exposkolan

Exposkolan är en centralt belägen skola i Värnamo tätort. Skolan har cirka 200 barn där de allra flesta bor i skolans närområde.

Majoriteten av skolans barn åker inte skolskjuts utan tar sig till skolan genom att gå eller cykla eller bli skjutsade uppger skolans rektor. Rektorn uppskattar att många av skolans barn har möjlighet att gå eller cykla till skolan.

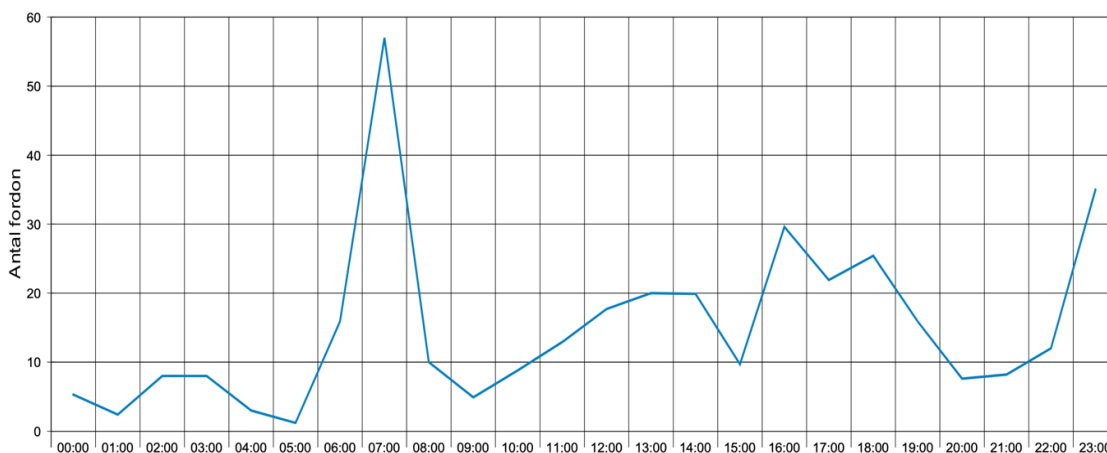
De barn som blir skjutsade av sina föräldrar släpps i huvudsak av vid skolans västra parkeringar eller längs med Expovägen, norr om skolans huvudbyggnad.

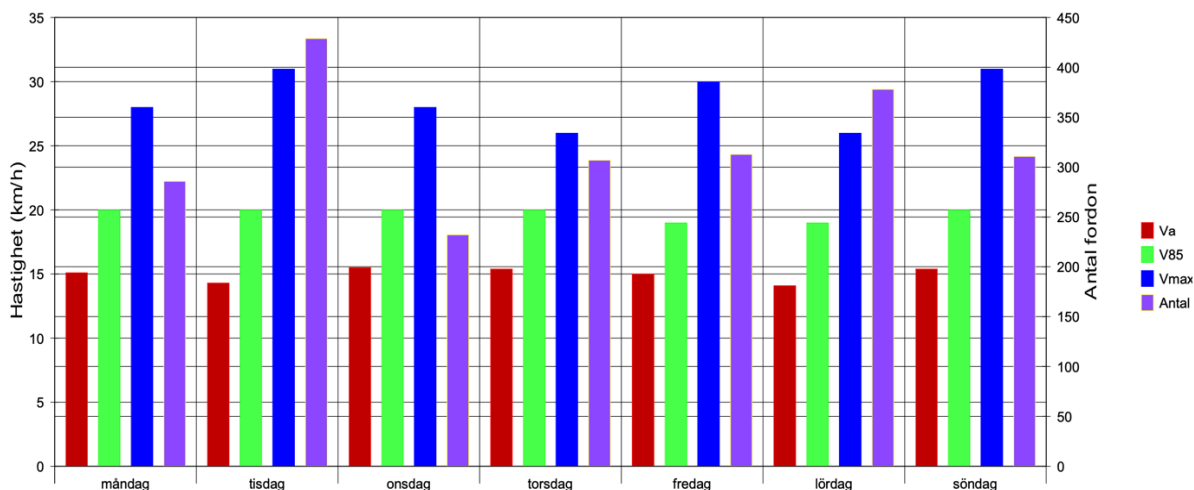
Genomförande:

NTF:s mätning utfördes under sju dagar 8-15 april 2024. Utrustningen har varit placerad på en stolpe längs med Expovägen i anslutning till en av sträckans övergångsställen. Skyltad hastighet är 40 km i timmen.

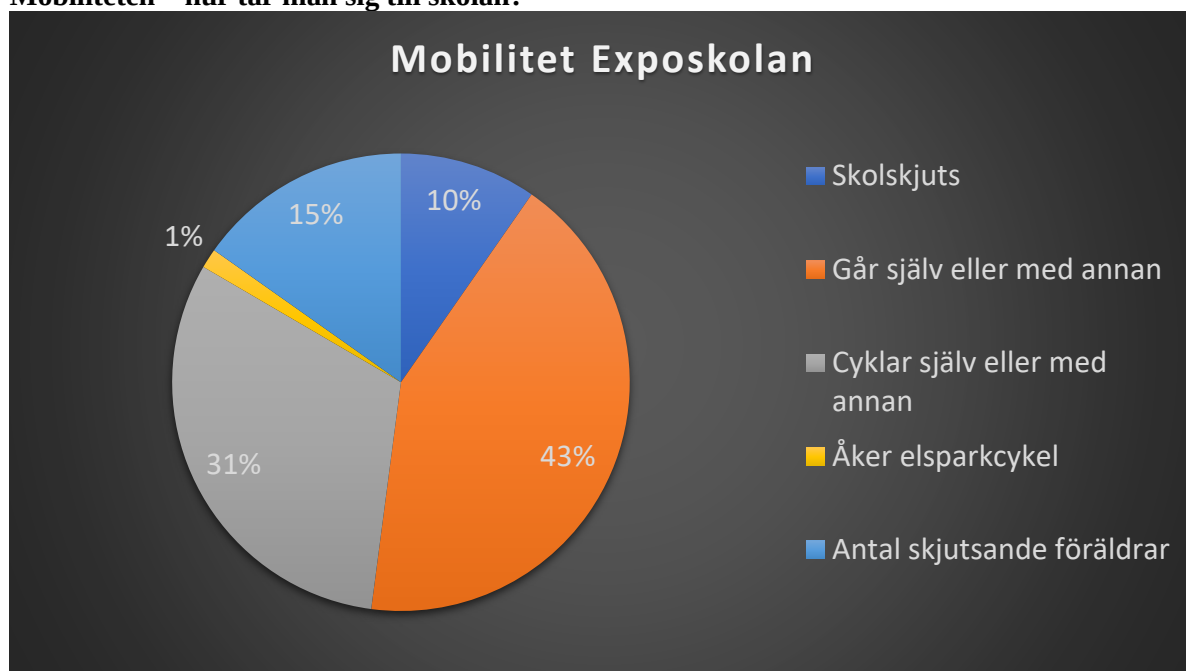
Granskning av trafikmiljön genomfördes den 9 april 2024. Personal har rört sig längs med Expovägen och noterar tidvis många barn som går längs med Expovägen och använder befintliga övergångsställen vid bland annat ICA Kvantum. Upptagningsområdet är stort och barnen kommer ifrån flera håll för att ta sig till skolan..

Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 44 km/tim Totalt passerade 2 256 fordon under tidsperioden. Allra flest fordon är personbilar (74 procent) ÅDT är 324 fordon per dygn. Allra flest fordon per timme var klockan 7:00-08:00 på förmiddagen (57 fordon) och klockan 16:30 på eftermiddagen (30 fordon). Den tunga trafiken är 7 procent av alla fordon. Allra flest fordon har passerat mätningen på tisdag och lördag.

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

En högre andel än genomsnittet i kommunen, går här själva, cyklar eller åker elsparkcykel visar den okulära granskningen av trafikmiljön. Det finns många oskyddade trafikanter i området runt skolan. Hastigheten längs med Expovägen är alldeles för hög. Här är det motiverat att se över befintlig hastighet och ta ställning till att hastighetssäkra de övergångsställen som finns i området.

Fryele skola

Fryele skola är belägen centralt på orten som ligger i kommunens nordöstra del. Skolan har 58 barn och är en av kommunens minsta F-6 skolor.

Majoriteten av skolans barn åker skolskjuts då skolans upptagningsområde är stort, cirka 1,5 mil i omkrets. Rektorn uppger att väldigt få går eller cyklar själva eller med vuxen till skolan. De allra flesta bor inte i närheten av skolan.

Rektorn upplever inga större trafikfaror då ytterst få barn rör sig till eller från skolan själva, utan åker skolskjuts eller blir skjutsade av sina föräldrar. Lite trångt kan det bli på morgonen utanför skolans parkeringsplats i samband med lämning av barnen uppger rektorn.

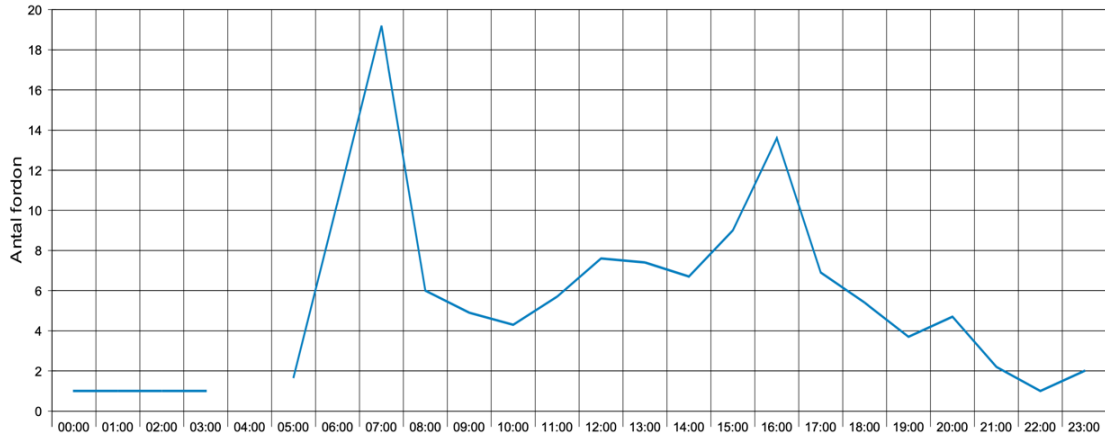
Genomförande

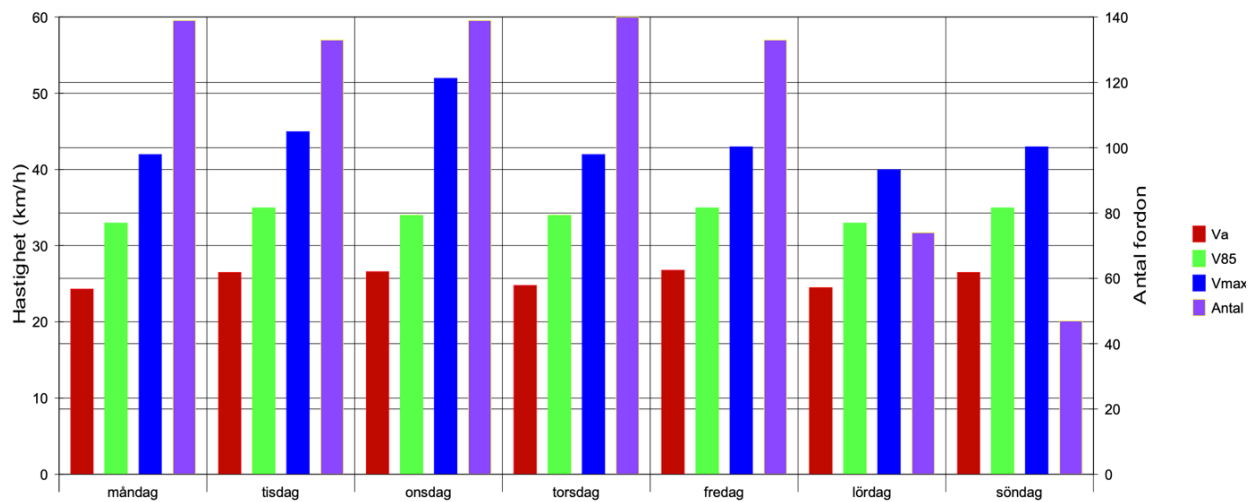
NTF:s mätning utfördes under sju dagar 8-15 april 2024. Utrustningen har varit placerad vid skolans grusparkering, längs med vägen. Skyltad hastighet är 50 km i timmen. Granskning av trafikmiljön genomfördes 24 maj 2024.

Granskning av trafikmiljön utfördes runt skolan område för parkering och längs med vägen i direkt anslutning till skolans område.

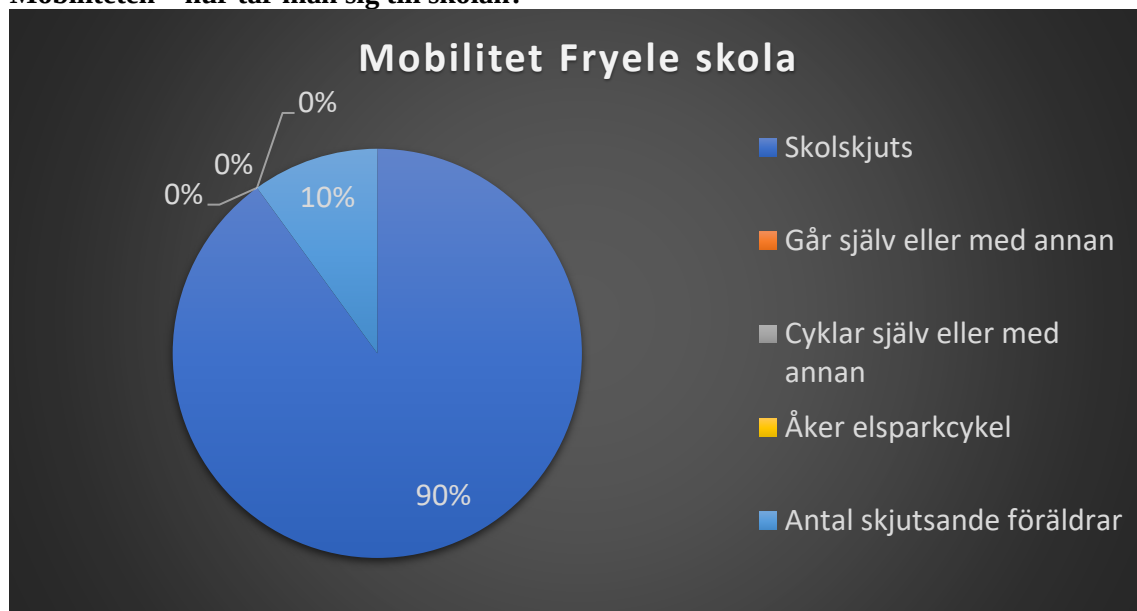
Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 51 km/tim. Totalt passerade 583 fordon under tidsperioden. Allra flest fordon är personbilar (88 procent) ÅDT är 83 fordon per dygn. Allra flest fordon per timme var klockan 7:00-08:00 på förmiddagen (19 fordon) och klockan 16:30 på eftermiddagen (13 fordon).

Den tunga trafiken är 7 procent av alla fordon. Allra flest fordon har passerat mätningen på måndag, onsdag och torsdag.

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

Hastigheten är relativt hög utanför skolans område. Dock rör sig inte speciellt många oskyddade utanför skolans område. Antingen blir man skjutsade eller så åker man skolskjuts.

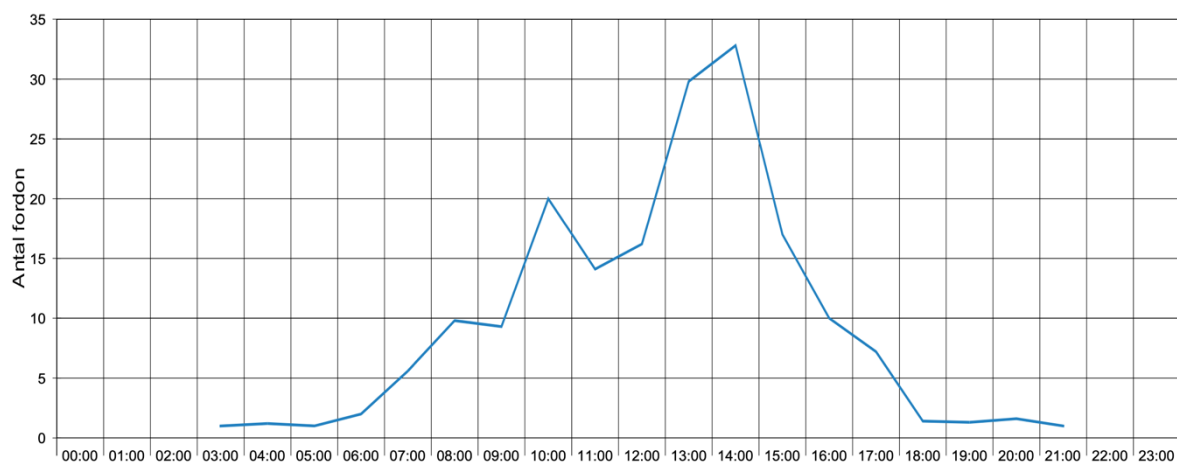
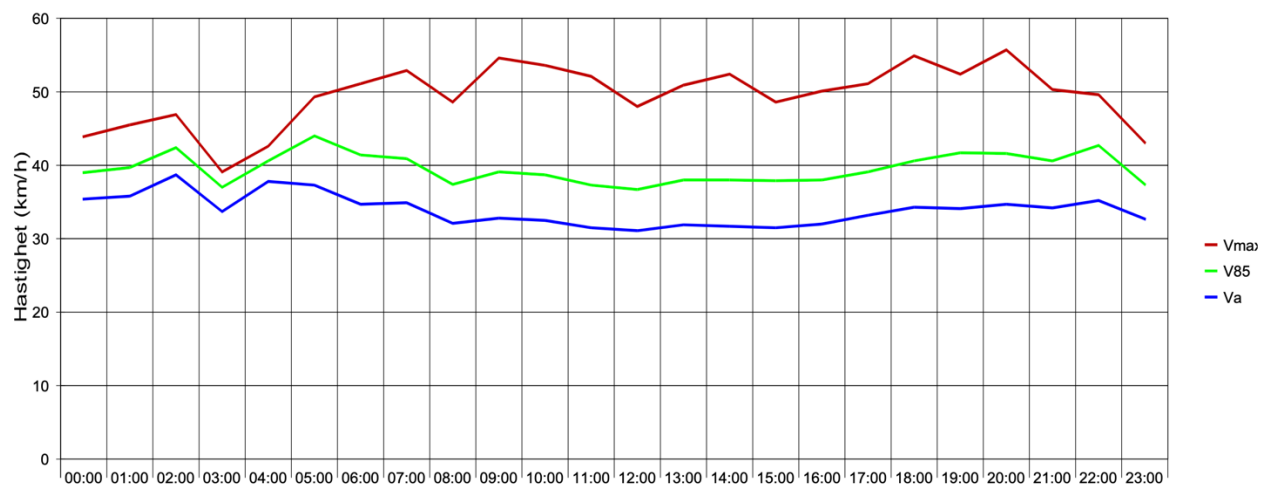
Gällaryd skola

Gällaryd skola är en centralt belägen skola i samhället Gällaryd. Skolan är kommuns minsta till antalet när det gäller barn, totalt 47 barn.

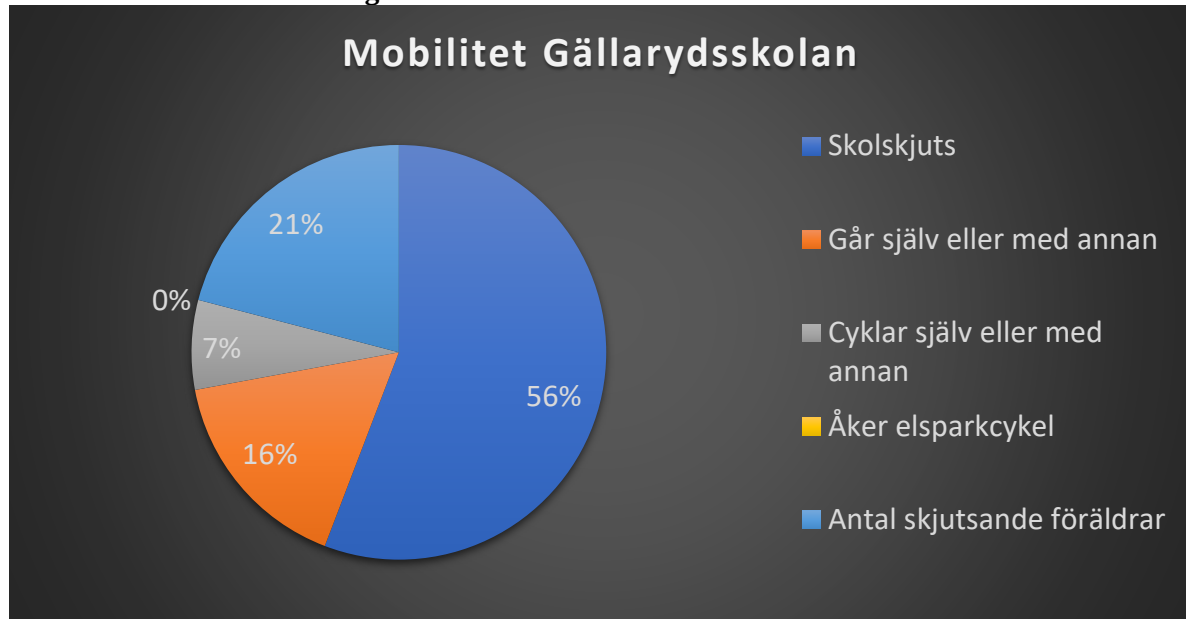
Majoriteten av skolans barn åker skolskjuts varje dag om man inte blir skjutsade av sina föräldrar. Inga många barn bor i anslutning till skolan. De barn som blir skjutsade av sina föräldrar släpps i huvudsak av vid skolans befintliga parkeringar som tar cirka 10 platser, eller vid den intilliggande gamla affär som ligger nedanför skolans område. Hela skolans område är inhägnat. 50 km/timen råder på riksväg 714. Granskning av trafikmijö runt skolan har genomförts den 16 maj. Området runt skolan och längs med riksväg 714 har granskats.

Genomförande

Mätningen är genomförd av Trafikverket, den februari 2023 på riksväg 714, som leder genom samhället Gällaryd. Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 42 km/tim Totalt passerad 1049 fordon under tidsperioden. Allra flest fordon är personbilar (84 %), resterade tillhör lastbilar eller annan tung trafik. ÅDT är 150 fordon per dygn.

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

En klar majoriten av skolans barn får skolskjuts eller blir skjutsade till skolan. Det finns dock ett antal barn som går eller cyklar till skolan. Trafikmiljön längs med riksväg 714 är inte bra. Utanför skolans område finns ingen långsgående gång eller cykelväg för barnen att gå eller cykla på. I höjd med den gamla affären finns en passage, men kvalitén är undermålig. Det finns heller ingen belysning vid denna plats. Hastigheten utanför skolan bör ses över och sänkas till åtminstone 40 km i timmen. Befintlig passage bör också ses över för bättre trafikmiljö.

Hanahöjskolan

Hanahöjskolan ligger i det lilla samhället Forsheda cirka 2 mil från Värnamo tätort. Skolan har cirka 170 barn med ett upptagningsområde som sträcker ett par kilometer runt samhället. Det primära antalet elever bor i närheten av skolan. Intill skolan ligger också samhällets högstadieskola.

Cirka en fjärdedel av skolans elever åker skolskjuts till skolan varje dag. Man kommer med utpekade skolskjutsfordon och med linjetrafik från Jönköpings länstrafik. Vid intervju med skolans rektor kunde hon inte lämna en självklar bild av trafiksituationen då hon inte tjänstgjort som rektor någon längre period. Men hon upplever att fler barn får skjuts med bil än som går och cyklar själv till skolan. Hon säger att de flesta föräldrar lämnar vid den stora parkeringen som ligger sydväst om skolans område, men det finns också två andra platser längs med Skolgatan där föräldrar lämnar eller hämtar. Den stora parkeringsplatsen rymmer cirka 60 platser och delas med den tilliggande högstadieskolans personal. Skolans område ligger längs med Slättövägen där en del tung trafik passerar. Det finns två övergångsställen, samt en gångpassage längs med vägen, som är en skolväg för många av de gående barnen uppger rektorn.

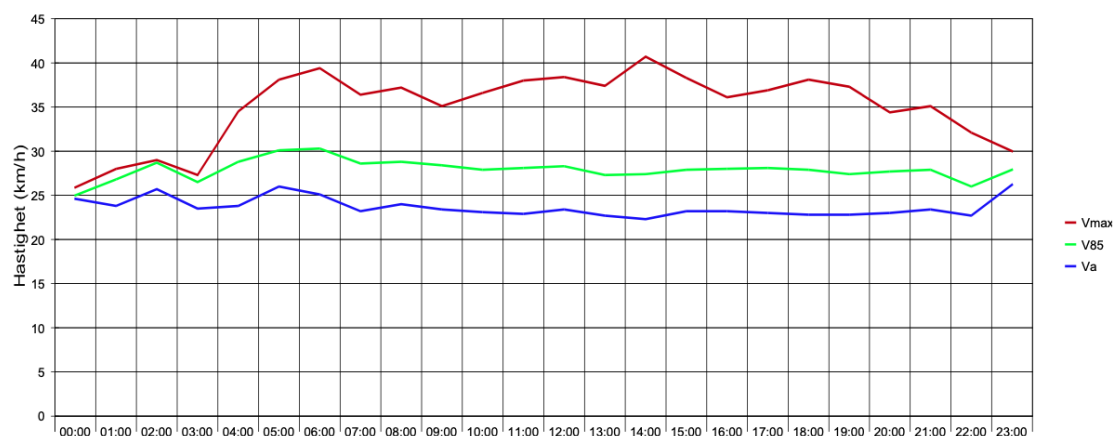
Genomförande

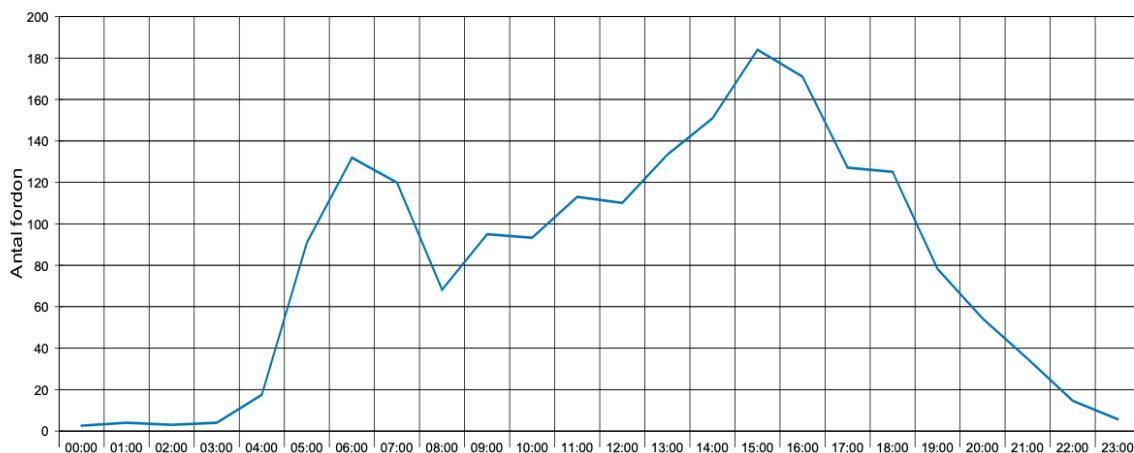
NTF har genomfört en granskning och analys av trafikmiljön runt Hanahöjskolan vid två tillfällen under början av april 2025. Mätning av trafikflöden och hastighet har utförts 4–11 april. Granskning av trafikmiljön genomfördes tidigt på morgonen 4 april och morgon 11 april. Skyltad hastighet i området är 40 km/h.

NTF personal har utfört en okulär granskning av trafikmiljön längs med skolans område, framför allt längs med Slättövägen och längs med Skolgatan som leder runt stora delar av skolans område.

Analysen för Skolgatan, visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 29 km/h. Totalt passerad cirka 5 000 fordon mätplatsen under perioden 4 april-11 april. Det ger ett ÅDT på 742 fordon per dygn.

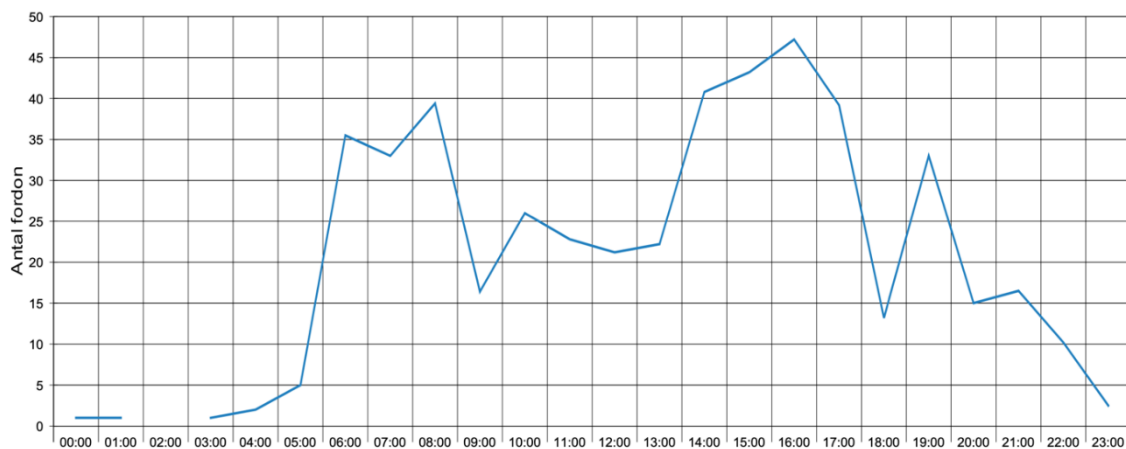
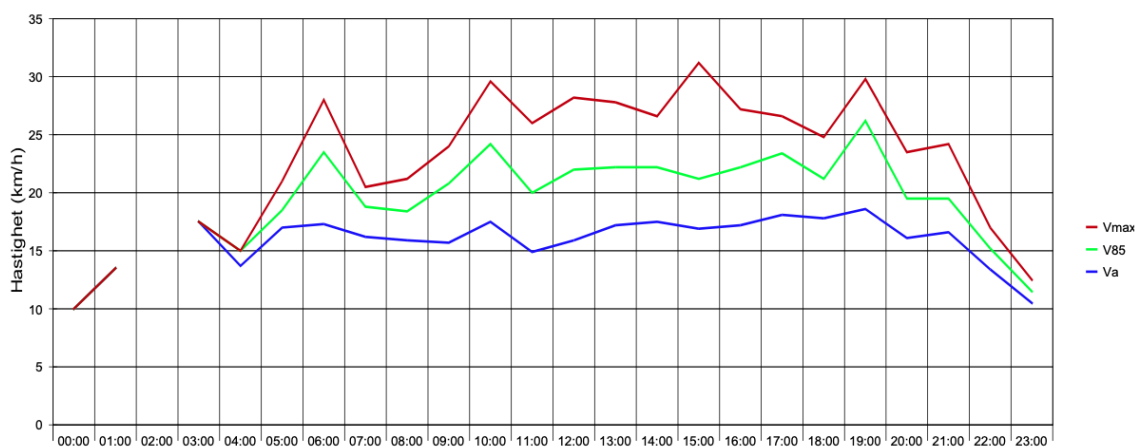
Allra flest fordon per timme var klockan 06:30-07:30 och på eftermiddagen vid ca 15:30.

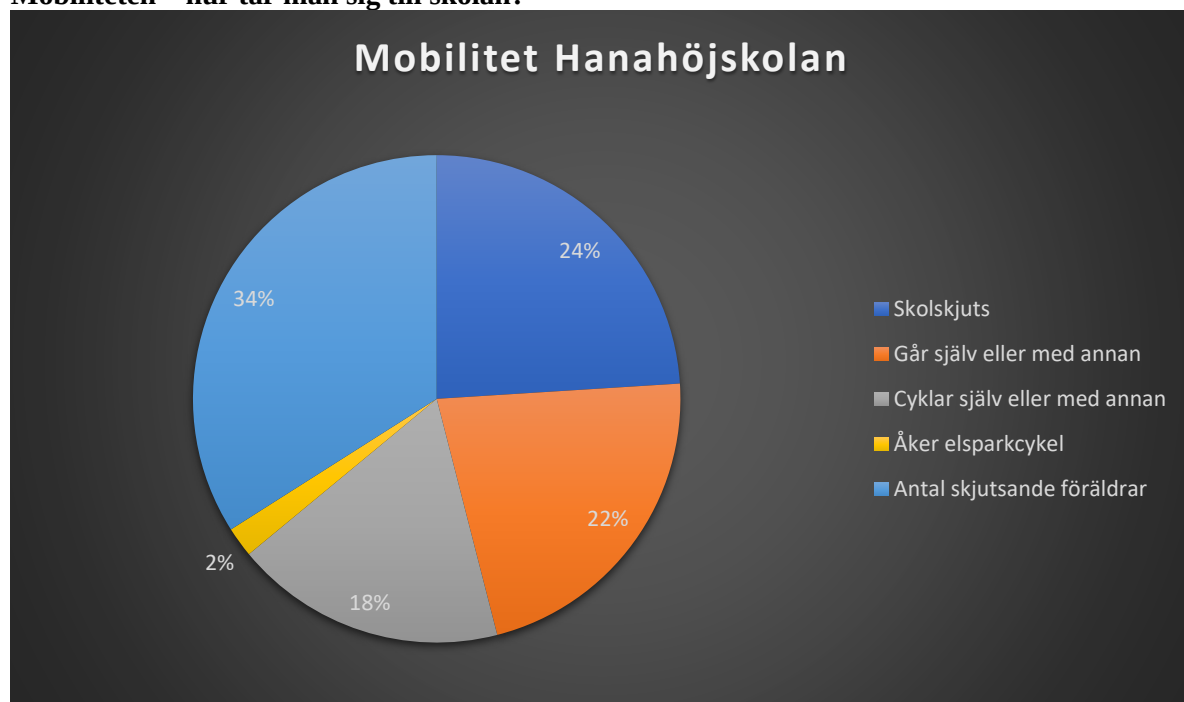

Analysen för skolparkeringens infart visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika eller lägre än 23km/tim. Totalt passerad cirka 3 000 fordon mätplatsen under perioden 4 april-11 april. Det ger ett ÅDT på 437 fordon per dygn.

Allra flest fordon per timme var klockan 07:30 och på eftermiddagen ca 16:30.

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

Det var allmänt lugnt trafikbeteende när vi granskade trafikmiljön. Det finns gott med cykelvägar i närområdet och breda trottoarer längs med Slättövägen som går förbi hela skolområdet. Längs med Slättövägen, som är skyltad 40 km/h, ligger två övergångsställen och en gångpassage. Kvalitén på övergångsställena är helt okej med målning, liten upphöjning, avsmalning. Mätningen har inte utförts på Slättövägen utan vid infarten till skolans stora parkeringsområde, samt Skolgatan som till viss del leder runt hela området. Det finns ett 60-tal parkeringsplatser vid stora parkeringen och det var aldrig fullt, heller ingen stökig trafikmiljö för barnen. Eleverna blir avsläppta längs med avsatt skolskjuts och linjetrafikplats.

Horda skola

Horda skola är en medelstor F-6 skola belägen i sydostra delen av kommunen. Ungefär hälften av skolans 80 barn åker skolskjuts varje dag. Upptagningsområdet är stort och de allra flesta bor på ännu mindre orter runt Horda samhälle.

Rektorn uppskatta ändå att ett antal barn går och cyklar själva till skolan och att föräldrar skjutsar. Lämningen sker på Hembygdsvägen i anslutning till den aviserade plats där skolskjutsfordon hämtar och släpper av barnen.

Skolans område är inhägnat. Det finns tre ingångar och grindar att ta sig in på skolans område.

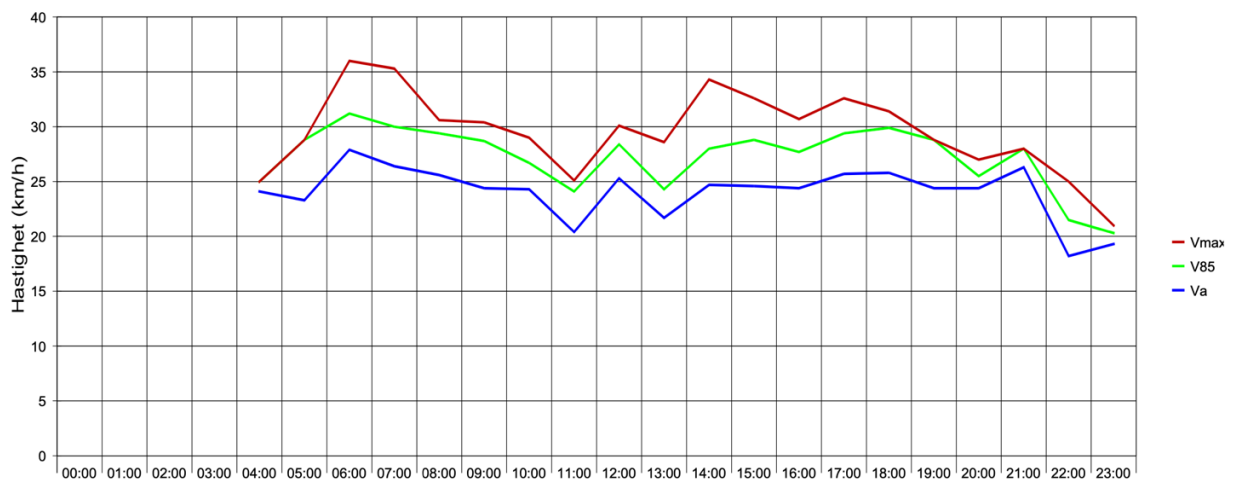
Genomförande

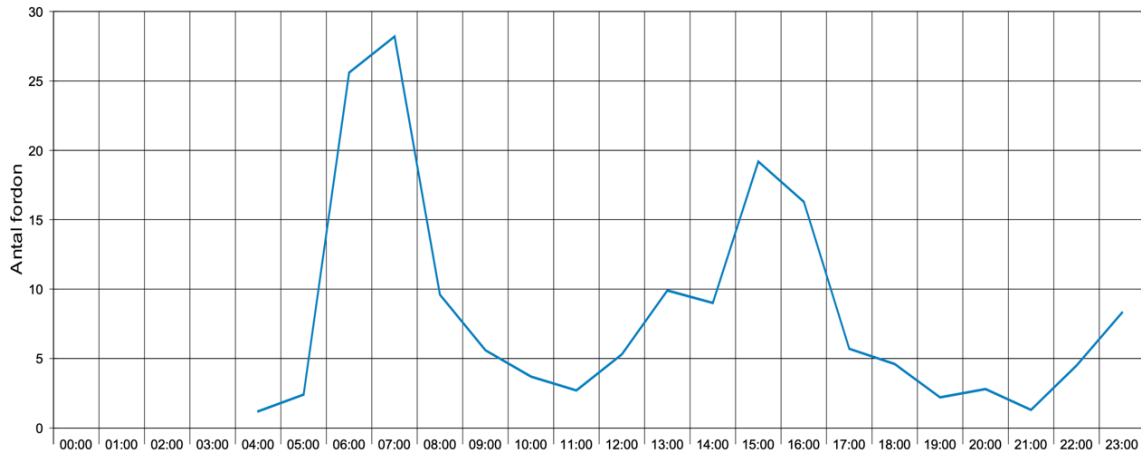
Mätningar har utförts på två platser runt skolans område under perioden 8-15 april 2024. Utrustningen har varit placerad på Hembygdsvägen och Järnvägsgatan. Skyltad hastighet i tätorten är 40 km i timmen. Det finns ingen angiven 30 km i timmen skylt vid Hembygdsvägen, så där gäller också 40 km i timmen. Granskning av trafikmiljön genomfördes 19 april 2024. Personal har rört sig längs med Parkvägen, Järnvägsgatan, runt skolans inhägnade område och vid hämta och lämningsplats på Hembygdsvägen.

Mätplats 1

Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 30 km/tim på Hembygdsvägen. Totalt passerad 980 fordon under tidsperioden. Allra flest fordon är personbilar (91 %), resterade tillhör lastbilar eller annan tung trafik. ÅDT är 141 fordon per dygn.

Allra flest fordon per timme var klockan 7:30 på förmiddagen (28 fordon) och klockan 15:30 på eftermiddagen (19 fordon). Den tunga trafiken är 7 procent av alla fordon. Allra flest fordon har passerat mätningen på tisdag och onsdag.

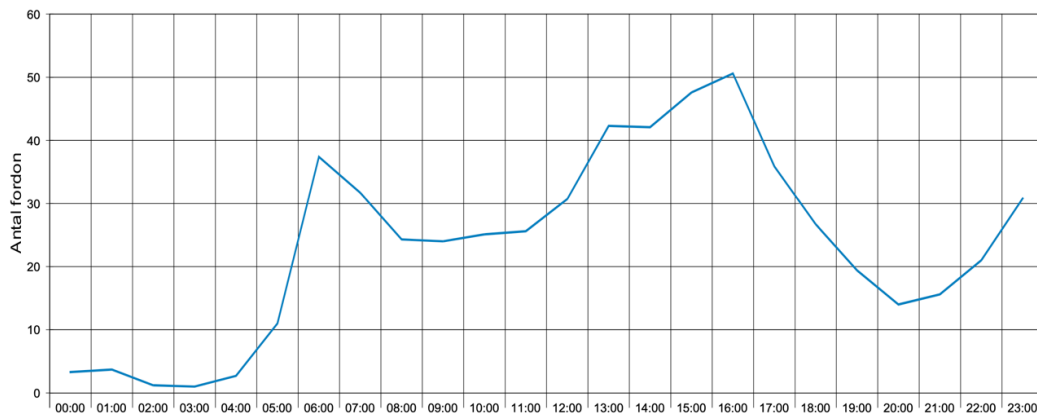
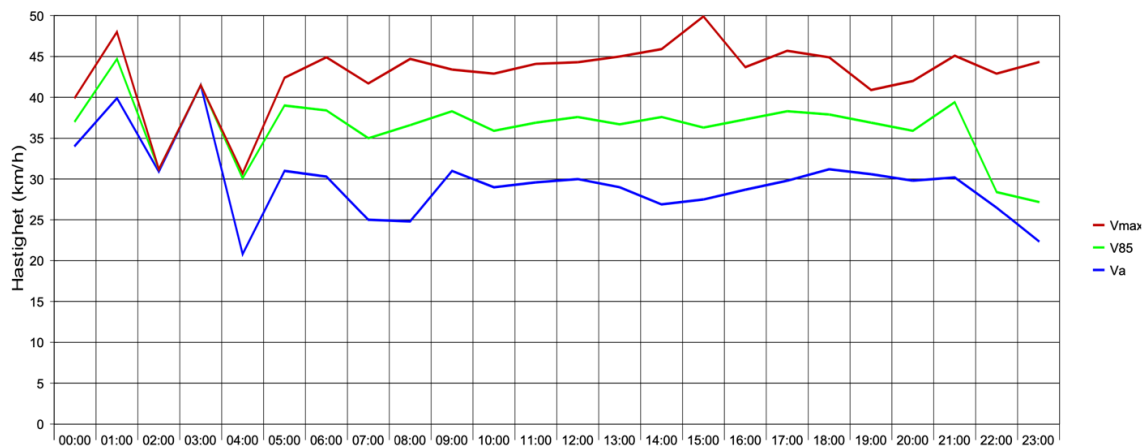

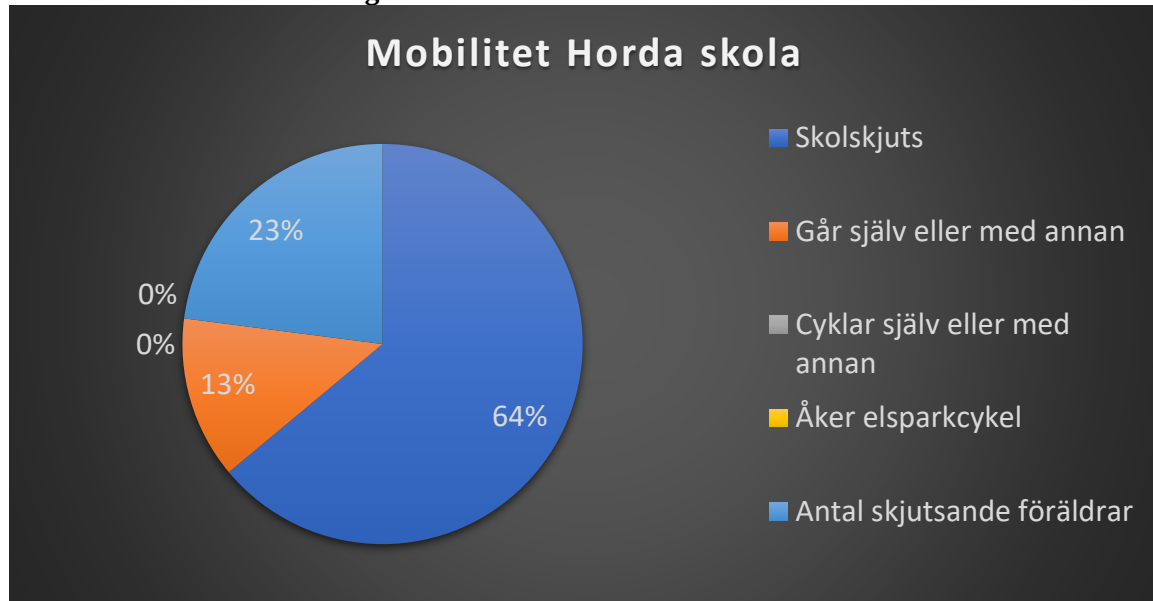
Mätplats 2

Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 38 km i timmen på Järnväggsgatan. Totalt passerade 3 920 fordon under tidsperioden. Allra flest fordon är personbilar (89 %), resterade tillhör lastbilar eller annan tung trafik. ÅDT är 563 fordon per dygn.

Allra flest fordon per timme var klockan 16:30 på eftermiddagen (50 fordon) och klockan 6:30 på morgonen (38 fordon). Allra flest fordon har passerat mätningen på tisdag och fredag.

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

Hela skolans område är inhägnat. Flest föräldrar lämnar sina barn på Hembygdsvägen. Där finns inga höga hastigheter. Dock är utrymmet på gatan inte stort då parkerade bilar till boende upptar plats. Skolskjutsfordon, skjutsande föräldrar och matleverens har begränsat med utrymme. I korsningen Hembygdsvägen/Järnväggsgatan är sikten dålig. Den spegel som är uppsatt är undermålig och behöver ses över för att öka trafiksäkerheten.

Hånger skolan

Hånger skola är en av kommunens mindre F-6 skolor med totalt 67 barn på skolan. Majoriten av barnen åker skolskjuts till skolan, som ligger en bit utanför själva tätorten. Upptagningsområdet är stort och dom allra flesta av skolans elever bor utanför tätorten.

Möjligheten att cykla till skolan finns. Längs med väg 559 som sträcker sig från tätorten till skolans område finns en kombinerad gång och cykelväg.

Genomförande

Mätplats 1

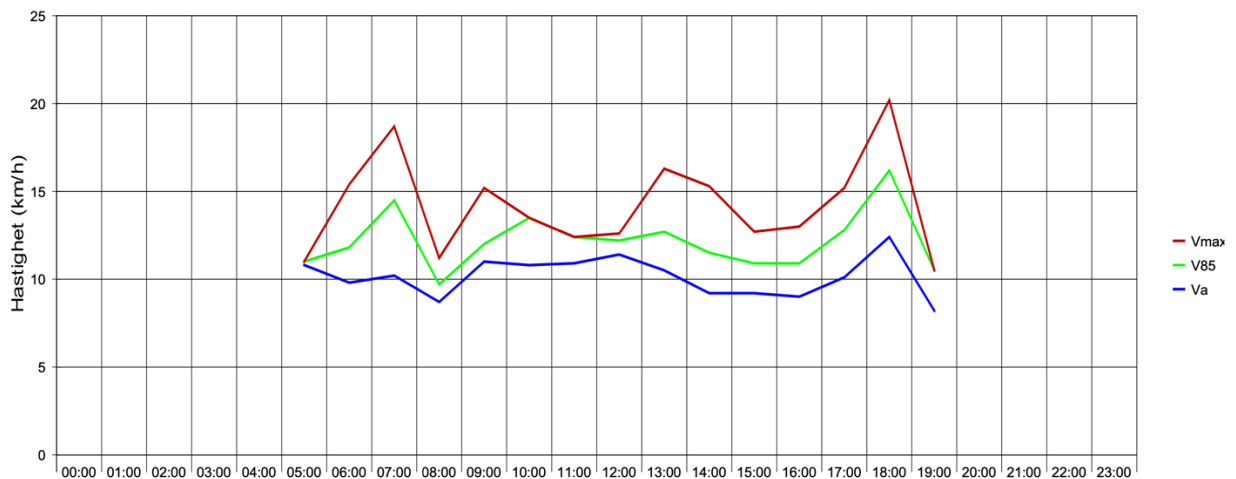
Väg 559 som passerar skolans område är en statlig väg. Trafikverket har genomfört den senaste mätningen i januari 2016 (enligt TRV trafikflödeskarta). Dock har inte mätningen skett i anslutning till skolan. Totalt passerade 4 928 fordon i veckan vilket ger ett ÅDT på 704 fordon per dygn. Den tunga trafiken var 8 procent. Skyltad hastighet är 70 km/tim och medelhastigheten var 63 km i timmen. Diagram saknas för mätningen. Observera! Denna mätning är alltså inte genomförd i anslutning till skolan.

Granskning av trafikmiljön genomfördes 19 april 2024. Personal har rört sig i direkt anslutning till skolans område och en bit norr och söder om skolan, längs med Värnamovägen.

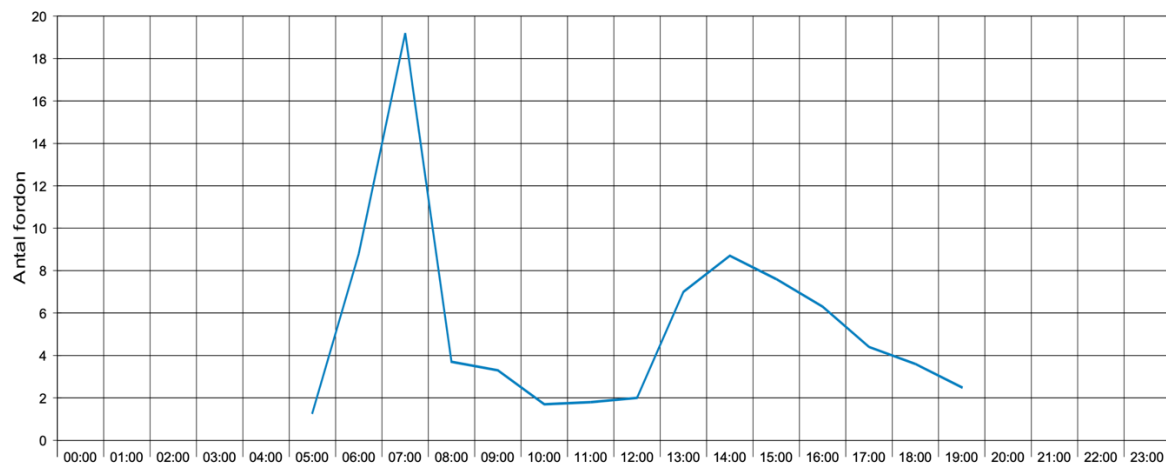
Mätplats 2:

Den andra mätplatsen har varit placerad i direkt anslutning till skolans parkering och syftar i första hand till att notera antalet fordon. Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 14 km i timmen. Under perioden 12-22 april 2024 har 478 fordon registrerats vilket ger ett ÅDT på 69 fordon per dygn.

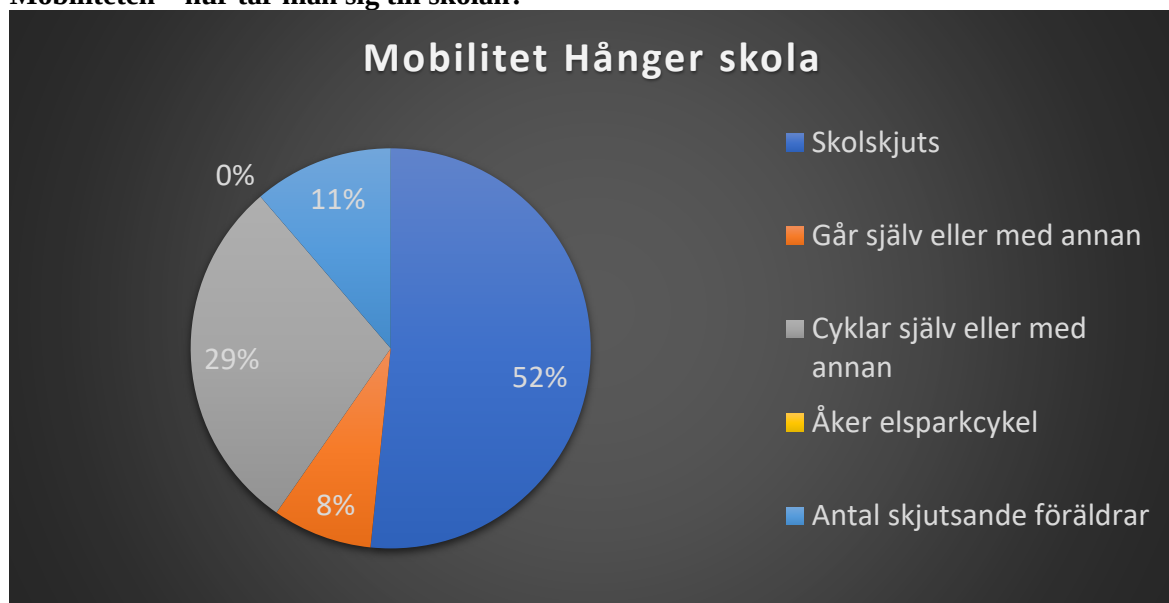
Allra flest fordon per timme var 7:30 på morgonen (18 fordon). Allra flest fordon har passerat mätningen på tisdag och torsdag.

Tidpunkter:

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

Majoriten av barnen åker skolskjuts men betydande andel barn går eller cyklar själva. Det finns kombinerad gång och cykelväg men belysning och passagemöjlighet borde finnas längs med Värnamovägen, då det är barnens huvudsakliga skolväg. Vid skolan är det också skyltat 50 km vilket är alldeles för högt. Kommunen bör se över möjligheten att sänka till 40 km genom samhället.

Kärda skola

Kärda skola är en av kommunens mindre skolor med cirka 60 elever. Skolan ligger längs Kärдавägen som går genom samhället. Ungefär hälften av barnen bor i samhället medan resterande barn åker skolskjuts eller blir skjutsade av sina föräldrar.

Möjligheten att cykla till skolan finns. Längs med väg Kärдавägen finns en kombinerad gång och cykelväg, på båda sidorna genom samhället. Skyltad hastighet genom orten är 40 km.

Skolans rektor upplever trafikmiljön som lugn över lag.

Genomförande

Granskning av trafikmiljön genomfördes 26 april 2024. Personal har främst rört sig runt skolans område, längs med Kärдавägen, Skolvägen och Parkvägen.

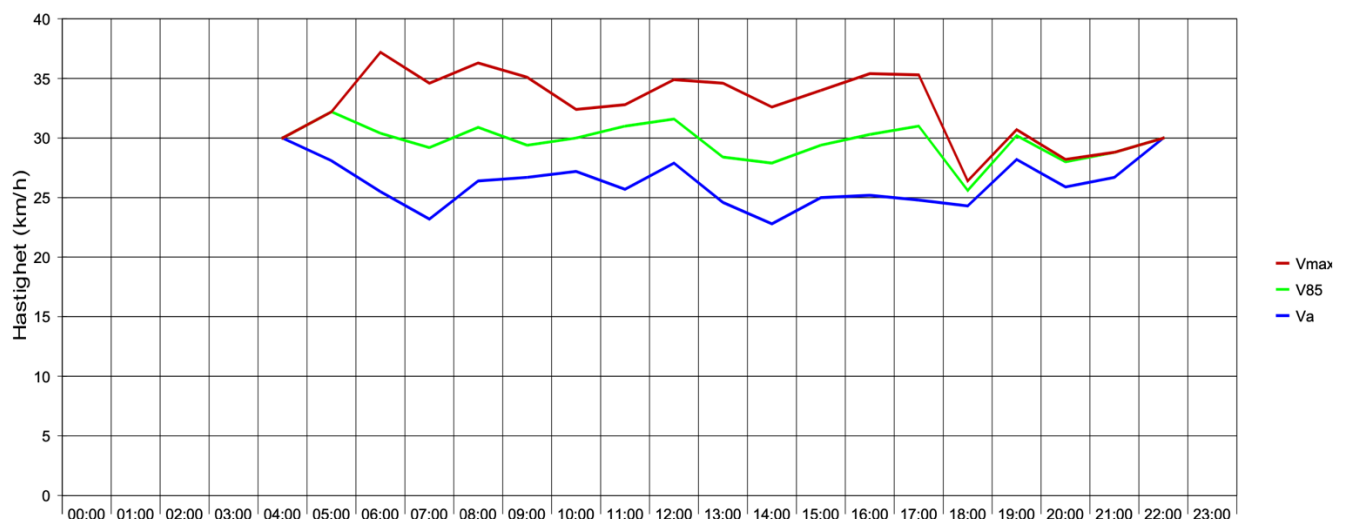
Mätplats 1

Väg 559 som passerar skolans område är en statlig väg. Trafikverket har genomfört den senaste mätningen i januari 2016 (enligt TRV trafikflödeskarta). Dock har inte mätningen skett i anslutning till skolan. Totalt passerade 4 928 fordon i veckan vilket ger ett ÅDT på 704 fordon per dygn. Den tunga trafiken var 8 procent. Skyltad hastighet är 70 km/tim och medelhastigheten var 63 km i timmen. Diagram saknas för mätningen.

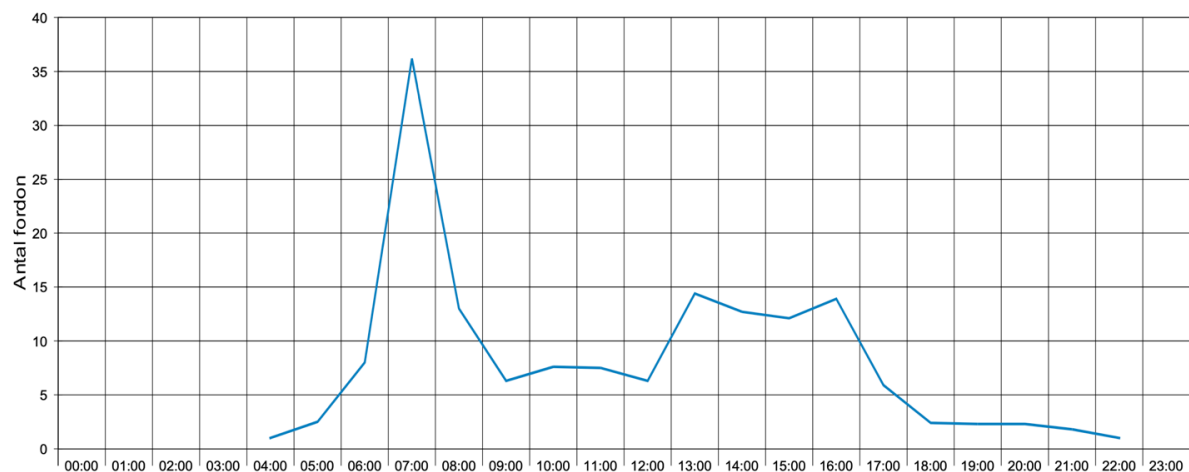
Mätplats 2:

Den andra mätplatsen har varit placerad på Skolvägen, som ligger i anslutning till skolans område. Skolvägen går runt kyrkans område som ligger precis bredvid skolan. Mätningen har genomförts under tidsperioden 15 april-22 april 2024. Totalt har 960 fordon registrerats under perioden vilket ger ett ÅDT på 140 fordon per dygn.

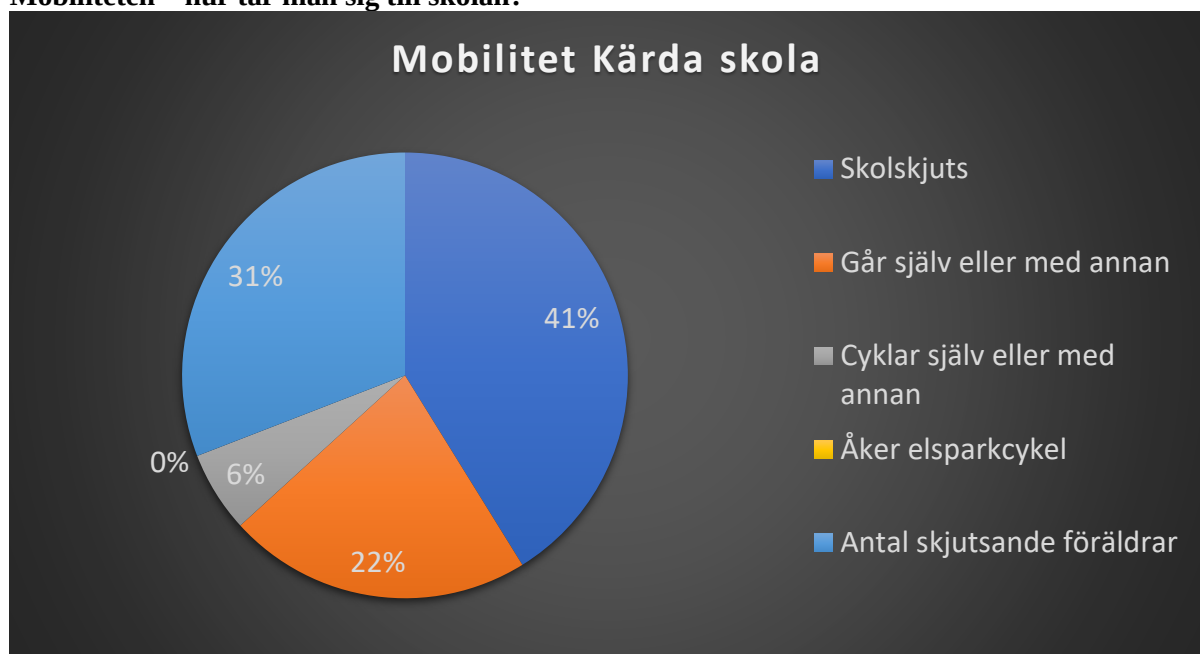
Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 32 i timmen. Allra flest fordon per timme var 7:30 på morgonen (36 fordon). Allra flest fordon har passerat mätningen på onsdag och torsdag.

Tidpunkter:

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

En relativt lugn skolmiljö. Inga högre hastigheter vid mätpunkten. Det finns goda möjligheter att både gå och cykla till skolan. Det finns en kombinerad gång och cykelväg på båda sidor genom samhället.. Skyltningen att här finns en skola kan förtydligas bättre än idag.

Mossleskolan

Mossleskolan är en ny F-3 skola centralt belägen i Värnamo tätort. Här går cirka 250 barn som de allra flesta bor i närområdet. Enligt skolans rektor är upplevelsen att de flesta barn går eller cyklar själva eller tillsammans med kompisar och föräldrar. Trots det finns det många barn som blir skjutsade. De lämnas i huvudsak av på skolan parkeringsplats. I anslutning till skolans parkeringsplats finns ett tiotal avsatta hämta och lämnaplatser för föräldrar.

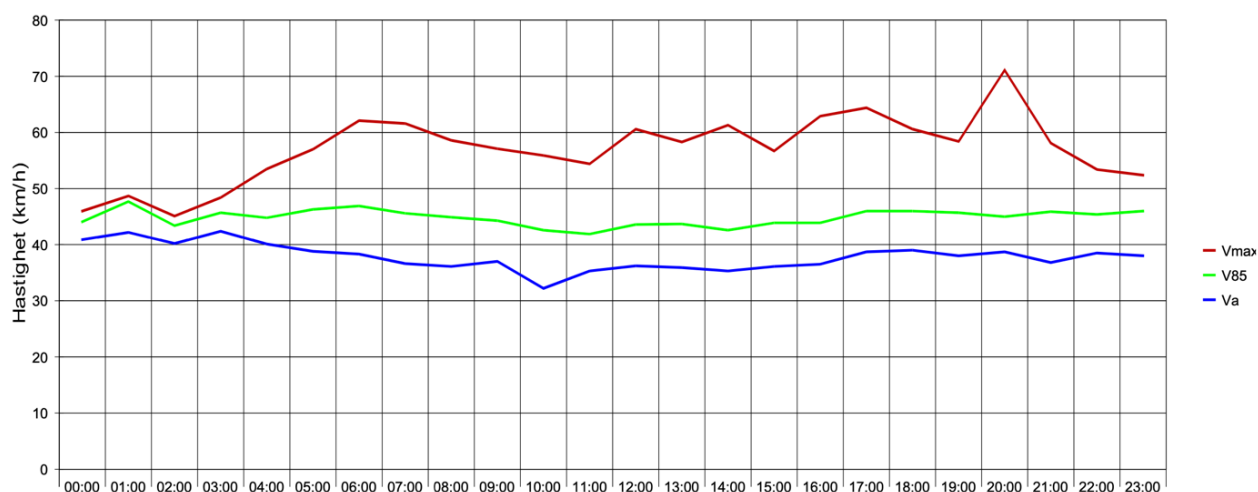
Runt skolans område finns det gott med cykelvägar och gångstråk. Många barn som bor i höghusen bakom huvudbyggnaden till skolan går själva på morgonen.

Genomförande:

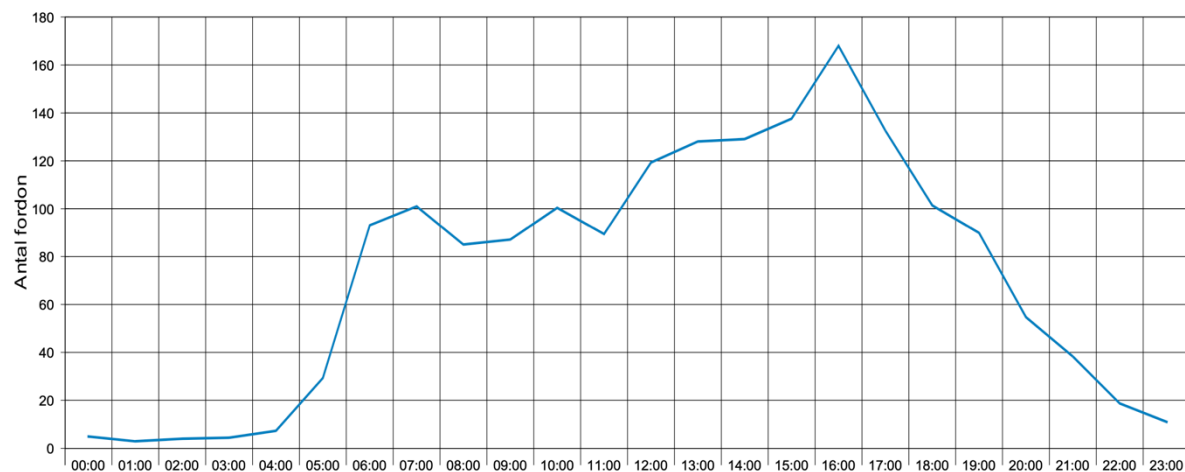
Mätplatsen har varit placerad i direkt anslutning till en av skolans främsta parkeringsplatser längs med Grängsgatan. Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 45 km i timmen. Under perioden 28 augusti-3 september 2024 har 6 878 fordon registrerats vilket ger ett ÅDT på 982 fordon per dygn. Hastigheten är hög då skyltad hastighet i området är 40 km/tim.

Granskning av trafikmiljön genomfördes 3 september 2024. Personal har rört sig i området runt hela skolan, främst längs med parkeringsplatser vid Grängsgatan och Doktorsgatan.

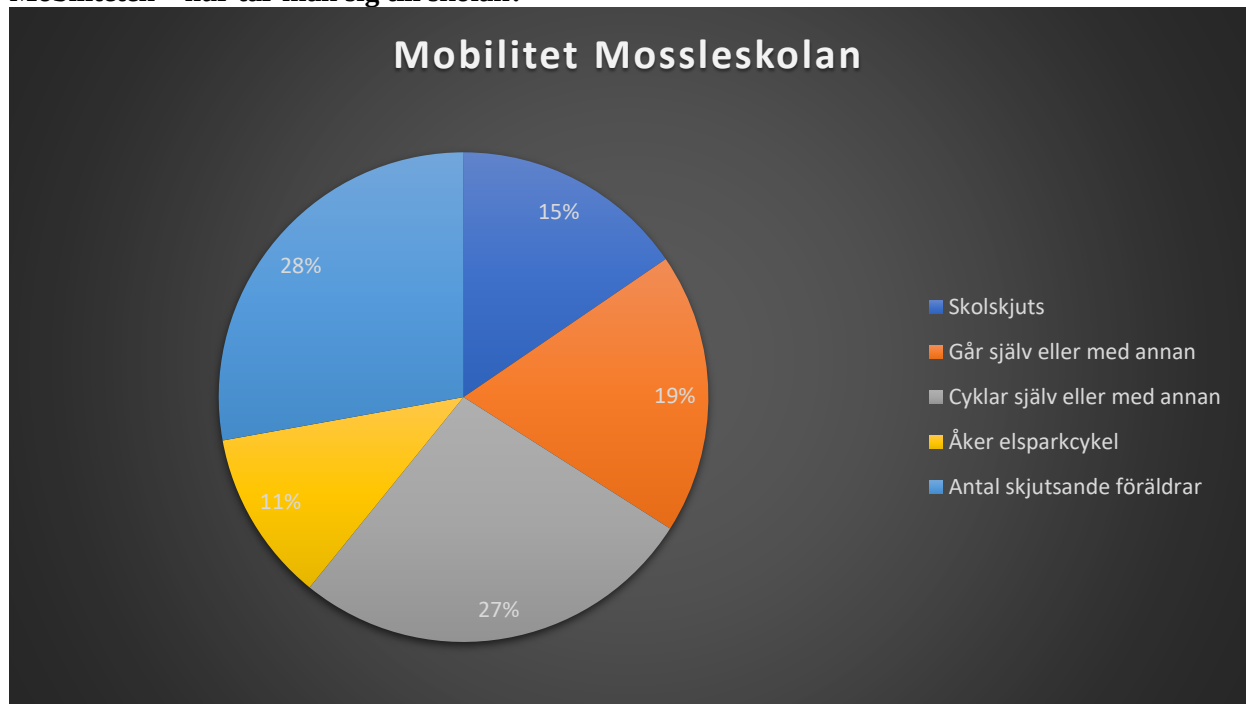
Allra flest fordon per timme var 7:30 på morgonen (100 fordon) med maxtimme 16:30 pp eftermiddagen (165 fordon) Allra flest fordon har passerat mätningen på tisdag, onsdag och torsdag,

Tidpunkter:

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

Andelen skjutsande föräldrar är hög med tanke på skolans placering och goda möjlighet att cykla och gå till skolan själva. Grängsgatan är lång och rak vilket inbjuder till högre hastigheter vilket det också är enligt mätningen. Med tanke på att Grängsgatan är en huvudsakliga skolväg för många barn på skolan bör trafikmiljön ses över. Hastighetssäkrande åtgärder bör prioriteras.

Rydholms skola

Rydholms skola är en av kommunens största F-6 skolor med 180 elever. Skolan ligger i östra delen av kommunen och skolan är centralt belägen på orten. En majoritet av skolans barn bor i tätorten eller i närheten av den. Ungefär en tredjedel åker skolskjuts.

Skolans område är inhägnat och det finns kombinerad gång och cykelväg runt området. På ena sidan finns en stor parkering där i huvudsak personal parkerar men den fungerar även som en hämta och lämnplats för skjutsande föräldrar.

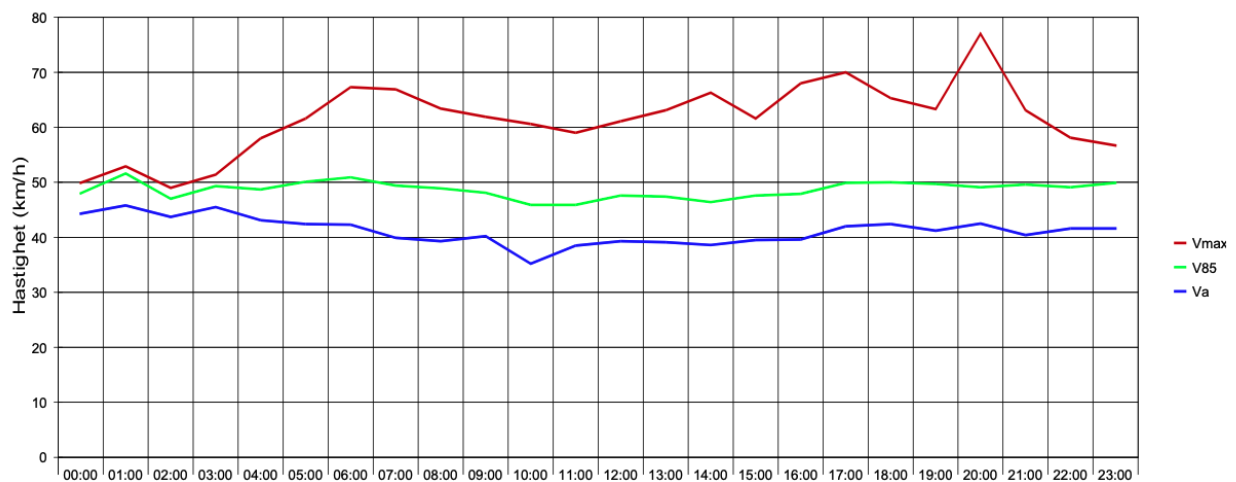
Genomförande

Två mätningar har genomförts under perioden 8 april-15 april 2024. Den första mätaren har varit placerad på Alvestavägen som är ett huvudstråk förbi skolan. Den andra mätaren har suttit på Västra Storgatan i direkt anslutning till skolans huvudsakliga parkeringar. Här lämnar skolskjutsfordon och föräldrar sina barn.

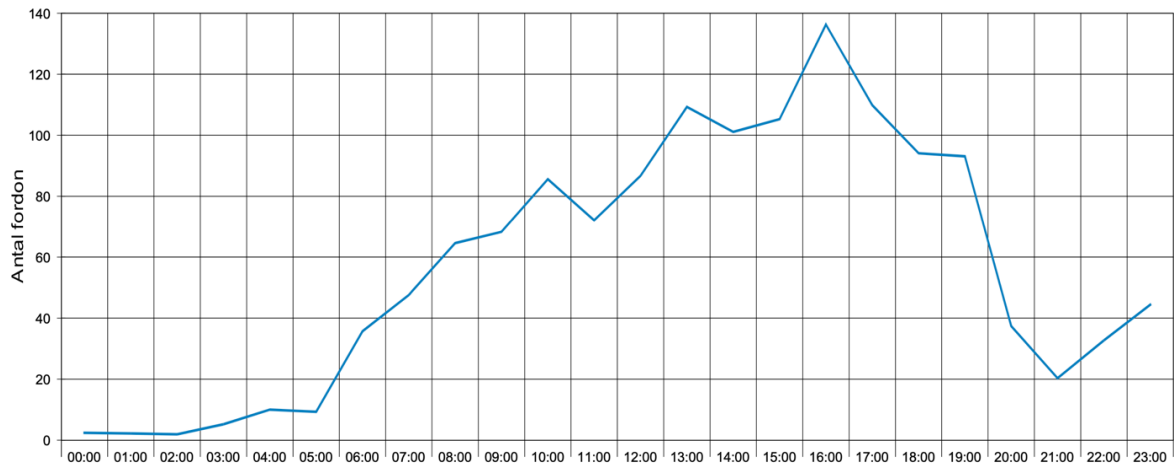
Granskning av trafikmiljön genomfördes 12 april 2024. Personal har rört sig runt hela skolans område, från Stallagårdsvägen till Västra Storgatan.

Analysen för mätning 1 på Alvestavägen, visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 49 km i timmen. Skyltad hastighet är 40 km/tim.

Totalt har 11 875 fordon passerat under mätningen vilket ger ett ÅDT på 1 706 fordon per dygn. Det är i huvudsak personbilar som kör på sträckan (88 procent) och cirka 10 procent lastbilar och annan tung trafik.

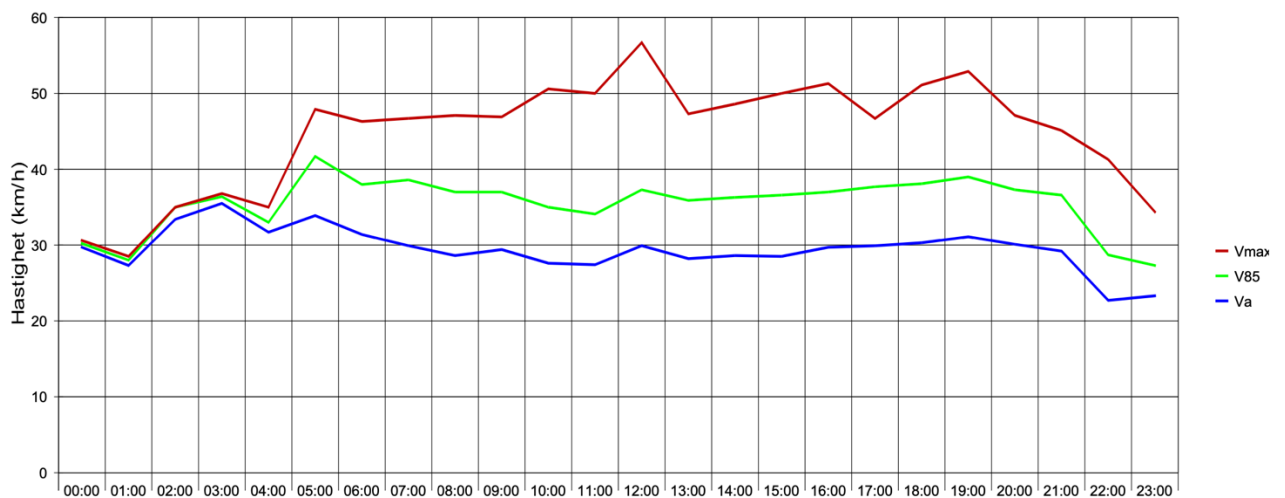
Allra flest fordon per timme var under eftermiddagen, cirka 16:30 (140 fordon) Allra flest fordon har passerat mätningen på tisdag, onsdag och torsdag,

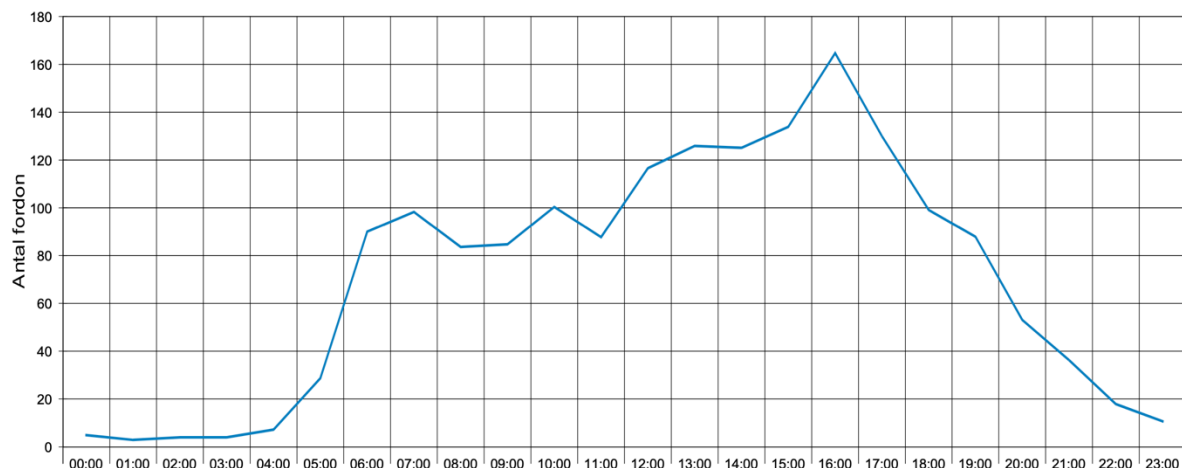
Mätplats 2:

Analysen för mätning 2 på Västra Storgatan, visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 37 km i timmen. Skyltad hastighet är 40 km/tim.

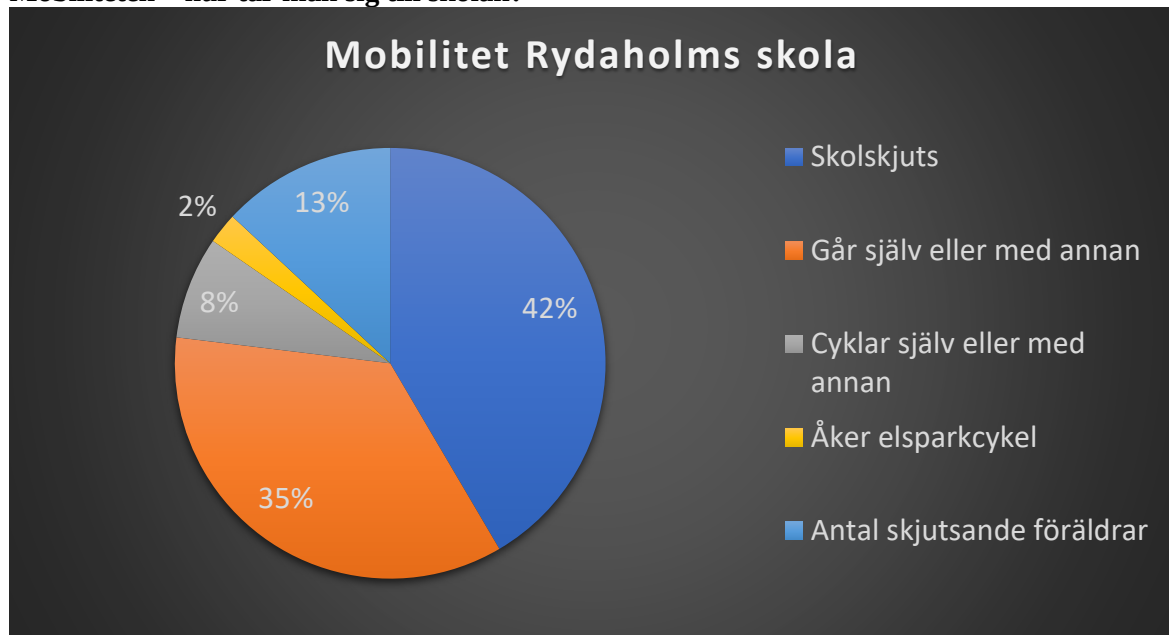
Totalt har 9 567 fordon passerat under mätningen vilket ger ett ÅDT på 1 373 fordon per dygn. Det är i huvudsak personbilar som kör på sträckan (85 procent) och cirka 6 procent lastbilar och annan tung trafik. Mest trafik är det ca 16:30 på eftermiddagen (160 fordon)

Tidpunkter:

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

De två mätpunkterna skiljer sig väsentligt. På Västra Storgatan råder inga högre hastigheter, däremot längs Alvestavägen där många av skolans barn rör sig till och från skolan. Längs med Västra Storgatan lämnas i huvudsak barnen av sina skjutsande föräldrar. Belysningen bör ses över vid de övergångsställen som finns längs med Alvestavägen.

Rörstorpsskolan

Rörstorpsskolan är en av kommunens största F-6 skolor, centralt belägen i Värnamo tätort. Här går över 300 barn som de allra flesta bor i närområdet. Enligt skolans rektor är upplevelsen att de flesta barn går eller cyklar själva eller tillsammans med kompisar och föräldrar.

De lämnas i huvudsak av på skolan parkeringsplats vid Vallmovägens slut. I anslutning till skolans parkeringsplats finns ett tiotal avsatta hämta och lämnaplatser för föräldrar.

Runt skolans område finns det gott med cykelvägar och gångstråk. Många barn som bor i höghusen bakom huvudbyggnaden till skolan går själva på morgonen.

Genomförande:

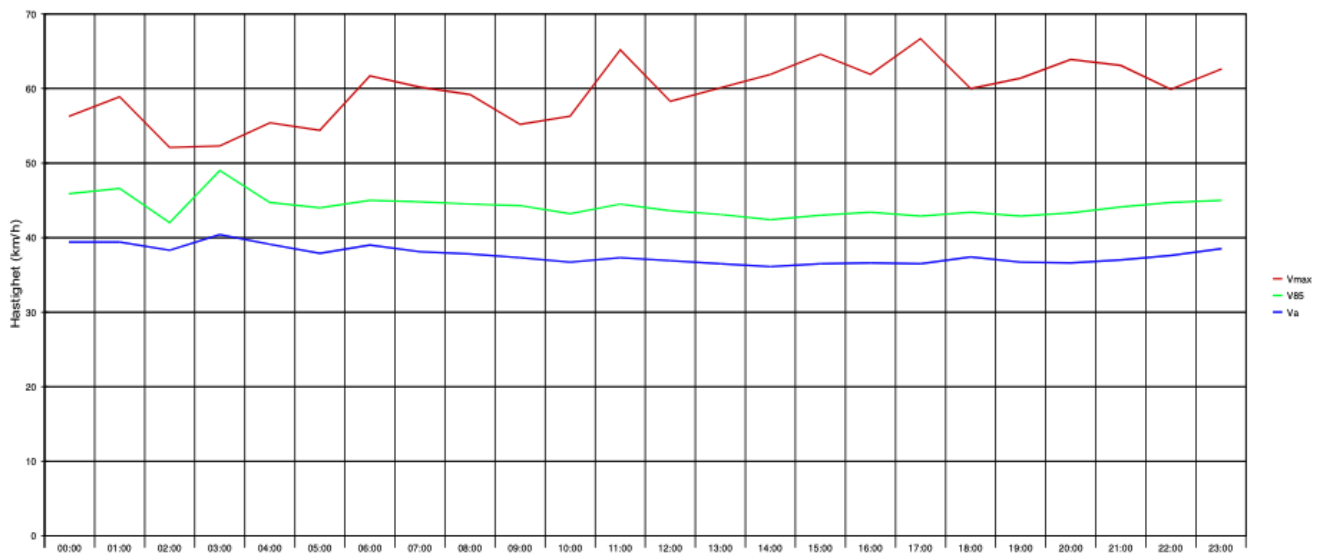
Det har genomförts två mätningar runt skolan. Den första mätningen är utförd av kommunen 23-30 mars 2020 och har varit placerad på Ringvägen. Ringvägen är en av de mer trafikerade gatorna i tätorten och leder runt skolans område.

Den andra mätningen har varit placerad i direkt anslutning till skolans huvudsakliga parkeringsplats på Vallmovägen. Perioden 15 april-22 april 2024.

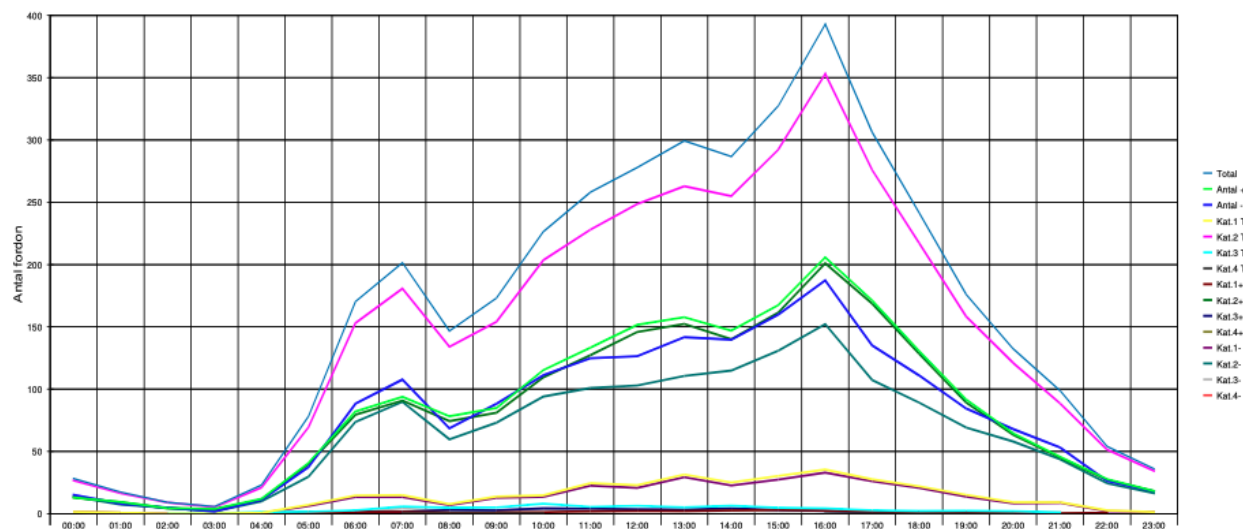
Granskning av trafikmiljön genomfördes 26 april 2024. Personal har rört sig från skolans parkeringsplats på Vallmovägen, runt hela skolans område vid intilliggande gator och gc-vägar.

Analysen för mätning 1 på Ringvägen, visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 44 km i timmen. Skyltad hastighet är 40 km/tim. Totalt har 26 575 fordon passerat under mätperioden vilket ger en ÅDT på 3 959 fordon per dygn. I huvudsak är det biltrafik som trafikerar sträckan (82 procent).

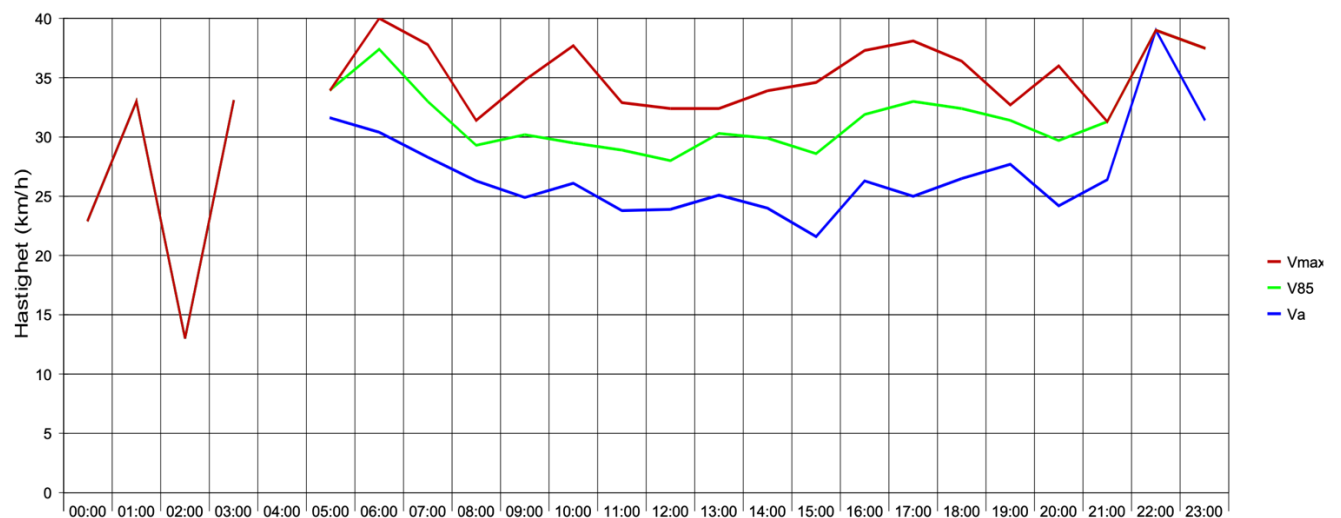
Mest trafik noterades under eftermiddagen vid 16-tiden och klockan 7:00 på morgonen. Det är jämnt fördelat med trafik under veckans dagar.

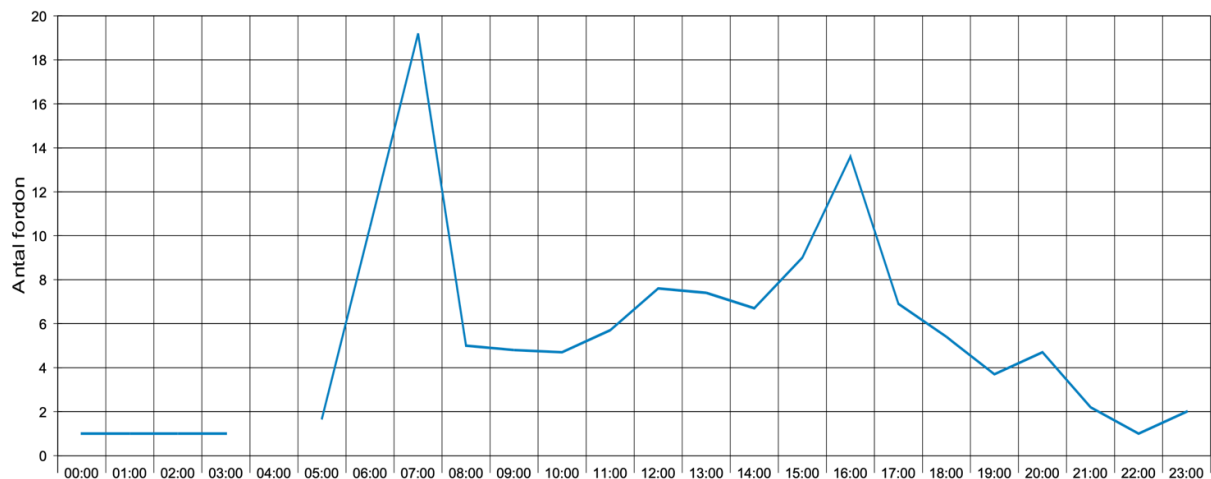
Tidpunkter:

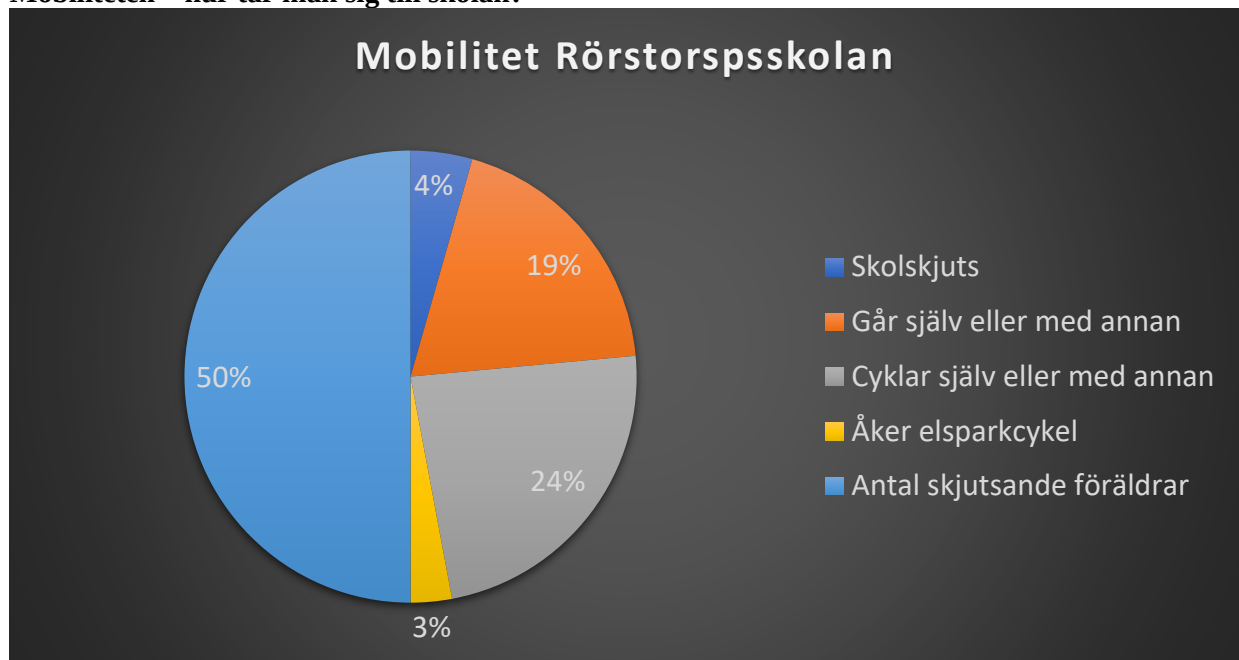
Analysen för mätning 2 på Vallmovägen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 35 km/tim. Under perioden har totalt 791 fordon noterats vilket ger ÅDT på 115 fordon per dygn. 90 procent är biltrafik på sträckan. Mest trafik är det 7:30 på morgonen (19 fordon) och 16:30 på eftermiddagen (13 fordon). Dagar som är mest trafikerade är onsdag, torsdag och fredag.

Tidpunkter:

Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

Kommentar

Skolan ligger i ett område omgärdat av gångstråk, cykelbanor, villor och höghus. Skolan ligger centralt med goda möjligheter att både gå, cykla själv eller med vuxen och kompisar. Då ska inte hälften av barnen behöva skjutas till skolan. Det skapar en onödig trafiksituation framför allt på Vallmovägen där antalet hämta, lämnplatser är begränsade. Stora delar av den befintliga parkeringen vid Vallmovägen är upptagen av personal under dagtid. Här bör insatser kring mobilitetsfrågan diskuteras och föräldrar informeras om antalet skjutsande föräldrar.

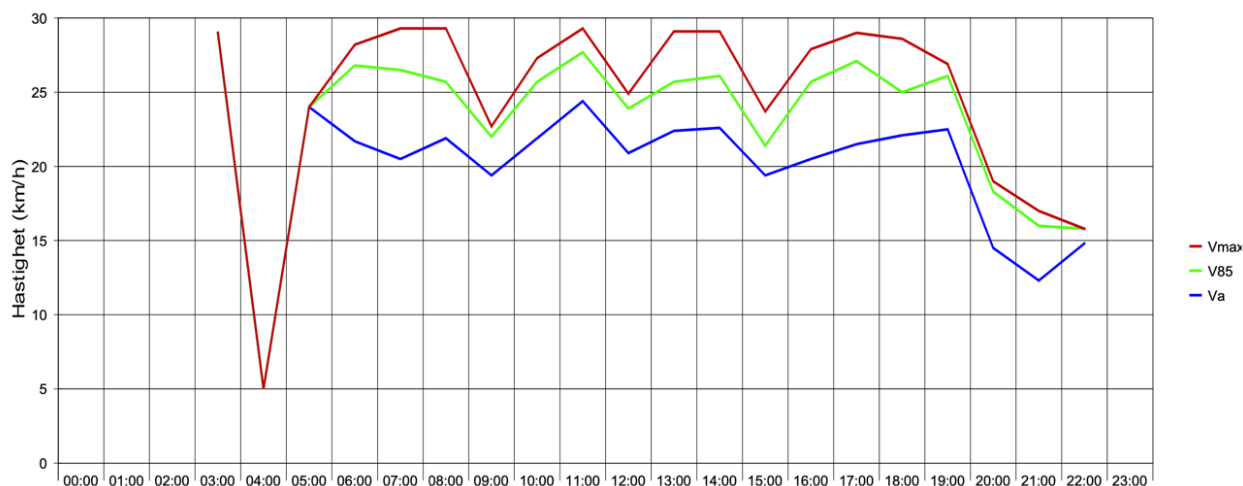
Tånnö skola

Tånnö skola är kommunens minsta F-3 skola med 30-talet elever. Skolan ligger centralt belägen i samhället Tånnö längs med Kyrkvägen. Hela skolans område är inhägnat och två mindre gator går in på vardera sida om skolan, Trastvägen och Lärkvägen. Dessa vägar används i huvudsak för de föräldrar som väljer att lämna och hämta sina barn på skolan. De allra flesta barn bor i samhället eller utanför. Ett fåtal åker skolskjuts till skolan.

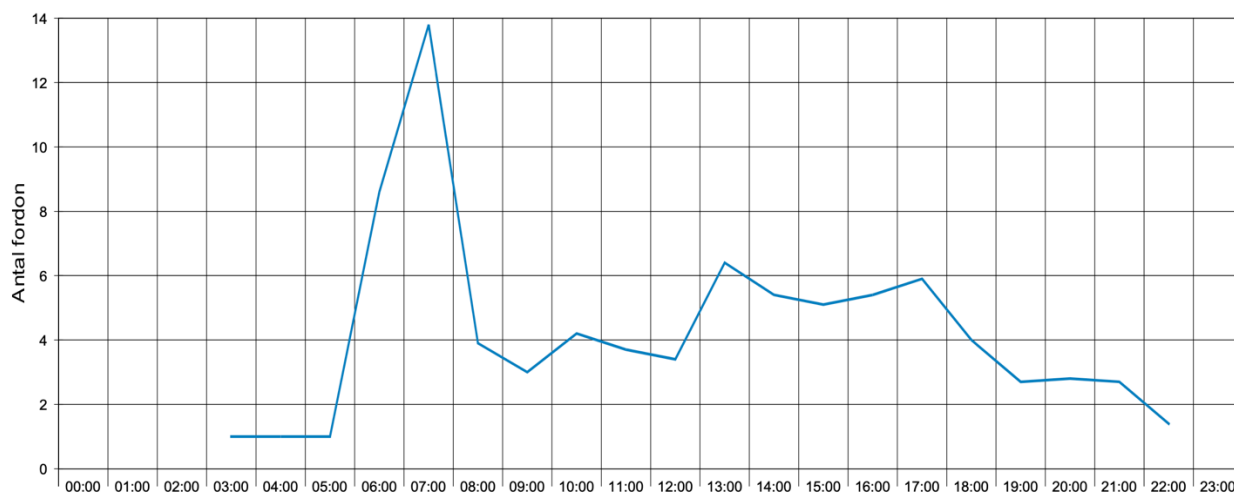
På skolområdes botten del finns ett gång och cykelområde med lekplats och fotbollsplaner. Framför skolans område, längs med Kyrkvägen finns inga gång eller cykelstråk.

Genomförande:

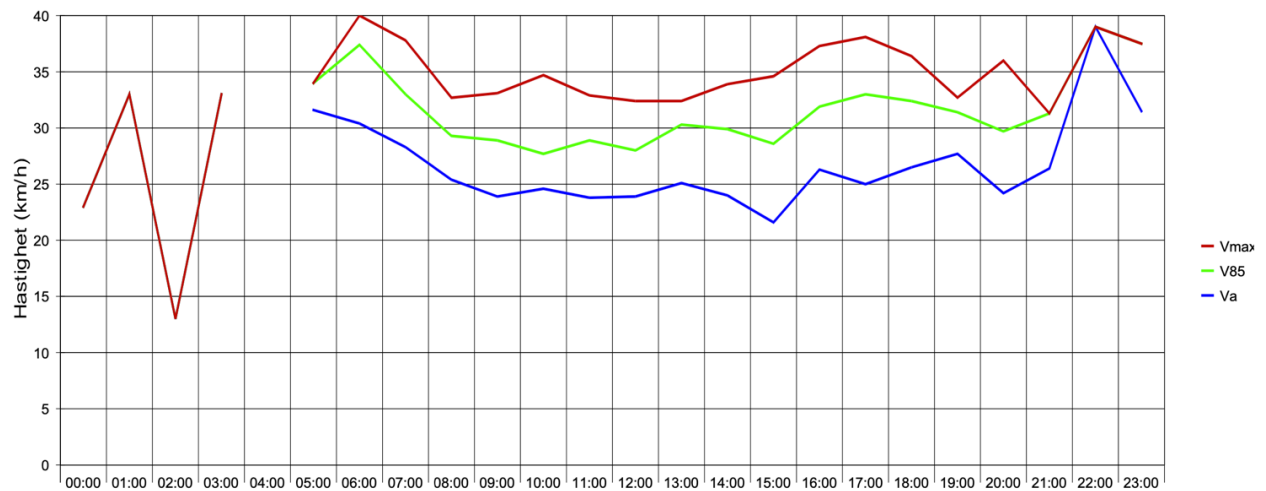
Det har genomförts två mätningar runt skolan. Den första mätningen har genomförts på Trastvägen 15-22 april 2024. Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 28 km i timmen. Skyltad hastighet är 40 km/tim. Totalt har 534 fordon passerat under perioden vilket ger ett ÅDT på 77 fordon per dygn. 89 procent är biltrafik. Granskning av trafikmiljön genomfördes 17 maj 2024.

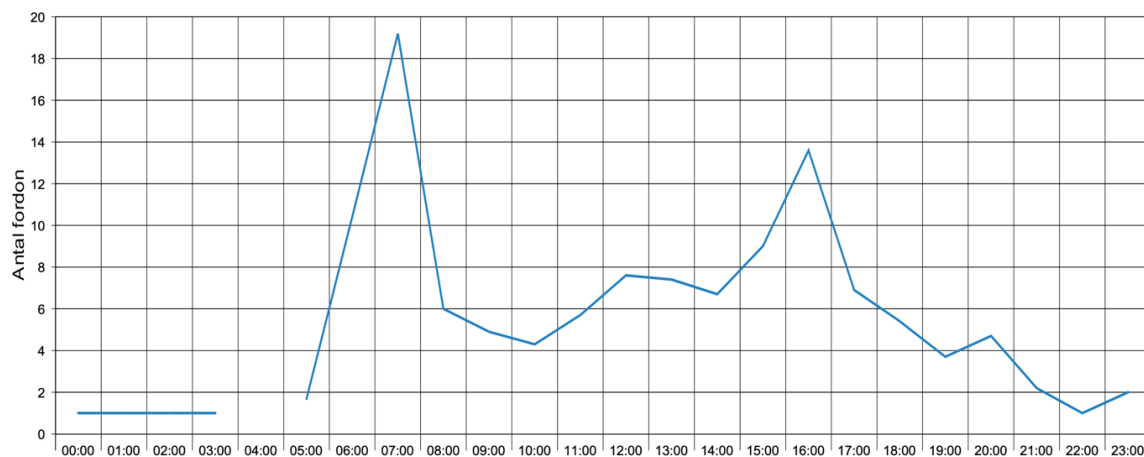
Mest trafik noterades på morgonen vid 07:30 (13 fordon). Under tisdag och fredag noterades högst flöden.

Den andra mätningen har genomförts på Lärkvägen mellan 15-22 april 2024. Analysen visar att 85-percentilen, det vill säga att 85 procent av alla fordon, körde i en hastighet lika med eller lägre än 34 km i timmen. Skyltad hastighet är 40 km/tim. Totalt har 805 ordon passerat under perioden vilket ger ett ÅDT på 116 fordon per dygn. 88 procent är biltrafik.

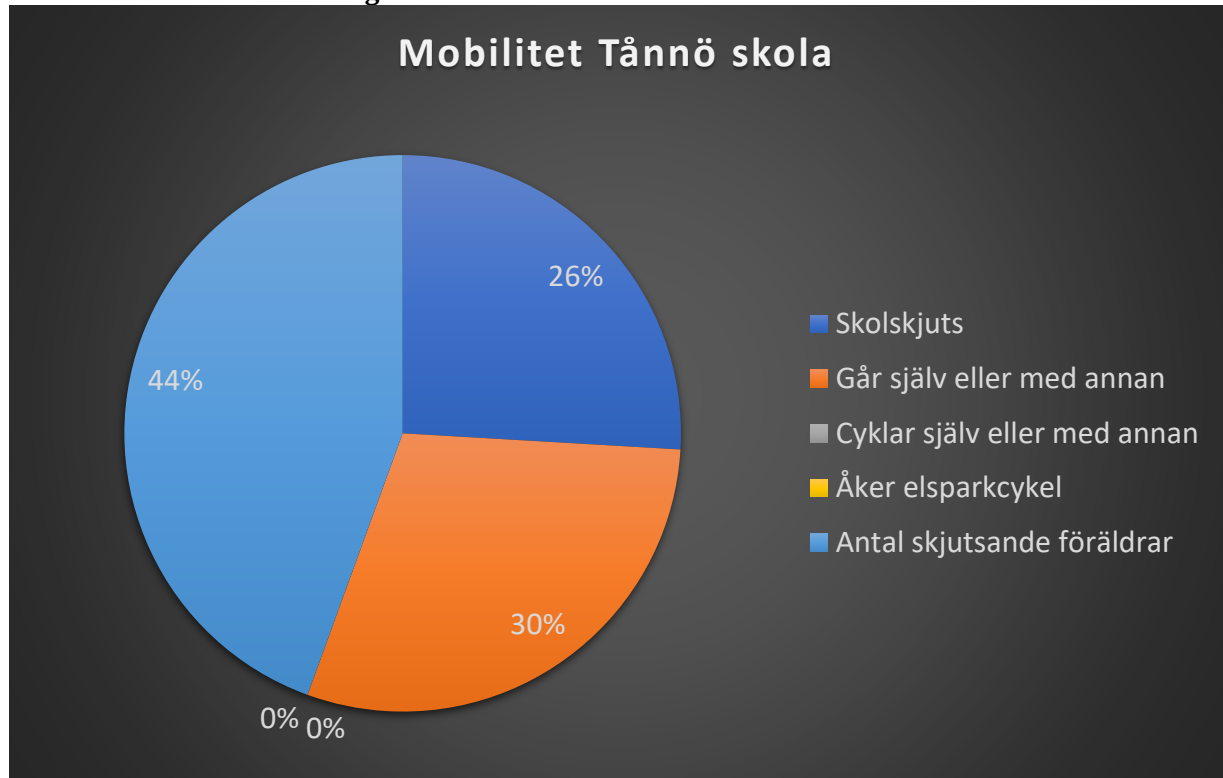

Allra flest fordon passerar vid 07:30-tiden på morgonen (19 fordon) och under eftermiddagene vid 16:30-tiden (13 fordon). Flest fordon noterades under tisdag, torsdag och fredag.

Granskning av trafikmiljön har gjorts runt skolans område. I huvudsak har personal granskat miljön vid Trastvägen och Larkvägen, där trafiken är som intensivast.

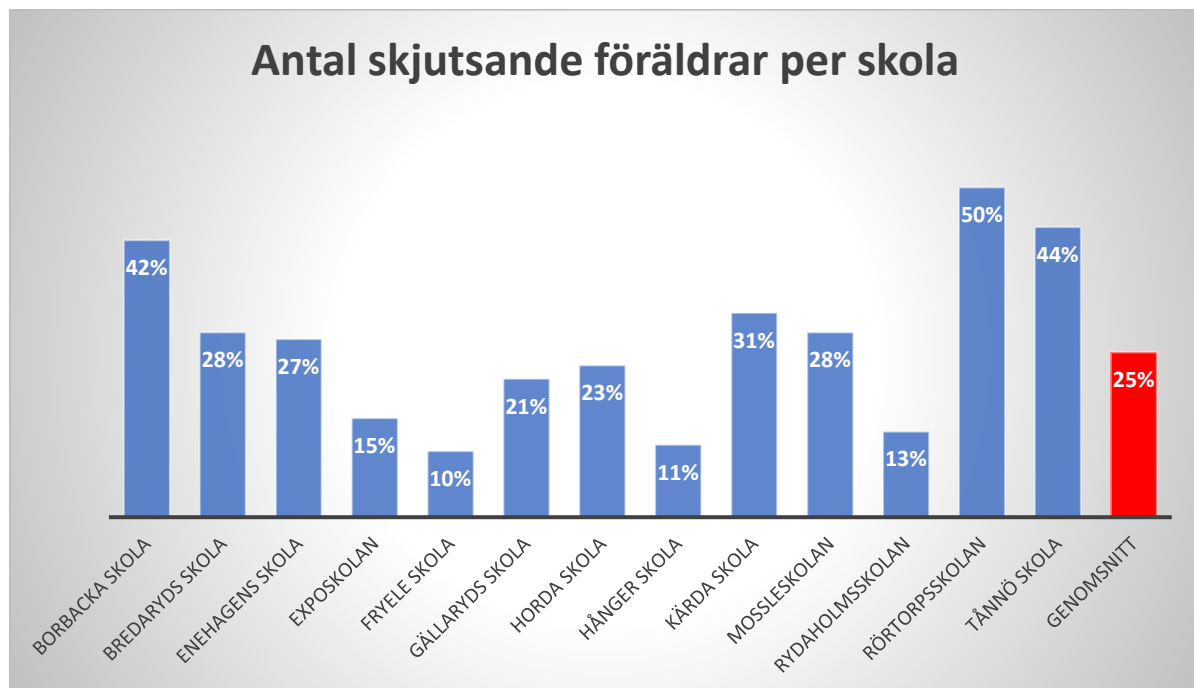
Mobiliteten – hur tar man sig till skolan?

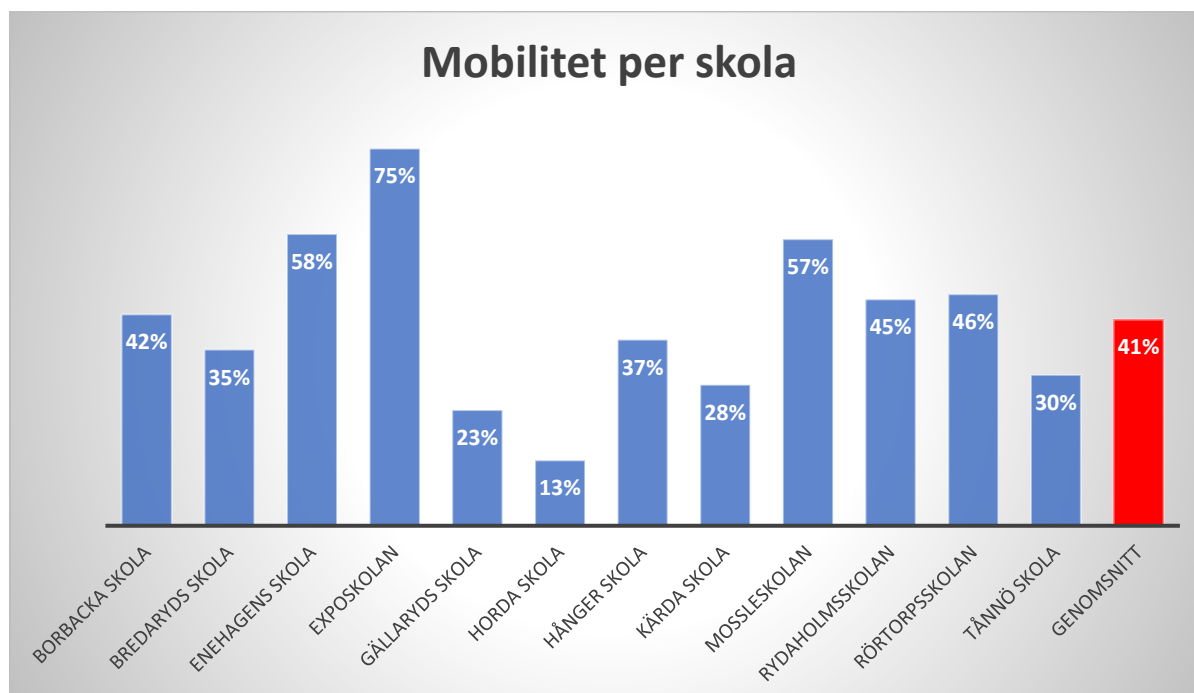
Kommentar

Det förekommer inga högre hastigheter på de två sträckor där mätningar har utförts. Området är lugnt med lekplatser, fotbollsplan, samt gång och cykelväg bakom huvudbyggnaden. Området är också inhängnat från vägen. Med tanke på detta bör antalet skjutsande föräldrar kunna minska och öka antalet cyklande och gående på sikt.

Sammanställning skjutsning

Sammanställning mobilitet

Kommentar

I snitt skjutsar var fjärde förälder barn till skolan i F-6 skolor i Värnamo kommun (25%). Drygt var 4 av 10 barn går, cyklar eller åker elsparkcykel till skolan (41%). Det betyder att drygt 3 av 10 åker skolskjuts varje dag (34%).

Slutsatser & Rekommendationer

Många skolor i Sverige upplever att trafiksituationen är kaotisk och otrygg när skoldagen börjar och slutar. Enligt undersökningar så är det skjutsande föräldrar som bidrar med upp till 80% av biltrafiken. De vanligaste argumenten till att skjutsa sina barn till skolan är att det är praktiskt för familjen samt att det är farligt på grund av all trafik.

Trafiken kring våra skolor har ökat markant de senaste åren. Detta har i sin tur bidragit till att just trafiksituationen utanför de flesta skolorna har blivit väldigt komplex, och att många kommuner har valt detta som ett prioriterat område.

Ett sätt att åtgärda problemen är att ändra beteende och vanor hos skjutsande föräldrar, ett annat sätt är att förändra och förbättra trafikmiljön kring skolor och på det sättet minska konfliktpunkter utanför skolområdet. Det kommer dock alltid att finnas ett behov för föräldrar och skolskjuts av att kunna hämta och lämna barn vid skolor med bil respektive buss. Utmaningen ligger i att utforma trafikmiljön så att barn och unga får en säker skolväg, samt att uppmuntra och motivera andra färdssätt än bilen.

Vad kan man som förälder göra?

- Träna att gå till skolan med barnen för att sedan släppa iväg dem själva när de visat att de klarar det. Utforska om det finns vägar som är mer trafiksäkra än den närmaste. Utgå från trafikens hastighet, trafikmängd, om det finns trottoar eller cykelbana, om barnet måste korsa en väg eller en större utfart, om det finns belysning och så vidare.
- Gå samman med andra föräldrar och organisera ”vandrande skolbussar”. Turas om att promenera med skolbarnen. Den tidsmässiga belastningen blir liten om man delar på ansvaret. Man kan också ha en ”cyklande skolbuss”, men inte med fler barn än den vuxne kan överblicka. Barnen ska inte vara för små i den cyklande skolbussen.
- Ett barn som går med sällskap lär sig att gå på egen hand tidigare än ett barn som alltid skjutsas. Den som från början vänjer sig vid att dagligen gå eller cykla får det som en självklar vana. Även som förälder får man gratis motion och börjar kanske att fundera över de egna resvanorna.
-

Om man nu ändå måste ta bilen?

- Skjutsa bara halva vägen. Det är bättre att barnet går en del av sträckan än ingen alls, och det blir färre bilar runt skolan. Följ med i början. Med tiden kan barnet gå allt längre på egen hand.
- Samåk, ta med fler barn i området som annars också skulle ha skjutsats till skolan.
- Föreslå för skolan att skapa bilfria zoner närmast skolan och skolgården, med tydlig anvisning om alternativa och säkra avlämningsplatser.

Rekommendationer till kommunen

- I rapporten framgår det att hastigheten är alldeles för hög vid några skolor. Här bör kommunen se över möjligheten att sänka hastigheten från 50 till 40 km även om det är en statlig väg. Dialog bör inledas med Trafikverket.
- Generellt är skyltning vid kommunens F-6 skolor dålig. Här kan skyltning förtydligas med symboler kombinerat med text.
- Vid några skolor bör belysning och kvalitet av passager ses över.

Hur går man vidare?

- Mätningar av hastigheter och flöden bör följas upp årligen av NTF eller kommunen själv.
- Granskning av trafikmiljön runt F-6 skolor bör ses över var tredje år av NTF.
- Insatser för att höja skolbarnens trafikmedvetande och trafikkunskap bör prioriteras det närmaste året. Här rekommenderar NTF att insats görs mot kommunens årskurs 4 elever under 2025.
- Målgruppen föräldrar bör vidare prioriteras för att på sikt minska skjutsandet av barn till skolan. Här rekommenderar NTF att insatser görs mot några skolor under 2025, företrädesvis i samband med föräldramöten eller annat lämpligt forum.
- Rapporten bör i sin helhet spridas till berörda grupper som skola, föräldrar, tjänstepersoner och beslutande politiker.
- NTF rekommenderar att delar av rapporten presenteras för beslutande politiker i teknik och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, samt barn och utbildningsnämnden, så snart det är möjligt.

§ 64 Dnr: KS.2024.301

Trafikplan - Värnamo kommun

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag

- att** ge samhällsbyggnadsnämnden tillsammans med teknik- och fritidsnämnden i uppdrag att ta fram en trafikplan,
- att** införliva uppdrag om ny förbindelse över järnvägen och uppdrag om säkra skolvägar i detta uppdrag, samt
- att** ett förslag på en trafikplan ska presenteras för kommunfullmäktige senast 1 juni 2025.

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse

Samhällsbyggnadsnämnden har i tjänsteskrivelse den 18 mars anfört följande.

I början av 2014 fick miljö- och stadsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram en trafikstrategi. Syftet var att Värnamo kommuns transportsystem ska vara långsiktigt hållbart samt tillgängligt, tryggt och säkert. Det ska också stödja en utveckling av attraktiva och hållbara livsmiljöer. Det önskade transportsystemet ska uppnås genom att prioritera gång-, cykel- och kollektivtrafik. Av okänd anledning tas det aldrig fram någon strategi och 2017 lyfts frågan upp igen, nu under namnet Plan för trafik. Dokument under det namnet presenteras för samhällsbyggnadsnämnden och går ut på samråd. Ett av yttranden som inkom ansåg att Plan för trafiken inte slutförde uppdraget och att planen behövde kompletteras med styrande kriterier. I slutet på 2018 får samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta ett omtag i arbetet gällande Plan för trafik och i början på 2020 presenteras en ny Plan för trafik för samhällsbyggnadsnämnden som beslutar att skicka planen på remiss. Det kommer in mycket synpunkter och dokumentet revideras. I mitten på 2021 väljer samhällsbyggnadsnämnden att skicka planen vidare till kommunstyrelsen för beredning till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen beslutar i oktober 2021 att återremittera Plan för trafik till samhällsbyggnadsnämnden och att avvakta tills den fördjupade översiktsplanen är klar innan ny plan presenteras

I slutet på 2023 presenteras ett nytt dokument, nu under namnet Policy för trafik för samhällsbyggnadsnämnden. Dokumentet är en nerkortad version och presenteras som ett övergripande dokument. Nämnden beslutar att ställa sig bakom den och föreslå kommunfullmäktige att anta den. Kommunstyrelsen beslutar att skicka dokumentet på remiss.

Forts.

KF § 64 (forts)

Kommunledningsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och teknik- och fritidsförvaltningens delar på uppdraget att ha en övergripande bild av trafikrelaterade frågor. För att få en tydlig, samlad och transparent bild av kommunens viljeinriktning i mer operativa frågor rörande trafik föreslås Policy för trafik kompletteras med en trafikplan.

Trafikplan för Värnamo kommun pekar ut hur de ställningstaganden som policyn pekar ut ska genomföras. Den är mer detaljerad än policyn och ska vara ett planeringsunderlag för ett transportsystem som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart. I trafikplanen definieras till exempel ett trafiknät för respektive trafikslag. Den visar en riktning, sätter mål och tydliggör vilka prioriteringar som ska styra utvecklingen. Trafikplanen blir ett verktyg för samtliga kommunala nämnder, förvaltningar och verksamheter. Syftet är att konkretisera och beskriva hur kommunens trafiksystem bör utformas för att stödja samhällsutvecklingen i riktning mot kommunens uppsatta mål om ett långsiktigt hållbart transportsystem. Särskilt fokus ska ligga på hållbart resande, trafiksäkerhet och säkra skolvägar. Avsikten är att Trafikplan för Värnamo kommun ska innehålla resonemang kring och förslag på ny central förbindelse över järnvägen i centrala Värnamo. Planen ska också svara på det uppdrag som samhällsbyggnadsnämnden i samarbete med teknik- och fritidsnämnden fått av kommunstyrelsen angående säkra skolvägar. Delar av utredningen för att ta fram en trafikplan kostar pengar. Samhällsbyggnadsnämnden har äskat pengar för trafikanalyser runt skolor, KS.2024.2020, och teknik- och fritidsnämnden ämnar äska pengar för trafikmätningar för cykeltrafik.

Ett förslag på en projektbeskrivning för Trafikplan för Värnamo kommun har tagits fram. I trafikplanen föreslås uppdrag Ny förbindelse över järnvägen och uppdrag Säkra skolvägar införlivas. Ett förslag på en trafikplan föreslås presenteras för kommunfullmäktige senast 1 juni 2025.

Samhällsbyggnadsnämndens beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade den 27 mars 2024

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att ge samhällsbyggnadsnämnden tillsammans med teknik- och fritidsnämnden i uppdrag att ta fram en trafikplan,

att införliva uppdrag Ny förbindelse över järnvägen,

KS.2022.339 § 246, och uppdrag Säkra skolvägar,

KS.2023.464 § 275. i detta uppdrag, samt

att ett förslag på en trafikplan ska presenteras för

kommunfullmäktige senast 1 juni 2025

Forts.

KF § 64 (forts)

Kommunstyrelsens förslag till beslut

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 16 april 2024, § 144
beslutade att föreslå kommunfullmäktigen besluta

att ge samhällsbyggnadsnämnden tillsammans med teknik- och
fritidsnämnden i uppdrag att ta fram en trafikplan,

att införliva uppdrag om ny förbindelse över järnvägen och uppdrag om
säkra skolvägar i detta uppdrag, samt

att ett förslag på en trafikplan ska presenteras för kommunfullmäktige
senast 1 juni 2025.

Yrkanden

Mikael Karlsson (C) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Beslut skickas till:

Samhällsbyggnadsnämnden

Teknik- och fritidsnämnden

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2025.189

Dnr:

Tjänsteskrivelse - Medborgarinitiativ Bevara Värnamobadet fram till ny simarena byggts i Värnamo

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har 15 april 2025 beslutat att remittera medborgarinitiativet Bevara Värnamobadet fram till ny simarena byggts i Värnamo till teknik- och fritidsnämnden för yttrande. Yttrandet ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 2 juni 2025.

Medborgarinitiativtagaren önskar att Värnamobadet ska investeras i och hållas öppen tills att en ny simarena har byggts i Värnamo kommun.

Medborgarinitiativet har fått 991 röster.

Teknik- och fritidsförvaltningen konstaterar att kommunstyrelsen kommer att ta ställning till om Värnamobadet ska hållas öppen under säsongen 2025. Då det nu föreligger ett förslag om rivningskontrakt kommer framtida drift och underhåll behandlas där.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att föreslå kommunstyrelsen att anse att medborgarinitiativet är besvarat samt

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Johan Arvidsson
Avdelningschef fritid

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

Medborgarinitiativ

Rubrik som sammanfattar ditt förslag:

Bevara Värnamobadet fram till att en ny simarena har byggts i Värnamo

Beskriv ditt förslag och vad du vill ska hända:

Jag som kommuninvånare, före detta simmare, sommarjobbade vid Värnamobadet, nuvarande chefstränare i Värnamo simsällskap och förälder vill precis som Värnamo simsällskap att de som beslutar i Värnamo kommun investerar i Värnamobadet så att det finns kvar för morgonsim och allmänhet, simskolor och simträning fram till att en ny simarena har byggts i Värnamo.

Förslaget stöds av förra årets namninsamling med 773 namnunderskrifter som delgavs kommunen 31/10 2024.
Rädda Värnamobadet! www.skrivunder.com/radda_varnamobadet

Välj hur lång tid förslaget ska gå att rösta på:

En månad

Bifoga gärna en bild eller ett dokument.

Markera gärna i kartan om det gäller en plats. Du kan göra på två sätt:

1. Skriv in adressen och klicka på förstöringsglaset.
2. Klicka först på den röda nålen och klicka sedan i kartan.

[Länk till karta](#)

Adress: Doktorsgatan 5, 331 56 Värnamo, Sverige

Koordinater: (57.173573983608655, 14.026123228512354)

Observera att adressen är ungefärlig när markören inte är placerad i närheten av vägar eller bebyggelse

Dina kontaktuppgifter

Förnamn

Christoffer

Efternamn

Arvidsson

E-post

christoffer.arvidsson@varnamoss.se

Vi kan behöva kontakta dig om vi har frågor om ditt förslag

Fyll din adress om du inte har någon e-postadress.

Adress

Bangårdsgatan 91

Postnummer

Postort

Postadress

Värnamo kommun
331 83 Värnamo

Kontaktcenter

Stadshuset, Kyrktoget 1, Värnamo
Telefon: 0370-37 70 00
Telefax: 0370-37 77 11

E-post

kontaktcenter@varnamo.se
Webbplats
kommun.varnamo.se

Organisationsnummer

212000-0555
Bankgiro
141-7195

33135

Värnamo

Jag godkänner att mitt namn kommer att visas tillsammans med förslaget på Värnamo kommuns webbplats.

Jag samtycker till att Värnamo kommun sparar och behandlar mina personuppgifter för att kunna hantera förslaget.

Värnamo kommun behöver hantera och spara personuppgifter om dig för att handlägga ärenden och fatta beslut som rör dig och för att fullgöra skyldigheter enligt lag.

Du har rätt att kontakta oss om du vill ha information om de uppgifter vi har om dig, för att begära rättelse, överföring eller för att begära att vi begränsar behandlingen, för att göra invändningar eller begära radering av dina uppgifter.

Du hittar mer information på www.varnamo.se/personuppgifter.

Postadress

Värnamo kommun
331 83 Värnamo

Kontaktcenter

Stadshuset, Kyrkorget 1, Värnamo
Telefon: 0370-37 70 00
Telefax: 0370-37 77 11

E-post

kontaktcenter@varnamo.se

Webbplats

kommun.varnamo.se

Organisationsnummer

212000-0555

Bankgiro

141-7195

§ 169 Dnr: KS.2025.136

Medborgarinitiativ - Bevara Värnamobadet fram till ny simarena har byggts i Värnamo

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att remittera ärendet till teknik- och fritidsnämnden, samt

att yttrande ska ha kommit in till kommunstyrelsen senast den 2 juni 2025.

Ärendebeskrivning

Ett medborgarinitiativ har lämnats in till kommunen angående bevarande av Värnamobadet fram tills ny simarena har byggts. Av initiativet framgår följande. ”Jag som kommuninvånare, före detta simmare, sommarjobbare vid Värnamobadet, nuvarande chefstränare i Värnamo simsällskap och förälder vill precis som Värnamo simsällskap att de som beslutar i Värnamo kommun investerar i Värnamobadet så att det finns kvar för morgonsim och allmänhet, simskolor och simträning fram till att en ny simarena har byggts i Värnamo.”

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen beslutar

att remittera ärendet till teknik- och fritidsnämnden, samt

att yttrande ska ha kommit in till kommunstyrelsen senast den 2 juni 2025.

Beslut skickas till:

Teknik- och fritidsnämnden

Tjänsteskrivelse - Medborgarinitiativ Innebandyplan utomhus vid Östbohallen

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktiges ordförande har beslutat att låta ärendet om medborgarinitiativet Innebandyplan utomhus vid Östbohallen överlämnas till av teknik- och fritidsnämnden för handläggande.

Medborgarinitiativtagaren önskar en innebandyplan utomhus vid Östbohallen. I medborgarinitiativet skriver initiativtagaren att föreningen Värnamo Innebandyklubb växer och att fler både unga och gamla tränar innebandy. Initiativtagaren skriver vidare att en innebandyplan utomhus skulle vara ”pricken över i:et”.

Medborgarinitiativet har fått 145 röster.

Teknik- och fritidsförvaltningen har i Värnamo de senaste åren byggt två fullstora idrottshallar, vilket starkt har ökat tillgången till innebandyplaner inomhus. Vidare har förvaltningen vid Exposkolan uppfört en multiarena för spontanaktivitet.

Teknik- och fritidsförvaltningen ser positivt på medborgarinitiativet men konstaterar att det i närtid inte planeras någon sådan typ av arena i tätorten.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att avslå medborgarinitiativet.

Nickie King
Handläggare

Johan Arvidsson
Avdelningschef fritid

Medborgarinitiativ

Rubrik som sammanfattar ditt förslag:

Innebandyplan utomhus vid Östbohallen

Beskriv ditt förslag och vad du vill ska hända:

"Tänk att få hålla igång med innebandy utomhus"

Nu när Värnamo IK växer och fler och fler unga som gamla tränar innebandy, så skulle en innebandyplan utomhus (som många andra kommuner har) vara "pricken över iet"!

Välj hur lång tid förslaget ska gå att rösta på:

Två månader

Bifoga gärna en bild eller ett dokument.

Markera gärna i kartan om det gäller en plats. Du kan göra på två sätt:

1. Skriv in adressen och klicka på förstöringsglaset.
2. Klicka först på den röda nålen och klicka sedan i kartan.

[Länk till karta](#)

Adress: Expovägen 1, 331 42 Värnamo, Sverige

Koordinater: (57.17592659157005, 14.064251242107767)

Observera att adressen är ungefärlig när markören inte är placerad i närheten av vägar eller bebyggelse

Dina kontaktuppgifter

Förnamn

Johnny

Efternamn

Olausson

E-post

johnny.olausson@kaka.se

Vi kan behöva kontakta dig om vi har frågor om ditt förslag

Fyll din adress om du inte har någon e-postadress.

Adress

Nyponvägen 60

Postnummer

Postort

Postadress

Värnamo kommun
331 83 Värnamo

Kontaktcenter

Stadshuset, Kyrktoget 1, Värnamo
Telefon: 0370-37 70 00
Telefax: 0370-37 77 11

E-post

kontaktcenter@varnamo.se
Webbplats
kommun.varnamo.se

Organisationsnummer

212000-0555
Bankgiro
141-7195

331 42

Värnamo

Jag godkänner att mitt namn kommer att visas tillsammans med förslaget på Värnamo kommuns webbplats.

Jag samtycker till att Värnamo kommun sparar och behandlar mina personuppgifter för att kunna hantera förslaget.

Värnamo kommun behöver hantera och spara personuppgifter om dig för att handlägga ärenden och fatta beslut som rör dig och för att fullgöra skyldigheter enligt lag.

Du har rätt att kontakta oss om du vill ha information om de uppgifter vi har om dig, för att begära rättelse, överföring eller för att begära att vi begränsar behandlingen, för att göra invändningar eller begära radering av dina uppgifter.

Du hittar mer information på www.varnamo.se/personuppgifter.

Postadress

Värnamo kommun
331 83 Värnamo

Kontaktcenter

Stadshuset, Kyrkorget 1, Värnamo
Telefon: 0370-37 70 00
Telefax: 0370-37 77 11

E-post

kontaktcenter@varnamo.se

Webbplats

kommun.varnamo.se

Organisationsnummer

212000-0555

Bankgiro

141-7195

Tjänsteskrivelse - Värnamo Brukshundklubb prövning av rätt till anläggningsbidrag

Ärendebeskrivning

Värnamo Brukshundklubb ansöker om anläggningsbidrag för en träningshall och två gräsplaner som inte finns med under normerna i riktlinjerna för anläggningsbidrag. Anläggningar som inte finns med bland schablonbelopp, ska prövas särskilt av teknik- och fritidsnämnden och ska bedömas som nödvändiga för föreningens ordinarie barn- och ungdomsverksamhet för att komma i fråga för bidragsgivning. Ansökningar av dessa anläggningar prövas av teknik- och fritidsnämnden efter att övriga lokal- och anläggningsbidrag är utbetalda och mot befintlig budget.

Föreningen har inkommit med en ansökan om anläggningsbidrag för två tränings- och tävlingsplaner utomhus samt en träning- och tävlingshall inomhus. Föreningen har tidigare endast fått anläggningsbidrag för sin verksamhetslokal.

I ansökan till kommunen, som har gjorts digitalt, har föreningen fyllt i ”Tennishall”, då de har bedömt att det var den typ av anläggning som bäst motsvarade deras träningshall. Ansökan kompletterades muntligt i diskussioner med handläggare om att omfatta gräsytor som används för verksamheten.

Föreningen uppger att deras årliga driftkostnad för anläggningen uppgår till cirka 100 000 kronor, men att de även hyr ut träningshallen till andra aktörer och får en viss intäkt på det. Då kommunen ger stöd till föreningen för inomhusträningshallen genom annat avtal bedöms det inte vara aktuellt att bevilja bidrag till denna. På gräsplanerna bedriver föreningen verksamheter för personer i alla åldrar och samtliga hundsporter, både träningar och tävlingar.

Förvaltningens bedömning är att det enligt riktlinjerna är rimligt att bevilja anläggningsbidrag för de två gräsplanerna. Bedömningen är att 500 kronor per 1 000 kvadratmeter är en rimlig summa för den typen av anläggning.

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden

Dnr: TFN.2025.77

Förvaltningen bedömer enligt riktlinjerna att det är rimligt att bevilja föreningen 6 000 kronor för deras gräsytor för hundsport samt att anläggningen framöver ska ingå under normbeloppen för anläggningsbidrag.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att avslå Värnamo Brukshundklubb anläggningsbidrag för träning- och tävlingshallen samt

att bevilja Värnamo brukshundsklubb anläggningsbidrag för gräsyterna med 6 000 kronor för 2025 samt

att lägga till Hundsportsanläggning i normerna för anläggningsbidrag.

Nickie King
Handläggare

Johan Arvidsson
Avdelningschef fritid

Från: noreply_varnamofritid@actorsmartbook.se för Värnamo kommun
<noreply_varnamofritid@actorsmartbook.se>
Skickat: den 22 maj 2025 10:40
Till: info@varnamobrukshundklubb.com; mar.englund@telia.com
Ämne: Inskickad bidragsansökan Värnamo Brukshundklubb

Inskickad bidragsansökan Värnamo Brukshundklubb

Följande bidragsansökan från Värnamo Brukshundklubb har inkommit.

Bidragsinformation

Bidrag: Anläggningsbidrag

Ansökningstidpunkt: 2025-02-26 15:55

Ansökningsnr: 1375

Diariennr:

Handläggare: Nickie King

Ansökt summa: 45 500 kr

Beviljad summa: 25 740 kr

Utbetald summa: 25 740 kr

Bidragsbeskrivning

Anläggningsbidrag kan sökas av föreningar och församlingar med barn- och ungdomsverksamhet som driver och äger sina anläggningar. Det är föreningens barn- och ungdomsverksamhet som är i fokus vid bidragsgivandet, vilket innebär att det är lokaler där huvudsyftet är barn- och ungdomsverksamhet som är bidragsgrundande.

Föreningar som bedriver annan barn- och ungdomsverksamhet än idrottsverksamhet kan endast få bidrag för verksamhetslokaler.

Anläggningsbidraget är avsett att användas till drift, men även årligt underhåll av anläggningen. Till drift räknas även mindre reparationer av maskiner och lokaler.

Föreningsinformation

Föreningsnamn: Värnamo Brukshundklubb
Org.nr: 828001-0193
Epost: info@varnamobrukshundklubb.com
Besöksadress: Sörsjö
Postnummer: 33193
Telefon/Mobil: 0730515984
Ort: Värnamo
Ansökt av person: Marie Rylander

Svar

1. Adress/-er till anläggningen/-arna

Sörsjö 2, 33193 Värnamo

2. Ange antal kvm/styck i kalkylen nedan

Anläggningsbidrag			
Fotbollsplan	Antal	Belopp	Summa
Gräsplan 11-manna A-plan		34000	0
Gräsplan 11-manna A-plan robotgräsklippare		26000	0
Gräsplan 11-manna		25000	0
Gräsplan 11-manna robotgräsklippare		21000	0
Gräsplan 7-manna		15000	0

Gräsplan 7-manna robotgräsklippare		13000	0	234
Grusplan 11-manna		15000	0	
Konstgräsplan 11-manna A-plan		123000	0	
Elbelysning fotbollsplan, minst 100 lux		5000	0	
			0	
Tennis	Antal	Belopp	Summa	
Tennishall/-bana full storlek	1	26000	26000	
Tennishall/-bana ej full storlek		13000	0	
Tennisbana med grus		5000	0	
Tennisbana med asfalt		2000	0	
Elbelysning tennis, min 200 lux		1000	0	
			26000	
Verksamhetslokal och omklädningsrum	Antal kvm	Belopp	Summa	
Omklädningsrum används året runt		240	0	
Omklädningsrum används del av året		120	0	
Verksamhetslokal används året runt	130	150	19500	
Verksamhetslokal används del av året		75	0	
			19500	
Ridanläggning	Antal kvm/styck	Belopp	Summa	
Ridhus (ange kvm)		42	0	
Gruspaddock (ange kvm)		10	0	
Gräspaddock (ange st) minst 6000 kvm	0	20000	0	
			0	
Motionsspår	Antal meter	Belopp	Summa	
Elljusspår		7	0	
Elljusspår med skoterhållning		8	0	

Motionsspår		2	0	235
			0	
Skytte	Antal banor	Belopp	Summa	
Skeet och trapp		1000	0	
Älg, bågskytte		2000	0	
Gevär		2000	0	
			0	
Övrigt	Antal	Belopp	Summa	
Orienteringskarta		54000	0	
Slalombacken i Alandsryd		20000	0	
Motocrossbana i Stomsjö		96000	0	
			0	
Golfbana	Antal	Belopp	Summa	
Golfbana 18-hål		60000	0	
Golfbana 9-hål		30000	0	
		Ansöker om	45500	

3. Hyresintäkt

157225

4. Sökt bidragsbelopp

45500

Tjänsteskrivelse - Stiftelsen Forshedabadet årsredovisning för 2024 samt driftbidrag för 2025

Ärendebeskrivning

Teknik- och fritidsförvaltningen har erhållit Stiftelsen Forshedabadets årsredovisning för år 2024. Teknik- och fritidsnämnden har att avge yttrande avseende årsredovisning för stiftelserna. Enligt stiftelseurkunden ska kommunfullmäktige besluta om ansvarsfrihet för stiftelsens styrelse.

Ändamålet för Stiftelsen Forshedabadet är att driva och underhålla utomhusbadet i Forsheda samt att ansvara för tempererad utomhusbassäng och Bollagårdens fritidsanläggning.

Stiftelsen Forshedabadet beskriver att 2024 startade med renovering av delar av poolen som hade frusit söner under vintern. Säsongen startade upp på badet med i början bra besöksantal. Vädret blev sedan en period sämre och det märktes även av på antal besökare. Stiftelsen beskriver vidare att de har råkat ut för skadegörelse i herrarnas duschutrymme vilket krävde en mindre renovering, men i övrigt har det inte behövts några renoveringar.

Under semesterperioden tillkom tekniska problem med bland annat svårigheter att stabilisera vattenkvaliteten vilket ledde till att stiftelsen kontaktade kommunen för rådgivning. Det gick dessvärre inte att lösa de tekniska problemen och badet fick därmed stänga för säsongen tidigare än planerat.

Stiftelsens bokslut granskas av kommunledningsförvaltningen.

Verksamhetsberättelsen visar att stiftelsens verksamhet har bedrivits enligt ändamålet i stiftelseurkunden. Enligt revisionsberättelsen har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Kommunfullmäktige beslutade den 27 mars att driftsbidrag till stiftelserna betalas ut efter att stiftelsernas årsredovisning lämnats in till berörd nämnd och nämnden fattat beslut om att bevilja driftsbidrag.

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2025.227

Dnr:

Stiftelsernas driftsbidrag räknas i budgeten upp med 2 % varje år. En höjning av Stiftelsen Forshedabadets driftsbidrag från 2024 på 1 082 668 kronor ger ett driftsbidrag för 2025 på 1 104 321 kronor. Driftbidraget har också, enligt driftsbudgeten för 2025, ökat med 200 000 kronor och totalsumman är därmed 1 304 321 kronor.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att bevilja styrelsen för Stiftelsen Forshedabadet ansvarsfrihet för år 2024 samt

att bevilja Stiftelsen Forshedabadet driftsbidrag för 2025 med 1 304 321 kronor.

Johan Arvidsson
Avdelningschef fritid

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

Året 2024 var väldigt likt våra föregånga år.

Man kan säga att ledorden för styrelsen är hopp, vilja och ge aldrig upp.

Alla inblandade jagar och hoppas att badet ska funka efter en dvala under vintern. Vi lider av dålig utrustning som lappats och lagats under perioder samt där nu anläggningens livstid är förbi.

Vi jobbade febrilt med att få badet redo inför säsongen och med allt vad detta innebär.

Även inför denna säsongen var vi tvungna att renovera delar av poolen. Vi hade delar som frusit sönder under vintern och tack vara att vi har äldre kakel liggande klarade vi av att utan större kostnader på material, lösa detta.

Det flöt på ganska ok med öppningsarbetet och inför öppningen hade vi bra rekrytering av personal. Vi jobbar med våra grupper inom styrelsen och det gör att vi kan fördela arbetet på ett bra sätt.

Vi öppnade enl plan och vädret var till en början ganska ok. Då vi är väldigt beroende av väder och värme så hade vi en bra första period. Detta övergick sedan i en längre kallare och regnigare sommar som kostade oss en hel del besökare. Vi hade tom kunder som ville få tillbaka pengarna för säsongskort.

Det var en del skadegörelse som förekom och detta kostade oss en mindre renovering av duschutrymmet i herrarnas omklädningsrum.

Men under säsongen var det ganska lite extra renoveringar som vi tvingades till.

Under semesterperioden fick vi problem med vårt kem. Värden som var svåra att få ordning på och ganska mycket extra jobb gick åt för att få detta att funka.

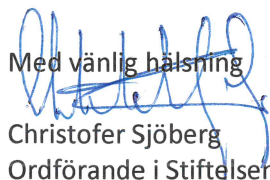
Under slutet av vår öppenperiod var vi tvungna att ta hjälp av kommunen för mer expertis.

Efter att vi inte lyckades få ordning på detta stängde vi badet och kunde inte erbjuda mer öppentid till skolan mm.

Antal besökare under 2024 var 12 750, som mest har vi varit uppe i 19 300 pers under Covid året, och vi hade ett av våra sämre år efter att vi startat med att mäta antal inträden.

Nu pågår det diskussioner med kommunen om framtiden då det är en del frågor hur vi skall driva badet vidare.

Med vänlig hälsning

Christofer Sjöberg

Ordförande i Stiftelsen Forshedabadet

Årsbokslut

Stiftelsen Forshedabadet

828000-8957

Styrelsen för Stiftelsen Forshedabadet får härmed lämna sin redogörelse för stiftelsens utveckling under räkenskapsåret 2024-01-01 - 2024-12-31.

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (sek).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	SIDA
- Resultaträkning	2
- Balansräkning	3 - 4
- Noter	5
- Underskrifter	5

RESULTATRÄKNING

1

	2024-01-01 2024-12-31	2023-01-01 2023-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		
Ränteintäkter	9 433	11 547
Bidrag	1 082 669	1 072 440
Nettoomsättning	589 535	493 798
Övriga rörelseintäkter	–	417 705
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.	1 681 637	1 995 490
Rörelsekostnader		
Handelsvaror	-196 444	-161 017
Övriga externa kostnader	-1 266 300	-1 628 363
Personalkostnader	-469 322	-382 765
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-33 924	-33 924
Summa rörelsekostnader	-1 965 990	-2 206 069
Rörelseresultat	-284 353	-210 579
Finansiella poster		
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	1 300	1 105
Räntekostnader och liknande resultatposter	-128	–
Summa finansiella poster	1 172	1 105
Resultat efter finansiella poster	-283 181	-209 474
Resultat före skatt	-283 181	-209 474
Årets resultat	-283 181	-209 474

BALANSRÄKNING

1

	2024-12-31	2023-12-31
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>		
Byggnader och mark	189 074	215 998
Inventarier, verktyg och installationer	21 000	28 000
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>	<i>210 074</i>	<i>243 998</i>
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>		
Andra långfristiga värdepappersinnehav	300 000	300 000
<i>Summa finansiella anläggningstillgångar</i>	<i>300 000</i>	<i>300 000</i>
Summa anläggningstillgångar	510 074	543 998
Omsättningstillgångar		
<i>Kortfristiga fordringar</i>		
Övriga fordringar	330 503	420 587
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>	<i>330 503</i>	<i>420 587</i>
<i>Kassa och bank</i>		
Kassa och bank	519 922	803 758
<i>Summa kassa och bank</i>	<i>519 922</i>	<i>803 758</i>
Summa omsättningstillgångar	850 425	1 224 345
SUMMA TILLGÅNGAR	1 360 499	1 768 343

	2024-12-31	2023-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER		
Eget kapital		
<i>Fritt eget kapital</i>		
Fritt eget kapital vid räkenskapsårets början	1 594 099	1 803 573
Årets resultat	-223 181	-209 474
<i>Fritt eget kapital vid räkenskapsårets slut</i>	<i>1 370 918</i>	<i>1 594 099</i>
Summa eget kapital	1 370 918	1 594 099
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	8 416	20 175
Övriga skulder	41 165	154 069
Summa kortfristiga skulder	49 581	174 244
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	1 420 499	1 768 343

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Enligt BFNAR 2017:3

Årsbokslutet är upprättat enligt Bokföringslagen och BFNAR 2017:3, Årsbokslut.

Upplysningar om anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar

Nedan finns anskaffningsvärden och nyttjandeperioder angivna för företagets materiella anläggningstillgångar.

	Anskaffn.värde	Avskrivningstid
Byggnader och mark	346 623	20
Inventarier, verktyg och installationer	727 794	5

UNDERSKRIFTER

Forsheda 2025-01-31

Christofer Sjöberg

Simon Skog

Thomas Petersson

Lisa Lidén

Sebastian Mårtensson

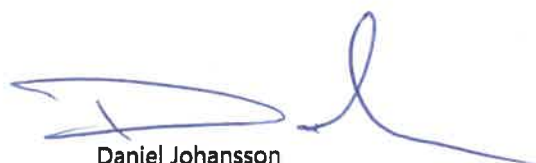

Jonna Gustafsson

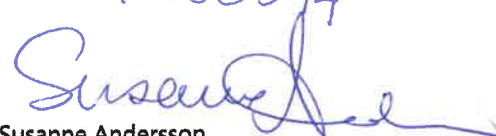

Tommy Wallin

Vår revisionsberättelse har lämnats 2025-04-07

Daniel Johansson
Auktoriserad revisor

20250514

Susanne Andersson
Revisor

Till bolagsstämman i Stiftelsen Forshedabadet
Org.nr. 828000-8957

REVISIONSBERÄTTELSE

Till styrelsen i Stiftelsen Forshedabadet
Org.nr. 828000-8957

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Forshedabadet för år 2024.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2024 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfälskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Stiftelsen Forshedabadet för år 2024.

Enligt min uppfattning har styrelseledamoten inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

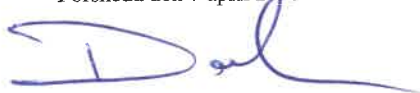
Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen, eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande.

Forsheda den 7 april 2025

Daniel Johansson
Auktoriserad revisor

Att hållas tillgänglig för envar
Till Styrelsen
Till Fullmäktige i Värnamo kommun

Revisionsberättelse för Stiftelsen Forshedabadet för 2024.

Organisationsnummer 828000-8957

Jag, av Värnamo kommunfullmäktige utsedd kommunal revisor har, utifrån den auktoriserade revisorns granskning, bedömt Stiftelsen Forshedabadets räkenskaper, årsredovisning och styrelsens förvaltning för år 2024.

Jag har granskat hur verksamheten förhåller sig till lag och stadgar, om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig. I min granskning har jag tagit del av protokoll, stadgar, verifikationer, årsbokslut och den auktoriserade revisorns uttalande.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och prövning.

Mina iakttagelser och synpunkter från granskningen är att styrelsen behöver få en tydligare kontroll och styrning av verksamheten förslagsvis via reglemente, policy, avtal, tydliga jävsregler och skriftliga beslut i protokoll. Mina bedömningar är kommunicerade till styrelsen via mitt revisions-PM för fortsatt diskussion i stiftelsens styrelse. Med dessa förändringar kan styrelsen komma att ha tydligare riktlinjer för att bedriva en ändamålsenlig och bra verksamhet för kommunens medborgare.

I granskningen av stiftelsens räkenskaper och årsredovisning har jag förlitat mig på den auktoriserade revisorns granskning och bedömning.

Jag bedömer sammantaget att styrelsen har utfört sitt uppdrag enligt stiftelsens stadgar, att verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, men att den interna kontrollen med fördel kan utvecklas.

Jag bedömer att årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen.

Utifrån min granskning tillstyrker jag att styrelsens ledamöter beviljas ansvarsfrihet.

Värnamo 2025-05-14

Susanne Andersson
Utsedd revisor av Värnamo kommun

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden

Dnr:

Tjänsteskrivelse - Meddelanden

Ärendebeskrivning

Beslut i kommunstyrelsen 20 maj 2025 gällande medel till konsultkostnader för att utreda kostnad för renovering av befintlig viadukt samt nybyggnation av viadukt

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att lägga meddelandet till handlingarna.

Maria Grimstål
Nämndsekreterare

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

§ 223 Dnr: KS.2025.219

Beräkning av kostnader för renovering eller nybyggnation av Viadukten

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

- att** tilldela teknik- och fritidsnämnden 331 300 kronor till konsultkostnader för att utreda kostnad för renovering av befintlig viadukt samt nybyggnation av viadukt,
- att** finansiering sker ur kommunstyrelsens anslag för oförutsedda behov.

Ärendebeskrivning

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 4 mars 2025 väckte Jan Chereks (SD) ett initiativärende angående beräkning av kostnader för renovering eller nybyggnation av Viadukten.

Kommunstyrelsen beslutade den 4 mars 2025 §87

- att** avslå Jan Chereks (SD) förslag i initiativärendet,
- att** uppdra till teknik- och fritidsnämnden att återkomma till kommunstyrelsen med uppskattade kostnader för att genom en extern konsult med erfarenhet av brobyggnation utreda kostnaden för renovering av befintlig viadukt samt för nybyggnation av viadukt,
- att** återredovisning görs till kommunstyrelsen senast den 30 april 2025.

Teknik- och fritidsförvaltningen har i tjänsteskrivelse den 14 april 2025 informerat om att offert har inhämtats från Sweco Sverige AB. Enligt offerten är kostnaden för utredningen 331 300 kronor exklusive moms.

Teknik - och fritidsnämnden beslutade den 28 april 2025 § 93

- att** lämna kostnadsförslag för renovering respektive nybyggnation av viadukten till kommunstyrelsen.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen beslutar

- att** tilldela teknik- och fritidsnämnden 331 300 kronor för konsultkostnader för att utreda kostnad för renovering av befintlig viadukt samt nybyggnation av viadukt,
- att** finansiering sker ur kommunstyrelsens anslag för oförutsedda behov.

Beslut skickas till:

Teknik- och fritidsnämnden
Ekonomiavdelningen

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden

Dnr:

**Tjänsteskrivelse - Övrig information från
förvaltningen****Ärendebeskrivning**

- Information om Värnamo hälsocenter

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och
fritidsnämnden besluta

att godkänna informationen.

Maria Grimstål
Nämndsekreterare

Jesper du Rietz
Förvaltningschef